University of Alberta Library
0 1620 2352 5619

КАЛЄНДАР
УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ

НА ЮВІЛЕЙНИЙ РІК

1950

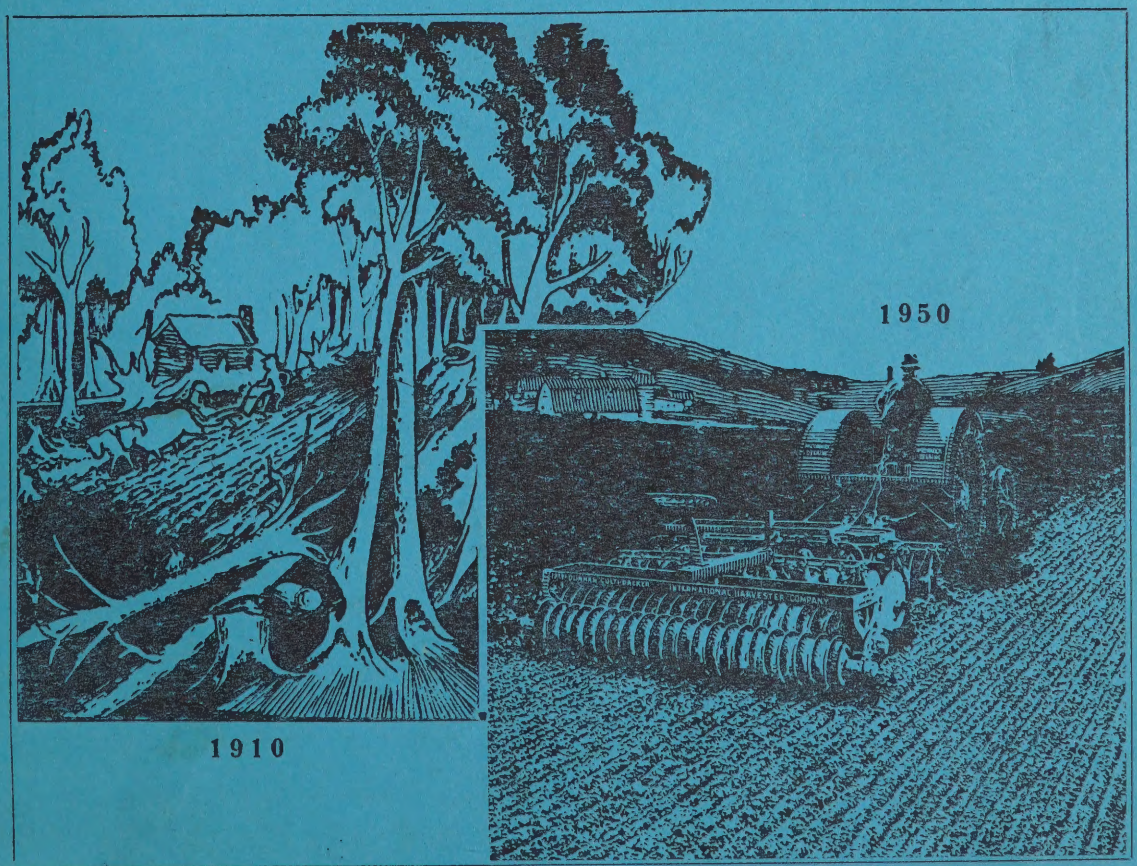

St. John's Institute Library
11024 - 82nd AVENUE
EDMONTON, ALBERTA.

The EMPIRE Hotel

коло C.N.R. Стації в Винипеґу

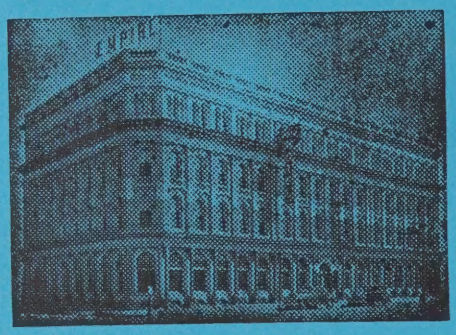

Гостіть у нас підчас свого побуту в Винипеґу.

Простора і вигідна реставрація в готелі.

За чесну і скору обслугу ручить управитель.

Управитель ҐЕО. МАРІЯН.

Телефон 926 928

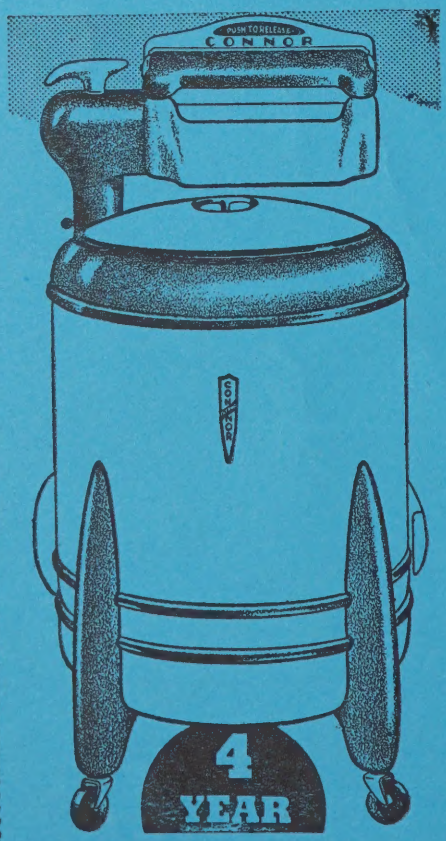

Новий Вантаж Прибув!

КУХНІ ДО ВУГІЛЛЯ І ДРОВ
ВСЯКИХ ВИРОБІВ.
ЕЛЄКТРИЧНІ КУХНІ
MOFFAT — McCLARY — BEACH
CONNOR МАШИНИ ДО ПРАННЯ
ЕЛЄКТРИЧНІ ТА ҐАЗОВІ.

MANITOBA HARDWARE & FURNITURE

Phone 56 802

542 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

КАЛЄНДАР

„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

1950

РІЧНИК XXXIII.

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ ТРИЗУБ В КАНАДІ
ВИНИПЕҐ, МАН.

St. John's Institute Library
11024 - 82nd AVENUE
EDMONTON, — ALBERTA.

Printed by
Trident Press Limited
210—216 Dufferin Ave., Winnipeg, Man.

15—17th Thousand

Printed in Canada

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

РІК 1950

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1950 є роком звичайним і числить 365 днів.

Калєндарна весна зачинається 21-го березня — тоді маємо весняне зрівнання дня з ночею.

Літо зачинається 22 червня; літна перемога дня над ночею.

Осінь починається 23 вересня — тут приходить осінне зрівнання дня з ночею.

Зима 22 грудня — зимова перемога ночі над днем.

Ріжні способи числення часу

Християнська рахуба починається від народження Христа — тепер маємо 1950-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 962 рік.

Грецька Церква числить за Біблією Старого Завіту, отже тепер маємо 7460-ий рік.

Жидівський рік, що почався в осени 1949 року, є 5710 роком. В осени 1950-го в вересні почнесь 5711-ий рік.

Калєндар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків що до свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій калєндар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоби знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасти наші два роки.

Магометани (турки) числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувається трошки назад. Так, що з зими вертається до літа, а там знов до зими.

КАЛЄНДАРНІ СПРВИ НА 1950 РІК

Мясниць від Різдва до Мясопустної неділі 5 тижнів і 2 дні.

Мясне пущення 12-го лютого (30 січня церковного).

Сирне пущення 19-го лютого (6-го лютого церковного).

Початок Вел. Посту 20-го лютого.

Благовіщення в Страстну Пятницю 7-го квітня (25 березня церк.).

Великдень 9-го квітня (27 березня церковного).

Вознесення в четвер 18-го травня (5 травня церковного).

Зелені Свята 28-го травня (15 церк.).

Петра-Павла в середу 12-го липня (29 червня церковного).

ПОСТИ

1. На Святий Вечір Різдва (Навечеріє Різдва).

2. На Святий Вечір Йордану (Навечеріє Богоявлення).

3. Великий Піст — від понеділка по Неділі Сиропустній до Великої Суботи перед Великоднем.

4. Петрівка завсігди від понеділка по

Неділі Всіх Святих (1-ій по Зелених Святах) до передодня (навечерія) свята Петра і Павла (від 5 червня до 11 липня).

5. Спасівка завсігди від 14 (1 цер.) серпня до 27 (14 цер.) серпня отже до передодня Успення Прес. Богородиці.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня (29 серпня церк.).

7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста 27 (14 цер.) вересня.

8. Пилипівка, завсігди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.

9. В Страстний тиждень до Неділі Сиропустної з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечера.

2. Від Неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ З МУЗИКОЮ

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.

3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.

4. В Петрівку.

5. В Спасівку.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.

7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ЛАТИНСЬКІ СВЯТА В 1950 РОЦІ

Новий Рік — в неділю 1 січня.
Трох Королів — в пятницю 6 січня.
Запустна неділя — 19 лютого.
Попелиць — в середу 22 лютого.
Благовіщення — в суботу 25 березня (марта).
Неділя цвітна — 2 квітня.
Великдень — 9 квітня.
Вознесення — в четвер 18 травня.
Зелені Свята — 28 травня.
Божого Тіла — в четвер 8 червня.
Петра й Павла — в четвер 29 червня.
Преображення — в неділю 6 серпня.
Успення Богородиці — у вівторок 15 серпня.
Різдво Богородиці — в пятницю 8 вересня.
Всіх Святих — в середу 1 листопада.
Перша Неділя Адвенту — 3 грудня.
Непорочне Зачаття — в пятницю 8 грудня.
Різдво Христове — в понеділок 25 грудня.
Український Великдень разом з латинським 9-го квітня.

УРЯДОВІ СВЯТА КАНАДИ

День Нового Року.
Великодна Пятниця.
Домініон Дей 1-го липня.
День Праці, 4-го вересня (в понеділок).
День Подяки, оголошують.
День Різдва Христового.
Свят тих не треба розуміти в строго релігійнім значінню. Це свята державні, отже державні інституції, банки і школи спиняють тоді свою діяльність.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових ґруп є 8, і бересь їх по черзі одної неділі один Голос, другої другий і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою оден за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починаєсь завсігди від 2-ої Неділі по Зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділі зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г.), яке Утренне Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсігди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсігди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святих, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Впарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи бересь Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІЙШІ ПОТРЕБИ

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11; Ефес. 5: 20—33.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30; Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39; 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44; Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення — Мат. 7: 7—11; Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 28—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4; Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї) 1) Ісаії 35: 1—10; 2) Ісаії 55: 1—13; 3) Ісаії 12: 3—6.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ

Богородиці — Филип. 2: 5—11.

Ангелам — Жид. 2: 2—10.

Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.

Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.

Святителям — Жид. 13: 17—21.

Преподобним — Галат. 5: 22—6: 2.

Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.

Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28—19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ

В понеділок — Ів. 5: 17—24; Рим. 14: 6—9.

Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.

Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.

Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор 15: 20—28.

Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.

Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

На Всеночнім на більші святя бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіе,** 2. **Ісход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіе.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царства,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в укр. тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скорочень:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс. — Ісаія, Єр. — Єремія, Ез. — Езекиїл, Прип. — Приповістки Соломона, Ек. — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто вважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс. 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс. 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15. 2) Суд. 6: 2—7, 11—24. 3) Іс. 14: 7—20.

Введення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11. 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік Вас. — 1) 1М 17: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс. 35: 1—10. 2) Іс. 55: 1—13. 3) Іс. 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс. 6: 1—13. 3) Іс. 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3)

Прип. 9: 1—11. — На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — 1) Іс. 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар. 17: 1—16. 2) 1 Цар. 18: 1—21. 3) 1 Цар. 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар. 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіл. 2: 23—32 (до: „спасеться"). 3) Ез. 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт) 1: 3—9. 2) 1 Пос. ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Пос. ап. Петра 2: 11—24 (до: „правдою жили").

Цвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф. 3: 14—19. 3) Зах. 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс. 2: 2—3 (до: „стежками Його). 2) Іс. 62: 10—63: 1—9. 3) Зах. 14: 1 (до: „Господень") —4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

що приходять при означуванню Голосів, Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол., або Г. — Голос.

Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.

Літ. — Літургія, або Литургія, отже Служба Божа.

Ап. — Апостол.

Діян., або Ді. — Діяння Апостолів.

Жид. — Жидів.

Рим. — Римлян.

1 Кор. — Перше до Коринтян.

2 Кор. — Друге до Коринтян.

Гал. — Галат і т. п.

Євангелисти: Мат., або Мт. — Матей; Мар., або Мр. — Марко; Лу. — Лука; Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелій:

Мт. 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читаєсь від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увагу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-ої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

СІЧЕНЬ -- JANUARY

1950 **має 31 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
Нед. Св. Отців. Гол. 4. УЄ 7. Літ. Ап. Жидів 11: 9-10, 17-23, 32-40. Єв. Мат. 1: 1-25.			
1	Н	19	**Грудень 1949.—Нед. Св. Отців.** Преп. Ілії та Ігнатія Печ.
2	П	20	Священмч. Ігнатія Богоносця, Філоґенія Антіохійського.
3	В	21	Муч. Юліянії Никомид., смерть Петра митр. Київ.
4	С	22	Влмч. Анастасії, Теодотії, Евода, Хризоґона, мч. Зоіла
5	Ч	23	10 муч. в Криті; Павла еп. Неокес, Теоктиста Новгор
6	П	24	**Святий Вечір** (Навеч. Різдва). Муч. Евгенії, Василиси
7	С	25	**РІЗДВО ІСУСА ХРИСТА**
Собор Богор. Нед. по Різдві. Гол. 5. УЄ 8. Літ. Ап. Гал. 1: 11-19 і Кол. 3: 12-16. Єв. Мат. 2: 13-23 і Лука 18: 18-27.			
8	Н	26	**СОБОР ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.—Нед. по Різдві.**
9	П	27	**Стефана первмч.** Преп. Теодора архіеп. Царгород.
10	В	28	Св. 20,000 мучеників в Никомидії спалених; мч. Петра
11	С	29	14,000 дітей убитих Іродом, преп. Івана Печерського
12	Ч	30	Муч. Анисії діви, преп. Теодора Царг., муч. Зотика
13	П	31	Преп. Меланії Римлянки; преподобного Геласія
14	С	1	**Січень, 1949. НОВИЙ РІК—Обрізання. Василія Вел.**
Нед. перед Йорданом. Гол. 6. УЄ 9. Літ. Ап. 2 Тим. 4: 5-8. Єван. Марка 1: 1-8.			
15	Н	2	**Нед. перед Йорданом.** Преп. Сильвестра Печер.
16	П	3	Преп. Монахія, муч. Гордія
17	В	4	Собор 70-ти Апостолів: Якова, Марка, Луки і других
18	С	5	**Святий Вечір перед Йорданом. Піст.**
19	Ч	6	**ЙОРДАН (БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЄ)**
20	П	7	**Собор Івана Хрестителя.** Муч. Атаназія Аталійського
21	С	8	Преп. Григорія Печерського, преп. Георгія, Домніки
Нед. 32. Нед. по Йордані. Гол. 7. УЄ 10. Літ. Ап. Єф. 4: 7-13; Єв. Мат. 4: 12-17.			
22	Н	9	**Нед. 32 рядова. — Нед. по Йордані.** Муч. Полієвкта.
23	П	10	Григорія, еп. Нисского, преп. Дометіяна, Маркіяна
24	В	11	Преп. Теодосія Вел. преп. Теодосія Антіохійського.
25	С	12	Сави архіеп. Серб., муч. Татіяни, преп. Евпраксії
26	Ч	13	Муч. Ермила і Стратоника, Якова еп. Нізивійського
27	П	14	Св Отців вбитих в Синаї й Раїфі; преп. Стефана.
28	С	15	Преп. Павла Тивейського, преп. Івана Кущника
Нед. Митаря і Фарисея. Гол. 8. УЄ 11. Літ. Ап. 2 Тим. 3: 10-15. Єв. Луки 18: 10-14.			
29	Н	16	**Нед. Митаря і Фарисея.**—Поклін кайд. ап. Петра і Павла
30	П	17	Преп. Антонія Вел., Архила ісповідника, Антонія рим.
31	В	18	Атанасія і Кирила архіеп. Александрійських

Різдво Христове. УЄ Мат. 1: 18-25. Літ. Ап. Галат 4: 4-7. Єван. Мат. 2: 1-12 Стефана. Літ. Діян. 6: 8-15; 7: 1-5 і 47-60. Єван. Мат. 21: 33-42.
Новий Рік. Василія. УЄ Іван 10: 9-16. Літ. Ап. Колос. 2: 8-12 і Жид. 7: 26—8: 2. Єван. Луки 2: 20-21, 40-52 і Луки 6: 17-23.
Йордан. УЄ. Марка 1: 9-11. Літ. Ап. Тита 2: 11-14 і 3: 4-7. Єв. Матея 3: 13-17
Собор Предтечі. — Діян. 19: 1-8. Єван. Івана 1: 29-34.

Записки:

НОРТ ВИНИПЕҐ КО-ОПЕРАТИВА ЛИМИТЕД

ЗАСНОВАНА 1932 Р.

Вугля, Дрова, Фарби, Хліб і Пейстрі.

Членство $5.00

УКРАЇНСЬКЕ, ЧИСТО КООПЕРАТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО.

Ярда: 1042 Селкирк евню, Телефон: 55 919

Пекарня: 1069 Селкирк евню, Тел. 55 919, висилає хліб поза Винипеґ.

ЛЮТЕНЬ -- FEBRUARY

1950 **має 28 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Січень.** Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія Печер.
2	Ч	20	† Преп. Евтимія Вел., муч. Інни, Пімми, Рімми
3	П	21	Преп. Максима Іспов., мч. Анастасії, Неофіта, Евгенія
4	С	22	Препмч. Анастасія Печер., ап. Тимотея, муч. Мануїла
Нед. Блудного Сина. Гол. 1. УЄ 1. Літ. Ап. 1 Корин. 6: 12-20. Єван. Луки 15: 11-32.			
5	Н	23	**Нед. Блуд. Сина.** — Свщмч. Климента еп. Анкирського
6	П	24	Преп. Ксенії, муч. Вавили, Тимотея, Агапія
7	В	25	† Григорія Богослова археп. Царгород., м-ці Филицати
8	С	26	Преп. Ксенофонта і Марії та їх синів: Аркадія, Івана
9	Ч	27	† Перенесення мощів Івана Золотоуст., муч. Димитрія
10	П	28	Преп. Ефрема Печ. митр. Переясл., Ефрема Сиріна
11	С	29	Перенесення мощей Ігнатія Богоносця, Лаврентія Печ.
Нед. Мясоп. Трох Святих. Гол. 2. УЄ 2. Літ. Ап. 1 Кор. 8: 8-13; 9: 1-2 і Жид. 13: 7-16. Єван. Матея 25: 31-46 і Мат. 5: 14-19.			
12	Н	30	**Нед. Мясоп. — ТРОХ СВЯТИХ:** Вас. Вел., Григ. Б. Ів. З.
13	П	31	Никити еп. Новгородського, муч. Вікторина, Віктора
14	В	1	**Лютий.** Муч. Трифона, м-ці Перпетуї, муч. Сатира
15	С	2	**СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЕ.** Муч. Йордана, Гавриїла
16	Ч	3	Симеона Богоприїмця і Анни пророчиці, Власія
17	П	4	Преп. Ісидора Пелусіота, Николая іспов., Георгія Вол.
18	С	5	Теодосія Угл. арх. Чернигівського, муч. Агафії
Неділя Сиропустна. Гол. 3. УЄ 3. Літ. Ап. Рим. 13: 11-14: 4. Єван. Матея 6: 14-21.			
19	Н	6	**Нед. Сиропустна.** — Вукола еп. Свирн., муч. Доротеї
20	П	7	**Поч. Великого Посту.** Партенія еп. Лампс., Луки Алад.
21	В	8	Влкмч. Теодора Стратилата, прор. Захарії, Сави арх.
22	С	9	Преп. Панкратія затворника печер., муч. Никифора
23	Ч	10	Преп. Прохора Печ., священмуч. Харлампія, Порфірія
24	П	11	Муч. Власія еп. Севастопольського, муч. Георгія
25	С	12	Мелетія еп. Антіох., Антонія патр. Царг., прп. Евгенія
1 Нед. Посту. Гол. 4. УЄ 4. Літ. Ап. Жид. 11: 24-26, 32-40 і 12: 1-2. Єв. Ів. 1: 43-51.			
26	Н	13	**1 Нед. Посту.** — Прп. Мартиніяна, Зої, Фотини, Евлогія
27	П	14	Рівноап. Кирила учит. Словян, Ісаакія Печерського
28	В	15	Преп. Пафнутія Печерського, апост. Онисима

Стрітення Господнє. УЄ Луки 2: 25-32. Літ. Жидів 7: 7-17. Єван. Луки 2: 22-40.

Записки:

ДР. П. ГУЦУЛЯК
Дентист
веде свою канцелярію під ч.
270 Physicians & Surgeons Bldg.
86 BLOOR STREET West
TORONTO, ONT.
Телефон KI 6727
Вечорами тільки за попереднім умовленням.

Phone 55 204
Dr. M. Kanchier
DENTIST
407 Selkirk Avenue
Winnipeg, Man.

БЕРЕЗЕНЬ -- MARCH

1950 **має 31 днів** **1950**

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	16	**Лютий.** Мч. Памфила пресвитера Кесарії і з ним Павла
2	Ч	17	Преп. Теодора мовч. Печер., влмч. Теодора Тирона
3	П	18	Льва еп. Рим., Флавіяна патр. Царгор., Агапита еп.
4	С	19	Еп. Архипа, Филимона, Апфії, преп. Доситея, Равули
2 Нед. Посту. Гол. 5. УЄ 5. Літ. Ап. Жид. 1: 10-14 і 2: 1-3. Єван. Марка 2: 1-12.			
5	Н	20	**2 Нед. Посту.** — Льва еп., преп. Агатона чуд. Печер.
6	П	21	Преп. Тимотея, Евстафія архіеп. Антіохійського
7	В	22	Муч. Маврикія, Федора, Филипа, Лімнея, Варадата.
8	С	23	Свщмч. Полікарпа, преп. Івана, Антіоха, Мойсея
9	Ч	24	Перше і друге знайдення голови Івана Хрестителя.
10	П	25	Тарасія архіепископа Константинопольського
11	С	26	Преп. Порфирія еп. Газського, муч. Севастіяна. Івана
3 Нед. Посту. Гол. 6. УЄ 6. Літ. Ап. Жид. 4: 14-16 і 5: 1-6. Єв. Мар. 8: 34-38 і 9: 1.			
12	Н	27	**3 Нед. Посту.** — Преп. Тита Печер., Григорія Декап.
13	П	28	Преп. Василія, Марини, Кира, Нестора, Протерія
14	В	1	**Березень.** Препмч. Евдокії, муч. Нестора і Травімія
15	С	2	Преп. Теодота еп. Киринейського, Арсенія
16	Ч	3	Свщмч. Евтропія, Клеоника і Василиска, преп. Піями
17	П	4	Преп. Герасима Вологд., мч. Павла і сестри Юліянії
18	С	5	Муч. Конона, преп., Марка пост., муч. Івана
4 Нед. Посту. Гол. 7. УЄ 7. Літ. Ап. Жид. 6: 13-20. Єван. Марка 9: 17-31.			
19	Н	6	**4 Нед. Посту.** — Аморейських 42 муч.: Милісена, Теод.
20	П	7	Свщмч. Херсонеських: еп. Василія, Ефрема, Евгенія
21	В	8	Преп. Теофілакта ісповідника, свщмч. Теодорита
22	С	9	**Поклони.** 40 муч. Севастійських: Акакія, Александра
23	Ч	10	Муч. Кондрата, Кипріяна, Дионісія, Павла, Никифора
24	П	11	Софронія патр. Єрусал., муч. Піонія, Евфимія патр.
25	С	12	Теофана іспов., Григорія Двоєслова, Симеона Богон.
5 Нед. Посту. Гол. 8. УЄ 8. Літ. Ап. Жидів 9: 11-14. Єван. Марка 10: 32-45.			
26	Н	13	**5 Нед. Посту.** — Никифора патр. Царгородського
27	П	14	Ростислава кн. Київ., преп. Теогноста митр. Київ.
28	В	15	Муч. Агапія, Пуплія; Тимолая, Ромила, Никандра
29	С	16	Серапіона арх. Новгор., муч. Трохима, ап. Аристовула
30	Ч	17	† Преп. Олексія чоловіка Божого, мч. Марини, Павла.
31	П	18	Кирила арх. Єрусалим., муч. Трофима і Евкратія

Записки:

CHILDS BUILDING
Cor. Portage Ave & Main St.

Телефон Бюра 925 075 Резиденції 595 502

ДР. ВОЛ. Ф. БАЧИНСЬКИЙ

M.D. (Man.), L.M.C.C.

ОПЕРАТОР, ЛІКАР, АКУШЕР.

Модерні діягностичні приряди для розпізнання недуг.

Екс-Рей; Флуороскопія; Електричний Серцемір; Метаболістичний Мірильник; Радіотерапія; Лябораторія Крови, Мочі, і т. д.

Адреса канцелярії:

DR. V. F. BACHYNSKI

403—404 Childs Bldg. Winnipeg, Man.

КВІТЕНЬ -- APRIL

1950 **має 30 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Березень. Муч. Хризанта і його нареч. Дарії, Іларії**
Неділя Квітна. УЄ Мат. 21: 1-11, 15-17. Літ. Ап. Филип. 4: 4-9. Єван. Івана 12: 1-18.			
2	Н	20	**Нед. Квітна** — Отців Івана, Сергія, Патрикія
3	П	21	Ап. Яковва, Хоми патр. Царгор., Кирила еп. Каттан.
4	В	22	Свщмч. Василія пресв. Анкирського, муч. Дросиди
5	С	23	Преп. Никона Печер., свщмч. Никона еп. і 200 учен.
6	Ч	24	**Страстний Четвер.** Преп. Артемона еп. Селевкійського.
7	П	25	**Страстна Пятниця. БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВ. БОГОР.**
8	С	26	Собор Арх. Гавриїла, преп. Василія Нового, Малха.
Великдень: Ап. Діяння 1: 1-8. Єван. Івана 1: 1-17.			
9	Н	27	**ВЕЛИКДЕНЬ — ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСІННЯ**
10	П	28	**СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК** — Преп. Евстратія пост. Печ.
11	В	29	**СВІТЛИЙ ВІВТОРОК** — Преп. Марка еп. Аретус.
12	С	30	Преп. Івана Ліствичника, преп. Зосима, муч. Захарії
13	Ч	31	Преп. Іпатія цілит. Печер., Йони митр. Київського
14	П	1	**Квітень.** Марії Єгипетської, преп. Ґеронтія Печер.
15	С	2	Преп. Тита, муч. Амфіяна, Едесія, Полікарпа Алекс.
Нед. Томина. Гол. 1. УЄ Мт. 28: 16-20. Літ. Діян. 5: 12-20. Єв. Івана 20: 19-31.			
16	Н	3	**Нед. Томина — Проводи.** Преп. Никити ісповідника
17	П	4	Преп. Йосифа Многоболізного Печ., Йосифа Піснопів.
18	В	5	Муч. Агатопода і Теодула, преп. Марка, Теодори Сол.
19	С	6	Евтихія арх. Конст., Методія учит. Словян, мч. 120
20	Ч	7	Юрія еп. Мелетинського, муч. Руфіна, Акилина
21	П	8	Ап. Іродіона, Агава, Руфа, Асинкрита, Флегонта, Ерма
22	С	9	Муч. Евпсихія та інших 270 мучеників, Вадима
Нед. Мирон. Г. 2. УЄ Мр. 16: 9-20. Літ. Діян. 6: 1-7. Єв. Мр. 15: 43-47 і 16: 1-8.			
23	Н	10	**Нед. Мироносиць.** — Муч. Терентія, Максима, Зенона
24	П	11	Свщмч. Антини еп. Перґамського, преп. Пармуфія
25	В	12	Василія ісповідника Парійського, преп. Атанасії
26	С	13	Свщмч. Артемона пресв. Лаодикійського, мч. Томаїди
27	Ч	14	Мартина ісповід., муч. Азата і 1000 з ним замучених
28	П	15	Ап. Аристарха, Трофима, муч. Сави, Василиси
29	С	16	Муч. Каліди, Ніки, Нунехії, Харієси, Теодори, Галини
Нед. Розсл. Гол. 3. УЄ Луки 24: 1-12. Літ. Діян. 9: 32-42. Єван. Івана 5: 1-15			
30	Н	17	**Нед. Розслабленого.** — Свщмч. Симеона еп. Перського

Благовіщення. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Ап. Жид. 2: 11-18. Єв. Луки 1: 24-38 і Мат. 27: 1-38.
Світлий Понеділок. Ап. Діян. 1: 12-17, 21-26. Єван. Івана 1: 18-28.
Світ. Вівторок. Діян. 2: 14-21. Єван. Луки 24: 12-35.

Записки:

А. Т. ВАВРИНЮК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК, НОТАР і т. д.

Перепроваджує всякі судові справи — карні, цивільні, спадкові і розводові.

Адреса:

A. T. WARNOCK, K.C.
Barrister & Solicitor
Ramsay Block, **Tel. 63**
DAUPHIN, MAN.

TADMAN HARDWARE

CO. LTD.

Залізні товари, Порцеляна й Електричні прилади.

866 Main St., Winnipeg, Man.

Телефон 51 167

ТРАВЕНЬ -- MAY

1950 **має 31 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	**Квітень.** Преп. Івана іспов., Косми еп. Халкидонського
2	В	19	Преп. Івана Ветхопещерника, **преп. Трофима патр.**
3	С	20	Муч. Гавриїла отрока, **преп. Теодора, Анастасія ігум.**
4	Ч	21	Свщмч. Теодора і матері його Филипії, муч. Діоскора
5	П	22	Теодора Сикеота, ап. Натанаїла, Луки
6	С	23	**† Великмч. Георгія (Юрія) Побідоносця, муч. Лазаря**
Нед. Самар. Гол. 4. УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. Діян. 11: 19-26 і 29-30. Єв. Ів. 4: 5-42.			
7	Н	24	**Нед. Самарянки.** — Преп. Сави Печер., Мч. Стратилата
8	П	25	Ап. Марка, Македонія патр. Царгор., преп. Сильвестра
9	В	26	Свщмч. Василія еп. Амасійського, **св. Глафіри діви**
10	С	27	Преп. Стефана еп. Волод. Вол., Симеона свояка Госп.
11	Ч	28	Ап. Ясона і Сосипатра, Кирила еп. Турів., муч. Дади
12	П	29	Муч. 9 в Кизику, Теогніда, Рута, Антипатра, Теостиха
13	С	30	† Ап. Якова Завед., Никити Новгород., муч. Максима
Нед. Сліпор. Гол. 5. УЄ Ів. 20: 11-18. Літ. Діян. 16: 16-34. Єв. Івана 9; 1-38.			
14	Н	1	**Травень. — Нед. Сліпородженого.** Свщмч. Макарія
15	П	2	Перенес. мощів Бориса і Гліба, Атанасія патр. Аксекс.
16	В	3	Смерть преп. Теодосія ігумена Печ., мч. Тимотея
17	С	4	Пелагії діви, священмч. Сильвана, Еразма, Никифора іг.
18	Ч	5	**ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДНЕ.** Муч. Ірини, мч. Неофіта
19	П	6	Преп. Йова многострад., Йова Почаївського чудотв.
20	С	7	Зявлення Чесного Хреста в Єрус., муч. Акакія, Івана
Св. ОО. Гол. 6. УЄ Ів. 21: 1-14. Літ. Діян. 20: 16-18 і 28-36. Єв. Ів. 17: 1-13.			
21	Н	8	**Нед. Отців 1-го Всел. Собору 325 р.,** †Ап. Івана Богосл.
22	П	9	Жеренес. мощів св. Николая удотв., пророка Ісаії
23	В	10	Ап. Симона Зилота, преп. Ісидора, блаж. Таїсії
24	С	11	Рівноап. Кирила і Методія, преп. Софронія Печер.
25	Ч	12	Епіфанія еп. Кипру, Германа патр. Царгородського
26	П	13	Муч. Гликерії, діви і Лаодикія, Юрія іспов. Макарія
27	С	14	Никити затв. Печ., муч. Ісидора воїна, преп. Серапіона
Зелені Свята: Гол. 7 УЄ Ів. 20: 19-23. Літ. Діян. 2: 1-11. Єв. Ів. 7: 37-52 і 8: 12.			
28	Н	15	**ЗЕЛЕНІ СВЯТА — ПРЕСВ. ТРОЙЦІ.** Пахомія Велик.
29	П	16	**ДЕНЬ СВЯТОГО ДУХА.** — Преп. Теодора освященого
30	В	17	Ап. Андроника з 70-ти і помічниці його Юнії, Стефана
31	С	18	Муч. дів: Александри, Текуси, Фаїни, Клавдії, Юлії.

Юрія. УЄ Луки 12: 2-12. Літ. Діян. 12: 1-11. Єван. Івана 15; 17—16; 1-2
Вознесення: Утр. Єван. Марка 16: 9-20. Літ. Діян. 1: 1-12. Єван. Луки 24: 36-53
Понед. Зел. Свят: Літ. Ап. Ефесян 5: 9-19. Єван. Матея 18: 10-20

Записки:

Др. І. ВЕРХОМИН **Др. Н. Д. ГОЛУБІЦЬКИЙ**

Тел. Дому 25884 Тел. Офісу 24543 Тел. Дому 84488

ЛІКАРІ і ОПЕРАТОРИ — Х-РЕЙ і ФІЗІО-ТЕРАПІЯ

Dr. J. VERCHOMIN Dr. N. D. HOLUBITSKY

Union Bldg. — 10023 — 102 Ave. — Edmonton, Alta.

ЧЕРВЕНЬ -- JUNE

1950 **має 30 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	19	**Травень.** Свщмч. Патрикія еп., Акакія і Менандра
2	П	20	Муч. Талалея, Александра, Астерія воїнів, преп. Івана
3	С	21	Рівноап. Константина і Єлени, преп. Касіяна
Нед. 1. Гол. 8. УЄ 1. Літ. Жид. 11: 33-40; 12: 1-2. Мат. 10: 32-33, 37-38; 19: 27-30			
4	Н	22	**Нед. 1 по Зел. Святах.—Всіх Святих.** Муч. Василиска
5	П	23	Препмч. Михаїла Чорноризця, Леонтія епископа.
6	В	24	Преп. Симеона дивногорця, преп. Никити стовпника
7	С	25	† 3-те знайдення голови Івана Хрест. мч. Келестина.
8	Ч	26	Ап. Карпа і Алфея з 70-ти, муч. Аверкія й Єлени
9	П	27	Свщмч. Терапонта Серб., преп. Нила ст., мч. Теодори
10	С	28	Преп. Никити іспов. еп. Халкид., муч. Еликоніди
Нед. 2. Голос 1: УЄ 2. Літ. Ап. Римлян 2: 10-16. Єван. Матея 4: 18-23			
11	Н	29	**Нед. 2 по Зел. Святах.** — Препмч. Теодосії діви
12	П	30	Преп. Ісаакія Далматського, муч. Наталії
13	В	31	Ап. Ерма з 70-ти, муч. Ермія, муч. Философа
14	С	1	**Червень.** Муч. Юстина филос., мч. Юстина, Харитини
15	Ч	2	**Влкмч. Івана Сучавського.** Никифора патр. Царгород.
16	П	3	Муч. Лукіяна і з ним Клавдія, Ігнатія, Павла
17	С	4	Митрофана патр. Царг., Марти і Марії сестер Лазаря
Нед. 3. Гол. 2. УЄ 3. Літ. Рим. 5: 1-10. Єван. Матея 6: 22-33.			
18	Н	5	**Нед. 3 по Зел. Святах.** Блаж. Константина митр. Київ.
19	П	6	Муч. Висаріона Єгип., преп. Іларіона ігум. Далмат.
20	В	7	Муч. Теодота Анкирського, муч. Киріякії, Калерії
21	С	8	Ефрема патр. Антіох., Теодора еп., муч. Теофана
22	Ч	9	Кирила арх. Александр., муч. Теклі, Марти і Марії
23	П	10	Преп. Силуана схимомонаха Печер., Тимофія
24	С	11	† Ап. Вартоломея і Варнави з 70-ти, муч. Теопемпта
Нед. 4. Гол. 3. УЄ 4. Літ. Ап. Римлян 6: 18-23. Єван. Матея 8: 5-13.			
25	Н	12	**Нед. 4 по Зел. Святах.** Преп. Онуфрія Вел., Петра Атон.
26	П	13	Муч. Акилини, преп. Анни і сина єї Івана, муч. Діодора
27	В	14	Смерть князя Мстислава, прор. Єлисея, Методія патр.
28	С	15	Прор. Амоса, муч. Віта, Модеста, преп. Крискентії.
29	Ч	16	Преп. Тихона Луховського, муч. Тигрія презвитера
30	П	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла.

Івана Сучавського: УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. 2 Петра 3: 1-18. Єв. Ів. 19: 25-27 і 21: 24-25.

Записки:

Dr. W- Grekow

ДР. В. ҐРЕНЬКОВ

ДЕНТИСТ

Веде свою канцелярію під числом

484 Stradbrooke Ave.
Winnipeg, Man.

Телефон офісу 44 127

EMEL'S

Ladies' Apparel

583 Selkirk Ave. Winnipeg.

Добір найпристойнішого виробу Плащів — Суконок — Спортових одінь.

Спеціялізуємо Роблення-доміри ковтів і сутів.

П. Емельниченко, властитель

ЛИПЕНЬ -- JULY

1950 **має 31 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	**Червень.** Преп. Леонтія канон. Печер., **муч. Емерія.**
			Нед. 5. Гол. 4. УЄ 5. Літ. Рим. 10: 1-10. Єв. Мат. 8: 28-34 і 9: 1.
2	Н	19	**Нед. 5 по Зел. Святах.** †Ап. Юди брата Господнього
3	П	20	Памят угодників Землі Волинської, свщмч. Методія
4	В	21	Муч. Юліяна Тарсійського, преп. Юлія пресвітера
5	С	22	Свщм. Евсевія, муч. Галактіона, муч. Юліянії.
6	Ч	23	Муч. Агрипини діви, муч. Евстахія, Гая й Урбана
7	П	24	**РІЗДВО ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ.** Муч. Орентія.
8	С	25	Преп. Февронії, Леоніди, Лівії й Евтропії
			Нед. 6. Гол. 5. УЄ 6. Літ. Рим. 12: 6-14. Єв. Матея 9: 1-8.
9	Н	26	**Нед. 6 по Зел. Святах.** Преп. Давида Солун. еп. Ґот.
10	П	27	Преп. Самсона страннноприємця, блаж. Мартина
11	В	28	Преп. Сергія і Гермогена, преп. Івана Дамаскина
12	С	29	**Св. ПЕТРА і ПАВЛА АПОСТОЛІВ.**
13	Ч	30	† Собор 12-ти Апостолів муч. Михаїла, Мелітона
14	П	1	**Липень.** Косми і Даміяна безсріб., Антонія Римлян.
15	С	2	Положення Чесної ризи Діви Марії у Влахерні.
			Неділя 7. Голос 6. УЄ 7. Літ. Ап. Римлян 13: 1-7. Єван. Матея 9: 27-35
16	Н	3	**Нед. 7 по Зел. Святах.** Муч. Акинта, Марка, прп. Анат.
17	П	4	Андрея архієп. Критського, муч. Теодота і Теодотії
18	В	5	† Преп. Атанасія Атон., преп. Лампада, муч. Анни
19	С	6	Преп. Сисоя схим. Печер., муч. Лукії, мч. Ісавра діяк.
20	Ч	7	Преп. Томи Малеїна й Акакія Синайс. муч. Киріякії
21	П	8	Влкмч. Прокопія, св. Теодосії
22	С	9	Свщм. Панкратія еп., Теодора еп., муч. Андрея і Прова
			Нед. 8. Голос 7. УЄ 8. Літ. Ап. 1 Коринтян 1: 10-18. Єван. Мат. 14: 14-22
23	Н	10	**Нед. 8 по Зел. Святах.** †Преп. Антонія Печерського
24	П	11	Смерть укр. княгині Ольги, муч. Евфимії, прп. Никод.
25	В	12	Муч. Прокла й Іларія, преп. Михаїла, св. Вероніки
26	С	13	Собор арх. Гавриїла, преп. Стефана, Саваїта.
27	Ч	14	Ап. Акили з 70-ти і дружини Прискили, муч. Юста
28	П	15	**† Володимира Великого князя України**
29	С	16	Свщмч. Антиноґена, муч. Юлії діви, муч. Павла і сестер
			Нед. 9. Гол. 8. Утр. Єван. 9. Літ. 1 Кор. 3: 9-17. Єван. Матея 14: 22-34.
30	Н	17	**Нед. 9 по Зел. Святах.** Влкмч. Марини, преп. Леоніда
31	П	18	Івана і Памви затвор. Печерських, муч. Еміліяна

Різд. Ів. Хрест. УЄ Лук. 1: 24-25, 57-68, 76-80. Літ. Ап. Рим. 13: 12-14: 4. Лук. 2: 1-12.
Петра і Павла: УЄ Ів. 21: 15-25. Літ. 2 Кор. 11: 21-33 і 12: 1-9. Єв. Мат. 16: 13-19
Володимира Великого. УЄ Івана 10: 9-16. Літ. Ап. Гал. 1: 11-19. Єван. Івана 10: 1-9.

Записки:

Українське Фотоґрафічне ЗАВЕДЕННЯ

Виконує всякі фотоґрафічні роботи, точно, солідно й на час.

Також продається:

Marriage Licenses.

GAVINCHUK STUDIO

Drawer D, Phone 31

SMOKY LAKE, ALBERTA

KORMILO SERVICE

Ґазоліна, Олива, Тайри, Експертна направа — Настроюємо мотор — Спеціялізоване смаровання.

Main & Flora — Winnipeg

Телефон 51 171

Стефан Кормило, власник.

СЕРПЕНЬ — AUGUST

1950 **має 31 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	19	**Липень.** Преп. Макрини, сестри св. Василія Великого
2	С	20	✣ **Ілії пророка.** Зн. моц. Атанасія ігум. Берестейського.
3	Ч	21	Преп Онуфрія мовчальника й Онисима Печерського
4	П	22	Рівноап. Марії Магдалини, свщмч. Фоки
5	С	23	Муч. Трохима, Теофіла й 13-ти з ними, Аполінарія
			Нед. 10. Голос 1. УЄ 10. Літ. Ап. 1 Корин. 4: 9-16. Єван. Матея 17: 14-23
6	Н	24	**Нед. 10 по Зел. Святах.** †Муч. Бориса і Гліба
7	П	25	†Успення прав. Анни, св. Олимпіяди діякониси
8	В	26	Преп. Мойсея чудотв. Печерського, свщмч. Ермолая
9	С	27	Пантелеймона влмч., преп. Наума, Анфіси ігумені
10	Ч	28	Апост. з 70-ти: Прохора, Никанора, Тимона і Пармена
11	П	29	Муч. Калиника Кил., муч. Серафини діви
12	С	30	Ап. з 70-ти: Сили і Силуана, Крикента, Епенета
			Нед. 11 Голос 2. УЄ 11. Літ. Ап. 1 Корин. 9: 2-12. Єван. Матея 18: 23-35
13	Н	31	**Нед. 11 по Зел. Святах.** Прав. Евдокима Каппад.
14	П	1	**Серпень. Хрещення України.** †Знайд. Чесн. Хреста
15	В	2	Перенес. мощей первомуч. Стефана, блаж. Василія
16	С	3	Преп. Ісаакія, Далмата, Фавста, преп. Косми отшел.
17	Ч	4	Сім молодців в Ефезі спляч.: Максиміліяна, Івана і др.
18	П	5	Муч. Евсигнія, Кантидія, Кантидіяна, Василиска
19	С	6	**ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЕ — СПАСА.**
			Нед. 12. Гол. 3. Утр. Єван. 1, Літ. 1 Корин. 15: 1-11. Єван. Матея 19: 16-26.
20	Н	7	**Нед. 12 по Зел. Святах.** Перен. мощів Теодосія Печер.
21	П	8	Преп. Еміліяна ісповід., Гр. Печерського, муч. Леоніда.
22	В	9	†Ап. Матея, муч. Юліяна, Маріяна, Івана, Фотія
23	С	10	Муч. архид. Лаврентія, Сикста епис., муч. Романа.
24	Ч	11	Прпмч. Василія і Теодора Печер., мч. Евпла, Неофіта
25	П	12	Муч. Фотія, Памфила, Капитана, Аникити
26	С	13	Тихона еп. Вороніжського, муч. Конкордія, св. Ірини
			Нед. 13. Гол. 4. Утр. Єван. 2. Літ. 1 Корин. 16: 13-24. Єван. Матея 21: 33-42.
27	Н	14	**Нед. 13 по Зел. Св.** Прор. Михея, пер. мощ. Теод. печер.
28	П	15	**Успення Пресв. Богор.** Преп. Макарія і Харитона.
29	В	16	†Нерук. образ Ісуса Христа, муч. Діомида
30	С	17	Преп. Алипія іконоп. Печер., муч. Мирона, Филипа.
31	Ч	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Івана і Георгія патр.

Ілії: УЄ Луки 4: 22-30. Літ. Ап. Якова 5: 10-20. Єван. Луки 4; 22-30
Преображення Госп. УЄ Луки 9: 28-36, Літ. Ап. 2 Петра 1: 10-19. Єв. Мат. 17: 1-9.
Успен. Пр. Бог.: УЄ Лу 1: 39-49, 56. Літ. Фил. 2: 5-11, Єван. Лу 10: 38-42, 11: 27-28

Записки:

Selkirk & Parr Winnipeg, Man.

Memorial Funeral Chapel

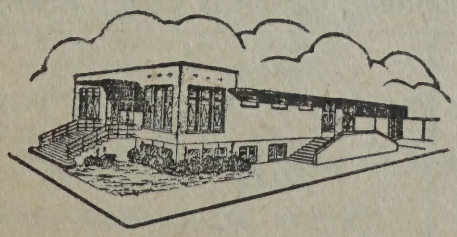

G. ZAWIDOSKI, Mgr.

Ph. 594 911

ВЕРЕСЕНЬ -- SEPTEMBER

1950 **має 30 днів** **1950**

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Серпень. Муч. Андрея Стратилата і з ним 2593 муч.**
2	С	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра пресв., Мемнона сотника
Нед. 14. Гол. 5. Утр. Єван. 3. Літ. Ап. 2 Корин. 1: 21—2: 4. Єван. Матея 22: 1-14.			
3	Н	21	**Нед. 14 по Зел. Святах.** Преп. Аврамія, ап. Тадея з 70
4	П	22	Муч. Агатоника, Зотика, Теопрепія, Акиндини
5	В	23	Свщмч. Іринея еп. Ліонського, **Калиника патр. Царг.**
6	С	24	Перенес. мощів Петра митр. Київ., свщмч. Евтихія.
7	Ч	25	Ап. Тита з 70-ти, ісп. Вариса і Евлогія, еп. Едеси
8	П	26	Муч. Адріяна і Наталії, препод. Тифоя
9	С	27	Преп. Пімена пост. Печер,, **Пімена Вел., Осії ісповід.**
Нед. 15. Гол. 6. Утр. Єван. 4. Літ. 2 Корин. 4: 6-15. Єван. Матея 22: 35-46.			
10	Н	28	**Нед. 15 по Зел. Святах.** †Знайд. мощів Йова Почав.
11	П	29	**Усікнов. голови Івана Хрестителя.** Муч. Анастасії
12	В	30	Александра, Івана і Павла патр. Царгор., **преп. Врієна**
13	С	31	† Пол. Пояса Богород. Івана митр. Київ., Генадія.
14	Ч	1	**Вересень. Початок Церк. Року.** Симеона стовпника
15	П	2	Муч. Маманта, Івана пост. патр. Царгородського
16	С	3	Священм. Антима еп. Никомид. **і з ним Теофіла, Петра**
Нед. 16. Голос 7. УЄ 5. Літ. Ап. 2 Коринтян 6: 1-10. Єван. Матея 25: 14-30			
17	Н	4	**Нед. 16 по Зел. Святах.** Преп. Теодори Александ.
18	П	5	**Нед. 14 по Зел. Св.** Праведного Захарії й **Елисавети**
19	В	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах, преп. Архипа
20	С	7	Предпр. Рожд. Богородиці, муч. Макарія Канівського.
21	Ч	8	**РІЗДВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.** Муч. Руфа і Руфіяна
22	П	9	Богоот. Якима й Анни, муч. Северіяна, Теодосія
23	С	10	Муч. Минодори, Митродори і Нимфодори, **ап. Лукія**
Нед. 17. Гол. 8. Утр. Єван. 6. Літ. 2 Корин. 6: 16-18 і 7: 1. Єван. Мат. 15: 21-28.			
24	Н	11	Преп. Теодори Олександ., муч. Серапіона, **Кронида**
25	П	12	Свщмч. Автонома еп., преп. Атанасія, муч. Юліяна
26	В	13	Предпразд. Воздвиження Ч. Хреста, Корнилія сотн.
27	С	14	**ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА ГОСПОД.**
28	Ч	15	Влкмч. Никити, преп. Филотея, муч. Порфирія
29	П	16	Влкмч. Евтимії, Китрияна митр., Состена, Віктора
30	С	17	Муч. Віри, Надії і Любови і матері їх Софії, **Агатоклії**

Усік. гол. Ів. Хрест. УЄ Мат. 14: 1-13. Літ. Діян. 13: 25-32. Мар. 6: 14-30.
Різдво Пр. Бог. УЄ Лу 1: 39-49 і 56. Літ. Фил. 2: 5-11. Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Воздв.: УЄ Ів. 12: 28-36. Літ. 1 Кор. 1: 18-24. Єв. Івана 19: 6-11, 13-20, 25-28, 30-35

Записки:

ДР. Ю. Е. ДРАҐАН

M.D., C.M., L.M.C.C.

Лікар, Акушер і Оператор

Член Домініяльної Ради Лікарів.

З практикою по шпиталях в Рочестер, Філаделфії, Бостоні, Ню Йорку та Балтімор.

601 Canada Building, SASKATOON, SASK.

(Коло сієнарської стації)

М. Н. ГРИГОРЧУК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК і т. д.

Перепроваджує всякі судові справи, карні, цивільні і тестаментальні.

Адреса:

M. N. HRYHORCHUK, B.A., LL.B.

Box 81, Ethelbert, Man.

ЖОВТЕНЬ -- OCTOBER

1950 **має 31 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
			Нед. 18. Голос 1. УЄ 7. Літ. Ап. 2 Коринтян 9: 6-11. Єван. Луки 5: 1-11
1	Н	18	**Вересень. — Нед. 18 по Зел. Святах.** Преп. Евменія еп.
2	П	19	Муч. Трохима, Саватія і Доримедонта, муч. Зосима.
3	В	20	Влкмч. Евстафія Плакиди, з ним Теопістії, Агапія
4	С	21	Ап. Кондрата з 70, преп. Даниїла, муч. Іпатія еп. Ефес.
5	Ч	22	Преп. Отців в печерах Антонія в Київі, прор. Йони
6	П	23	Зачаття св. Івана Хрестителя, мч. Андрея, мч. Ксантипи
7	С	24	Пермч. Теклі, прав. Никандра, Корпія, Аврамія
			Нед. 19. Гол. 2. УЄ 8. Літ. 2 Кор. 11: 31-33 і 12: 1-9. Єван. Луки 6: 31-36.
8	Н	25	**Нед. 19 по Зел. Святах.** Преп. Евфросинії, муч. Пафн.
9	П	26	†Івана Богослова, муч. Хири, прав. Гедеона судді
10	В	27	Муч. Калістрата і 49 воїнів з ним, преп. Саватія
11	С	28	† Преп. Харитона ісп., мч. Марка, Александра, Алфея.
12	Ч	29	Преп. Киріяка отшел., Теофана Милостивого
13	П	30	Михаїла 1-го митр. Київського, смч. Григорія Вірм.
14	С	1	**Жовтень. ПОКРОВ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.**
			Нед. 20. Гол. 3. УЄ 9. Літ. Галат 1: 11-19. Єв. Луки 7: 11-16.
15	Н	2	**Нед. 20 по Зел. Святах.** Андрея Христа ради юродив.
16	П	3	Преп. Діонисія затвор. Печер., свщмч. Діонисія
17	В	4	Свщмч. Еротея, Володимира Новгор., преп. Еладія
18	С	5	Муч. Харитини, преп. Даміяна Печер., святит. Петра.
19	Ч	6	Ап. Томи з 70-ти, мч. Еротиїди діви, муч. Макарія
20	П	7	Муч. Сергія і Вакха, преп. Сергія Печер., Юліяна
21	С	8	Преп. Пелагії, св. Таїси, преп. Трифона, св. Пелагії
			Нед. 21. Гол. 4. Утр. Єван. 10. Літ. Галат 2: 16-20. Єван. Луки: 8: 5-15
22	Н	9	**Нед. 21 по Зел. Святах.** †Ап. Якова Алфеєвого з 12-ти
23	П	10	Муч. Евлампія й Евлампії, Собор угод. Волинських
24	В	11	Ап. Филипа з 70-ти, Теофана пост. Печ., Теофана еп.
25	С	12	Мч. Прова, Тараха й Андроника, преп. Косми Святог.
26	Ч	13	Муч. Карпа, преп. Веніямина Печер., преп. Никити
27	П	14	Преп. Параскевії Серб., Николая Печер., мч. Назарія
28	С	15	Преп. Евтимія нового, прпмч. Лукіяна пресв. Антіох.
			Нед. 22. Голос 5. УЄ 11. Літ. Ап. Галат 6: 11-18. Єван. Луки 16: 19-31
29	Н	16	**Нед. 22 по Зел. Святах.** Муч. Лонгина сотника, Леонтія
30	П	17	Память Отців 7-го Всел. Собору, препмч. Андрея Крит.
31	В	18	†Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна пуст., Йосафата іг.

Покров Богор. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Жид. 9: 1-7. Луки 10; 38-42; 11; 27-28.

Записки:

A. G. COWTUN & CO. LTD.

"The Rexall Drug Store"

1843 PORTAGE AVE. **PHONE 61 646**

„ДЕ ВСІ КУПУЮТЬ"

За докторськими рецептами зголошується і доручується.

НЕДУГИ СКІРИ

Поручаємо Solvex ойнтмент. Споруджена спеціяльно на екзему, висипку, всякого роду свербіння. Відчуєте гоєння коли намазується. 50 цт. за бляшанку.

ЛИСТОПАД -- NOVEMBER

1950 **має 30 днів** **1950**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Жовтень.** Блаж. Клеопатри і Івана, Евсевія діякона.
2	Ч	20	Влкмч. Артемія, муч. Евора й Евнея, преп. Матрони
3	П	21	Преп. Іларіона Вел., Іларіона Печерського.
4	С	22	Рівноап. Аверкія еп. Єропольського, муч. Александра
			Неділя 23. Голос 6. УЄ 1. Літ. Ап. Ефесян 2: 4-10. Єван. Луки 8; 26-39
5	Н	23	**Нед. 23 по Зел. Святах.** Ап. Якова брата Господнього
6	П	24	Преп. Арети, Сисоя і Теофіла Печер., муч. Арети
7	В	25	Муч. Маркіяна і Мартирія, св. Таїти, муч. Анастасія
8	С	26	**ДИМИТРІЯ ВЕЛИКМ.** Преп. Теофіла, муч. Лептини.
9	Ч	27	Преподобного Нестора Літописця, муч. Нестора
10	П	28	Муч. Терентія й Неоліни та дітей їх, муч. Параскеви
11	С	29	Препмч. Анастасії Римлянки, муч. Феліцитини
			Неділя 24. Голос 7. УЄ 2. Літ. Ап. Єфесян 2: 14-22; Євангелія Луки 8: 41-56
12	Н	30	**Нед. 24 по Зел. Святах.** Муч. Зиновія і Зиновії
13	П	31	Преп. Спиридона й Никодима Печер., ап. Стахія
14	В	1	**Листопад.** Косми і Даміяна та матері Теодотії
15	С	2	Муч. Акиндина, Пигасія, мч. Домни, преп. Маркіяна.
16	Ч	3	Муч. Акепсима еп., Йосифа пресв., Айтала діякона
17	П	4	Преп. Йоаникія Вел., Ахила Печер., мч. Никандра
18	С	5	Муч. Галактіона й Епістими, Григорія арх. Алексан.
			Нед. 25. Голос 8. Утр. Єван. 3 Літ. Єфес. 4: 1-6. Єван. Луки 10: 25-37.
19	Н	6	**Нед. 25 по Зел. Святах.** Павла архіеп. Царгородського
20	П	7	Св. 33 муч. в Мелітині: Ерона, Ісихія, Никодима і др.
21	В	8	**СОБОР АХИСТР. МИХАЇЛА** і др. **Ангелів**, преп. Марти
22	С	9	Онисифора іспов. печер., Матрони царгор., мч. Маври
23	Ч	10	Ап. з 70-ти: Ераста еп., Олимпа, Родіона і Сосипатра
24	П	11	Муч. Мини, преп. Теодора Студита, Стефаніди
25	С	12	Св. Івана Милостивого патр. Алекс., преп. Ніла пост.
			Нед. 26. Гол. 1. УЄ 4. Літ. Ап Єфесян 5: 9-19. Єван. Луки 12: 16-21
26	Н	13	**Нед. 26 по Зел. Святах.** †Івана Золотоустого архіеп.
27	П	14	†Ап. Филита з 12-ти, Григорія Палами архіеп. Теосал.
28	В	15	**Початок Пилипівки.** Муч. Гурія, Самона й Авіва.
29	С	16	Ап. і єван. Матея (Левія з 12-ти), преп. Сергія схимн.
30	Ч	17	Григорія еп. і чудтв. Неокесарійського, преп. Никона

Димитрія: УЄ Мат. 10: 16-22. Літ. 2 Тим. 2; 1-10. Єван. Івана 15; 17-27 і 16; 1-2.
Собор Архан. Михаїла. УЄ Матея 13: 24-30, 36-43. Літ. Жид. 2: 2-10 і Луки 10: 16-21

Записки:

СОЛОМОН і БАРИЛЮК

АДВОКАТИ, ПОВНОВЛАСНИКИ І НОТАРІ

Перепроваджують всякі судові справи: карні, цивільні, спадкові, розводові, позичкові і інтабуляційні.

SOLOMON and BARYLUK

711 McIntyre Block,

Winnipeg, Man. — Phone 926 563

ДР. А. Г. КОТИК

ДЕНТИСТ

Найновіші прибори для забезпечення цілковитої сатисфакції пацієнта.

Канцелярії під числом

802 Toronto General Trusts Bldg.

Winnipeg, Man.

Телефон офісу 92 821

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

1950 має 31 днів 1950

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	**Листопад. Св. муч. Платона, Романа, Варула**
2	С	19	Прор. Авдія, преп. Варлаама ігумена Печерського
			Нед. 27. Гол. 2. УЄ 5. Літ. Ап. Ефесян 6: 10-17. Єван. Луки 13: 10-17.
3	Н	20	**Нед. 27 по Зел. Святах.** Преп. Григорія Декаполита
4	П	21	**ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.**
5	В	22	Ап. Филимона і з ним Архипа та муч. **Апфії й Кикилії**
6	С	23	Амфілоха еп. Іконійського, еп. Теодора, Антіохійсь.
7	Ч	24	Влкмч. Катерини, Порфирія і 200 воїн., **цариці Августи**
8	П	25	Климента еп. **Риму, Мартиніяна діякона**
9	С	26	Преп. Якова пуст., Алипія стовп., **муч. Георгія Хіос.**
			Нед. 28. Гол. 3. УЄ 6. Літ. Ап. Колос. 3: 1-16. Єван. Луки 18: 18-27.
10	Н	27	**Нед. 28 по Зел. Святах.** Влкмч. Якова Перського
11	П	28	Прпмч. Стефана нового, муч. Іринарха, Василія, Петра
12	В	29	Муч. Парамона і з ним 370, **преп. Нектарія Печер.**
13	С	30	† Андрея Первоз., Фрументія, архиеп. Індійського.
14	Ч	1	**Грудень.** Прор. Наума, Филарета Милост., **муч. Ананії**
15	П	2	Прор. **Аввакума, Атанасія затвор. Печерського**
16	С	3	Прор. Софонії, преп. Івана Мовчал., **еп. Колонійск.**
			Нед. 29. Гол. 4. УЄ 7. Літ Ап. Колос. 3: 12-16. Єван. Луки 17: 12-19.
17	Н	4	**Нед. 29 по Зел. Святах.** Влкмч. Варвари і з нею Юліянії
18	П	5	†Преп. Сави Освященого, Гурія архіеп., муч. Філотея
19	В	6	**НИКОЛАЯ МИР-ЛИКІЙСЬКОГО ЧУДОТВОРЦЯ**
20	С	7	Амвросія еп. Медіол., Івана Печер., Преп. Павла посл.
21	Ч	8	Преп. Потапія, Ап. з 70-ти: Состена, Аполоса, Кифи
22	П	9	**Зачаття Пресв. Богородиці від св. Анни, пр. Самуїла**
23	С	10	Муч. Мини, Ермогена й Евграфа, **муч. Маріяна**
			Нед. Праотців. Голос 5. УЄ 8. Літ. Ап. Колосян 3: 4-11. Єван. Луки 14: 16-24.
24	Н	11	**Нед. Св. Праотців.** Муч. Севастіяна і воїнів його
25	П	12	†Муч. Евстаратія, Авксентія, Евгена й Ореста.
26	В	13	Муч. Тирса, Левкія, Калиника, муч. Аріяна і Теотиха.
27	С	14	Свщм. Елевтерія і матери його **Анфії, Стефана археп.**
28	Ч	15	Прор. **Аггея, блаж. Теофанії, мч. Марина**
29	П	16	Преп. Даниїла і трох молодців: Ананії, Азарії і **Мих.**
30	С	17	Муч. Севастіяна і воїнів його, Модеста **арх. Єрусал.**
			Неділя Отців. Голос 6. УЄ 9. Літ. Ап. Жид. 11: 9-10, 17-23, 32-40. Єв. Мат. 1: 1-25.
31	Н	18	**Нед. Св. Отців. Свщмч. Ігнатія Богоносця, Філоґенія**

Воведення: УЄ Луки 1: 39-49 і 56. Літ. Жидів 9: 1-7. Єван. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28
Зач. Пр. .Бог. УЄ Лу 1: 39-49, 56; Літ. Гал. 6: 22-31; Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Николая Чудотв. УЄ Іван 10: 9-16. Літ. Ап. Жидів 13: 17-21. Єван. Луки 6: 17-23

Записки:

ДР. Г. НОВАК

M.D., C.M.

ЛІКАР, ХІРУРҐ і АКУШЕР

Dr. G. NOVAK

459 Selkirk Ave., cor. Powers St.

WINNIPEG, MANITOBA

Телефон: 54 351

ДР. П. ЗАКУС

ДЕНТИСТ

веде свою канцелярію

під числом:

592 SELKIRK AVE.

WINNIPEG, — MANITOBA

Телефон офісу 55 043

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

Виходить від 1910 року кожного тижня.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" Є:

ПЕРШИМ українським часописом в Канаді незалежним від чужих.

ПЕРШИМ, який вчив русинів, що вони українці.

За ним є 38 літ громадської праці і тим він заслугує на довіря і піддержку.

В кождій УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ повинен бути „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС".

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА: В Канаді $2.50; в Зєдинених Державах $3.00; в інших краях $3.50.

Адреса:

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626 Sta. B. **WINNIPEG, MAN.**

ОРҐАНІЗАЦІЯ МІЖ ОРҐАНІЗАЦІЯМИ

Ні одна українська орґанізація в Канаді не зробить для вас більше, як

Українське Товариство Взаїмної Помочі

В цім Товаристві можете заасекурувати себе, свою жінку, своїх дітей на такі суми, як $250, $500, $750, $1,000 і $2,000 за оплатами, які будуть найдогідніші для вас —

РОДИ АСЕКУРАЦІЇ:

життєва асекурація, платна до смерти
життєва асекурація, платна 20 літ
життєва асекурація, платна 30 літ
життєва асекурація, платна до 65 року
ендавмент на 20 літ
ендавмент до 65 року.

Поліси Українського Товариства Взаїмної Помочі признають їх власникам зворотні й невтратні вартости, а це значить, що ваша асекурація не пропадає, коли по якімсь часі не зможете на ню більше платити.

ВИ НЕ МОЖЕТЕ БУТИ БЕЗ ЦЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ АСЕКУРАЦІЇ.

Ukrainian Fraternal Society of Canada

BOX 3512 **Winnipeg, Man.**

ПРИГАДКИ НА НОВИЙ РІК

Старий господар умирає і сина научає.

Я умираю сину, лишаю вас,
А ти ряди господов в добрий час,
Але ряди ти так, о сину любий,
Аби ти завидив і Бог і люде.

За все най буде челядь твоя печаль,
Діли з нев твою радість, твій жаль,
Вона тобі родина і дальша і близша,
Ніщо не варт топорець без топорища.

Ти можеш мати, сину, багато слуг,
Але лиш посидющий господі друг;
Найліпший той слуга, що мало ходить,
Твого добра він не переводить.

Добрий сусід тобі, як добрий хліб,
А злий тобі копає гріб,
Бокуй від нього сину, як лиш можеш,
Його тим ще найскорше переможеш.

Ворогів повно в світі злих,
Й один у серці твоїм з них,
Його найперше бережися,
А що там другі — не журися!

Приятеля, як маєш, поважай,
Він наче дощ тобі на урожай,
Або як добрий якор в часі бури . . .
Вірли лиш ломлять хмари, а не кури.

Що думаєш, не бовтай на весь світ!
Заперта кожному набита кліть;
А на розтвір стоїть пуста лиш хата.
Язик за Юду май, а не за брата.

Не будь упертий сину, повільний будь!
Гнучкі бо ребра лиш тримають грудь.
Найліпша шабля, сину, та, що гнеться,
Тверде, крихке залізо зараз треться.

Плохим занадто сину ти не будь,
Але і того в життю не забудь,
Що гордого ніхто нігде не поважає,
Його усякий лиш за дурня має.

Свою громаду сину поважай,
І на поталу людям не давай,
Бо у громаді, сину, й твоя сила . . .
Дурна скубе лиш гуска свої крила.

І церков твою вельми почитай,
Але і те весь час на гадці май,
Що й вовк вбираєсь в овечу шубу,
Собі на жир, а другим на погубу.

За все найдуще, сину, тих ся бій,
Що хочуть в тебе взяти нарід твій,
Сокровища твої що найдорощі...
Не бійся дебр, а бійсь в болоті трощі.

А кілько Господь добрий днів ти дасть,
І чи ти горе всудить, чи гаразд,
Все поважай, що гідне й Боже,
А Бог святий тобі поможе.

1886. **Юрій Федькович.**

Пояснення до вірша.

Господов — господа, це хата, дім. Тут треба розуміти господарство.

Най буде челядь твоя печаль — челядь, це ціла родина з наємною прислугою; печаль — журба, старання. Тут — дбай про всіх своїх домашних.

Посидющий — хто одного господаря довго держиться, отже не міняє місця.

Один у серці твоїм — це непогамовані, нерозумні забаганки людського серця. Вони є тим ворогом, що найперше треба берегтися.

Якор — припін для корабля.

Набита кліть — кліть, це комора. Коли набита, цебто повна, то замикають.

Сокровище — майно.

Дебри — те, що і „нетри", сторони лісисті, густо зарослі, каменисті, без доріг, дикі.

Українські жінки жнуть збіжжа. На боці стоїть "копа" (півкопа, кланя, мандель), в якій є 30 снопів. Так на Україні складали все збіжжа на полях.

ДОБРІ ДУШІ

Околиця була не то щоби гірська, але скалиста. Горбовата була околиця остілько, що на верхах та збочах, що спадали до моря, було видно сірі камяні скали.

Тутже між тими горбами стояла слобідка, себто невеличке село, — кругом церковці зібралися хатки, неначе отара овець кругом пастуха. Гарно було.

Українська душа не може собі уявити села без церкви. Бо це ж природне, що де живуть люде громадою, там повинна бути для них спільна святиня. В усіх є окремі хати, є креме земне добро, але святість для їхніх душ повинна бути для всіх одна, — а тою є церква.

І та церква, це також історичний свідок, це безсмертна душа громадського життя. Бо старіються людські хати, розбиваються на части їх господарства, минаються люде, а церква стоїть над тим усім, і наче приглядається всьому, що кругом діється. Тих, що на світ приходять, вона зустрічає, инших вінчає, ще инших в инший світ відпроваджує, — і так з дня на день, з року на рік, не десятки навіть, але і сотні літ.

Й уявімо собі, що присудом Провидіння вернулись би на хвилину до свого села всі ті люде, що жили тут сотні літ... Багато було би тих, що не знали би одні других, однакож церква була би для всіх них знакомою, була би всім їм близькою. Вона була би свідком, що всі ті люде належать до одної великої родини.

Ось таке велике значіння має Церква!

* * *

Давно було те, що тут оповідаєсь, а все ж воно наше українське. Ця подія, то одно кільце (огниво) в тім довгім ланцусі подій, що складають українське життя.

Беріг моря, — Чорного моря, — був пісковатий і туди прибігали бавитися (гратися) два хлопчики і дівчинка з ними.

Один з них Пилип, син мірошника (мельника), а другий Андрій, сирота, що в добрих людей виростав. Батько його був матросом (моряком) і втопився в морі. А мати вмерла, коли Андрій був ще маленьким.

Дівчинку, що з ними бавилася, звали Ганною. Таке було дівчатко, що вся слобідка її любила і пишалася нею.

І забавлялися вони весело, а тут кругом було чимало того, що діти люблять. Всякої барви камінчики на березі моря, всякі черепашки, а там старий поломаний човен, а там ще стара сітка для ловлі риб. А тут вода, тай ще яка... Наступає відплив, то вода відступає і діти за нею йдуть, якже наступає приплив і вода підходить, то діти тікають.

А була тут в скалі печера, наче хатинка, це була їхня хата і Ганна була тут за господиню.

Діти всюди наслідують життя старших, так і тут вони наслідували. Коли є хата, то треба господині, а коли є господиня, то треба господаря. Коли є жінка, то треба і чоловіка. Це ж таке природне.

Отже була господиня, були і господарі і чоловіки, — двох же їх було. То вже вони казали:

— Ти був нині господарем — казав Пилип Андрієві, а завтра я буду. І так годилися.

Але було таке, що коли за щось посварилися, то Пилип Андрія з хати виганяв:

— Це моя хата і моя жінка! — кричав він. — а ти забирайся.

— Ні! Не правда, — кричав і собі Андрій, — це все моє, а ти забирайся!

Та вже Ганна їх помирила, каже:

— Не сваріться! Я знаю, як буде... Ми хату перегородимо на двоє, переділимо і я буду вам обом за господиню. Чи не добре?

— Добре, добре! — крикнули хлопці і спір скінчився. Але пізнійше і на гадку їм не приходило, щоби хату переділювати. Звичайно діти.

Гай, гай!... Такими були колись ми всі і так забавлялися. І яке щасливе було тодішне наше життя! І кілько було тоді для нас дорогих річей кругом, кілько багацтва, кілько інтересного... Недармо і в пісню вложено, що:

Веселе щасливе хлопяче життя,
Нас горе не давить, не тисне
журба...

* * *

Так вже змалку Пилип, Андрій і Ганна зживалися з собою, привикали до себе, ставали собі близкими. Разом бавились, разом виростали, і разом виросли.

Та вже пора їм і про подруже думати.

Оба хлопці уважали Ганну близкою своєю, отже кожний з них рад був тепер з нею одружитися. Тай Ганна обох хлопців кохала, як своїх близких.

Пилип був несмілий і він мовчки любив Ганну, а Андрій скоро виявив їй свою думку і взявся щиро до праці, щоби заробити грошей на хату, та на човен, на ціле господарство... Не собі, але Ганнуси...

Ганна Андрія любила, але наче б до Пилипа була ласкавійша. Вона його жалувала.

Андрієві щастило в роботі. Сміливійшого рибака, як Андрій, ніхто не знав, і кращого товариша в пригоді не можна було знайти. Він три рази виратував потопаючого в такій небезпеці, де ніхто другий не поважився б ратувати.

За те і поважали всі Андрія. Не він вже в людей за працею питав, але люде за ним питали. Так на крамарський (купецький) корабель він нанявся і добрим мореплавцем зробився. Всюди доля йому щастила.

Вернувся він до своєї слободи не убогим. Невдовзі збудував хату, купив доброго човна, а все з тою думкою, що це він Ганні готовить.

То була осінь. В неділю пополядни вибралася молодь до ліса по оріхи. Йшли, співали, жартували. Був між ними й Андрій та Ганна. А вже в лісі розбрелись хто куди, чи парами, чи гурткам. І пійшов Андрій з Ганною куди там попало.

Пилип не йшов з гуртком, але наздогонив його вже в лісі. Коли ж пробирався через черемшину, то побачив несподівано Ганну та Андрія, — сиділи вони на зеленій траві і говорили. Андрій оповідав їй, кілько грошей він заробив, казав, що хата вже готова, і човен і все, тілько господині ще в хаті нема.

— Так знайди собі ще господиню, — каже Ганна.

— Ну, добре, — каже Андрій, — будь же ти за господиню, як колись там над морем, коли ми були ще дітьми. Добре?

— Добре! — була відповідь Ганни.

А дальше вже пійшла балачка про те, коли б їм вінчатися...

Не слухав дальше Пилип, але забрався з лісу. Вже Ганна його дружиною не буде. Все скінчилося. І довгі дні ходив він з великою журбою на душі.

А Ганна з Андрієм своїм клопоталися. Прилагодили, що треба, повінчалися, відбули весілля і зажили тихим життям.

* * *

Сім літ жила Ганна з Андрієм дуже щасливо. А було в них двоє дітей, хлопчик і дівчинка. Та вже осьмий рік почався лихом.

Сталося, що Андрій упав з щогли, зломив ногу і тяжко побився. Довго він лежав, і то в чу-

жій стороні, а й до дому ніяк звістки дати. Не було ще тоді почтового ладу, який маємо нині.

Журився Андрій, журилася й Ганна. А в неї ще оден хлопець народився. Андрій не знав, що вдома діється, а Ганна не знала, що сталося з Андрієм. Тай убожество стало до хати заглядати.

Довго лежав Андрій та вкінци прийшов до здоровля. І властитель корабля дбав про нього і доглядав його. Коли ж Андрій міг взятися вже до праці, каже властитель корабля:

— Я вибираюся на схід, аж до Китаю, отже будь в мене за стерника (за керманича). Це твоє діло, а за рік, або що вернемося. А що ти чесний чоловік і добрий робітник, то я тебе щедро винагороджу. Не пожалуєш.

Й Андрій згодився. Авжеж так може заробити тілько грошей, що опісля забезпечить свою родину краще, ніж досі.

Отже взяв він кількось завдатку, продав свій човен, накупив деякого краму і вибрався ще відвідати свою родину.

Дуже зраділа Ганна, коли Андрій прийшов. Тай як добрій жінці не радіти, коли любий чоловік додому вертається.

Першого дня не казав він нічого, а вже другого дня заговорив про те, що він нанявся їхати аж до Китаю і може аж за рік вернеться. І почала Ганна журитися, плакати та вговорювати:

— Не їдь Андрію. Що гроші? Аджеж і з тим, що маємо, біди в нас нема. Маємо хліб, маємо одіж. Чого нам ще треба? Та коли б і треба ще бідувати, то мені з тобою убожество не страшне. А моє серце чує, що ти їдеш і мені і собі на горе...

Єї серце прочувало лихо, але Андрій стояв при своїй думці. Більше грошей заробити, то краще буде для усіх.

І почав він Ганні казати, що він накупив всякого краму, отже Ганна буде мати крамничку, буде крам продавати, буде потрошки заробляти і так перебуде той рік, поки він вернеться. І зараз взявся до зладження крамнички в своїй хаті — поробив полички та все инше, що треба.

Але як прийшов день, коли Андрій забирався, то Ганна плакала безперестанку. Серце єї чуло те лихо, що мало прийти. А Андрій вговорював її:

— Не плач Ганно! Рік не вік. Коли половина року промине, то друга половина мине вже скорше, — я вже тоді додому буду вертатися. Що день, то буду близше. А як вернуся, то заживемо ще багато літ щасливо разом з нашими дітьми. Я ж усім вам добра бажаю...

Відходячи він поцілував щиро старші діти, а найменше поцілував в колисці і каже:

— Найменшого ти пильно доглядай, воно таке несильне. А ти сину жий, та дожидай свого батька!

Він перехрестився перед святими образами, перехрестив і поблагословив дітей... А Ганна на памятку втяла дрібку волося з головки найменшого сина, завила обережно в чистий платочок і подала Андрієві. Він поцілував і заховав в торбину.

Опісля вже розпрощався з Ганною, що тут за плачем і говорити не могла, і пійшов в сторону моря.

* * *

Давно вже не видно було корабля, яким поплив Андрій, а Ганна все ще дивилася, — слала свої думки вслід за Андрієм. Коли ж вернулася додому, то здалось їй, ніби Андрія в сиру землю положила.

І пійшли її дні важкі та сумні. Продавала вона в крамниці, та не була з неї крамарка. І на борг дає, коли хто скривиться, і відбирати довгів не мала відваги. Коли хто сам віддасть, то добре, а хто ні, так нехай... Занадто доброю вона була для гіршого від неї світа. А тут і найменший єї

синок помер. Убожество настало в хаті Ганни.

Пилип, що жив і дальше в тій слобідці, жив нежонатим. Він до Андрія, коли той бував вдома, заходив рідко, а відколи Андрій забрався в далеку подорож, ані разу до Ганниної хати не зайшов. А вже більше, як рік часу минуло, як Андрія нема.

Ганна для Пилипа була завсігди близкою, — він уважав її своєю любою сестрою. І єї теперішне убожество його журило. Отже після похорону дитини надумав Пилип:

— Треба туди пійти... Хто ж їй поможе? А помогти треба, поки Андрій вернеться...

І він пійшов.

Ніхто не відозвався, коли він постукав до дверей хати. Якже сам двері відчинив, то побачив Ганну, що сиділа коло порожної колиски і наче спала. Він доторкнувся єї рамени і вона глянула на нього, наче прокинулася.

Сів Пилип на ослоні і почав Ганну розважати:

— Не треба журитись, — каже, — журба не поможе. В тебе ж є діти, тай Андрій вже скоро вернеться, а тоді край всім лихам...

На згадку Андрія Ганна аж піднялася.

— Вернеться, кажеш? Ти може маєш вже яку вістку? О, коби скорше він вернувся!

— Ні, вістки не мав, — каже Пилип, — але ж його вже треба сподіватися. Та поки він приїде, то ось я тобі поможу...

І положив він перед Ганною кількось грошей.

Глянула Ганна на гроші та зараз відвернулася. Як їй від Пилипа гроші брати? Але як нагадала, що вже їй хліба буде нізащо купити, то знов на гроші глянула.

— Пилипе, ніяк мені від тебе гроші брати...

— Але і мені ніяк тобі не помогти. Хто ж тобі поможе? А коли б знов ще треба було, так перекажи мені, а я ще поможу. Ти ж сестра мені...

— Спасибі, Пилипе! А як Андрій вернеться, то ми тобі віддамо...

Тут Пилип заговорив про дітей:

— Ростуть твої діти... Ти присилай їх до мене, а я їх дечого навчу. Читати навчу, та ще чого. Дітям того треба. Тай мені буде веселійше, бо самий я як палець. Пришлеш?

— Пришлю! — сказала Ганна, і з тим пійшов Пилип задоволений, як ніколи передтим.

Пять років минуло, а Андрій не вертався. Аж нараз пролетіла вістка, що корабель, на якім Андрій плив, буря розбила і всі потопилися.

Всі в слобідці повірили тій вістці, одна Ганна не вірила. Їй не хотілося вірити. Правда, вона не бідувала, бо щирий друг єї, Пилип, щедро їй допомагав, хоч до єї дому дуже рідко заходив. З нею бачився він хиба стрінувши її несподівано на дорозі.

Лише діти Ганнині заходили до нього, і його дім став для них другим домом. Вони ставилися до нього, як до рідного батька, а він жалував їх і дбав наче про свої діти.

Знали про те і сусіди та розводили балачки. Одно їх дивувало, — що Пилип до Ганни майже ніколи не заходить. Вже вони і підглядали (як звичайно люде!), вже деякі ночей не досипляли, щоби побачити ту стежку, якою він ходить, также ні! До неї він таки не заходить. Тільки єї діти в Пилипа наче вдома. Як це так?

Всім було ясне, що Пилип Ганну любить, що про неї дбає, але як це, що до неї не заходить? Таке між людьми не водиться. І що він за чоловік такий?

І пійшли балачки, між одними, що коли Андрій загинув, то повинен би тепер Пилип з Ганною оженитися. Другі знов казали:

— Хиба він дурний? Брати вдову з дітьми... Та за нього пійде найкрасша дівчина... Він же і багатий...

Чув ті балачки Пилип і вони його болючо вражали, — не так за себе, але за Ганну. Бо знав він, яким дорогим був для неї Андрій. Хоч, що правда, коли Андрія нема, то вона вільна йти замуж...

* * *

Було це під осінь. Вбігають Ганнині діти до Пилипа та:

— Ходіть дядечку з нами. Ми тут в ліску оріхи збираємо, і мама з нами є...

Думав хвильку Пилип, — йти, чи не йти? Не пійшов би, так дітей не вдоволить... А може і вона рада, щоби я прийшов... А коли пійду, то скажу їй, що в мене на гадці...

Він застав Ганну в лісі, сумну, замислену. Коли сів біля неї, Ганна питає:

— Скажи Пилипе де той корабель затонув? Ти може більше знаєш. І чи це певне? А я все Андрія вижидаю...

Пилип стиснув плечима.

— Корабель затонув, але де, того не знаю. Досить, що ніхто з тих, що на нім були, додому не вернувся. А вже сім літ, як це сталося. З того вже виходить, що всі пропали. Хиба можна инакше думати?

А помовчавши він говорив дальше:

— Я помагав тобі Ганно, як своїй добрій сестрі, помагав щиро без лихої думки, бо сестрі треба помагати. Ми ж змалку разом виростали... А тепер... Не по нашій волі склалося те, що є, а коли воно правда, тоді ти вільна. Отже скажи, — чи хотіла би пійти за мене? Чи хотіла би дружиною мені бути?

— Бог з тобою! — каже тоді Ганна,— якою дружиною я тобі була би, коли я не можу забути Андрія.

— За те я і хвалю тебе Ганно, — каже Пилип, — Андрій варта того, щоби його не забувати. Але живі мусять про живе гадати. І тобі жити треба і дітьми клопотатися та їх до розуму доводити. Та це вже твоя справа. Ти подумай. А відповідь дай мені, коли схочеш. Коли думаєш, що краще ще почекати дожидаючи Андрія, то і це добре...

Минув від того часу знов оден рік і вкінци Ганна дала Пилипови відповідь. А невдовзі вони повінчалися. Та хоч щасливою чулася Ганна, то все таки зявлялася думка: А що, коли б Андрій вернувся? Бо хто знає...

Щож сталося з Андрієм?

Коли вже минуло яких сім літ, як Андрія не було, плив з Китаю корабель до Чорного моря. Нараз повстала велика буря, корабель попсувала і загнала до незнаного острова, де корабель вратувався.

Якже моряки розійшлись по острові, то зустріли щось несподіване, — ніби чоловік, з довгою до пояса бородою, але який страшний. І почали вони тікати, а чоловік той за ними, та по якомусь кричить. Якже прислухалися, то спинилися, кажуть: „Це по нашому! Це земляк!"

Отже взяли вони чоловіка між себе і він оповідав:

— Вертались ми з Китаю, як буря розбила наш корабель. Всі потопилися, лише нас трох доплило до цього острова. Але два другі невдовзі померли, а я один зостався і живу доси. Кілько літ живу, не знаю, бо загубив рахубу. Тут зими нема, завсігди літо, то ніяк часу рахувати. Може я тут і десять літ, а може і більше...

Це був Андрій. І він оповів звідки він, кого вдома покинув...

Всім жаль стало Андрія і вони прибрали його в що могли і з ними він прибув в рідні сторони.

* * *

Був ясний осінний день, коли Андрій ступив ногами на рідний берег. Тут моряки ще обдарували його грішми на дорогу, щоби не довелося десь з голоду пропасти.

Треба було йти ще три дні до рідної слободи, та з якими думками він йшов? Кого він там за-

стане? А може і нікого. Може всі померли...

Аж ось і та печера, де малим він бавився, така, як колись була. Все по давному.

Звідси пійшов він вулицею. Ніхто його не пізнавав, бо борода в нього довга, сивава. Та ось і його хата, і він підійшов та спинився... Хата зачинена. Ніхто в ній не живе.

І він завмер. Що ж сталося? Могли з голоду померти... А може жінка забула і за другого вийшла замуж...

Постоявши тут, він поплентався до заїздного дому, де спинялися на ніч моряки та подорожні.

Його зустріла тітка Мотря, господиня заїздного дому, бабуся гарна і балакуча. Та вона його не пізнала, думала, що не тутешний.

Цілу ніч Андрій не спав, журба в нього була, а з журби гарячка. І почала тітка Мотря його доглядати як слабого і все йому оповідала, що в слободі діється. Згадала вона й Андрія, що десь загинув, згадала й Ганну та Пилипа. І все оповіла, як Ганна більше, як сім літ за Андрієм плакала; і як Пилип Ганні помагав, тай ще ніколи до Ганни не заходив, мабуть, щоби люде про неї нічого злого не говорили; і як тепер щасливо живуть тай дитинка в них є. Тай Андрієвих дітей любить Пилип як своїх....

Коли хазяйка прийшла знов хорого відвідати, то він уже через вікно дивився на море, ніби став здоровий. А наділі він знайшов відповідь, що йому робити. Він сказав собі:

— Не буду я їх займати! Нехай живуть щасливі! Вони нічого не винні! Це була воля Божа, щоби так сталося. Тому не треба нікому знати, що я живий. Я для людей помер...

Тепер Мотря почала розпитувати, звідки він, як зветься, й Андрій сказав, що він не тутешний, а звесь Марко.

Й Андрій тут зостався. Він і сіти вмів гарно плести, і боднар з нього був, і тесля (будівничий), і столяр, отже був потрібним чоловіком і на хліб собі легко заробляв.

Назверх журби в Андрія ніхто не бачив, але в грудях його палала вона, як огонь. Тут же і люба йому жінка, тут і діти, та він для них чужий, він помер. Як між своїми чужим жити?

Та вже раз надумав він, що хоч через вікно схоче своїх рідних побачити. І як вже надійшла ніч, пійшов він до Пилипової оселі. Переліз в садок, заховався за корчами і дивився, що в хаті робиться.

А там чисто, гарно. Пилип сидить і держить дитину на руках. Дочка стоїть коло стола, — в матір вдалася, — вона помагає забавляти дитину. Ганна забирає посуд зі стола. Син сидів на лаві і з матірю балакав. Ганна ніби постарілася, а може перебуте лихо виписало на єї лиці нестерті сліди. Та все ж вона гарна і привітна, як і колись.

Не міг довше стояти Андрій, він припав лицем до землі і молився.

— Боже, поможи мені! Ти дай мені силу перенести спокійно той хрест, який я несу. Може так і треба... Я не послухав тоді Ганниної поради, отже за мною вина А Пилип... Розумію, що він гідний чоловік і гріха за ним нема. А мене, Господи, веди, куди сам знаєш...

Наче легче стало Андрієві і він вже спокійним вернувся додому.

* * *

Від того часу Андрій був вже цілком спокійним. А ще як побував тепер між усякими людьми, побачив багато людського горя, на яке колись не звертав уваги, то це ще більше привело його до рівноваги. Він зрозумів, що в нього і тепер є обовязки, — багато є тих, що треба їм хоч чим будь помогти, порадити, потіши-

ти, заспокоїти, на праву дорогу навести. Давно він про те не думав, звертаючи увагу лише на свої родинні справи. А тепер бачить він, який він потрібний людям і кілько задоволення він має, коли людям добро зробить. Словом — став він дійсним апостолом між людьми.

Жив він далі в тітки Мотрі, а сюди сходилися всякі вісти з людського життя; і всякі люде сюди заходили, — і вдоволені і нещасні.

Одної ночи зірвалась буря і розбила човен з людьми. Андрій з иншими пійшли людей ратувати і там Андрій застудився, заслаб і три дні лежав без памяти. Четвертого дня він очутився і покликав Мотрю.

— Що ж, легче тобі? — питає вона.

— Мотре, — каже він, — я маю щось важне тобі сказати, бо це приходить моя смерть. Але про те не маєш нікому говорити, поки не покриють мене землею. Не скажеш?

— Не бійсь! Говори!

— Я про Ганну... Ти казала, що Ганна аж тоді була би спокійна, коли б запевнилася, що Андрій не живе...

— Так, так!... А ти може знаєш... Бачив його живого, або мертвого?...

— Я знаю, що він живе...

— Як знаєш?..,

— Бо я сам Андрій... Отже коли мене поховають, тоді і заспокій Ганну...

— Що ти кажеш Марку! Я ж Андрія знала, він був висший за тебе, молодий...

— Так, так! Лихо мене пригнуло і постаріло...

І він все оповів Мотрі, починаючи змалку, та про всі свої пригоди. Мотря чуючи таке, хотіла бігти по Ганну та Андрій зупинив, каже:

— Ти ж обіцяла, що аж по смерти все виявиш. Отже тоді скажи. І скажи їм, що я всіх їх щиро благословлю, — і Ганну, і діти, і Пилипа... всіх! Всі вони добрі... Нехай їм Господь в усім помагає...

За хвилину йому знов погіршало, а ранком він помер, тихо, спокійно.

Багато було тих, що зійшлися на його похорон, бо всі вважали його гідним чоловіком. Багатьом він поміг, багатьох потішив, добру раду дав. Була й Ганна з Пилипом на його похороні. І хрест на нім поставили, сильний дубовий.

* * *

Другої днини зранку приходить Мотря до Ганни та:

— Вістку приношу тобі Ганно...

— Вістку? Може про Андрія?

— Так, про Андрія!

— Боже мій! А він як...

— Мертвий, Ганно, мертвий.

— І ви певні?

— А вже ж, що певна, бо ми вчора його поховали.

— Вчора? Де? Що ви кажете?

— Вчора! Бо Марко, то був Андрій. Він себе лише назвав Марком.

— А чому ж ви мені скорше не сказали?

— А тому, що він виявив мені це аж перед смертию та наказував, щоби аж по його смерти це тобі сказати.

— А може це не він?

— Він, він! Він оповів мені все від малку, як він тут жив, як виростав, як з тобою побрався... Все!

Тут Ганна залилася гіркими сльозами і довго не могла вгамуватися. А дальше питає:

— Що ж він про мене казав? Згадував лихим словом?

— Ні! Уважав тебе дуже гідною жінкою і казав, що тебе до смерти любить і поважає. Він нічого злого про тебе не думав.

— А що про Пилипа... Згадував?

— Так, так, Ганно, багато згадував, і казав, що він вважає Пилипа таксамо добрим тай гідним чоловіком. Він дякував Пилипови, що помагав тобі, коли тобі треба було помочи; він тішився, що

він дітей його любить та про них дбає...

— А які були його послідні слова?

— Він казав, що всіх вас благословить, — і тебе, і дітей і Пилипа. Пилипа аж два рази згадував, що він його поважає і що його благословить.

— Чому ж він за життя мені не признався?

— Чому? Видно, що не хотів тобі журби завдавати, бо що ти тоді робила би?

— Тут підійшов Пилип і Мотря наново все йому розказала. Тоді каже Пилип:

— Ганно, Андрій заслужив тепер ще більше, щоби ми його поважали і споминали. Він наш найблизший. Він твій добрий чоловік, він батько дітям, і він мій добрий приятель. Завтра пійдемо на цвинтар і треба його гріб обсадити квітками...

Від того часу минуло ще багато літ і гріб Андрія був завсігди вкритий найкрасшими квітками. І коли инші могили забувалися, то могила Андрія була всім відома і її відвідували і знакомі, і ті, що лише чули про історію Андрієвого життя.

(За А. Т. — К. П.)

ПО ЧІМ МОЖНА ПІЗНАТИ ПРАВДУ

Правду можна пізнати не тілько по словах, але і по чім иншім.

В споминах данця Штірна оповідаєсь таке:

„В Парижі була публична голосна дебата між двома партийними сторонниками, якої темою була поважна партійна справа. І я, будучи тоді в Парижі, прислухувався тій дебаті...

„Другого чи третого дня по тім стрічає мене знакомий, що переїздом був в Парижі і бесіда зводиться на дебату. І каже знакомий:

— Але ж той оден дійсно крутар першої кляси. Брехав без перебору.

— Та хиба ж ти його розумів? — питаю я, — аджеж вони говорили по французьки, а ти французької мови мало знаєш...

— Мені цілком не треба мови, — каже знакомий, — я і без мови все розумів.

— Як розумів?

— А так: коли я чув тон бесіди одного і другого, бачив настрій лиця і погляд очей одного і другого, бачив в подробицях поведення обох, то мені було цілком ясно, хто з них правий, а хто крутар.

„І мій знакомий не помилявся."

Це повинні памятати ті, які дивуються: „І як він міг знати, що я брешу?"

АБСТИНЕНТИ

Перщий: Сусідо, чи знаєте, що то таке абстиненти, бо я таке слово десь знаходив.

Другий: Абстинент, се такий чоловік, що не вживає ніяких опянюючих напитків, якби ось приміром я.

Перший: Та що ви сусідо кажете? Аджеж ви вживаєте...

Другий: Вживаю? Але як вживаю, от питання! В чужій хаті, що правда, то випю, бо ж сама гостинність того вимагає, але вдома я єї і на очи не хочу бачити. Щоби я за таку погань платив, та ще додому її приносив? Ніколи! Але в чужих, то вже бачите на їх рахунок, на рахунок гостинности...

Перший: Розумію, бо і я, як знаєте, до таких трохи належу. Тілько я того слова не знав.

ЯК СИНОВИ РОГИ ВИРОСЛИ

Одної гарної неділі кличе мене кум Остап на обід. Хоч це в нас звичайна річ, — він часто буває в мене, а я в нього буваю. Якось то ми собі оба до вподоби.

Та думаю: "Гостина буде гостиною, але кум Остап щось розумне скаже, щось розтолкує, якусь важну, небуденну справу зачепить, а в тім для мене найважніша часть гостини." І пішов я.

Вже при обіді каже кум Остап:

— Інтересно, що нині в церкві було багато людей. Та ще інтересніше, що було багато дітей, бо про дітей найперше ходить, — вони ж будучі дорослі люде, будучі громадяне. І ти знаєш, — звертаєсь до мене кум Остап, — що денебудь, чи в церкві, чи на відчиті, чи на інших поважних сходинах, я завсіди дивлюся за дітьми, за молодими. Коли їх нема, то мені виглядає, що це весілля без молодого і без молодої.

Потакнув я, а кум Остап дальше:

— Мене дуже інтересувало, як по Службі Божій священик вчив дітей. Мені пригадався той сівач, про якого говорив Христос. І справді... Нехай вчив не довго, але все ж засіяв кілька здорових зерен в діточу душу. Будуть діти рости, і ті зерна рости будуть разом з ними тай овочі видадуть. Виростають гарні діти, гарні люде. Тай священика того будуть згадувати з пошаною...

Після обіду почав кум Остап оповідати мені відому йому історію, що вязалася з вихованням дітей, а яку я вам тут перекажу...

По першій війні, десь коло 1928 року, чи як, приїхав до Канади ще молодий українець і нанявся в українського фармера працювати. А в Старім Краю зоставив жінку і двоє дітей.

Сподобав собі фармер робітника, бо працював щиро, дбало тай дружно. Видно, що бувалий був і читав в життю багато.

Лиш одно невдоволяло фармера: нім робітник візьметься до праці, то каже: "Боже поможи", і перехреститься; вечером по праці знов каже: "Дякую тобі Боже, що дозволив мені день перепрацювати" і знов перехрестився. Нім ляже спати, щиро молиться, тай в молитві просить Бога, щоби хоронив його жінку і діти, і поміг спровадити їх до Канади. Він завсігди і при столі хреститься.

Вийшло таке, що на однім господарстві зійшовся щиро релігійний чоловік з чоловіком дуже нерелігійним. І справді згаданий фармер вже давно, відколи опинився під впливом соціялістів, не тілько що став безрелігійним, але став ворогом релігії і Бога. Він став апостолом безбожности.

Мовчав фармер якийсь час, а там і почав з робітником бесіду.

— Ти ще тримаєшся буржуазних видумок, — говорить він робітникови, — тримаєшся забобонів... Як ти мені докажеш, що треба хреститися? Або і хрестити дітей?

Подумав робітник і каже:

— Аджеж Український Нарід і хреститься і дітей хрестить вже майже тисячу літ, отже я хороню те, що предки наші мали і шанували. Тай не тілько те...

— А що більше? — перехопив фармер.

— Те більше, що і Христос казав: Хрестіть в імя Отця, і Сина, і Святого Духа... Хто увірує, спасеться, хто не увірує, осудиться.

Засміявся фармер.

— Як, де осудиться? І чим осуджені ріжняться від неосуджених? Ти мені покажи!

І кличе він свого 8-літного

хлопця та каже робітникови:

— Ану обмацай добре його голову?

— Нащо?

— Обмацай, а я скажу.

Коли робітник пообмацував, каже фармер:

— Бачиш, він нехрещений, але роги йому не ростуть. Він такий самий, як і хрещені.

Ніяково стало робітникови, що треба з господарем сперечатися, але нехай . . . і мовчати не можна! І каже він:

— Рогів я на голові не знайшов, але йому роги ще виростуть. Я певний, що виростуть!

— Як виростуть? На голові? — почав допитуватися фармер.

— Не конче на голові . . . На голові ще не було би лихом, — говорить робітник, — вони виростуть в його душі, в його розумі.

— А хіба ти не знаєш, що душі нема?

— Коли в нього душі нема, то виростуть там, де повинна бути щира людська душа. Замість душі будуть роги. Колись побачите і згадаєте мої слова. Бо сказано в Святім Письмі, що хто сіє вітер, буде збирати бурю.

Ніяково стало фармерови і він сяк так і закінчив бесіду. Більше вже до подібної бесіди не вертався.

Минали місяці, минали роки. Робітникови Бог помагав і він заробив грошей, спровадив жінку і діти, купив собі тану фарму аж коло третого місточка від свого першого господаря і поволи розгосподарювався. Велося йому в усім добре і він був своїм життям вдоволений.

Минуло 17 літ з того часу, як він був робітником в згаданого фармера. І якось випало йому поїхати до того місточка, в якого околици його давний господар жив.

Йде він там вулицею, аж хтось до нього несподівано:

— Що ви тут робите в нашім місті?

Глянув запитаний, придивився, аж це його давний господар.

— Щось ви дуже змінилися, — каже — я вас ледви пізнаю. Дуже ви постарілися. А як вам тепер живеться?

Похитав старий головою та каже:

— Як живеться? Щоби так ніхто не жив, як я живу! Що в такого життя?

— Що ж таке? — допитується той.

— Е! Багато оповідати, — відказує старий. — Знаєте, як я працював, збирав, щадив, складав цент до цента, щоби синови було . . . Та що нині з того! Виріс син, вже парубочить та все: "Тату, купіть мені авто". Порадився я з жінкою і купив. Думаю: старший стане, то до розуму прийде. Та щож . . . Нема вечера, щоби він кудись не їхав, то на танці, то на партії . . . А мені лиш рахунки присилають, щоби платити, то за ґазоліну, то направу, то ще що. А тут люде переказують, які він галабурди виробляє . . .

— То справді недобре було, — каже бувший робітник.

— Недобре! Говорю з жінкою, а вона: "Даймо йому фарму, оженімо, то жінка його спинить. Тоді стане статочним і буде ґаздувати, а ми будемо коло нього жити." І я послухав. Справили гарне весілля, а при записі фарми зробили застереження, що має нас доглядати і давати 4-ий бушель на наші потреби. А по нашій смерти всьо його буде.

Старий замовк, втомився оповідаючи. А там знов:

— Буде доглядати . . . І так доглядав, що жінка з гризоти вмерла, а я покищо лажу. Та було, що був він в стайни і чомусь лихий. Я увійшов і кажу: "Відвези мені пару бушлів, бо треба мені цента", а він тоді як мене потермосив, то думав, що душу з мене витрясе.

— Значиться — бив вас?

— Ну, термосив, а хіба воно не те, що бив?

— Що ж ви на те?

— Що? Кажу я йому: "Ти Бога не боїшся за тата?", а він мені: "Яким Богом ти мене, сякий такий страшиш, коли ти вчив мене не боятися ніякого Бога? Якого Бога я мав би тепер боятися?" І назвав мене такими словами, що я не відважуся повторити.

Тоді бувший робітник:

— А що вуйку, чи не казав я вам колись, що йому роги виростуть? От маєте тепер ті роги? Та що думаєте дальше робити?

— Що робити, не знаю. Люде кажуть своє, адвокат своє. А вже самий клопіт мене добиває. Та я одно думаю: ось вже може пенсію дістану, то так і буду своє горе якось латати.

— Може це найкраще... Та думаю, що ви тепер змінили свої давні думки і до церкви вже ходите.

Спустив очи старий і каже:

— Щож, до гріха треба признатися... Молитися, то молюся, але до церкви не йду.

— Чому ж ні?

— А тому, що ніяково. Що люди сказали би. Соромно.

— Бог все прощає, коли чоловік щиро кається.

— Так воно, але люде людьми. Що вони сказали би поза очи, або і в очи. Ніяково. Та кілько зможу, буду старатися давне лихо направити...

Таке мені кум Остап оповідав, а йому оповідав той бувший робітник, а теперішний фармер. Що дальше діється з тим старим, кум Павло не знає.

Але все ж важна історія, що дає багато науки для життя. Кум Остап ще довго про все те говорив, так, що я аж над вечером додому забрався.

І не забулося, що я тоді чув. Гляну на деяких людей, на деяких дітей і думаю: "Треба так виховувати, щоб дітям роги не виросли."

Це я і вам списав, щоби вас заінтересувати, тай пригадати, що дітей треба по Божому виховувати.

М. Галіцький.
Смокі Лейк, Алта.

ХОДЖУ — БЛУДЖУ.

Ходжу — блуджу по дорозі,
Серденько ми мліє,
Обернуся к Буковині,
Чи вітер не віє.
Ані вітер не повіє,
Відки серце хоче,
Заплакав би на доленьку,
Не служать вже очи.

Повій вітре, повій буйний,
Звідки тя чекаю,
Та привій ми хоч листочок
З Козацького Краю.
А з нашої Буковини
Мальовану квітку,
А від мої миленької
Китайку-позлітку.

Нехай очи повтираю,
Головоньку звяжу,
Нема кому поскаржитись, —
Я квіточці скажу.
Вона скаже другим чічкам,
А другі знов далі,
Будуть моє тяжке горе
Усі чічки знали.

Юрій Федькович.

ЗА НЕВДАЧУ ВІН ВИНЕН.

Загально говориться, що ґенерал Жофре виграв битву над Марною. Та раз запитав хтось Жофрея:

— Хто властиво виграв битву над Марною?

— Хто виграв, того сказати годі, — відповів Жофре, — але одно знаю, що коли б ми були там програли, то я був би за те винен.

НАШ І ВАШ ЧОЛОВІК

(Історична подія.)

Було таке, що раз поїхав наш чоловік, Семен Спосіб, з жінкою до міста на купно. А чоловік поважний тай розумний, бо в нас всі такі.

Ну, подумайте собі, пійшов він по місті сюди туди, аж вирк! — йде його давний добрий приятель з вашої околиці, з яким він копу літ не бачився. І все давне нараз йому пригадалося, що які то славні часи колись були. Згадаєш — слинка потече . . .

Привитався наш з вашим і такі вже оба раді, що і розказати не можна, подумайте собі.

Розпитали оден другого, де, як, що, коли, куди, з ким, з чим, і каже тоді наш чоловік вашому:

— Таки, Прокопе, я тебе додому не пущу. Мусиш поїхати до мене, попразникуєш, давні часи нагадаємо. Тепер зима, то робота не наглить. А в мене, ти ж знаєш, не без того, покушаєш . . . покушаємо . . .

— Тілько ж що подумає жінка, — говорить ваш чоловік, — коли я нині додому не вернуся, подумає, що мені щось приключилося . . .

— Нічого! — махнув наш чоловік, — скажеш їй, що ми і за еї здоровля не забували.

Вкінці згодився ваш чоловік їхати до нашого вгостину. (А хіба ви не поїхали би?)

Як там вони їхали, про що говорили, це довга історія, але вкінци приїздить наш чоловік додому. Заїхав на подвіря, а тут вже діти повибігали, батька зустрічають. І бачать, — незнакомий чоловік з батьком приїхав. Та як вже роздивилися то питають:

— Тату, а мама де?

Оглянувся наш чоловік раз, другий, третий, щось подумав, а тоді:

— Справді нема! А мені жінка цілу дорогу наказувала, щоби я чого не забув. А таки, бачите, забув! Та коли в тебе тілько всяких клопотів на голові, то як не забути? Хоч не хоч, а забудеш. Недармо ж мені цілу дорогу здавалося, що я щось забув . . .

Як там дальше було, того розказувати не буду, бо все обійшлося без клопоту. Страху не було, бо жінка дорогу додому добре знає, не заблудить.

Та все ж таки маленька господарська неприємність, — хоч тому, що не кажіть, а винен не наш, а ваш чоловік. Не було би його, то наш чоловік жінки не забув би. Він не такий. Він поважний і розумний господар. До Канади приїхав, хоч яка далека дорога, а жінки не забув. Він не з тих.

Написав я вам отсе на науку і пересторогу, щоби і вам така пригода не сталася. А коли б і сталася, тоді пригадайте собі мої слова. **Г. Ч.**

ЗА ПРАВДУ КЛОПІТ

Священик: Чому ви Степане любите неправду говорити? Се ж не по християнськи і не по культурному . . .

Степан: Слушно отче кажете, але деколи правда наробить вам лиха.

Священик: Як?

Степан: Я, пан отче, сказав раз комусь перед людьми, що він хрунь і злодій, то кілько клопоту я за те мав. А я сказав правду, бо його хрунівство і злодійство було всім відоме.

Священик: З одної сторони ваша правда, а з другої ні.

Степан: З якої другої ні?

Священик: Коли всім було відоме, що він хрунь і злодій, то нащо ви те казали, що люде і без вашого казання знали. Отже клопіт був за ваш нетакт.

ПРО ЧОЛОВІКА, ЩО ВМІВ ДУМАТИ

Бувають люде, що не вміють широко думати, не вміють обчисляти й оцінювати, що стає їм перед очима. Очевидно, вони не були в такім окруженню, де сила їх розуму могла би розвитися. Ось тут вам два приміри, як хтось не вмів думати, а як хтось вмів.

Було це за тих часів, коли ще не було троків. Дехто ходив лише пішки, дехто їхав вже волами, а були і такі щасливі, що вже мали коні.

Везе тоді чоловік дрова до міста і наздогоняє другого чоловіка, що йде пішки.

— Куди їдете? — питає другий.

— Питаєте, куди я їду?

— Ага, ага! Питаю куди їдете.

— Дрова до міста везу.

— Знаєте що, — каже другий, — скиньте дрова тут при дорозі і завезіть мене скоро на стацію, щоби я не спізнився до поїзду. Я вам заплачу.

Почав чоловік думати, пошкробав голову та:

— Але ж я дрова везу.

— Ну, нічого, — каже другий, — я ж вам заплачу. Скиньте, а потім вернетеся і заберете.

— Ну, не те, — каже перший, — але ж дрова . . .

— А кілько ви за них думаєте взяти?

— О, напевно два доляри . . .

— То я дам вам три доляри, тільки мене везіть. Мені дуже пильно. А за дровами вернетеся...

Думав чоловік, думав, а там каже:

— Ні, не можу! Що буде, коли я за дровами вернуся, а їх вже хтось забрав? А тепер є ласі на чуже.

І повіз дрова дальше не думаючи, що коли б навіть хто дрова забрав, то все ж чоловік дає йому три доляри, отже доляр більше, ніж він за дрова взяв би. Коли б же опісля завіз ще і дрова, то мав би разом 5 долярів, а не два.

Так він і донині ті дрова возить.

II.

А тепер вам другий примір.

Було це також за давніших часів на Україні. Жив собі чоловік, Матвій, а жінка його Пазька, бо батькови Барвінчиха.

Був Матвій неписьменним, бо школи в селі не було, був небагатим, але був розумним чоловіком. Бувало і священик з ним поговорить, і дяк його радиться, і громада рада почути, що Матвій скаже. Розумний був!

А був в тому селі бідненький шляхтич, дідич. Дуже був гордий. Всюди показує, що нема то, як поляки, — за ними і Бог, і Матка Боска і всі святі.

І побудував він побіч села капличку, поставив в ній фіґуру сьвентеґо Войцеха, та говорить перед українцями, що їх сам Бог в церкві не слухає, а його вислухує Войцех в його каплици.

Чув те Матвій і каже:

— Може воно, пане, і так, але Бог нас в церкві таки вислухує.

— А дає вам що?

— Дає! Як чого доброго просимо, то дає.

— А гроші вам дає?

— Грошей ми не просимо, хоч нам і їх треба, але просимо здоровля, розуму, та благословення для нашої праці.

— А я можу і грошей попросити, то дістану, — такого ми маємо святого!

Подумав Матвій та:

— От як у вас . . . А чи не міг би і я попросити в нього гроший? А мені тепер дуже грошей треба, хоч 50 карбованців.

Слухає дідич, своє думає, а там:

— Можеш, але треба вміти просити. Не так, як ви в церкві

просите. Зрештою, пробуй, а побачиш. Але мусиш просити кілька разів.

А в дідича така думка, що коли б Матвій гроші дістав, то перейде до поляків. А за ним прийдуть другі.

Розумів і Матвій, що шляхтич думає.

І зараз того дня вечером зібрався Матвій і йде до каплиці. Став на коліна і молиться, як там йому на думку прийшло, каже:

— Знаю я, що ти великий святий і помічник бідних, отже молю тебе, дай мені 50 карбованців, бо дуже мені їх треба . . . — Тут ще подумав і додає: Але коли б їх було 49, то не візьму. Мусить бути 50.

Молиться Матвій, а шляхтич заховався за фіґурою і слухає. І думає: "А що було би, коли б дати 49? Я певний, що взяв би, а тоді всі відберу і нічого не дістане! Тай сорому набереться."

Другого вечера йде знов Матвій молитися і знов каже, що мусить мати 50 карбованців, бо він 49 не візьме.

Ледви він це сказав, як впала перед ним гарна калитка з грішми (це кинув шляхтич зпоза фіґури).

Подивився Матвій, взяв калитку, отворив, порахував гроші і ховає. Аж тут виходить шляхтич та:

— Тепер бачу, який ти брехун! Ви всі такі! Казав, що не візьмеш 49, а таки взяв. От як!

— Відки ж ви знаєте кілько їх є? — питає Матвій.

— Знаю, бо мені сказав сьвенти Войцех. Отже зараз віддавай!

Вниняв Матвій калитку з кешені і говорить:

— Не так, пане! Я взяв, бо їх є 50.

— Неправда! Ти брешеш!

І почав рахувати. Дорахував до 49, а там говорить:

— Бачите самі, що вже є 49...

— Так, так, але де ще один?

— Один? А ви думаєте, що така гарна калитка нічого не коштує? Я певний, що вона варта одного карбованця, бо я вже такі бачив, отже числіть: 49 готівкою, а калитка один карбованець, то разом 50. Так, як я казав. Сьвенти Войцех знав що дає! А коли б він дав мені готівкою 50, то я не взяв би, бо то з калиткою було би вже 51. Сьвенти Войцех добре обраховує.

Так сказавши Матвій поцілував фіґуру Войцеха і говорить:

— Дякую тобі святий Войцеху за поміч! — і забираючись до відходу, каже шляхтичеви:

— А тепер, пане, ви просіть, він вам ще більше дасть, коли дав мені українцеві.

Був би дідич може ще сперечався, але щож, — Матвій здоровий, як дуб, а дідич мізерний, як тичка. Дотого ж кругом темна ніч, а ніч своє право має.

І на тім все скінчилося. Більше дідич вже ніколи не хвалився своїми святими.

Таке чув я від свого діда, отже і вам це переказую. Бо що не казати, то Матвій, як бачите, був розумним чоловіком, хоч і неписьменним. А що було би, коли б він ще письменним був? Таких Матвіїв нам треба би в кожній громаді, в кожній нашій справі.

Г. Ч.

КОЛЮМБ — СОЦІЯЛІСТ

Оповідають, що раз при гарячій дебаті почав оден з дуже завзятих соціялістів доказувати, що до соціялістів належали вже давно визначні люде.

От берімо такий примір, — казав він, — що вже Христофар Колюмб був соціялістом, бо він вже розумів значіння позички. Він відкрив Америку, правда? Але коли виїздив з Еспанії, то не знав де він їде. Він заїхав до Америки і не знав, де він є. Він вернувся до Еспанії і не міг сказати, де він був. А все те за позичені гроші. Це вже показує, що він був соціялістом.

ЯК ЦИГАН ВЧИВ СОБАКУ ГОВОРИТИ

Ви знаєте, що собака належить до наймудріших сотворінь на світі. Адже і є записано в Всесвітній історії, що раз якийсь чоловік розказує другому про розумного пса і каже:

— Той пес був розумніший, ніж його господар. — На те той, що слухав:

— О, я вірю, вірю! . . . Бо я сам такого пса маю!

Та я розкажу вам про інше, — про те, як циган вчив панського пса говорити.

Був собі колись шляхтич-пан, та таке ледащо, що й годі. Була в нього жінка добра, були і діти, але самий він такий пройдисвіт, такий волоцюга, що і розказати годі.

А мав він пса, якого завсігди з собою возив та водив. Ні на крок без того пса не поступився.

І почув він раз, що десь є такий мудрий циган, що вчить псів говорити, отже поїхав туди. Заходить до цигана та:

— Чув я, що ти, цигане, можеш навчити пса говорити.

— Можу, ясний пане! — каже циган.

— А можеш ти навчити і мого пса?

— Можу.

— А кілько буде коштувати?

— Дві сотні карбованців (як 200 долярів).

— Добре! Тут маєш гроші і маєш пса. А як довго буде тревати та наука?

— То пане залежить від пса. Деяких можна скоро навчити, деяких треба довше. Найменше буває три місяці, але буває, що і шість місяців треба.

Навідується пан до цигана за три місяці, а циган:

— Ще треба найменше два місяці. Тупу голову той пес має. Так може б ясний пан ще дещо мені за науку підкинули . . .

Дав пан ще дві сотні карбованців і каже:

— Приїду за два місяці.

— Добре, добре, ласкавий пане, — каже циган, — тогди він буде так говорити, як я говорю.

Відїхав пан і думає:

—От буде в мене пес! Ніхто другий такого мати не буде! Кожний тоді буде знати, що не може зо мною рівнатися.

Коли минуло два місяці, приїхав пан та зараз до цигана:

— А говорить вже мій пес?

— Добре говорить, — каже циган, — так говорить, що я не радив би вам, ясний пане, брати його з собою . . .

— А то чому?

— А тому, ясний пане, що він вже не має міри в говоренню. Мені аж страшно стало, як почав він мені про пана всякі історії оповідати. Отже я не рад би, щоби він про ті історії людям розказував. А ще як би до пані донеслося . . . Я радив би, щоби про ті історії знав лише ясний пан і я, а я про те нікому не скажу.

Як почув пан таке, то аж почервонів.

— Що, що!, — почав він кричати, — він про мене розказує? А бодай його! Не треба мені такого собаки, не треба, і ще раз не треба! Ти його ще сьогодня повісь, чи застріль, а за те маєш тут пятьсот карбованців. Й уважай! . . . Нікому не кажи, що мій пес в тебе був, розумієш?

— Розумію, ясний пане, розумію, — каже циган беручи гроші, — я його таки зараз при панових очах . . .

— Не хочу, не хочу! — закричав пан, — не хочу його більше бачити, коли він такий. Я забираюся, а ти вже тоді . . . І не кажи йому, що я тут був . . .

Як дальше було, того і розказувати не треба.

Для вас хіба важніша наука, що з того оповідання виходить, а то:

Коли б ви почули, що десь є такий циган, що вчить собак говорити, то не відважтеся давати свого пса туди на науку, а то готово вам вийти так, як тому панови.

НЕ ЗНАЮ.

Вернулася весна красна
До нас у гостину.
Принесла нам від Боженька
І рожу й калину.
Вернулася й зазуленька,
Вернулись соколи, —
Лиш братчик мій не вернеться
Ніколи, ніколи.

Не вернеться товариш мій, —
В глибокій могилі!
Ой дайте ж ми камратчики
Подайте ми милі,
Подайте ми зза ліжечка
Флояру-дружину,
Най піду я на кладбище
До брата вгостину.

Ой піду я на кладбище,
Де братчика маю,
Тай стану му у головах,
Заграю, заграю . . .
Заграю му я Довбуша,
Заграю і рути,
Заграю все, що де любив,
Чи буде він чути?

Чи він чує, чи не чує . . .
Най з Богом спочине,
А я йому гравати-му
Що днини, що днини.
Чому ж бо я граватоньки
Не маю, не маю?
А хто мені граватиме?
Не знаю, не знаю.

Осип Федькович.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВІРША

Наведений вірш Федьковича був вперше надрукований 1862 року.

Флояра — гуцульська сопілка з 6-ма дірками.

Кладбище — цвинтар.

Довбуш — є пісня про Олексу Довбуша, голосного колись карпатського опришка.

Заграю і рути — може пісню: „Зеленая рута, жовтий цвіт".

Гравати-му — буду часто грати.

ДОКАЗАВ, ЩО ВІН ВАРІЯТ

Поїхав до Росії наш тутешний комуніст думаючи, що там найперше посадять його за стіл, будуть годувати і напувати, а дальше повезуть по цілій Росії, від Молдавана до Фіна, щоби показати, що вони придбали за той час, коли його там не було.

Та не так сталося. Ледво наш большевик вступив за залізну куртину, як зараз скинули з нього буржуазну одіж і вбрали в пролетарську, тай повезли рубати ліс стахановською сокирою.

Рубав він, рубав . . . Думав він, думав, а там і заслаб. Приходить лікар, чи „хвершал" і питає:

— Що з тобою?

— Я слабий.

Оглянув той большевика, — горячки нема, пульс нормальний, за потиском слабий нігде не чує болю, віддих звичайний, цілий він на слабого не виглядає, отже й говорить:

— Я не бачу в тебе ніякої слабости. Ти виглядаєш на цілком здорового чоловіка.

— Але ж я знаю, що я слабий, дуже слабий, і моя слабість дуже страшна і давна.

— Що ж це за слабість?

— Я варіят . . .

— Варіят? Я не бачу в тебе ніякого варіятства. Ти говориш як чоловік зі здоровим розумом.

— Воно назверх так лише здається, але я знаю, що я дуже хорий.

— То який же ти доказ маєш, що в тебе є умова хороба, що ти варіят?

— А такий доказ — каже тоді большевик — що коли б в мене був здоровий розум і я не був варіятом, то сюди не приїхав би. То дурний розум привів мене сюди, бо я вже був варіятом, коли сюди вибирався . . .

ЯК ШЕВЧЕНКО ВЕРТАВСЯ З ЗАСЛАННЯ

З ШЕВЧЕНКОВОГО ДНЕВНИКА

Пробувши 10 років на засланню, як засланець-салдат (вояк), Шевченко десь в червни 1857 року, чи скорше, дістав звістку, що його невóля скоро скінчиться.

Т. Шевченко

Червня 12-го згадує він в Дневнику:

„З Петербурга дістав я від Михайла Лазаревського лист з 2-го мая з додатком 75 рублів (як 75 долярів). Він повідомляє мене чи радше поздоровляє з свободою. Однакож до цеї пори нема нічого з корпусного штабу..."

Надіючись волі Шевченко почав писати свій "Дневник", і писав його ще по повороті на волю, а закінчив 13-го липня, 1858 року.

Шевченко писав Дневник не для друку, але для своїх приятелів, та показалося, що, — як ви-

словлює редакція „Основи", де вперве Дневник друкувався (зі значними пропусками):

„Дневник Шевченка дорогоцінний своєю правдивістю, простотою, щиростію й автобіографічними подробицями (подробицями з власного життя). Шевченко яко поет, артист, і чоловік, найповажнійше виявляється в Дневнику."

З Новопетровської кріпости виїхав Шевченко 2-го серпня, 1857 р., радіючи, що вже мука його скінчилася, однакож не так воно було. Уряд ставить його тепер під нагляд поліції і не дозволяє їхати до Петербурга, де Шевченко міг чути себе найсвобіднійшим для життя і праці серед щирих приятелів і знакомих, українців і неукраїнців.

Тут ми подаємо з Дневника ті важнійші місця, де Шевченко оповідає, як він подорожував, виїхавши з Новопетровської кріпости, які труднощі мав він подорозі, з якими людьми стрічався, що думав і що робив.

Серпень 1857 року

5. О 5-ій год. вечером приплив я на дуже трухлім рибацькім човні до міста Астраханя. Все сталося так несподівано, що я ледви вірю тому, що сталося. Пригадую собі тепер мов сон прогульку мою до балки з Андрієм Обеременком, по котрій на другий день, себто 31 липня, Іраклій Александрович нагло згодився дати мені пашпорт просто до Петербурга. Другого дня він дотримав слова, а третого дня, себто 2-го серпня о 9-ій годині вечером опустив я Новопетровську кріпость і після тридневого плавання по морю прибув до Астраханя.

6. Астрахань — остров, що його обмиває одна з допливів Волги перерізаний рядом смердючих болот. Цей остров окружає густий ліс щогол (вітрил на човнах і суднах), а покривають його мальовничі убогі хатчини, і сірі, дуже немальовничі деревляні домики з мезанінами. Всю ту бридку купу завершують зубчасті білі мури кремля (замок, твердиня серед міста) і виставна пишна соборна церков московської архитектури 17-го віку з 5-ма банями.

Пароплав „Меркурій" вернеться до Астраханя не ранше, як 15-го серпня, до 20-го буде набирати всячини і тогди попливе до Рибінська і мене повезе до Нижнього. Я тимчасом мушу оглядати отсе брудне місто.

Ой Астрахань! Ані одної реставрації, де сяк-так можна пообідати, а про помешкання в гостинници нема що і говорити. І якби не приїхав сюди два місяці перед мною плац-адютант Новопетровської кріпости Б-цов, то мені прийшлось би ночувати коли не на вулиці, то в калмицькій кибітці (буді, шатрі). Спасибіг Б-цову, він дав мені притулок і нагодував.

8. На чоловіка, що так, як я, сім літ нидів в голій пустині, всяке місто, навіть Белебей (найгидкійше місто в Оренбурґській ґубернії) повинно би зробити миле враження. Та зо мною не так. Видно, що я не зовсім здичів. Це добре.

Рано пійшов я на місто шукати крамниці з ковбасами, щоби взяти харчів на дорогу і приглянутися місту. Погане, нікчемне місто Астрахань. Я обійшов всі вулиці, прочитав всі вивіски, але жодна не повідомляла о продажі ковбаси.

9. О 5-ій рано, не маючи що робити, пійшов до пристані (порту), а потім на торговицю. Окрім садовини, городини і хліба я там нічого не завважив; мяса не продають, бо піст, а рибу продають на човнах.

10. Дожидання незносне, а до нього причіпляються ще й видатки. Я гадав, що притулюся в Б-цова, та він на лихо задумав женитися. Щоби знайти притулок, я волочився по переулках, нарешті знайшов комірчину з маленьким віконцем, виходячим просто на яму з помиями. На безрибю і рак

риба. Від завтра ночую в комірці, за 20 копійок сріблом на добу.

Давши завдаток, я прийшов до Б-цова, а що на дворі така спека і курява, то я цілий день просидів і написав радісні листи до приятелів — Лазаревського і Герна. До Кухаренка напишу завтра.

Жіноцтво тутешне неприродно біле. Мущини в білих кашкетах з кокардами. Плебейське (низке, просте) лице калмика видно найбільше на торговицях і переулках. Вони найвірнійші слуги і найліпші робітники. Їдять, що попадеться, хочби і стерво. Їх мешкання — кибітка (шатро), а заняття — рибальство і взагалі тяжкі роботи. Мені сподобались ці родоначальники монгольського племени.

11. Чув я, що є книжка „Опис міста Астраханя", але де єї дістати, коли місто не має книгарні? А я рад би бодай знати, коли збудовано кремль і собор. Отже пійшов я в собор і застав ключаря соборного, о. Гаврила Пальмова. Він дещо показав і дав деякі пояснення.

12. За порадою о. Гаврила пійшов я шукати міської бібліотеки.

13. Після чаю написав лист до Кухаренка і пійшов до бібліотеки. Попалася мені в руки перша книжка „Русского Вєстніка" з 1856 року. Зміст мені подобався. Читаю і що ж? Наша славна-преславна Савор-могила розкопана! Знайшли в ній золоті та инші дрібниці, з яких годі знати, чи це була могила одного з скитських царів.

Я люблю археольоґію (науку про старинні річи), але лучше, коли б були не розкопували нашої славної Савор-могили. Цілий день і вечер я все співав:

У степу могила
З вітром говорила:
Повій вітре буйнесенький,
Щоб я не чорніла!

23. Від 15 до 22 серпня був у мене в бруднім Астрахани такий світлий празник, якого ще не було в моїм життю. Земляки мої, в більшости кияне, так щиро, радісно і по братерськи витали мою свободу і розпростерли свою гостинність, що не дали мені волі провадити Дневника. Дякую вам благородні, безкористні мої приятелі!

Серпня 16-го я відновив давне знакомство з Александром Александровичем Сапожніковим. Це вже не той школяр, яким я видів його впослідне 1842 року, це вже мущина, муж й отець прекрасної дитини. Він покидає Астрахань і запропонував мені на пароході „Князь Пожарський" каюту (кімнату) до Нижнього Новгорода.

Я взяв був білєт за 5 рублів, та тепер його звернув кажучи, щоби дали його безплатно першому бідоласі. Капітан парохода зробив так, що замість одного бідолахи на пароході помістив пятьох на байдаку, які не могли і по рублеві заплатити. Діло практично-благородне.

28. Від відпливу з Астраханя, від 22-го серпня, я не можу до нічого, навіть до свого Дневника взятися. Не можу і не хочу освободитися з під впливу, який зробили на мене в Астрахани мої земляки, а поновили — Сапожніков, його свояки і приятелі, приязні, такі уважливі, що я з надмірної радости не знаю, що з собою робити. Просте людське поведення зо мною тепер видається мені чимсь неймовірним.

30. В вечері від подорожної пані з Саратова довідався, що М. І. Костомарів виїхав за границю, а мати його живе в Саратові.

31. Ледви пароход прибив до побережа в Саратові, як я вже був в місті і зайшов до Тетяни Петровни Костомарової. Добра старушка пізнала мене по голосі, але, глянувши на мене, стала непевною, чи це я. Коли ж запевнилася, то привитала мене як рідного сина радістним поцілунком і щирими сльозами.

Я від полудня до 1-ої години по півночи перебув в Тетяни Петровни. І Господи! — чого ми не згадували, о чім не переговорили!

Показувала листи Миколи зза границі і лепісточки фіялок в однім листі із Штокгольму з 30 мая. Цей день нагадав нам тяжкий день з 30 мая 1847 року і ми заридали, як діти. (В 1847 р. Шевченка арештовано).

Вересень 1857 року.

1. Новий місяць почався новою приємною знакомістю. Пів години перед піднесенням якора, прийшов до капітанської каюти чоловік не вродливий, але принадно симпатичний і промовив: „Петро Улянов Чекмарев . . . Марія Григоровна С-ина, незнана вам землячка і поклонниця, поручила мені передати вам сердечний сестрин поцілунок і поздоровити вас з бажаною свободою". Із цим словом він передав на мою лисину два важкі щирі поцілунки: один за землячку, а другий за себе та за саратовську братію. Довго я не міг опамятатися з цего несподіваного щастя. Я виняв якусь пісеньку і просив мого нового друга передати цю лепту моїй любій сердечній землячці.

2. О 7-ій рано зібралися в капітанській каюті. Перейшли зі звичайної розмови на літературу і поезію. Я просив Сапожнікова прочитати „Собачий пир" Барбєра і він прочитав його по майстерськи. Тоді наш любий капітан, Кишкін, видобув „Вход воспрещается" і прочитав з чуттям поклонника рідної оновленої поезії. Я дивувався й ухам не вірив.

Так у нас зі звичайної балаканини зробився незвичайно ефектовний літературний ранок. Мило було би частійше справляти такі імпровізації (поважні сходини без приготовань).

3. Приснилася Орска кріпость та корпусний фрайтер Обручов: я так його злякався, що зо страху збудився і довго не міг прийти до себе.

5. Температура стає щораз холодніша. Нині рано був перший мороз. Ноги перемерзли. Нічого не читаю і не рисую. Рисувати не дає машина, а читати не дають прегарні береги Волги. Мені тепер треба багато читати. Я зовсім відстав від нової літератури.

(6-го вересня пароход спинявся в Самарі; 9-го переїздив попри Симбірск; 12-го спинився в Казані).

17. По сніданню збирався малювати, аж почало виринати місто Чебоксари. Нікчемне, але мальовниче. Церков тут коли не більше, то однаково стільки скільки і домів. Всі церкви стародавної московської архитектури. Для кого і нащо їх тілько набудовано?

19. Вчера наші подорожні повечеряли, випили останні фляшки хересу, мадери, мабуть і шампана й уложили проєкт завтрішного обіду в Нижнім Новгороді. Добре! Летимо всею силою пари, як нараз ліве колесо перестало крутитися і „Князь Пожарський" став черепахою. Шатун тріснув. Я зміркував, що скорше, як в вечер не будемо в Нижнім Новгороді.

20. Ранком в 11-ій годині „Пожарський" спустив якор напроти Нижнього Новгорода. Я вийшов на берег і пійшов шукати дім Сверщкова, де замешкав Сапожніков. Знайшов. Ледви встиг привитатися, як прийшов Микола Александрович Брилкін, управитель Пароходного Товариства, і потай обявив перше господареви, а потім мені, що він має спеціяльний приказ від начальника поліції дати йому знати о моїм приїзді. Така несподіванка мене збентежила. Пійшов я на пароход, взяв паспорт і дав Брилкінови. В 8-ій вечером пійшов до Брилкіна і пробув зо дві години в дружній бесіді.

21. Добрі мої приятелі, Брилкін і Овсянніков, порадили мені, щоби я прикинувся хорим на те, щоб уникнути подорожи по етапу до Оренбурґа, аби там взяти свій „указ об отставке" (урядову постанову про увільнення). Я став на тім, що не гріх буде лицемірством відогнати підлість і прикинувся хорим, і до 1-ої години ле-

жав та дожидав лікаря і начальника поліції, а о 1-ій махнув рукою і пійшов до Сапожнікових.

По обіді відпровадив моїх любих товаришів подорожи, вони відїхали до Москви. Просив Сапожнікова поцілувати в Петербурзі мою святу заступницю ґрафиню Настасю І. Толсту.

От тобі й Москва! от тобі Петербург! і театер, і академія, і ермітаж і дружні обійми приятелів Лазаревського і Гулака-Артемовського. Проклін вам корпусні й інші командирі, мої мучителі безкарні! (що спиняють його в подорожі). Гидко, і не полюдськи, огидливо і нікчемно!

О 7-ій год. вечером зайшов я до Брилкіна, застав там Овсянікова і Кишкіна, тай щирою бесідою заглушив болісні крики враженого серця. Як би тепер сидіти за кратками і дожидати указу о відставці, або просто кинутися в обійми красавиці Волги (ріки).

24. Брилкін їздив до Балахни з американським інжінером Стремом, щоби подивитися на пароплав і байдаки (великі човни), які там будуються для товариства Меркурій. Не маючи що робити, я впросився поїхати з ними.

26. Дощ і слота. Стародавні церкви нижгородські мене просто очарували. Вони такі милі, такі гармонічно пестрі, а погода не дає мені їх малювати. Та я перехитрив вперту погоду, — пійшов до трактієрні (до реставрану), казав дати чаю і з вікна нарисував Благовіщенський собор, найдавнійшу церкву в Нижнім.

28. Намалював портрет панни Анхен Шваббе, ґувернантки (домашної учительки) Брилкіних. Дуже люба молода німкиня, жвава, наївна, зовсім хлопець в спідници.

Жовтень 1857 року.

1. Мрака, слота. Я удався з сеансом (малювати) до Ґраса, зятя Брилкінового. Але сеанс на половині був перерваний. Прийшли пп. Лапа і Гартвіґ, — Лапа хватський і приязний полковник ґвардії, він тутешний начальник поліції, а Гартвіґ, нехватський, але також приязний лікар поліційний. Обидва поляки чи литвини й обидва по польськи не говорять.

Гартвіґ, — спасибі йому! — не вдаючися в найменшу формальність, знайшов, що я хорую на якийсь довгий недуг, а Лапа посвідчив дійсність того вигаданого недугу. Після обопільних приязностей і церемоній ми розійшлися. Через таку услужливу візиту, я гадаю, моя подорож до Оренбурґа тепер річ непевна (без неї обійдеться).

2. Ранок тихий, з морозом. Початий потрет Ґраса треба нині скінчити. Скінчивши і поснідавши, я положився на хвильку спочити і проспав дві годині. Непростиме свиньство! Коли збудився, прийшов Брилкін і просив з ним перейтися. Ми здибали одного пана Якобі. Брилкін представив мене йому. Він запросив нас до себе на обід.

Якобі один з Нижегородських аристократів, дуже приязний і їдкий ліберал, а дотого любитель малярства. На прощанню взяв від нас слово, що завтра вечером будемо в клюбі на виборі старшини і він познакомить мене з своїми товаришами. Я не від знакомства. Мені конче потрібна робота за гроші, а то знов буду мусів звернутися по святі фінанси до мого щирого Лазаревського.

3. Росіяне багато чого позичили в европейців, отже і слово "клюб". Але те слово не до лиця росіянови. Їм би лучше позичати таке слово в хінців, або японців, коли покинули рідне слово "поседілкі", що вірно змальовує російські дворянські (панські) зібрання, а в російських дворян це навіть не народні сходини, а просто вечерниці. Збираються посидіти при кратах, помовчати, попоїсти і випити.

Після вибору старшин Якобі представив мене своїм товаришам, а між ними ґенералу Веймарнови

і п. Кудлаєви, другому начальникови поліції. Веймарн визначний тим, що він взагалі подобає на гарного простого чоловіка, а п. Кудлай крім того, що не подобає на начальника поліції, як і його товариш Лапа, визначний тим, що він приятель і далекий свояк мого незабутнього приятеля, небіщика Петровського.

(4-го Шевченко малював портрет Брилкінявої, потім відвідав ґенерала Веймарна, опісля доктора Гартвіґа та Кудлая. — 8-го пійшов до доставника книжок, Шрейдера, де познакомився з бароном Торнавом — полковником ґенерального штабу).

Барон Торнав рекомендував мені свого близького приятеля, Ковалевського, начальника Азіятського департаменту. Цар любить Ковалевського, отже він чоловік з великими впливами.

11. Вибрався рано малювати Архангельський Собор, перемерз, і не зробив би нічого, як би не попався на очи ґенерал Веймарн, головний господар в касарнях, під котрими я розложився малювати. Я розповів своє лихо і він позволив уміститися коло котрого вікна схочу в касарнях.

24. Нині ми врадили: на якийсь час лишитися мені тут ніби в причини слабости, а тимчасом писати до ґрафа Толстого і просити, щоби виєднав дозвіл жити мені в Петербурзі хоч на два роки.

31. Вечером я познакомився з Марією Александрівною Дороховою, директоркою тутешного Дівочого Інституту. Симпатична невіста! Мимо аристократичного роду в ній заховалося так багато простого, незалежного людського чутя і достоїнства. Вона своєю бесідою і рухами нагадала мого незабутнього друга — княжну Репніну. О коби більше подібних жінок-матерей, тогди би льокайсько-боярський стан у нас швидко витубився.

Листопад 1857 року.

6. Написав лист до Костомарова і до моїх астраханських земляків-приятелів. Хоч погода не зовсім сприяє, я вибрався на вулицю. Від якогось часу подобається вуличне життя, — перше не було того. Звідки ж та недоладна уподоба до вулиці? Після десятилітнього посту я нараз кинувся до книжок, обівся і тепер хорую на нестравність.

11. Нині в мене великий, урочистий, радісний день, — я дістав лист від моєї святої заступниці ґрафині Толстої. І чим я відплачуся? Слези радости і чиста молитва — твоя єдина нагорода, моя благородна свята заступнице!

Вона радить написати листа до ґрафа і просити, щоби вставився за мною, щоб мені позволили приїхати до столиці . . .

Шевченко виїхав з Нижнього до Москви аж 8-го березня, 1858 року, отже жив в Нижнім від 20-го вересня 1857 до 8-го березня 1857 року, себто 5 місяців. В Москві Шевченко лічив хоре око. З Москви виїхав Шевченко 26-го березня, а 27-го був вже в Петербурзі.

Тілько часу і клопоту треба було, щоби вернутися з заслання на волю, хоч і в Петербурзі Шевченко був ще під наглядом поліції. Та все ж воно вже була таки воля, хоч обскубана.

Перебуваючи в Нижнім Шевченко записував кожний день, де був, з ким бачився, з ким познакомився, що думав і др., та ми менше важне опускаємо, передавши те, чого досить, щоби зрозуміти, як виглядав поворот Шевченка з заслання.

Та ось на що треба ще звернути увагу . . .

Вже з поданого бачимо, кілько незнакомих з ним знакомилося, ним інтересувалося, його витало,

його гостило, і високі військові — полковник, ґенерал і др.

З того бачимо, яку повагу мав Шевченко навіть серед освіченої російської верстви і яке широке було його знакомство.

А коли глянути зі сторони другої, то дивуватися треба, що той бувший крепак, який лише в дяка навчився читати, набув без школи, лише власною дбалістю, тільки освіти і культурної оглади, що для нього було місце серед людей з великою освітою, серед аристократів. В тім окремо виявляєсь дійсна великість Шевченка.

Можна твердо вірити, що Бог післав Шевченка на те, щоби не дав Українському Народови загинути, отже є він дійсним Божим Післанцем, Божим Пророком. Бо лише Божий Післанець може так зявитися.

І зявився не на те, щоби за час мав він забутися. Ні! Коли нагадаємо інших визначних українців, то по своїй смерти вони "переходять до Історії", — їх загал щораз більше забуває, а згадує лише Історія. А з Шевченком справа мається цілком противно. За його життя і при смерти знали його найблизші, найсвідоміші, а після його смерти він стає відомим щораз ширшому загалови, аж вкінци став відомим цілому Українському Народови. Коротко сказавши, **— що дальше від його смерти, то стає він більше відомим і для всіх близшим.** Такого ще мабуть не було в нашій Історії.

І тому можна також сподіватися, що коли большевизм розсиплеться й українці вийдуть на волю, **то Шевченко буде знов тим першим,** що почне українців несвідомих і збаламучених **єднати, освідомляти і пробуджувати до українського життя.** Треба вірити, що він призначений Небом не для свого часу, не для нашого, але і для дальшої і далекої будуччини Українського Народу.

К. П.

ЗВИЧАЇ ПРИ СТОЛІ

Для звичайних людей їжа є звичайною життєвою потребою. Зголодніє чоловік, отже треба наїстися, не думаючи про ніякі великі церемонії. А коли і є які невеличкі правила, то їх небагато.

Але вже трошка більше церемоній є тоді, коли зберуться люде на празник, на весіля, чи якусь гостину. Тут вже ходить не про саму їжу, але про те, щоби гостей ввічливо приняти, щоби пошанувати їх ласкавими словами, попросити, перепросити та ще там що. Знов же гості зі своєї сторони стараються відповідати також ввічливістю.

Це вже рід акторства, штуки, мистецтва.

Ще більше таких церемоній мають висші кляси, і вони в них мають силу обовязкового строгого закону. Там вчаться окремо, як треба при столі поводитися, а хто поводився б не так, того вважають простаком і небажаним для поважного товариства. Хиба що вже дуже розсудні люде там до тих церемоній не привязують великої ваги, як на ділі справою малою, або й ніякого значіння.

Раз то, коли чули ви, мав наш чоловік йти до пана на обід. А в панів треба по панськи поводитися. І вчить якийсь підпанок нашого чоловіка:

— Коли схочеш собі щось посолити, то не бери соли пальцями, як береш вдома, але треба брати сіль на ніж і так ножем солити. Так в панів робиться.

Запамятав наш брат ту науку і пійшов.

От вже й обід. Покушав чо-

ловік юшки, треба трошки досолити, отже і пригадав він ту науку... І бере він тоді пальцями сіль з мисочки (нинішних окремих сільничок тоді не було), кладе на ніж і тоді сипле з ножа сіль до юшки. Він розумів, що це вже по панськи, а того не знав, що сіль треба було відразу брати ножем з мисочки.

Відома інша історія. До Лондону приїхав ґенерал і король Юрій 5-ий запросив його до себе на обід з иншими достойниками. А ґенерал, як військовий, тай ще в Африці, не дуже столовою етикетою клопотався. Отже коли подали чаю, ґенерал вилив чай в підставку, щоби прохолодився і почав з підставки пити, на нікого не оглядаючись.

Однакож очи всіх звернулися на ґенерала, що ось який він простак, не знає, як треба при столі поважно поводитися.

Глянув на ґенерала і король, а там і на всіх, і зауважив, який настрій панував кругом. І бере тоді король своє горня, виливає чай в мищину і пє точно так, як пив ґенерал, немов би то нічого незвичайного не сталося. Аж тепер за королем пійшли всі другі, — кожний лив чай в підставку і пив.

* * *

Окремі столові звичаї мають й окремі народи. Що в одних конечне, в других ні; що в одних зле, те в других добре; з чого виходить, що кожний думає, що його звичаї добрі, або инакше, — що кожний звичай добрий для того, хто його має.

Дуже зважає на етикету при столі американська висша кляса. Коли б брати собі самому мясо курки, то ніяк не вільно приглядатись, котрий кусень кращий. Запражка (ґрейві) не належить до доброго тону. Коли набирають собі зупи зі спільного начиня, то ніхто не відважиться брати до дна. Завсігди треба трохи лишити.

Деякі подібні і неподібні правила при столі мають й анґлійці в Анґлії.

Зате багато свобіднійшими при столі є французи. Француз без великих церемоній, як практичний чоловік, бере ніж і вилочка і починає їсти. Він накришить хліба до якого там сосу, він витре тарілку хлібом, щоби забрати всю запражку, а пальці оближе. Він не дозволить, щоби смачний кусок зі стола забрали до кухні, — він самий все забере. Він не знає анґлійської етикети, яка каже, що гість при столі не повинен показувати, що він голодний. Чого француз не може взяти вилочками, бере ножем, а потім ніж до хліба витирає. Словом, — його етикета при столі проста, розумна, а головне, що дуже практична.

Я Ж ТОБІ КАЗАВ

Через непорозуміння, чи як, але появилася в ґазетах вістка, що Гнат Комар помер. Прочитав це Гнат, стиснув плечима і телефонує до свого приятеля **Дмитра:**

— Дмитре, чи ти вже знаєш, що я вмер?

— Та знаю, — відповідає Дмитро — бо читав в ґазеті. Несподіванка для мене, — але як це сталося?

— Як? Я і сам ще не знаю. Якесь непорозуміння, чи припадок... Я ще розвідаюся...

— Ну, що там розвідуватися, — каже Дмитро, — хиба не однаково? Так, то так! Але звідки ж ти телефонуєш?

— Звідки? А хиба ти не знаєш звідки?

Здихнув сумно Дмитро та:

— Та знаю, знаю... Здогадуюся. А чи я тобі нераз не говорив, що ти там опинешся, коли будеш так брикати, а тепер бачиш, що я правду казав. Не слухав, а тепер маєш. Дістав по заслузі! А чи треба було того?...

(Дмитро думав, що Гнат справді вмер і з другого світа телефонує).

ДОМАШНЕ ЖИТТЯ ПРЕЗИДЕНТА ЛИНКОЛНА

Коли я бачу поважного, гідного і доброго молодця, то прошу Бога, щоби поміг йому знайти добру жінку, або щоби добра жінка його знайшла. — Талмидж.

Жінка розумна дім свій будує, нерозумна ж розвалить його своїми руками. — Хто знайшов добру жінку — знайшов добро й й одержав ласку від Господа. — Хто знайде гідну жінку, — ціна єї дорозша від перел: — Приповістки Соломона.

Президент Линколн був одним з визначнійших президентів Америки. Родився 1809 р., президентом був від 1861 до 1865, коли його вбив Джан Вилкс Бут. Було в нього чотири сини.

Линколна вбили, але дійсним його нещастям не була його смерть, але його супруже життя.

Вже невдовзі по тім, як він заручився з Марією Тод, вона почала ним коверзувати. Він то не так поводився, як вона хотіла, але звичайним простим способом, не так ходив, не так вбирався. Це було причиною, що він старався її якнайменше бачити і його поважання до неї почало остигати. Вкінци він рішився з нею розійтися.

Його товариш, Джошуа Спід, що знав про все те досить добре, радив йому також не вязатися з клопотом, — отже Линколн заявив своїй судженій, що з нею розходиться. Але при тій заяві жаль таки стало дівчини і він рішив знов з нею побратися.

Однакож душа його чула, що його жде велике лихо і він довго боровся сам з собою. Розум казав: „Покинь, бо лихо буде!", а щире його серце казало: „А що вона буде відчувати, коли її покинеш? Кому покинеш?" І так довгий час робота його не бралася, — ні вдома сидіти, ні йти куда.

Слюб мав бути 1-го січня, 1841 року.

Вже в 6.30 рано почали гості зїздитися на слюб. В 6.45 прийшов священик. Прийшла 7-ма година, прийшла 7.30, — Линколна нема.

А молода чекала в окремій кімнаті.

Пройшло ще трохи часу, Линколна нема, отже гості почали розїздитися і розходитися. Вкінци з плачем забралася також молода. А знакомі знайшли Линколна в його бюрі, що говорив до себе, як чоловік без розуму.

Від того часу минуло майже два роки і Линколн про Марію не хотів думати. Аж в жовтні 1842 року пані Френсис в Спрингфілд, запросила його в гостину. Та як же він здивувався, коли прийшовши застав тут Марію Тод.

Від того часу він вже частійше з нею бачився, а вкінци рішив з нею оженитися. Але щоби знов не сталося, як перше, Тод сказала, що мають сейчас побратися. Так почалося їх спільне життя.

Та вже невдовзі по тім були вони на обіді в пані Ирлі, і Линколн чимсь не вгодив своїй молодій жінці. Не зважаючи на нікого, вона при всіх вилила свому чоловікови горня гарячої кави в лице. Линколн приняв це мовчки, спокійно, з великим пригнобленням.

Що більше часу минало, то Линколнова жінка ставала щораз більше люта. Вона на кожнім кроці і з кожної сторони критикувала свого чоловіка так, немов в нього не було вже нічого доброго. Його рамена не були такі, як вона хотіла; в його рухах не було поваги; його хід не був гарний; він при столі не поводився як повинен.

Видний для всіх смуток не покидав Линколна від часу, як оженився, до самої смерти. Його

спільник, Виліям Герндон, каже в споминах, що: „Сум капав з Линколна, коли він йшов". Другі, що знали його життя зблизка, казали, що причиною того суму було його нещасливе подруже. Дійсно в нього не було дому і він ніколи не запрошував до себе на обід найблизших своїх приятелів.

Він старався якнайменше з своєю жінкою стрічатися. Звичайно вечері пересиджував в правничій бібліотеці з другими адвокатами. А деколи бачили, як він пізною ночею ходив малолюдними вулицями з головою звішеною на грудях, понурий, як похоронний похід. Деколи казав близким приятелям: „Мені страшно йти до дому", і дехто з них брав його до себе на ніч.

Одного разу Линколнова без дійсної причини дуже зневажила візника. По тім приходить візник до канцелярії Линколна і каже, що нехай він скаже їй, щоби його, дармо ображеного, перепросила.

Вислухав його Линколн уважно, а тоді говорить:

— Жалую, що таке сталося... Але запитаю я тебе цілком щиро: чи не міг ти стерпіти того, що тревало кілька мінут, коли я терплю таке кожного дня через пятнадцять літ?

Кажуть, що коли б Линколн був оженився з якою иншою, то міг бути щасливим, але може не був би президентом. А Марія Тод зараз по слюбі зачала Линколна спонукувати, щоби старався бути в конґресі. Їй дуже хотілося бути в Білім Домі, як жінці президента. Вона хотіла бути великою панею.

Та і тут була їй недогода. Перше те, що Линколн не був багатий, і коли по виборі до конґресу прибув до Вашинґтону, то мусів на видатки позичити грошей, поки дістане чек на гроші. А друге лихо було, що Вашинґтон не був тоді панським містом. Вулиці були звичайні, не мощені, хідники були висипані шутром і попелом. Кімнати гостинниці, де вони замешкали, були брудні. Сміття з міста не вивозили, а властителька гостинниці, пані Спринґс, тримала корови, свині і гуси, що ходили вулицями.

Жінка Линколнова рада була з вашинґтонськими жінкаму сходитися, але всі двері були для неї зачинені. Всі знали, яка вона і не хотіли з нею сходитися.

Навіть десять літ пізнійше, коли Линколн став президентом, для його жінки не багато на краще змінилося. Вона хотіла, щоби всі звертали на неї очи, як на жінку президента, однакож побачила, що нею не багато інтересуються. Це викликало в неї велику завість до тих, що їх всі поважали.

Тоді велася в Стейтах горожанська війна, і ґенерал Ґрент запросив Линколна з жінкою, щоби прожили з ним тиждень близько фронту. А всюди товаришити президентови і його жінці мав помічник Ґрента, ґенерал Бадо.

І в балачці Бадо раз сказав, що жінок всіх офіцерів відослали далеко назад від фронту, а це знак, що почнуться воєнні операції. Лише одній жінці, а то ґенерала Ґрифіна, президент окремо позволив бути близше фронту.

Почувши це Линколнова скипіла гнівом і по воєвничому запитала ґенерала:

— Чи ти розумієш, що та жінка сама ходила до президента за дозволом? Сама одна?

Ґенерал старався її вспокоїти, але дарма. Вона крикнула:

— Твій усміх підозрілий. Я зараз злізаю з повоза і піду питати президента, чи він бачив ту жінку саму одну.

Коли тут же пані Ґрент хотіла Линколнову вспокоїти, та крикнула:

— То певно ти хотіла би бути в Білім Домі!

— Ні, — відповіла пані Ґрент, — я дуже вдоволена моїм нинішним становищем.

Того самого вечера Линколн з жінкою владили вечеру для ґене-

рала Ґрента, його жінки та членів головного штабу, — і тут знов Линколнова вчинила бучу. Видно було, як це болючо вразило Линколна, однакож він спокійно і поважно старався і жінку і других вспокоювати, що не хотіли їй терпіти. Тоді кинулася вона до Линколна, як тигриця, і він зараз вийшов, очевидно щоби не показати всім того великого болю, який можна було з його лиця вичитати. — Такі спомини залишив ґенерал Бадо.

Жінкою, що найбільше уваги звертала на себе в вашинґтонських висших кругах, була красавиця Аделя Катс Доґлас. Це дуже дратувало Линколнову, і вона постановила звернути увагу всіх на себе уборами та дорогими прикрасами. А щоби все те мати, вона брала на борг, і так зробила довгу на 70,000 долярів. Це тоді, коли Линколн, як президент, діставав ледви 25,000 на рік.

Линколн не знав про ті довги, і коли він другий раз кандидував на президента, Линколнова знов була в клопоті, бо вірителі грозили їй, що коли довгів не віддасть, то вдадуться до Линколна. Та може добре було для Линколна, що він вмер не знаючи про ті довги.

Ще не минув тиждень по Линколновій смерти, як Линколнова понесла вже до склепу продавати Линколнові сорочки з його ініціялами (першими буквами його імени), отже це було крайною зневагою для помершого президента. Коли хтось з близких про те довідався, то сам ті сорочки закупив, як дорогу памятку.

Коли вона з Білого Дому забиралася, то навіть не було там тоді нового президента, щоби її попращав. Вона перебралася з двома синами до Шікаґо і жила там в нанятих кімнатах.

Коли спадкову справу полагоджено, то показалося, що ціле майно виносило 110,295 долярів. Його розділено між Линколнову і синів по рівній части і Линколновій дісталося 36,765 долярів.

Після того виїхала з Америки до Европи і переводила час на читанню французьких повістей. Американських не читала. За якийсь час звернулася до американського парляменту, щоби признав їй річну пенсію по 5,000 долярів, бо вона бідує. Парлямент приняв це з найбільшими насміхами, знаючи яка вона. Аж по кількох місяцях відволікання признали їй 3,000 річно.

Вкінци вернулася знов до Америки і жила в своєї сестри в Спрингфілд. І хоч мала 6,000 дол. готівки, а 75,000 в державних бондах, вічно опановував її страх перед убожеством. З ніким не хотіла сходитися, заслонювала вікна так, що навіть деколи серед ясного дня світила свічку. А хоч через 15 літ ходила лише в чорній одежі, то деколи заходила до крамниць і накуповувала шовку та всяких уборів, яких ніколи не вбирала. Такого нагромадила величезну купу.

В 1882 р. дістала параліж і померла в тім домі, де перед 40 літами дістала від Линкольна перстень з написом: „любов є вічна".

Такою була Марія Тод! Чоловікове життя знищила, своє змарнувала, людям докучала і зневагу до себе викликала, — а хто тому винен, як не вона сама? Руководилася лише примхами, забаганками та злостею, а не хотіла питати здорового розуму, чи треба так поступати, як вона поступає.

Коли б же запитала, — то і чоловік і вона були би щасливі, і люде поважали би і гідний спомин по ній зостався б.

Пощо ж це згадувати? Згадувати треба, бо ж і приповідка говорить: „Від чужого злого вчімся свого".

Історія знає Линколна, як дуже гідного і розумного чоловіка. Він занимає дуже визначне місце між президентами Америки. Лише його власна жінка не хотіла бачити його гідности.

З переказаної тут історії Линколнового домашного життя по-

винна бути наука передовсім для жінок, — для всіх жінок, вчисляючи сюди і звичайних, і найвизначнійших.

На жінці засновується кожний дім, і багатий і убогий. Розумна жінка може його збудувати собі і другим на добро, а нерозумна знищить і дім, і своє власне щастя, і щастя других.

В. Сосник.

БРАТ З СЕСТРОЮ

(За народним переказом)

Зажурилась Україна,
Що недобра їй година:
Наступають орди ханські,
Палють села християнські,
Палють села із церквами,
Топчуть ниви із хлібами,
Мир хрещений марно гублять,
Одних топлять, других рублять...

Не одна тоді дівчина
Смутно в полі голосила
Під арканом ступаючи,
Білі ніжки збиваючи.

Два загони на Вкраїні,
Два загони на Волині,
Пятий з ханом наступає,
До Києва привертає.
Святий Київ обступили,
І забрали, — попалили,
Брали срібло, брали злото,
Адамашки і хворботи,
Адамашки і атласи,
Оксамити, блаватаси,
Брали коні і корови,
Брали дівки чорноброві.

У тій порі на Подолі
Жив міщанин в добрій долі,
Мав він хату й господиньку,
Мав він хлопчика й дівчинку.
Злі татари набігали,
Мужа й жону зарубали,
Мале дівча полонили,
Тілько хлопця не зловили.

Став Івась тоді ходити,
Став по родоньку тужити,
Що ні тата, ані нені,
Ані хати, ні постелі...
Взяли Йвася сиротину
Добрі люде на чужину, —
Запорожці його взяли
І на Січ його забрали,
Й виховали там на славу,
На козацькую відвагу,
Що другого там такого
Не знайшлося ні одного.
Сам він гарний, ростом статний,
На все діло всім придатний:
Чи на морі воювати,
Чи степами гарцювати.
Тричі ходив з отаманом
Воювати з бісурманом,
За батенька відомщати,
За нещасну рідну мати,
За сестрицину недолю,
За свою сирітську долю.

. . . . . .

Раз поїхав він в четвер
На ярмарок до Бендер,
А в Бендерах та на ринку
Продає татарин дівку, —
І козак став торгувати,
А татарин став казати:
"Тая дівка не наймичка,
Бач, хороша, як панночка,
Молодая, як травиця,
Румяная, як зірниця,
Із далекої чужини,
З козацької України".
Івась гроші відчисляє,
Дівчиноньку викупляє,
І приводить на домівку
Чорноброву Українку.

Стала бранка край порога,
Сидить Івась вкінці стола,
Плаче бранка сльозами,
Мовить козак словами:
"Не плач бранко, не плач красна,
Твоя доля не безщасна, —
Не на поругу для себе
Визволив я бранко тебе.
Дружиною мені будеш
Й тоді лихо все забудеш."

Добре козак промовляв,
Тільки роду не спитав.
У суботу змовлялись,
А в неділю звінчались,
Тоді роду питались:
— Скажи мені серденько,
Якого ти родоньку?
"Я з Києва Петрівна,
По батькови Йванівна...
На Подолі хату мали...
Злі татари набігали,
Отця й неньку погубили,
Мене малу полонили;
Лиш один мій брат зостався,
Та не знаю де дівався."

Як Івась те зачуває,
Свою долю проклинає:
"Бідна моя головонько,
Нещаслива годинонько!
Як матуся нас родила,
Краще б було утопила;
Краще б були нас татари
Вкупі разом порубали!
Я з Києва Петренко,
По батькови Йваненко;
На Подолі хату мали,
Злі татари набігали,
Отця й неньку погубили,
Тебе сестро полонили.
А я хлопчик заховався,
На лиху долю зостався!
Чи то Бог нас покарав,
Що брат сестри не пізнав?
Чи то світу кінець є,
Що сестрицю брат бере?
Ходім сестро горою,
Розвіємось травою;
Ходім сестро степами,
Розвіємось цьвітами,
Ой ти станеш жовтий цьвіт,
А я стану синий цьвіт, —
Тілько б вкупі нам жити,
В однім зіллю два цьвіти."

Пійшли вони горою,
Розвіялись травою;
Пійшли вони степами,
Розвіялись цьвітами.
Ой став Івась синий цьвіт,
Стала сестра жовтий цьвіт;
Як звязали їм руки,
Не було їм розлуки;
Як у церкві звінчались,
Так у купі зостались.
Стали люде косити,
За них Бога молити,
А дівки квітки рвати,
За них Бога благати,
Стали люде казати:
Отті квіти-травиця,
То з братиком сестриця.

Микола Костомарів.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВІРША

Микола Костомарів — приятель Шевченка, род. 16 травня, 1817, а вмер 19 квітня, 1885 року. Був професором університету, разом з Шевченком був арештований, як член Кирило-Методіївського Братства. Полишив деякі письменницькі твори.

Брат з сестрою — засноване на народнім переказі, що в часах татарських нападів був випадок, де брат і сестра побралися, не знаючи, що вони рідні, і доперва пізнійше про те довідалися. Переказ каже, що вони опісля перемінилися в квітки, що звуться „Братчики".

Аркан — шнурок з петлею (зашморгом), яким можна щобудь зловити, закинувши здалека на шию.

Хан — татарський князь.

Адамашки, хворобити і друге — це роди дорогих матерій.

Бісурман — бусурман, так звали українці магометан, отже турків і татар, що мали також магометанську віру.

Бендери — місто над Дністром в Бесарабії, близше Чорного моря. Колись мали його в руках татари і тут провадили торговлю невільниками. — В Бендерах вмер гетьман Мазепа 1710 року.

Бранка — захоплена в неволю, невільниця. Слово „бранка" походить від давного слова „брань" — війна. До слова „брань" належить слово „боротися", отже битися також „оборонятися", цебто „відвойовуватися". Українці називали бранцями тих, що їх татари, або турки при нападі забрали.

Поруга — наруга, це зневага.

Йванівна — дочка Івана.

Поділ — частина Києва, де була Братська Церква й Могилянська Школа. Це була дуже рухлива частина міста.

На лиху долю зостався — завсігди уважалося великим гріхом побиратися рідним. І в ніякого народу на світі рідні не побираються. Та всеж щоби братови з сестрою не розлучатися, тут перемінюються в квітку, щоби разом бути в двох барвах.

ЧОГО МОЖЕ НЕДОСТАВАТИ ПЛОДАМ ЗЕМЛІ

Нераз говорять люде, що хліб в старім краю мав инший смак, що вишні, чи яблока, чи грушки мали кращий запах, що вода була там инша...

В такій балачці може бути багато правди.

Людське тіло потребує найменше 16 ріжних хемічних складників, щоби було здоровим, а з тих найважнійші три: вапно, фосфор і зелізо.

Вапно впливає на творення кровних тілець і реґулює нервову систему. Воно звязує собою другі складники і заводить між ними лад. Коли брак вапна, то слабнуть кости, псуються зуби, бувають нервові забурення.

Фосфор також дуже конечний. Нема його, то наступає псовання зубів та ще дещо.

Зелізо також важне, але щоби тіло приняло зелізо, то в тілі мусить бути трошки міди.

Коли ж тіло має замало йодини, то повстає слабість, що тут звуть „ґойтер".

Всі ті потрібні складники тіло може брати лише з поживою, отже треба, щоби вже пожива ті складники мала.

Але пожива також твориться з того, що земля має; рослини беруть поживу з землі, отже земля повинна мати потрібні складники, щоби вони перейшли в рослини, потім в поживу, а з поживою в людське тіло.

Вітаміни потрібні для відживлювання, і вони помагають тілови принимати другі мінерали, чи складники. Мінерали без вітамінів до якоїсь міри можуть обходитися, але вітаміни без потрібних мінералів нічого не зроблять.

Вернімося ще до землі. Коли земля має багато мінералів, яких тіло потребує, то їх і рослини мають, отже буде мати і тіло. Коли їх земля має дуже мало, то мало дасть рослинам.

І тому рослина, прим. морква, з одної землі буде мати всі складники, яких треба, а друга, що на иншій земли виросла, не буде їх мати, хоч на вигляд обі моркви подібні. Те саме з усіма другими рослинами, збіжем, овочами.

Отже можна розуміти, що в Европі земля була багата в потрібні мінерали, тому все могло мати инший смак й більшу поживну силу. Могло причинятися до того і довше літо, отже повільнійший ріст при довшім літі.

Одним з тих, що досліджував ту справу, був д-р Нортен, лікар в Стейтах, що робив над тим широкі досліди. Він давав земли потрібні мінерали і виховував кращі помаранчі, кращі бараболі, кращий виноград, краще збіже, і всего родилося більше. З тим і молоко коров стало здоровше, і яйця курей також. Він для тих розслідів лишив навіть лікарську практику.

Показалося також, що коли рослини мали всі потрібні складники, то вже і комахи їх обминали, а їли ті, що їм чогось бракувало. Зрозуміло, що коли людське тіло дістане з поживи і подостатком зеліза, і вапна, і поташу, і фосфору, і міди, і ще чого другого, то буде здоровим і більше відпорним на слабости.

Д-р Нортен каже, що давати земли, чого їй треба, справа досить легка, коли б тим занялася відповідна державна встанова. Зиск був би багато більший, ніж кошт поліпшення землі. Спосіб лічити хору землю — каже він — простійший, ніж лічити хорих людей.

Та ще одно... Звичайно земли треба деяких складників, тому мусіли би бути окремі дослідники, що розглядали би землю і казали би, котрих складників де треба.

З ОПОВІДАННЯ КУМА ПАВЛА

Записана і незаписана книжка.

До суперечки не завсіди треба великого розуму. Сперечаються найскорше і найбільше ті, що справу найменше розуміють.

А між тими дуже скоро сперечаються молоді люде, — сперечаються головно зі старшими, не думаючи, що старші мають більше досвіду, ніж молодші. Це ж природне. Хто більше світа бачив, той краще світ знає. Хто більше працював, той краще на праці розуміється. Хто більше життя переживав, той життя ширше і глибше розуміє.

Колись читав я книжку "Перстень щастя" і там говориться, що молодий жидок оповідає щось другому жидкови. Коли ж справа видавалась тому другому неймовірною, чи неможливою, він почав першому жидкови перечити. Та щоби докидати, що справа так мається, як він оповідає, каже перший жидок.

— Але ти подумай, що я про те чув від такого жида, що йому можна вірити!

— Якого жида?

— Я чув від жида з бородою! — була відповідь.

І тоді суперечка скінчилася.

"Жид з бородою", це вже старший, отже досвідчений чоловік. Бо доки в когось ще борода не виросла, то не виріс в нього і великий та широкий розум. Аж борода показує, що чоловік мусів довго жити. Довший вік, то довша борода, а з нею більше досвіду.

Нераз я ту жидівську бороду нагадую, і що не кажіть, а за довшою бородою можна завсіди сподіватися більшого розуму, ніж ми з вами мали, коли нам бороди ще і не показувалися.

Тут розкажу вам, що оповідав мені кум Павло, — а воно з тим вяжеться.

За молодих літ мав я щирого приятеля, — оповідав кум Павло, — але такого, що любив скоро зі старшими сперечатися. Вже я його вмовляю, щоби менше говорив, а більше слухав та допитувався, так же ні, не стерпить. Але знайшовся розумніший від мене і той його навчив.

А знаєш, Гарасиме, що я ще змалку любив бувати між старшими. Я тоді вже бачив, що вони знають багато такого, що мені цілком невідоме і що мені на гадку не приходило. А вже як був я старший, то таки шукав знакомства зі старшими.

Коли до нашої школи прийшов новий учитель, вже старший, бо мав коло 55 літ, то я вже просто став його учеником. Коли тілько є в мене час, так до нього заходжу бодай на хвилину, — то книжки позичити, то щось від нього почути. А коли в нього є вільний час, то і довго в нього засиджуся.

Тай що це був за чоловік! І розумний, і скромний, і щирий. І мене він розумів добре і я відчував, що він мною заінтересувався і дбав, щоби мені свого розуму найбільше передати. Тому і сам запрошував мене часто до себе.

Одного разу заходжу я до того учителя вже не сам, а з приятелем, якого я вже тобі згадував,

— та наказую: більше слухай та допитуйся, а сам мало говори! Ми ж молоді і наша річ від старших вчитися.

Пійшла балачка про це і те й учитель спинився на якійсь поважнішій справі. Але тут і лихо почалося. Мій приятель не витерпів і давай сперечатися і доказувати, що воно не так. Вже я сіпаю його, вже на ногу стаю, щоби спинити, та дарма.

Але учитель мабуть думав: який вік, такий розум і дивуватися не треба. Та за хвилю питає він мого приятеля:

— Приятелю, кілько тобі літ?

— Двадцять чотири! — відповів мій приятель трошка з притиском, мабуть думаючи, що це вже вік повного розуму.

Тут учитель встає і каже:

— Заждіть, приятелі, я за хвильку вернуся, — і вийшов до другої кімнати.

За хвильку учитель вертається зі сшитком в руках і звернувшись найперше до мого приятеля, каже:

— Покажу я вам, други мої, таке, про що ви може ще не думали... В цім зшитку є 54 стороні, якраз тілько, кілько я живу на світі. Отже на тих всіх сторінках записане ціле моє життя від колиски, від дитинства до тепер. Тут всі мої думки, весь досвід, вся моя праця, всі мої вдачі і невдачі . . .

А тепер подумайте, кілько з тих сторін припадає на ваш вік? Дитинство, хлопячість і початок поважнішого віку. Все те записане на 24-ох сторонах. І ті дальші сторони до вас належать, але вони ще цілком порожні, бо для них ще не було вашого життя. Воно аж поволи буде приходити і ті порожні картки заповняти. Правда?

Отже коли я вам щось говорю, то беру з своїх записаних сторінок, а які в вас ще порожні. Над тим ви призадумайтесь! Коли б ви зі мною не годилися, а то і сперечалися, то це ті ваші порожні картки сперечаються з моїми записаними. Ваші літа, яких ви ще не переживали, не годяться з моїми літами, які я вже пережив. Це таке, як чоловік, що думає колись до Київа поїхати, сперечався б про Київ з тим, хто вже в Київі був, тай може більше разів.

Отже нехай це буде вам, мої молоді приятелі, на науку в вашому дальшому життю . . .

Учитель говорив до нас обох, хоч я розумів, що він має на гадці головно мого приятеля. Але він не хотів його окремо вразити, отже говорив до нас обох.

Мені самому було ніяково за мого приятеля, а що він відчував, можеш, Гарасиме, здогадуватись. Хоч я був і радий, бо така наука і для мене була новою і великою. Та думав я:

— Цікаво, що мій приятель скаже?

А мій приятель приняв все дуже розумно. Коли учитель скінчив, каже мій приятель:

— Спасибіг вам, добродію, за таку науку, яка мені і не снилася. Тепер я вже ясно бачу. А ви молодому не дивуйтеся. Від мене вам велике спасибіг! Багато я нині навчився і буду це завсіди памятати. А на тих порожних картках мого життя, які буду записувати, запишу золотими буквами і ваше імя на спомин і пошану . . .

І так все дуже добре закінчило-

ся. Бачив я, що радів й учитель, коли мій приятель так розумно приняв його науку, і ми ще нераз в того розумного учителя гостювали . . .

Таку пригоду зі свого життя оповідав мені кум Павло, а я з Новим Роком вам переповідаю. Нехай молоді прочитають і застановляться; а старші нехай молодим також прочитають і пригадують. Воно всім, а вже головно молодим дуже придасться.

Гарасим Чорнохліб.

ЩО ЦЕ ТАКЕ ТЕЛЄПАТІЯ?

Нераз приходиться читати, або чути слово "телєпатія". Це слово означає перехід думок одної особи до другої на більшу віддаль. Примір: хтось близький їде до мене залізницею, але я про те не знаю. Розуміється, він про мене думає. Якась неясна думка, якесь неясне почуття є в мене також, що ніби каже: Ану зайти на стацію". Я піддаюся тій думці, йду, і на стації стрічаю свого близького.

Значиться, я відчував його думку, хоч він був ще багато миль від мене. Таке відчування звуть "телєпатія".

Коло 1930 року проф. Дж. Б. Бенкс, при Дюк-Университеті перевів багато проб, щоби побачити, чи щось таке, як телєпатія, існує. Такі проби тягнулися літа і до 1936 року переведено їх вже коло 100,000. Переводив їх Бенкс з помічниками.

Пише про ті проби Ернест Гонтер Врайт. Він оповідає:

В згаданім университеті сидів я коло стола з картами в руках, а по другій стороні сиділа молода жінка, яка мене не бачила, бо між нами була висока деревляна перегорода. Я мав 25 карт, і по кожнім мішанню вона казала, яка карта йде за картою від гори до споду. Я перемішував 20 разів, а вона за кожним разом відгадувала. Це тревало пів години і вона відгадала тілько карт, що коли б спускатися на "щастя", або "припадок", то треба би вгадувати 6 мільйонів разів. (Передше вже обрахували, кілько пересічно можна припадково вгадати). А тут вона вгадала тільки саме на 500 картах.

Одні проби робилися так, що той, хто карти переміщував, дивився сам на карти, коли хтось другий відгадував, — це могла бути пряма телєпатія, а другі проби робилися так, що хтось мішає карти і лише записує відгадки, а вже після того дивиться на карти і на записки і порівнує. Тут вже не може бути того, щоби відгадуючий бачив, чи відчував думки того, що мішає карти, бож він на них не дивиться. Це вже рід телєпатії, що звуть "ясновидючістю".

Проби робили також так, що чоловік лише подумає собі якусь карту, а відгадуючий вже її називає. Це звичайна телєпатія — читання, чи бачення чужих думок.

В университеті робили проби з одним студентом, Лінцмаєром. За першим разом він між 45 картами відгадав 21. Пізніше на 600 карт він точно відгадав 238. Щоби самим припадком тілько відгадати, то треба би мати до відгадування не 600 карт, але 100 дециліонів карт, — таке число, що має на початку 1, а за ним 35 зер. Одного разу Лінцмаєр на 25 карт відгадав 21, а 15 з них одну за другою.

Були і такі проби, що чоловік з картами сидів в однім будинку, а відгадуючий в другім, але і тут ріжниці майже не було. А була проба, що чоловік з картами сидів в однім місци, а дві дівчині, Сара Овнбей і Мей Торнер, були 250

миль далеко, але на 25 карт вгадували пересічно понад 10 карт.

Один з відгадаючих відгадав раз 22 карті на 25; іншим разом на 50 карт (дві перемішання) відгадав 26 карт, що йшли одна за другою.

Всі ті проби показали, що в чоловіка є дійсно окрема ясновидюча сила, що виявляється також в прочуваннях багатьох людей, а також в снах. Розуміється, що вона не у всіх людей однаково велика.

Показалося також, що на кожних 8, з якими робили проби, один походив з родини, в якій та сила вже проявлялася чи то в снах, які щось предсказували, чи в прочуваннях. Той мав такого батька, другий матір, той ще кого. З того виходило би, що такий талан може бути власністю цілої родини.

Чи вдасться людям науково зрозуміти ті закони, на яких засновується та сила "ясновидючости", це питання, яке хто знає, чи буде розвязане.

Як обороняв себе невільник

В Америці мурини були невільниками. Їх ловили в Африці, привозили до Америки і тут продавали. Аж 1863 року за старанням президента Линколна (1809—1865) невільництво скасовано. Президентом він став 1860 року.

Є оповідання, що в Филаделфії оскаржено мурина, Помпея, що він мав крадені річи. І перед судом Помпей признався, що крадені річи купив. Він так це пояснив:

— Пане судіє! В мене є ті річи і я купив їх від Тома. То є ніж і коркотяг. Я знав, що вони крадені, але я заплатив Томови таку ціну, як вони варта.

На те судія:

— Гарна історія! Ти знав, що вони крадені, але чесно за них заплатив, отже ти невинен. Але я покажу тобі, як має бути. Чи ти не знав, що хто крадене купує, то він такий злочинець, як і злодій? Отже тобі треба всипати чимало батогів. Що на те скажеш?

— Скажу, — говорить Помпей, — що коли карати мене за те, що я крадене купував, то і білого чоловіка треба карати, коли він крадене купує.

— Розуміється, що так! — потакнув судія.

— Коли так, — говорить дальше Помпей, — то треба покарати і того пана, якого Том є невільником. Він же добре знав, що Тома вкрали від його старого батька і матери, а він його купив, а це більше, ніж купити крадений ніж і коркотяг . . .

Бесіда Помпея була така сильна своїм змістом, що годі було з нею не згодитися. Вкінци судія, за згодою Томового властителя, признав Помпея невинним.

ПОТРИМАЙТЕ ТЕЛЯ.

Ґраф Абінґдон, в Анґлії, їхав раз через село і бачить, що хлопець веде на шнурку теля, а воно дуже рветься. Коли ж хлопець побачив ґрафа, то занадто почав в нього вдивлятися.

— Чи знаєш хто я такий? — питає ґраф.

— Знаю, — каже хлопець, — ви ґраф Абінґдон.

— Так чому ж не скинеш передомною капелюха?

— О, я скину, — відповідає хлопець, — але потримайте теля, щоби не втікло.

Чи є чоловік.

Українець до большевиків: Гей, люде, скажіть мені, чи є між вами хоч один чоловік?

КИЇВ — МАТИ РУСЬКИХ ГОРОДІВ

Найважнішим і найславнішим містом (городом) на Україні було завсіди місто Київ. Історія називає його "Матірю Руських Городів", отже найпершим і найповажнішим містом між всіми містами України.

("Городами" називали міста від того, що були обгороджені, щоби спиняти наступ ворогів. Натиск, чи акцент в слові "город", має бути на першім складі, отже "го́род").

Багато важних історичних подій вяжеться з Київом.

На Київських горах був апостол Андрей Первозванний.

Тут жила княгиня Ольга, отже перша християнка з українських князів.

Тут жив перший український князь, Володимир Великий, що впровадив християнство на Україну 988 року.

Тут найперше хрестилися українці і звідси розходилося християнство по Україні і поза Україну.

Тут жили великі українські святі, Антоній і Теодосій Печерські.

Тут жив літописець Нестор, і він почав тут вперше писати Історію України.

Тут був оснований Печерський Монастир, що був осередком релігійного життя на Україні.

Тут була перша Митрополія Української Церкви.

Тут жили визначні українські князі після Володимира.

(Київські князі уважалися першими, головними, коли других князів, що були на Україні, уважано за менших.)

Тут в пізніших часах жив визначний український митрополит Петро Могила, і тут була славна Могилянська Академія.

З Київом вяжуться і монастирі, Трахтемирівський та монастир Межигорського Спаса, куди багато запорожців йшло на старість доживати віку. Козаки ті монастирі щедро обдаровували і дуже їх шанували. Шевченко в поемі "Чернець" оповідає, як запорожець Семен Палій пійшов на старість до Межигорського Спаса, і як там:

В довгій рясі по келії
Старий чернець ходить.
Іде чернець у Вишгород
На Київ дивитись,
Та посидіть у-пригорі
Та хоч пожуритись. . .

Київ завсіди був для українців осередком українського життя, осередком України. Туди сходилися українські паломники з далеких сторін; тут видавався цінний український журнал "Київськая Старина"; тут почав видаватися перший український щоденник "Рада" на Придніпрянщині; тут організувалася Українська Держава після 1917 року і тут організувалася Українська Православна Церква визволяючись від московської залежности ...

Ось які важні українські події вяжуться з Київом, а тих подій можна би нагадати ще більше. Тому і Шевченко каже в поемі "Чернець", що Семена Палія проводив до монастиря "весь святий Київ". І дійсно Київ для кожного щирого українця мусить бути святим. Він є великою Святістю цілої України і цілого Українського Народу.

П. К.

Ціна книжок вдавнині

Першу друкарню видумав Ґутенбер" (1400—1468) коло 1450 року і тоді почала поволи розвиватися друкарська штука і книжок ставало щораз більше. Але сама друкарська штука розвивалася дуже поволи, бо самим друкарам треба було виробляти черенки так, як кому вдалося; треба було самим будувати якісь машини до друковання. Але все те було просте, початкове, що забирало багато часу і труду. Саме друковання йшло десятки, чи сотки разів поволіше, ніж тепер. А може і тисячі разів поволіше, коли брати нині великі друкарські машини.

А все ж хоч поволи, але книжок ставало трошки більше.

Та коли вернутися до часів перед Ґутенберґом, то книжки були великою рідкістю і тілько великі багачі могли книжки мати. Тоді кожну книжку треба було рукою переписувати, отже ціна єї була страшно велика. От один примір:

За анґлійського короля Едварда I (1239—1307) Біблія коштувала 37 фунтів штерлінґів. Але тої ціни не можна брати на теперішну рахубу. Тодішну ціну зрозуміємо, коли запитаємо: "А кілько тоді заробляв робітник денно?"

Тоді наємний робітник міг заробити півчварта пенса денно. З того виходить, що треба було працювати 4,800 годин, отже 13 літ і 55 днів, щоби купити Біблію. Коли б же робітник не працював в неділі, то мусів би працювати 15 літ і 3 місяці.

Значиться, — така книжка, як Біблія, коштувала тоді понад 15 літ праці.

Не диво, що тоді було мало письменних, бо не було що читати. Тому навіть деякі пануючі були неписьменні, бо вважали читання таким ремеслом, якого їм не треба знати, — це було ремесло їх секретарів.

Такий визначний цісар, як Кароль Великий (724—814) вчився читати, коли мав вже коло 50 літ. Для нього писали і читали секретарі.

Духівництво було тоді одинокою письменною клясою, бо його обовязки вимагали знання письма. І тому по давних монастирях позатримувалися твори давних письменників, не тілько релігійних, але і всяких. Монахи самі багато книжок переписували.

Треба згадати, що вдавнину коли і були які бібліотеки, то кожна книжка була там припнята на ланцюсі, щоби ніхто не міг її вкрасти.

Доперва з розвоєм друкарської штуки і виробу дешевого паперу число книжок зросло, а з тим і письменних ставало щораз більше.

А нині друкованого слова всюди повно, письменних багато, однакож тих, що цінять розумні книжки, нема так багато, як письменних.

Розумно помирились.

Посперечалися дві жінці і з гнівом розійшлися. За час приходить одна до другої та:

— Знаєте, чого я прийшла?

— Скажете.

— Я прийшла, щоби нам помиритися. Пощо гніватися.

— І справді! Так мирімось. Я рада.

— То добре! Отже найперше перепросіть ви мене, а потім вже я вас перепрошу і знов буде добре.

— Ну, то ви простіть, коли вас образила, забудьте . . .

— Прощаю, прощаю, а ви мені простіть . . .

— І я прощаю вам. Нехай все забувається . . .

І жінки сердечно поцілувалися на знак згоди.

Скажіть, чи не розумно вони помирились?

ЗАХІДНІ СТОЛИЦІ УКРАЇНСЬКИХ КНЯЗІВ

Володимир Великий злучив був всі українські землі в одну державу, але опісля почав її ділити поміж своїх синів. Вони мали бути меншими "удільними" князями, а головний князь мав бути в Києві і вони повинні були його слухати.

Але дальше вийшло, що удільні князі хотіли бути самостійними і на Київ не дуже оглядалися. Тоді показалося, що краще було би задержати державу неподільною, але в початках того не розуміли. Такі удільні князі були і близше Київа, були вони і в західних землях — в Галичині, Волині. . .

Вже досить скоро князі західних земель, Галичини, Волині, Холмщини, набрали поважної сили і тут створилася Галицько-Володимирська держава, якої деякі князі були дуже визначні, як Ярослав Осмомисл, Роман, Данило.

Коли татари знищили східну Україну з Київом, то князювання українських князів в Київі закінчилося 1240 року, а князі в західній Галицько-Волинській Державі були ще до 1340 року, отже 100 літ довше, поки чужа сила і тут не перемогла української сили.

Щоби пригадати наше славне колишнє, ми тут перечислимо княжі столиці в західній части України.

БЕЛЗ.

Белз (Сокальський повіт в Галичині) згадується вже 1030 р., коли князь Ярослав Мудрий прилучив його до Київської Держави. Опісля Белз належав до Волині, а від 1170 р. був столицею Белзького князівства. Були тут князі — Всеволод Мстиславич (1170—1195) й Олександер Всеволодич (1195—1234). Дальше Белзчину прилучено до Холмського князівства.

З князівських часів тут нема памяток, але в земли знаходять стару посуду і зброю. Знайдено меч викладаний золотом. Тут був славний образ Богородиці, який опісля поляки забрали до Ченстохови.

БЕРЕСТЬ.

Берестъ над рікою Бугом (Берестє, Берестє Литовське) згадуєсь в літописах від 1019 р. Тут княжили Володимир Андрієвич (1153), Володимир Мстиславич (1171—1173) і др. Місто було в недоступному місци над рікою Бугом, серед болот, і додатково укріплене. Памяток нема.

БУСЬК.

Буськ (пов. Камінка Струмілова в Галичині), згадуєсь в літописах від 1098 р. (Бужеск, Божскій). Назва взята від ріки Буга, хоч нарід уважає, що назва походить від птаха "бузька" (чорногуза), і Буськ має на своїм гербі бузька.

Буськ був серед недоступних болот. В 1100 р. Буськ став столицею Давида Ігоревича, і Давид мабуть був основником Буська. Коли Давид туди переїздив, побачив в воздусі бузька, а коли знайшов тут монастир і двох черців, побудував тут місто.

Донині залишилися останки давних земляних валів, а в земли знаходять посуду, склянні прикраси. Були тут і другі князі.

ВОЛОДИМИР.

Місто Володимир на Волині мав заснувати Володимир Великий, коли 981 року заняв тутешні землі. Невдовзі княжили тут сини Володимира та дальші князі.

Володимир Великий побудував тут церкву Богородиці, тут була епископальна катедра, з якої фундаменти залишилися. З тих часів залишився Святоюрський монастир на взір Атонської Гори. Є тут печери подібні до київських. Тут було багато князів, а коли 1146 р. став тут князем Мстислав Ізяславич (1146—1170), то дав початок княжій родині волинській, що перетрівала 200 років.

Мстислав побудував тут собор, якого руїни залишились, отже в 20-ім віку їх перебудовано в новий гарний собор.

Тут князював Роман Мстиславич (1170—1205), що злучив Волинь і Галичину в одну **Галицько-Володимирську Державу.**

В 1240 р. татари здобули Володимир і в соборі вирізали людей. В 1260 р. татарський воєвода Бурундай знищив володимирські укріплення, розкопав вали і спалив місто.

Про цю столицю дуже дбав князь Володимир (1270—1288), син Василька. Він придбав для собору дві іконі (образи) Спасителя, одна окована золотом з дорогим камінням, друга сріблом; золоті богослужбові "сосуди", виложені дорогим камінням. Казав помалювати церкву св. Димитрія, дав срібні рами до ікон, золоті й оксамітні завіси (фіранки) і др. Він побудував монастир св. Апостолів й обдарував його книгами й другими річами.

Тоді місто стало дуже багате як торговельний осередок. Гербом міста був образ св. Юрія на коні.

Володимир Василькович вмер від рака, що мав у щоці (1288). Похоронили його в церкві. При розкопках в часі відбудови церкви знайшли череп знищений раком — це очевидно з голови Володимира. — Було тут більше князів.

Памяток полишилось багато. Є останки укріплень коло собору, є поза містом сліди валів. Є відбудована церков Богородиці з могилою князів. Є фундаменти старої катедри і монастир з печерами . . .

ГАЛИЧ.

Галич над Дністром згадується в літописах вже 1141 р., отже це одно з найстарших українських містів. Початок міста виводять від якогось Галиці, а в літописі згадуєсь Галичина могила. Від міста Галича названо частину цеї землі Галичиною.

В околиці Галича знаходять старинні річи з дуже давних часів, — ножі, долота, стріли, сокири, а також річи ще давніші, зроблені з бронзи; знаходять посуду, склянні річи, римські давні гроші. Це знак, що тут були людські оселі в часах передісторичних.

Княжою столицею став Галич 1141 року за князя Володимирка (1124—1153), а потім був його син, **Ярослав Осмомисл,** за якого Галицька Держава дійшла до найбільшої сили. В поемі "Слово о полку Ігоря", де оспівується битва з половцями 1185 р., говориться:

"Галицький Осмомисле Ярославе! Високо ти сидиш на своїм золотокованім столі (престолі), під-

перши угорські гори своїми залізними полками (відділами війська); ти заступив королеви (угорському) дорогу, зачинив Дунаєві ворота, — владжуєш суди понад Дунай! Твою силу по далеких землях відчувають. Ти відчиняєш ворота київські; стріляєш з батьківського золотого стола султанів по далеких землях . . ."

Це показує, яким великим був князь Ярослав Осмомисл.

Тоді Галич був великим містом. Дністром приїздили купці навіть з Греції та других далеких країв.

За дальших князів Галич підупав, а 1241 р. його знищили татари. Князь Данило (1205—1254), що був в Галичі, почав тоді будувати нові столиці Львів і Холм. Ще згадати, що 1302 р. основано в Галичі митрополію.

Памяток залишилося тут багато з княжих часів, і в нинішнім Галичі і в околиці. Є тут гора обведена валами. Церква Богородиці в недалекім Крилосі, це стара катедра, тут спочивають Володимирко, Ярослав, Роман. Є відомі місця, де були церкви і віднайдено їх фундаменти. Відкопуються підлоги з поливаної цегли, хрестики, печатки. Ще є давна церква св. Пантелеймона, яку поляки замінили на костел.

ЛУЦЬК.

Луцьк на Волині, над рікою Стиром, згадується в літописі 1085 року. Але греки вже перед 950 роком згадують про племя Лучан, отже тих, що жили коло Луцька.

Столицею окремого князівства став Луцьк 1154 р. за Ярослава Ізяславича і був до 1225 року, коли Данило прилучив його до володимирського князівства. Княжий замок стояв між ріками Стир, Глушець і болотами. В 13-ім віку було тут епископство і собор св. Івана. Тут хоронено князів, — і ще в 16-ім віку їх могили були ненарушені. Церкву св. Димитрія з княжих часів розібрано при кінци 19-го віку. В земли знайдено золоті бляхи, що прикрашували образи.

Коло Луцька був княжий двір. Славний був монастир з церквою св. Миколая в Жидичині, недалеко Луцька, і сюди князь Данило приїздив на прощу (на відпуст).

ЛЬВІВ.

Львів, найпізніша столиця Галичини, зявився коло 1255 року. Заснував його князь Данило (1205—1254) і назвав його іменем свого сина — Льва. Отже Львів город, Львове місто. Город стояв на узгірю Високого Замку. Під горою був княжий двір, а кругом двори бояр, торговиця, церкви. Все підгороддя було обведене валом.

Дотепер заховалася з княжих часів надворна церква св. Миколая, монастир св. Онуфрія і св. Параскеви. В церкві св. Юра є дзвін з 1340 року.

ПЕРЕМИШЛЬ.

Перемишль має найдавнішу історію з галицьких містів, бо в літописі згадується 981 р. Він лежить над рікою Сяном, в західній українській Галичині. Але знахідки в земли свідчать, що це дуже старе місто, може ще з камяної доби.

Перемишль був столицею окремого князівства за трох князів, — Рурика Ростиславича (1087—1092), Володаря Ростиславича (1092—1024) і Ростислава Володаревича

(1124—1126), а пізніше належав до одноцільної галицької держави Володимирка та його наслідників. Пізніше знов були тут два окремі князі.

Згадати треба одну подію... Князь Володар побудував був серед міста катедру св. Івана і сам був тут похований. В 1412 р. польський король Ягайло (Яґелло) забрав силою ту катедру, повикидав з могил під церквою тіла покійників і перемінив церкву на костел. В 1470 її розібрано і побудовано нову латинську катедру.

Річей з княжих часів знайдено в Перемишлі небагато.

ТЕРЕБОВЛЯ.

Теребовля в східній Галичині, над рікою Серетом. Знахідки показують, що Теребовля могла існувати за камяної доби.

Тут князював славний князь Василько Ростиславич (1087—1124), що здобув славу в боротьбі з половцями і поляками, а якого підчас княжого зїзду в Любечі осліпили. По нім князював його син Юрій. Коло 1210 р. був тут князем Ізяслав, син Володимира Ігоревича.

Про памятки годі що сказати, бо наукових розслідів не було.

ХОЛМ.

Про повстання Холму оповідає літопис таке: князь Данило був на ловах і побачив гарне місце, — на горі був ліс, а довкола поля. Він запитав людей, як вони те місце звуть і вони сказали "холм", що в давній мові значило "горб, горбок".

Коло 1237 р. Данило заснував тут мале місточко, пізніше поширив й обвів сильними стінами і назвав Холмом. І побудував церкву Богородиці. В тій церкві похоронили його 1264 р., а там і його синів та внуків. В 19-ім віку та церква погоріла і її перебудували, а недавно поляки зробили з неї костел.

По Данилі княжив його син Шварно, а коло 1282 р. Юрій Львович.

В місті з давних будівель нема нічого, а за містом є дві оборонні вежі з княжих часів, що служили для захисту сторожі коло міста.

ЧЕРВЕНЬ

Червень, це тепер село Чермно, над рікою Гучвою, відомий від 981 року. Це найстарша столиця Забужа, попередниця Холму. Від нього ціла теперішна Холмщина звалася Червенською Землею.

Червень був столицею за Святослава Мстиславича 1170 р. і Всеволода Всеволодовича. Є тут місце зване "замчиском", є переказ про два монастирі. В земли знаходять багато памяток з княжих часів.

Що говорять нам такі спомини?

Вони пригадують нам, що українці нарід державний і що ще нині є свідки тої державности. І коли українці нині не мають своєї держави і князів, то мають свою державу і своїх князів в Історії. Це їх історично-культурне майно, їх культурне господарство.

Треба памятати, що найбільша сила народу не тілько в тім, що він нині має, але і в тім, що має в Історії, що він нині памятає і вміє гідно цінити. Шевченко пробудив Український Нарід до свідомого життя власне тим, що "було й ми-

нуло", отже пригадками про славну українську минувшину.

Розумні люде кажуть, що в давних могилах захована жива і животворна сила для тих, що ті могили шанують. І тому Шевченко дуже жалував, коли довідався, що на Україні Савор-могилу розкопано.

Нині Україна в неволі, але і неволя не вічна. Пройде кількось часу і неволя скінчиться, а тоді все те, що нині лише згадуєсь, як те, що "було й минуло", набере живого значіння, — буде воно великими святощами, перед якими нарід буде кланятися і вязати тісно минуле з теперішним. **К. П.**

ДЕЩО ПРО ДІТОЧИЙ ПАРАЛІЖ

Багато людських слабостей належить до давно відомих, але є також слабости, що давніше не були відомі, вони зявляються, так сказати б, несподівано. До таких належить діточий параліж.

Та одно треба зауважити, назва "діточий параліж" не точно онзачує рід слабости, бо та слабість захоплює не тілько дітей, але і тих, що вийшли з діточого віку.

Діточий параліж буває звичайно від червня до жовтня. За 10 послідних літ, від 1939 до 1948, в Стейтах слабувало на діточий параліж 141,181 дітей і старших. З тих половина цілком видужала; коло 25 процент зосталися лише частинно спаралїжованими; 15 до 25 процент були більше спаралїжовані, а 5 до 7 процент повмирали. Нині 25 проц. слабих на параліж належить до віку понад 15 літ.

Діточий параліж належить до тих слабостей, що дотепер не відомо, як саме поміж людьми шириться і як до людського тіла дістається, — чи слабість поширюють мухи, чи комарі, чи дістаєсь вона до людського тіла з молоком, або іншою поживою, чи з водою, чи заражується чоловік від чоловіка, чи врешті перехрдить вона воздухом.

Лише покищо здогадуються, що може діточий параліж передаватися також людьми, як інші заразливі слабости, однакож це таки непевне.

І про саму слабість лікарі знають небагато. Дотепер відкрили, що причиною слабости є дуже малий мікроб (бакциль), багато менший від тих, що їх можна ще бачити через мікроскопи. Мікроб діточого параліжу можна відкрити лише фотоґрафією найсильнішого електронного мікроскопу.

Дальше лікарі вже знають, що коли мікроб дістанесь до мозку і хребетного стрижа, то нищить нерви, якими мозок спонукує частини тіла до руху. Отже коли якісь нерви знищені, то часть тіла, яка до тих нервів належить, не може порушатися, отже вона тоді спаралїжована.

Та всеж таки лікарське знання в лїченню діточого параліжу значно поступило за 10 літ. Хоч покищо нема певного лікарства, однакож таки дещо вже є. Гарячі обклади і натирання значно помагає. Взагалі тепер багато більше таких слабих вилічують, ніж давніше. Досить згадати, що нині в Америці робляться досліди над діточим параліжем в більше, як 50 університетах, медичних школах і ляборатоpіях. Позатим шпиталі мають нині найконечніші прибори, необхідні для слабих на діточий параліж.

Коли саме починаєсь та слабість, тяжко знати, бо початки по-

дібні до інших слабостей. Виглядає, що коли б мікроб параліжу дістався до тіла, то аж по 6-ох, а може навіть по 20-ох днях показуються дійсні ознаки самого параліжу. Коли ж покажуться, то слабість має силу 48 до 72 годині, і в тім часі вона найбільше шкодить слабому; коли ж той час проминe, то слабість слабне і слабий вертається до здоровля, оскілько може вернутися.

Найзвичайнішими початковими ознаками параліжу бувають — біль голови, горла, гарячка, біль в деяких мускулах (мяснях), загальне ослаблення і нелад всередині (в кормовім проводі). Однакож і таке буває, що болю взагалі нема.

Вже нині відоме, що всякий рух, всяке напруження і перемучення дуже погіршує слабість параліжу, тому треба би дитину, в якої є подібні ознаки, класти до ліжка, щоби як найспокійніше спочивала. Такі ознаки, що правда, не мусять ще бути ознаками слабости параліжу, але коли б це була ця слабість, то спокій і відпочинок зменшує єї силу. Це треба мати на увазі головно тоді, коли в околиці є вже випадки параліжу.

Коли ж слабість появилася, то лікарі радять обминати всякі неконечні зібрання, головно ж молодших, — як публичні купальні та інші неконечні сходини.

Мікроб діточого параліжу може атакувати долішну часть мозку на заді голови, а то два маленькі осередки-мотори; один з них контролює віддих, а другий інші рухи тіла. Осередки ті маленькі, як зерна винограду, але дуже важні.

Треба було двох літ часу, в яких лікарі переглянули 83 померших на параліж, і тоді відкрили ті два осередки, що рухи тіла контролюють. А відкрили їх так, що бачили, що завсіди один, або другий той осередок був пошкоджений. До того часу про долішну часть мозку на заді голови мало знали тому, що та часть мозку дуже делікатна і найменше його ушкодження спричинює смерть. Ніяких операцій там не робили. Тепер дальші досліди тої частини мозку провадяться на малпах, головно ж відносно контролюючих осередків.

Відколи зроблено згадане відкриття, то смертність тих хорих, де задня часть мозку пошкоджена, зменшилася на 30 процент, бо вже знайдено способи слабим помагати.

Кажуть, що коли пошкоджена задна часть мозку, а слабий вдержиться при життю 2—3 тижні, то вже звичайно буде жити і може цілком прийти до здоровля.

Нині йде до того, що тим, які окалічіли через параліж, можна буде помагати операцією. Робляться проби, щоби на місце знищеної части нерва перещепити нерв з іншого місця. Також відомі вже способи, щоби прим. пошкоджені коліна, чи ноги дітей, привертати до здоровля і нормального вигляду через операцію.

Лікарі вживають також способу, яким подразнюють ті частини нервів, яких не зачепив параліж, отже з них то немов виростають опісля галузки нервів, що оживлюють омертвілі частини тіла.

Це загально те, що про діточий параліж можна сказати. Можна сподіватися, що дальші дошукування відкриють дальші способи лічення, або щеплення, що забезпечало б перед тою слабістю.

Але лікарі говорять, що слабих на діточий параліж є більше, ніж статистика показує, бо багато є і таких слабих, що ніхто і не догадуєсь, яка в них слабість. Поболить голова, горло, чи що, і все переходить не полишаючи ніякого сліду. Виходить, що або деякі люде досить відпорні на ту слабість, або є інші причини, що не дозволяють тій слабости набрати більшої сили. Та може колись і те вияснится.

Що ж до слабих, в яких спаралізована віддихова частина, то нині вже мають спосіб викликати віддих штучним способом і чоло-

вік може жити; однакож коли спаралізована в мозку та частина, що орудує іншими рухами тіла, то помочи покищо дати тяжко. Хто ж не вмре від того, то цілком видужує.

Тепер ще слово на закінчення.

Діточий параліж, це несподівана, випадкова слабість; не є вона такою, щоби захоплювала цілі околиці, як тиф, чи інші пошестні слабости.

Берімо тепер тих, що слабість полишила на них сліди. Коли наслідки параліжу завеликі, то слабий повинен приймати це розуміючи, що навіть обмежене життя таки має свою вартість.

Коли наслідки невеликі, а особа досить молода, то можна для неї найти таке ремесло чи заняття, де де вона могла би підготовитися і працювати користно для себе і других.

Вкінци треба памятати одно важне: назагал випадків діточого параліжу так мало в порівнанню з усякими іншими випадками, що більше треба думати про ті випадки, ніж про параліж. Кілько є день-денно випадків на дорогах, на вулицях, в домах, на фармах, на літаках, від огню, від води, від стрілянини, при сварках .... По містах майже нема дня, щоби не було випадку смертии, або покалічення...

Отже супроти того число слабих на параліж дуже малесеньке.

Молодий розум

Є оповідання, що в однім королівстві в Африці, що звалося Ашанті (в Судані) король дуже ненавидів одного з ґубернаторів своєї країни за те, що той був дуже багатий. Знаючи це, королівські дорадники говорять раз королеви:

— Коли хочеш, ми видумаємо причину, оскаржимо ґубернатора і його майно перейде в твої руки.

А між дорадниками був молодець, Аґай, звісний зі свого розуму і відваги сказати, що думає. Його взяли сюди, щоби підготовлявся на будучого дорадника. Коли ж Аґай почув, що королівські дорадники говорять, каже:

— Ні, королю, так не буде добре! Той чоловік не зробив тобі нічого злого. А все золото, що він має і що всі твої піддані мають, то твоє, але його не треба відбирати.

— Чому не треба? — питає король.

— А тому не треба, що коли відбереш, то ти будеш багатий, а твій край буде убогий. І всі твої сусіди скажуть: там тільки один чоловік багач, а всі решта бідаки, отже не будуть тебе, ані твого краю поважати. Лучше буде, коли сусіди твоєї держави скажуть: "Там король має золото, його помічники мають золото і його нарід має золото!" Тоді всі будуть тебе і твого народу боятися.

І король пійшов за порадою того молодця.

КУРЕННЯ ВСІМ ШКОДИТЬ

Питає хтось зелізничого машиніста:

— Як довго треває життя льокомотиви? (паровоза, машини, що тягне ваґони.)

— Яких тридцять літ, — каже машиніст.

— Тридцять? . . . А я думав, що такий зелізний твір повинен жити багато довше.

На те машиніст:

— Слушно кажете! І може жив би, коли б не курив так багато.

СЛІПА ЗАВИСТЬ.

Король перський Камбизес (помер 54-го року перед Христом) вбив свого брата, Смердіса, з зависти, що брат краще стріляв з лука, ніж Камбизес.

Каліґуля, римський цісар (панував в рр. 37—41 по Христі) убив свого брата з зависти, що той більше вродливий, ніж Каліґуля.

І ДЛЯ ЗВІРІВ ТРЕБА БУТИ СПРАВЕДЛИВИМ

В місті Атрі (Абруцца), в середній Італії, був за давних часів міський "дзвінок справедливости". Коли комусь сталася велика кривда, він йшов до того дзвінка і починав дзвонити. Тоді приходив призначений урядник і справу брав перед суд. Це було, так сказати б, публичне оскарження винного.

А що того дзвону довгий час не треба було вживати, то кругом росли буряни і деякі почали витися по шнурку, що від дзвінка звисав.

Одного разу почувся голос "дзвінка справедливости". Зараз пійшов туди назначений урядник і застав тут не чоловіка, але коня, що обідаючи бурян, тягнув за шнурок і дзвонив. І тим конем заінтересувався урядник, — бо і звірови може діятися кривда.

І виявилося ось що: В Атрі був багатий чоловік і до нього той кінь належав. Це був кінь до скорого побігу. Та доки кінь був молодим, то властитель про нього дбав, якже кінь постарівся, то господар набив його і вигнав, нехай йде, куди хоче. Це була велика кривда невинному звіряті.

Справа була такою важною, що нею занявся суд. Покликали властителя коня, про все розвідалися і рішили, що властитель має давати коневи належне удержання, доки кінь буде жити. Він своєю прислугою замолоду заробив собі на те, щоби міг на старости без клопоту доживати віку.

Але щоби безсовісний господар дальше коня не кривдив, коня передали в інші руки, а господар мав лише давати, що потрібне, тай ще платити тому, що коня буде доглядати. Це був дуже розумний і справедливий вирок, і його потвердив король Іван, що був в Атрі.

Таке було тоді, таке і нині буває. Кілько є нині безсовісних людей, які не мають співчуття для німих сотворінь, які їм вірно служать, — для коней, для собак, чи інших сотворінь. В них для старого коня нема співчуття, вони собаки, що стереже господарства, ніколи належно не нагодують. Вони невинне і нешкідливе сотворіння кривдять без причини, вдоволяючись тим, що ті сотворіння не можуть оборонитися. Для таких і нині треба би мати такий "дзвінок справедливости".

А в Святім Письмі вже сказано: "Щасливий чоловік, який милосердиться над звірятами".

Але є люде, що вміють оцінювати прислугу звірят. Відомий випадок, де український фармер держав старого коня "на ласкавім хлібі" кажучи, що він собі на те заробив. Відомий випадок, де українець вірного собаку, коли той згинув, зложив до скринки і так закопав. Ще інший випадок відомий, де фармер анґлієць похоронив заслуженого коня в великій скрини.

Це і є ознака культурности тих людей! **Ф.**

Злодійська сповідь.

Несуть два злодії через ліс крадене а тут надтягнула чорна хма- і починає страшно блискати і греміти. Один грім другого здоганяє.

Настрашилися злодії і каже один:

— Це мабуть наша смерть. Що буде, а сповідаймося перед смертю, — я тебе, а ти мене.

Висповідав один злодій другого, а тоді другий:

— Тепер я буду тебе сповідати.

Роздивився перший злодій сюди і туди та каже:

— Бач, вже ніби все втихає, воно скоро перейде. От вже там випогоджується. Я вже і без сповіди обійдуся.

ПЕРЕД ВИСТУПОМ МАЗЕПИ

(Історичні спомини.)

Російський цар, Петро Перший (Великий), родився 1672, а вмер 1725 року. А царював від 1721 року. По нім до 1727 р. царювала його жінка, Катерина Перша, а за нею Катерина Друга (Вторая) (1729—1796). Коротко, ясно і вірно змалював Шевченко Петра і Катерину Другу, коли написав у "Сні":

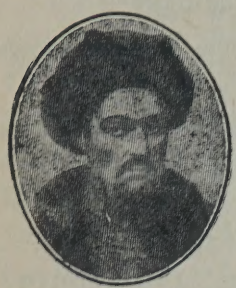

Гетьман Мазепа.

Се той Первий, що розпинав
Нашу Україну,
А Вторая доконала
Вдову-сиротину.

Кати, кати людоїди!
Наїлись обоє,
Накралися! — а що взяли
На той світ з собою?

***

Петрови захотілось зробити Росію великою, непереможною, і він заходився "пробити двері до Европи", або, як знов каже Шевченко, "весь світ загарбати".

В Швеції був молодий король, Карло 12-тий, і Петро думав скоро з ним справитися. Але невдовзі Карло показався героєм, — коли почав розбивати московське військо, а дальше позабирав польські міста і приневолив короля Августа зложити корону.

Тоді в Польщі почався нелад (хоч це не було там новиною), одні тягнули "до Саса, а другі до ляса". Август Сас був новим польським королем, А українцям було повно лиха, — і тим, що під Польщею, і тим, що під Московщиною.

Петро все переіначував, — голив своїм москалям бороди, обтинав довгі халати, розганяв черниць (монахинь), в черці постригав салдатів (вояків). Все перевертав догори корінем. На болотах над рікою Невою будував Петербург, де погинуло чимало українців, засипуючи ті болота. З усіх дер величезні податки.

Гетьманом на Україні був тоді Мазепа, та і він мусів робити, що цар наказував, — будував твердині, давав людей на царські роботи і всяку іншу поміч.

На Україні було повно московських урядовців та війська, а з ними повно здирств і душогубств. Одних вбивали, другим уха відривали, третим відривали носи. Коли московське військо наближалося, то нарід або сповідався і готовився на смерть, або тікав, куди попало.

А Мазепа бачив це і думав. А вже як козацькі старшини почали домагатись, щоби гетьман щось робив, він почав оглядатись за союзниками.

Так при допомозі княгині Дольської наблизився він до польського короля Саса і шведського короля Карла 12-го.

Але робив це тайком, обережно. Він знав, що Петро хоче знищити всі права України, цілком її поневолити, а Мазепі за прислугу може дати щедру нагороду.

На Великдень 1707 р. був Мазепа на воєнній нараді в Москві, де цар обидив старого гетьмана. Це долило оливи до огню. Мазепа нараджувався з Карлом і той признав

Україні права незалежної держави, коли Москву переможуть.

Тоді почав Мазепа робити приготовання до боротьби з Москвою, щоби увільнити Україну.

***

Була осінь. На дворі паде дощ. В бібліотеці сидитиь Мазепа з листом в руках. В другій кімнаті його вірний ґенеральний писар, Пилип Орлик, пише листи.

— Чи швидко скінчиш? — питає гетьман, — бо є ще діло.

— За хвилину скінчу.

Гетьман задумався. Лист писаний тайним письмом, а ключ від нього має Орлик. Що княгиня пише? Тут входить Орлик.

— Прочитай отсей лист. Княгиня прислала його одним волохом.

Орлик підійшов до свічки й відпечатав лист. З нього вилетів другий лист з печаткою і написом "Ст. Рекс".

— Ну, читай, що княгиня пише.

— Цей не від княгині . . .

— А від кого ж?

— Від короля Станіслава.

Мазепа сам взяв лист, прочитав і ніби вжахнувся. А дальше казав прочитати лист княгині, яка писала, щоби гетьман готовився.

Це вперше Орлик бачив, що Мазепа з дальшими порозуміваєтьcя, а гетьман не був ще певний, що про Орлика думати. Це ж велика справа.

Нараз годинник почав видзвонювати години: раз, два, три . . . дванадцять.

— Година духів, — каже Мазепа ніби жартом, — але знаєш Пилипе, що хоч я старий і в таке не вірю, але півночи не люблю. Коли в ночи сиджу над письмами і годинник видзвонює північ, то здається мені, що зараз увійде гетьман Виговський, Дорошенко, Многогрішний, Сомко, та ще хто і скажуть: "Задля почестей і достатків ти забув за нас? Не пімстився за кривди і не визволив України!" Уважай, Пилипе, щоби колись так моя тінь не являлася тобі.

Він хотів знати, що на таке скаже Орлик. А дальше говорить:

— Винеси ту свічку, що догорює, і принеси другу. Чад з догорюючої свічки нагадує мені, як догорював в Москві чоловік . . . Та . . . скажи, що з тими листами робити? Що зробив би ти?

— Я? Відослав би цареви, щоби показати свою вірність . . .

Орликови хотілося знати, що скаже на таке гетьман. А дальше каже:

— Чи ваша милість непевні за мою вірність?

— Не сумніваюся! Отже спали лист княгині. А лист короля оставмо до завтра. Треба надуматися. Думай і ти і молися Богу, нехай Він вкаже дорогу. Може твоя молитва мілійша, ніж моя. Але . . . Бог відає, що я не для себе все те роблю, але для вас усіх . . .

Від тої хвилі гетьман й Орлик вже близше себе розуміли, хоч ще в нього не виробилася тверда постанова.

Вертався Орлик до дому з великими думками. Серед осінного вітру наче вчувався йому голос царя:

"Знаєш силу мою і злість мою. Я придумав муки, якими ніхто ще не карав. В пеклі не мучать так, як я. За ребро гаком зачіплю, огнем буду припікати . . . Але за прислугу будеш у моїй великій ласці . . .

А з другої сторони голос Мазепи:

"З митрополичого канцеляриста я підняв тебе до високого степеня ґенерального писаря, як свого помічника . . . Вірним мені зостанься тай Україні. Не зрадь її в такій важній хвилі. Ти ж син еї, а як синови дивитись на муки матері? . . .

Не хотілося Орликови лягати спати і він взяв кількось грошей та вийшов, щоби роздати їх убогим, що були в гостинних приміщеннях Печерського монастиря. Він розбуджував їх, — бо хто в таку годину милостині сподіється?

Коли ж так розбудив якогось старця і подавав йому гріш, той каже:

— Я не з тих, я маю, що мені треба.

— А чого ж ти тут? — питає Орлик.

— До Київа прийшов, поки вмру. Вмерти не можу.

— А в Київі легче вмирати?

— Не знаю. Київ ще побачити хочу . . . наш Київ . . .

— І бачив?

Бачив церкви побудовані Мазепою, академію, богодільні (пристановища для убогих і паломників). Ще чекаю, щоби його побачити.

— Кого саме?

— Нашого гетьмана України. Мазепу! Бо я з Хмельницьким під Зборів ходив, з Виговським під Конотопами Москву бив, з Дорошенком під Пилявцями був, за Самійловича на татар виправлявся . . . А тепер порубаний і воювати не можу. І не хочу вмерти, поки не побачу, що є ще наш гетьман, і що Україна ще не в антихристових руках.

— Завтра побачиш його, — каже Орлик, — а тепер пійдемо.

— Куди?

— До мене на кватирю.

— Ти ж хто такий?

— Гетьманів ґенеральний писар.

— Ага . . .

Орлик поміг старому встати і повів його до свого дому.

Йдучи до дому Орлик чув вже під ногами твердий український ґрунт. Вже не було двох думок, не було сумнівів. Йому стало ясно, що він має робити, коли побіч нього йшов козак, який вмерти не міг, поки не побачить ще раз свого гетьмана, та не запевниться, що України не забрав ще ворог в свої руки. Так йдучи Орлик думав собі:

— Тут нас двох . . . Оден отсей козак, що віддавав себе цілого для України, не дбаючи про себе самого! Він все давав! А другий — я! Чи ж можу я бути гіршим від нього і дбати лише про себе, чи свою родину, а не дбати про Україну?

І соромно йому було за той час, коли він сам не розумів ще, що повинно бути для нього першим, — чи він сам, чи Україна.

***

Для заокруглення того, що вище сказано, треба ще додати, що Мазепа таки почав був війну з Москвою за визволення України, однакож через нетакт Карла програв битву під Полтавою 1709 року. Що ж до Орлика, то остався він вірним українській справі і дбав про неї, кілько міг. Він полишив багато матеріялів, писаних українською, німецькою, латинською і французькою мовою.

Македонський Филип і жінка

Король Филип (382—336 перед Христом), македонський король, був батьком Александра Великого.

Раз, коли закінчилася гучна забава, на якій Филип пробув кілька годин, якась жінка просила, щоби Филип переслухав єї важну справу. Филип згодився. Але коли почув таке, що його не вдоволяло, видав вирок проти жінки. І тоді жінка каже:

— Отже я з своєю справою відкликаюся до висшої власти.

— Як, — каже тоді Филип, — від вироку короля до висшої власти? До якої?

— Я відкликаюся до того короля Филипа, що буде постити, — відповіла жінка, — бо вирок видав той король, що забавлявся.

Филипа вразили такі розумні слова жінки і він постановив цілу справу жінки подрібно розглянути. Коли ж розглянув то каже:

— Жінко, твоя слушність, а вина є також за мною, що я перше справи належно не розібрав.

Був інший випадок, де суд розглядав справу визначного, але винного чоловіка. І судді казали, що хоч чоловік винен, але чоловік стратить повагу, коли його справедливо осудити. На те король:

— Волить чоловік стратити повагу через справедливий засуд, ніж я маю тратити свою повагу, коли пійду проти справедливости.

Невияснені явища

В природі є закони людям покищо цілком незрозумілі, отже незрозумілі і явища, що на тих законах засновуються.

Так приміром бувають роки, коли деякі звірята розмножуються величезним числом, а в инших літах їх є небагато.

В Норвеґії є рід мишей, що звуться „лемінґи", і вони в деяких літах так нагло множаться, що десятками тисяч збігають з гір на долини і багато їх всюда гине. Заходять і до столиці держави, Осло, і там їх всюди повно. Вкінци починають дальшу еміґрацію, великим числом приходять до моря, випливають на воду і гинуть.

А бувають літа, коли тих лемінґів буває небагато в тих місцях, де вони живуть.

Буває таке деколи і зі звичайними мишами, та ще иншими сотворіннями, а буває і з рослинами. По літах звичайних приходять часом літа, що несподівано зявляється на полях багато гірчиці, неначе б її хто навмисне понасівав, а иншими літами є її вза-галі мало. Таке буває з молочієм. Деколи є його небагато, але приходять несподівано роки, коли цілі околиці жовті від його цвіту. За час знов буває його цілком мало.

Чому таке повторяється, годі вдоволяючо пояснити.

Добре, де нас нема.

Чув малий Андрійко, що люде повторяють приповідку: "Там добре, де нас нема", і каже матері:

— Ото мамо коби ми там були, де нас нема, то нам було би добре.

Петро: Отче духовний, ви певно знаєте, який нелюдяний отой... (тут Петро оповідає про того, що кілько то він людей ошукав, обманув).

Священик: Та знаю, знаю! Як і ви знаєте.

Петро: А чи був би гріх, коли б я його також ошукав?

Священик: Може був би і гріх, але ви того не бійтеся. Ви уважайте, щоби він і вас не ошукав, а того вже буде досить.

ТАК, ЯК РОЗУМІВ ФЕДЬКОВИЧ

Коли сходить на те бесіда, то можете почути: "Що ж . . . Україна там, а ми тут! Там Київ, Львів, Чернівці, Галич, Луцьк, Холм, Полтава . . . Там українська земля, там Дніпро, Карпати, Дністер, Чорне море . . . а тут нема нічого ..."

Яка думка, така бесіда. І така робота.

Є люде, що бачать лише Ґеоґрафічну Україну, Фізичну Україну. Земля, поля, ліси, гори, ріки, — це в них вся Україна.

Але Український Нарід сам собою для них не є Україною, — це лише додаток до України. Українська жива душа — це в них не Україна. Українські почування — не Україна. Українська Історія — не Україна. Українська Культура — не Україна. Українська Церква — не Україна. Українська мова й пісня — не Україна. Українське письмо й Література — не Україна. Українська праця — не Україна. Українські Орґанізації й Інституції —не Україна. Українська Хата, українська Родина — не Україна...

Але в мене все те є дійсною найважнішою Україною всюди, де воно є. Перенесіть все те разом на Марс, а там буде дійсна, повна Україна, — така, що й ґеоґрафічну Україну там собі збудує.

Українська душа, український розум, українська воля і праця, це дійсна Животворна Україна. А без живої української душі і над Дніпром, і на Запорожу України не буде.

Жив в Каліфорнії давніше Агапій Гончаренко, український православний священик і щирий український патріот. Жив він там одинцем, лише зі своєю жінкою. Та як здивувалися і зворушилися українці з Канади, Ферлей і Стечишин, які його відвідали, коли над його ворітьми побачили напис: "Україна". Так! Там була дійсна Україна! Бо там був свідомий українець, там була українська душа й українська праця.

Там була дійсна народно-культурна Україна.

Коли би такою Україною була кожна українська родина . . . Коли би над кожними ворітьми і над кожним порогом родини можна щиро написати "Україна", то кожна така родина була би дійсною Україною. Тоді кожна наша хата була би дійсною Запорожською Січею.

Так це розумів буковинський поет Юрій Федькович, і дуже гарно висловив це в віршу "Нова Січа". Ось що в тім віршу говориться:

Заруй туре, буйний туре,
Буковинський туре,
Най твій голос зарокоче,
Як грому во бури!
Щоб розлягся він от Дону
Та аж до Дунаю,
Що ми Січу заложили
В Буковинськім краю.

Не за Дніпром заложили,
Ні на Запорожу,
А у граді чорних Уців,
Руси на сторожу.
Архистратиг Михаїло
Вождем нашим буде,
А Покрова — руська мова
Й щирі руські груди.

Була Січ на Україні, —
Чуди зруйнували,
І козацьку давну волю
Вбити загадали.

Не убєте руську волю
Вороги прокляті,
Бо та Січа України
В кожній руській хаті!

Бо та Січа України
В кожній руській груди:
Не зруйнують ні татари,
Ні ляхи, ні чуди!
Бо та Січа України
По вік буде стати;
Стережіть ю добрі діти,
Вона ваша мати!

Коли Українці почнуть так Україну розуміти, тоді культурна, розумна, жива і сильна Україна буде там, де живуть українці. Там створять вони і свій славний Київ, і Львів, і Галич, і Чернівці, і Луцьк, і Холм, і Почаїв, — створять своєю гідною культурною українською працею, своїм життям.

Гарасим Чорнохліб.

Відвага братися за велике

В 1661 році засів на китайськім королівськім престолі Канґ Гі, що був славним пануючим тих часів. Про нього є таке оповідання:

Коли його батько, Чам Чі, заслаб і думав, що помре, зібрав своїх синів, щоби вибрати з них наслідника.

І запитав він найстаршого сина, а той каже:

— Ні, отче, в мене нема тілько сили, щоби правити державою.

Подібно сказав і молодший син. Коли ж запитав наймолодшого, що звався Канґ Гі, той каже:

— Дай мені, отче, державу, а побачиш, як добре я буду нею правити.

Почувши таке, батько каже:

— Щоби правити великою справою, то треба багато відваги, і ту відвагу я бачу в тебе. Ти маєш бути правителем китайської держави по мені. Ти поведеш все, як треба.

І батько не помилися в виборі, хоч тоді Канґ Гі мав несповна сім літ. Він був визначним, був розумним правителем.

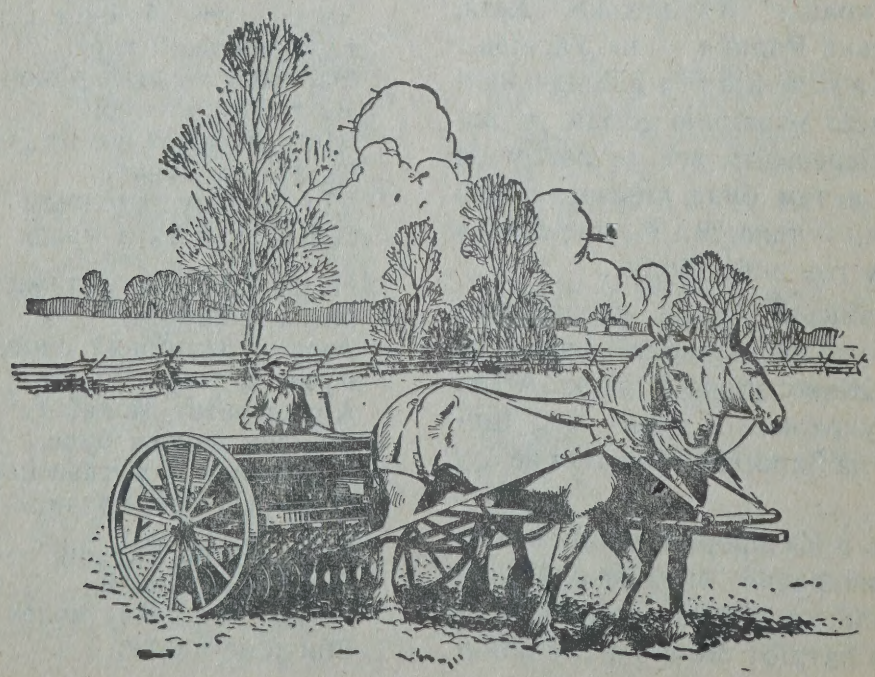

Архієпископ і селянин

Один з шведських королів був дуже релігійним чоловіком. Одного разу зайшов до нього селянин з якоюсь справою, і король зачав з ним розмову про релігію і запитав:

— Скажи мені, як ти релігію розумієш?

Селянин був дійсно релігійним чоловіком і висказав свою думку так, як він розумів і як його совість говорила.

Коли король заслаб, то знов почав багато думати про релігійні справи і став дуже неспокійним. Тоді його близькі порадили йому запросити архієпископа з Упсалі, а він пояснить королеви все, чого той схоче.

Коли ж архієпископ прийшов, то почав дуже по вченому, по книжному пояснювати і пояснював цілу годину. Якже архієпископ відходив, каже король:

— Все те штучне і воно мене не заспокоює. Це не те, чого я хотів. Але мене вдоволяє й заспокоює те пояснення релігії, яке дав мені релігійний селянин.

Арабські жалі

В давних часах люде дуже величали й оцінювали своїх великих людей, великих патріотів, мудрців, провідників. Ось тут примір, як висловлювали араби свої жалі, коли помер їх визначний князь в Фезані.

"Не вірте вже стрілам, ані мечам, бо сила невірних підноситься.

"Вже доброго, вже відважного нема між нами! Не стало того, в якого руках була могучість! Хто з нас буде тепер безпечним? Як місяць між зорями, так наш провідник був між нами. Куди звернеться тепер Фезан за охороною? Чим пастух був для череди, тим він був для Фезану.

"Отже прославімо його в піснях величних! Та чи можна словами висказати його гідність? Його серце було таке широке, як простори пустині. Його щедрість так безнастанно наповнялася, як наповняється вимя верблюда; так він давав поміч і розраду всім, що були кругом нього."

Так величаво, так поетично споминали араби свого великого князя. Певна річ, що те звеличання було наукою для молодого покоління, яке бачило, яким повинен бути чоловік ,щоби можна назвати його гідним і великим.

ЗА КОГО ВІДДАВАТИ ДОЧКУ.

Оден атеньчик (грек в Атен) не міг рішитися, чи віддати дочку за поважного але небагатого чоловіка, чи за багатого, але такого, що сам собою не був вартним. Отже пійшов він за порадою до визначного грецького ґенерала і державного мужа, Темістокля (520--453 перед Христом) і дістав таку пораду:

— Що до мене, то я скорше дав би свою дочку за гідного чоловіка, який не має грошей (майна), ніж за гроші без чоловіка.

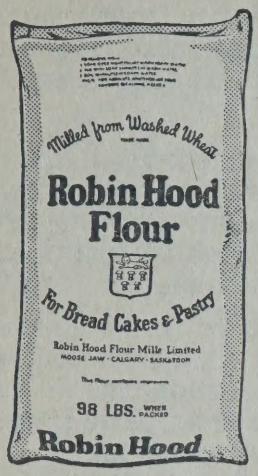

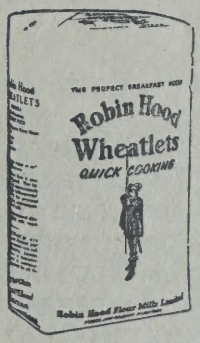

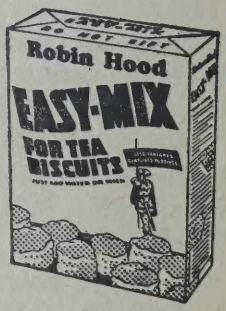

Robin Hood FLOUR

Milled from Washed Wheat

ДМИТРО МАРТИНОВСЬКИЙ.

ХАРАКТЕР АНҐЛІЙСЬКИХ УСТАНОВ Й ГОЛОВНІ РИСИ ДЕРЖАВНОГО, ГРОМАДСЬКОГО, ЦЕРКОВНОГО Й ТОВАРИСЬКОГО ЖИТТЯ

На кулі земській є кілька островів, про які ми чуємо майже щодня, а які ми так мало знаємо. Бо й Анґлія — то Незнаний Острів; його не можуть скоро пізнати навіть ті, що довший час там перебувають й анґлійське життя розглядають. Бо тамошне життя, звичаї, література й політика, таксамо, як громадське й церковне життя, далеко не відповідає европейському розумінню життя й звичаїв. Вистарчить переїхати Британський Канал, з Нормандії до Кенту, на Півдні Анґлії, щоби завважити цю величезну ріжницю. Недаром свого часу відомий письменник й історик Голяндії, д-р Й. Ренієр затитулував свою книжку про анґлійців в той спосіб: "Анґлійці: Чи вони люде?"

Бо дійсно хоч Анґлія належить до Европи, багато дечого в ній є, що разить европейця й не може його до анґлійського способу життя навернути. Европейці чуються чужі в Анґлії, самотні і незрозумілі, бо життя в Анґлії й ціла культура розвивалася в відокремленню від культури й історії европейської, в строго протестантському, чисто-пуританському дусі. Тільки европейські протестанти можуть чутися в цій країні як роджені, а інші завше будуть дивитися на Европу, як на свою духову колиску.

Таксамо для анґлійців — европейці ніколи не можуть бути якслід зрозумілі, дарма що вони стараються в тому напрямкові знайти спільну мову для порозуміння. В них самих є багато закорінених звичок, яких нелегко позбутися.

Одною з найбільших перешкод для наближення — то анґлійська вроджена відокремішність, що проявляється не тільки в відношенню анґлійців до чужих, але також між анґлійцями самими. Ця відокремішність творилася віками, й її можна поясняти тим, що анґлійці мешкають на островах й ці острови дають їм почуття відокремлення від інших, незалежности від інших, і тому певного незрозуміння життя тих людей, які мешкають стало на континенті.

Кожний, хто був в Анґлії, певно розуміє, з яким почуванням вживає анґлієць слово "чужинець" (форенер). Має воно в собі всі застереження й упередження до чоловіка з іншого краю, іншого середовища, в кожному разі не-анґлійського, яке виросло не тільки з почуття відокремлення, але нераз і в людей малих — з почуття вищости питомого націоналізму. Як сьогодні анґлієць говорить про когось, що він "чужинець", то здається, що в тім слові він криє певну нехіть до чоловіка, або незрозуміння для людини, якій не було призначено бути анґлійцем. З другого ж боку коли анґлієць знаходиться в іншій країні, він не любить, щоби його називали "чужинцем".

Лебідь, королівський птах, є вільним й недоторкальним горожанином анґлійських рік.

Згідно з памятками Г. В. Невін-

сона, один раз німець запитав анґлійку, що подорожувала по ріці Рейн: "Що ви, як чужинка (форенер), думаєте про наші ріки й міста?" "Я не є чужинка, — хутко відповіла вона, — я є анґлійка", — й в цьому одному виразі вона дала

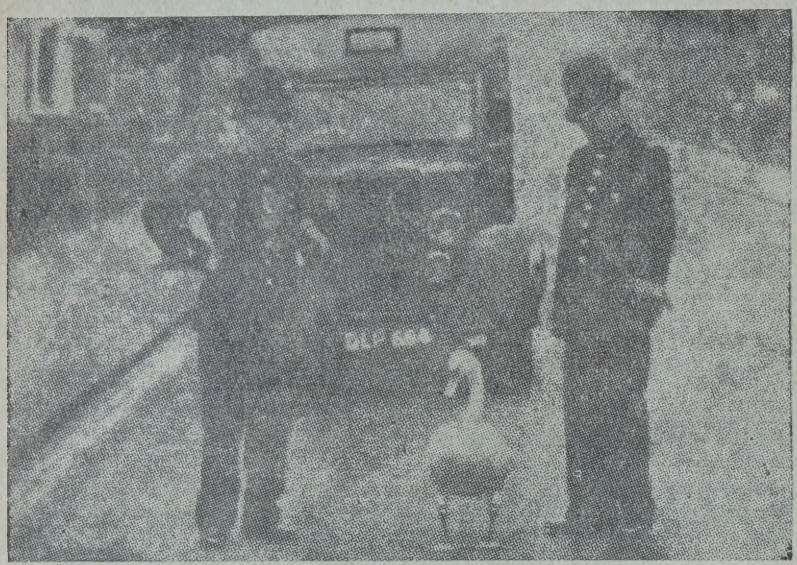

Лондонські поліціянти "питають" гуску, куди вона хоче йти на обід.

хоч наївну, але дуже правдиву відповідь пересічного анґлійця й його відношення до інших.

Бо слово "чужинець" в Анґлії означує не тільки чужого чоловіка, що говорить іншою мовою, але також чоловіка чужого культурно й звичаями. Розуміється, що таке відчуває й европеєць, він також вважає анґлійця за чужого собі. Бо майже все в цій країні є одмінне. Навіть звірята, коти й собаки інакше поводяться й анґлійці інакше відносяться до звірят, ніж денебудь в іншій країні. Лебідь, наприклад, є королівським птахом й власністю королівського дому. Всі лебеді реґіструються, а список їх переховує державна канцелярія. Що до інших птахів, то були випадки, коли поліція стримувала моторовий рух найголовнішої артерії Британської Імперії коло Гайд Парку для того, щоб дати нагоду качці перейти собі спокійно з шістьома каченятами з Бакінґамського Парку до Гайд через дорогу.

***

Франція, Італія, Еспанія й Німеччина розвивалися в історії одним шляхом й впливи анґлійські в тих країнах були дуже незначні. Культура наскрізь сувора, пуританська, різблена в довгих релігійних змаганнях, в понурому мрачному кліматі, не знайшла спільних ґрунтів з сусідською Францією, яка тоді була великим огнищем европейської цивілізації.

Будучи морською силою, Велика Британія мало цікавилася континентом, а перебуваючи в живих відносинах з людьми далеких країв й моря, знала вона ліпше їх життя й звичаї, ніж европейську цивілізацію, яку тоді представляла сусідня Франція. Анґлійське зацікавлення морем мало кольосальне значіння для розвою анґлійського світа, й це головно в економічному відношенню. Бо коли Франція й інші народи на континенті цікавилися політичним й соціяльним життям — Анґлія звернула свою головну увагу на матеріяльну розбудову своєї країни, на поліпшення загального життя держави й Церкви, а також на поширення своїх економічних впливів на інші частини заморського світа. Це була між іншим в найвищій мірі реалістична політика тодішніх правячих й керуючих умів Анґлії, які спромоглись на те, щоб здобути своїй країні першорядне місце в господарчому й політичному відношенню. Треба згадати, що розвій

анґлійського життя в цьому відношенню йшов рука в руку з так званою "індустріяльною революцією", яка розпочалась й пройшла з питомим анґлійським спокоєм й ладом, однак цілковито змінила обличчя середньовічної, хліборобської й забобонної Анґлії, на країну нову, модерну, індустріяльну й під кожним поглядом передову.

Маючи в руках здобутки нових винаходів й ріжних удосконалень матеріяльної культури, Анґлія стає центром економічного й світового господарського життя, який дає напрямок цілій господарчій системі Европи й підлеглих британських доміній. Анґлія мабуть є одинокою країною, в якій державний прапор стає економічною емблємою, друкованою майже на кожному пакункові анґлійських товарів, на кожній бляшанці, на кожному кошикові й паперцеві з повними королівськими відзначеннями, дарма, що французи посміхаються собі з анґлійців й називають їх "народом крамарів".

Індустріяльна революція зробила з Анґлії, тієї ослабленої раніше війною з Еспанією й Францією країни, величезну потугу, яка від того часу аж дотепер, а особливо перед останньою війною, поставила Анґлію на перше місце, а Лондон центральним торговельним пунктом, в якому всі нитки торговлі, індустрії й всякого промислу збігаються в одно.

Лондон стає центральним пунктом сортування чаю й кави, хоч що правда, Париж остає надалі найліпшим місцем, де ви можете отримати найсмачніше горнятко кави, бо анґлійці як слід його зробити не вміють. Бристоль стає центром розпродажі полудневих овочів й соків, особливо бананів фірми "Файффс", яка розсилає свої товари по цілій Анґлії й по цілій Европі. Абардін й Данді — два скотляндські міста — стають осередками виробів шнурків й мішків, хоч матеріяли для цього Анґлія дістає з далекої Індії. Таксамо в інших скотляндських містах містяться фабрики сукна, вовни й всякого прядива, яке закуповує цілий світ й ціла Европа. В "Йовіл" наприклад ми знаходимо фабрики шкіряних й бавовняних рукавичок, що носять на своїх руках люди білі й чорні, всі раси всіх континентів. Такі міста, як Ліверпул й Манчестер, відомі нам як індустріяльні осередки анґлійського промислу, а ріка Тайн коло Нюкастл вкрита цілими рядами воєнних фабрик, де европейські держави замовляють воєнні кораблі й підводні човни. Тут знаходяться фабрики й майстерні таких фірм, як Викарс й Армстронґ, Паркерс й Ричардсон. Це були б оті головніші фабрики й фірми в деяких тільки містах, не говорячи вже про загальну домашню продукцію, як наприклад продукцію ваґонів й льокомотив в Свиндон, автомобілів в Оксфорді й Бирмінґам, роверів в Ноттінґам й Бирмінґам, хемікалій в Лондоні й Ноттінґам й т. д.

Для того, щоб переконатися, як Анґлія є іншою країною від других, треба небагато. Вистарчить переплисти через Анґлійський Канал, яких 25—30 миль й ви завважите величезну зміну. Ще на кораблі, підїзджаючи до Кентського побережжя, вам кинуться в вічі високі, непривітливі білі крейдяні скелі, що вириваються з моря й закривають від вас краєвид приближаючої нової для вас країни. Й всюди, на кораблі, в місті, й навіть серед звірят в полі, вас вразить неімовірна тиша. Все здається притихає по тій стороні, й вам ще вчувається гамір й суматоха французька на Північному Двірці в самому Парижі. Вас спокійно стрічає анґлійський поліціянт без зброї, високий, привітливий, готовий до услуги, а не бундючний, пирскатий, невихований поліцай з континенту. Й від того часу вам життя йде спокійно й легко, бо всюди вас просять й за все вам дякують, на все є час й ніхто ніде не поспі-

шає. Поїзди відходять на час, без дзвінків й свисту, а кондуктори не говорять, а вживають сиґналів, як повинно бути. Коні не іржать й не пирскають, собаки не скиглять й не гавкають, бо їх ніхто не лякає й не бє. Автомобілі не трублять, бо всі уважають, як їдуть; трублять тільки ті, кажуть анґлійці, хто вчиться, або не вміє їхати, або жінки й чужинці (форенери).

Кожного прибулого з континенту вражає клімат анґлійський й нахил до ліжка. Кожний відчуває, що його життєве темпо завмірає, всякі враження притуплюються, хочеться спати раніше, а вставати пізніше. Недаром прибулий завважить, що бюра анґлійські відчиняються нераз коло десятої ранку, а працюється тільки до четвертої з половиною. Вечером о десятій майже нікого на вулиці невидно, більшість іде спати, а решта перебуває вдома побіч вогню, традиційного родинного вогнища анґлійців.

Анґлійський клімат, кажуть чужинці, вимагає, щоб відживлятися мясом й городиною, а щоб побудити себе до життя, треба пити горілку або чай. Й хто довше перебуває в Анґлії, мабуть завважить, що в цьому твердженню є доля правди, бо скотляндці нераз побуджують себе до більш активного життя горівкою, а що торкається анґлійців, то чай у них є майже національним напитком. Цікаво навіть, що горілка не має того впливу на людину в Анґлії як на континенті й це залежить в великій мірі від анґлійського клімату й поживи.

В громадському життю Анґлія також ріжниться від інших країн на континенті. Вона є в першу чергу країною, де не має ніякого кодексу права в нашому розумінню, а кожний раз поодинокий суддя творить такий кодекс своїм присудом, який цілковито опирається на традиції й анґлійських звичаях. Тому Анґлія є народом, який живе й дотримується права й це право не походить від держави або короля, а таки від самого анґлійця, пересічного мешканця цих островів. Велике пошанування права й велике почуття чести й обовязку є характеристичною рисою цієї країни й ніде на світі не має іншої країни, де б це почуття було так загальним й обовязуючим, як серед мешканців Великої Британії. Не має нічого так вражаючого як власне це традиційне пошанування права серед анґлійців, яке стає просто інстинктовним в душі анґлійця. Він шанує це право не тому, що він може бути караним, коли він нарушив його, а тому, що коли є це **право,** то він мусить його дотримати, виконати, бо він не хоче його зламати. Нераз можна завважити, як мотоцикліст затримується на роздорожжю й чекає на зміну світел, хоч навколо нікого не видно, й милями навкруги нема ніодного поліціянта! Це не тому він так робить, що призвичаївся, ані тому, що інші так роблять, але тому, що в кожного анґлійця є вроджене пошанування до права й й традиційне переконання, що приписи треба сповняти без застереження. Таксамо це можна завважити в рядах, де люде чекають на поїзди, автобуси й трамваї. Ніхто не перериває лінії й не старається перебігти один одного. Й це він робить не тому, що інші відразу запротестують, а тому, що він вважає, що це є найліпший спосіб очікування, справедливий й відповідний, в якому кожна особа може домагатися своїх прав, як вільна й свобідна одиниця демократичної й вільної держави.

Лінія поміж тим, що можна в приписах, а чого не можна, є дуже вузька. Таксамо лінія в окресленню, що можна переступити в законі, а чого ні, також досить вузька, й анґлієць ніколи не стане на цю тему розмовляти. Поламання права в малих річах звичайно веде до нарушення правового порядку в більших річах. Звертається увагу в першу чергу на успосіблення й наставлення людини, бо коли лю-

дина готова пошанувати право в малих річах, то вона пошанує його в малих й великих річах в той самий час й то завсіди. Коли, наприклад, недавно в Британському Парляменті піднесено було справу кари смерти, й Британський Парлямент був ухвалив, щоб цю кару завішено на пять років, публична опінія явно виступила проти неї, й Церква, а особливо Вища Палата Лордів, відклонила цей проєкт як такий, що робиться на поспіх й є зовсім нерозумний. Тому Вища Палата Лордів порадила призначити спеціяльну комісію, яка після розважного розслідження цього питання, могла б дати свій осуд. Анґлія не любить скорих змін й боїться запровадити щось таке, що могло б принести шкоду або загрозити теперішному порядкові анґлійського громадського життя.

Треба сказати, що в Анґлії таких випадків ґанґстеризму, як в Америці, немає. Анґлійці читають про них в криміналістичних оповіданнях Едґара Волеса, але в той самий час потішають себе, що такі річі трапляються по другому боці океану, а тут вони не бувають.

Коли в Анґлії й трапляються також випадки крадіжі, то всеж анґлійський злодій не носить зброї, а тільки ріжні прилади влому до хати. Анґлійський злодій знає, що за вбивство людини його покарають смертю, а за смерть поліціянта він напевно зависне на шибениці. Тому в Анґлії ніхто не боїться відчинити дверей вночі, бо знає, що його ніхто не замордує, й кожний господар спокійно лягає спати й спить непробудним сном, чи то на фармах чи то в Лондоні; він знає, що державна поліція як слід виконає свої обовязки. Анґлійське виховання, його самопошана, британський характер навіть злодіїв стримує від шалених актів морду й робить з них джентльменів, які людей не вбивають.

Це не має означати, що в Анґлії ніколи й ніхто не вбиває, але що тих випадків в цій країні є далеко менше, як деінде. Наприклад, статистика річна каже, що в Анґлії буває 1,000 випадків мордерства, в той час, коли в анґлійських криміналістичних оповіданнях це число переходить 4,000 випадків на рік.

До суддів в Анґлії є велика пошана, а багато з них ввійшло до історії як найбільші уми анґлійського світа. Отримують вони найвище винагородження в краю, бо в той час, коли британський премієр має 3,000 фунтів на рік, а суддя анґлійський отримує десять тисяч на рік. Це тому, що суддя мусить бути зовсім матеріяльно незалежний, щоби ніколи не піти на дорогу підкупства. Таксамо анґлійці думають, що суд не може бути в ніякому разі наражений на вплив держави. Відома незалежність анґлійського судівництва так високо стоїть в опінії анґлійця й чужинців, що присуд анґлійський уважається всюди за вищий і гідний прояв судівництва, який не може підлягати повторенню або зміні.

Своєрідний погляд анґлійців на судівництво й право витворив також серед них своєрідний погляд на людей засуджених й тюрми. Тюрми в Анґлії носять характер виховавчий й не є місцем тортур або мук, як в деяких державах на континенті. В тюрмах стараються одиницю виховати на пожиточну особу, яка б могла з користю працювати для громади, або Церкви. В тюрмах мають ріжні столярські, кравецькі, металюрґічні працівні, де виробляють потрібні річі для домашнього вжитку. Провадять всю свою господарку, мають знаменитих кухарів й пекарів, так, що правдивою роскішшю є зїсти обід наприклад в такій вязниці, як Мейдстовн й інші.

Анґлійські вязниці мають також свої переплетні й друкарні, де друкують часописи не тільки для себе, але й на замовлення. В Мейдстовн друкується 10,000 примірни-

ків часописів й висилається що вівторка ті часописи до Бирмінґам й Манчестеру. Навколо тюрми мають спортові поля, де грають в крикет, в підкидну галку й т. п. В неділі мають богослуження в своїх каплицях, які відправляє спеціяльниий капелян. Тюремники беруть живу участь в богослуженню й всіма силами стараються причинитися до його прикраси й величности. Так, що нераз тюремні каплиці гарніше виглядають й є багатші, ніж приватні або шкільні. Поділ годин є як звичайно: о годині 8-ій снідання, підчас якого дають затирку, хліб з маслом й чай з мармолядою; о годинах 8—9.30 рано ґімнастичні вправи; о 1-шій годині — обід, а після обіду праця в варстатах; о годині 4.30 буває так званий "гай ті", себто чай-вечеря, а після вечері наука й студії в клясах. Підчас вечірніх кляс вони мають так звані "дебати" й спеціяльні лекції, коли вчаться чужих мов, напр., французької, німецької й еспанської, студіюють право державне й торговельне, навіґацію й т. п.

Після звільнення з вязниці вязень знову отримує всі права й може кожного запізвати до суду за образу чести, коли б його хто десь й коли небудь назвав вязнем. За провину він відсидів, і тому вважає, що ніхто не має права карати його злочину й провину вдруге. Коли вязень надаєьтся до праці, й підчас свого перебування в вязниці зробив великі поступи, його призначують за посередництвом Відділу Праці до роботи в його ділянці за звичайним винагородженням. В той спосіб держава отримує корисного працівника, а громада позбавляється непожаданого кримінальника. Ця практика анґлійських вязниць так удосконалилася останніми часами, що заряд вязниць отримує листи з подякою від працедавців, приятелів й родин, а нераз від вязня самого за належну опіку, за виховання й приготовлення до корисного життя в громаді й державі.

Вязниці таким чином стались в Анґлії виховавчою інституцією, де вчать людей, а не мучать, ані знущаються над ними. Суспільство саме нераз є відповідальне за гріхи поодиноких осіб, і тому обовязком суспільства й вязниць є, щоб людей скривлених направити й до пожиточного життя притягнути. Таким поставленням справи Анґлія о ціле небо перевищає інші країни з континенту, а особливо Совітську Росію — це пекло й ганьбу нашої цивілізації.

Але Анґлія не думає, що вона стоїть на першому місці в трактованню своїх вязнів, й прямує до того, щоб поліпшити й до того вповні задовольняючі вязниці. Й ми нераз чуємо в анґлійській пресі голоси про те, щоб реформувати тюремну систему дальше в Анґлії і поставити її на засадах звичайних клюбів, яких в Анґлії нараховується більше ніж 1,500. Якби в відповідь на цю критику недавно засновано було таку вязниицю на 400 акрах землі недалеко Ґлостеру, в маєтностях Ирла Дуція. В його палаті Тортвортс Корт знаходиться тепер 260 людей вязнів, які там перебувають в вязниці без загорожі, так, якби там перебували студенти, або члени якогось визначного сільського клюбу. Кругом палати знаходиться стіна 4 стопи висока й брама день і ніч відчинена. Головним завданням цього місця є те, щоби вязнів виховати на "добрих громадян" британської імперії. Вступ до цієї інституції є можливий тільки тим, що вже відбувають перший рік свого заключення, яких тюремна сторожа вибрала зпоміж інших як таких, що надаються на підставі їхнього характеру й поведення до цієї інституції.

Кримінальний вчинок не береться тут під увагу й до цієї інституції може прийти таксамо убійник, як злодій й крутій. Після того, як вони сюди прибувають, їх запрошують до керівника тюрми

пана С. Й. Гендерсона, який пояснює їм, що тут нема сторожі, а доглядачі є їхніми приятелями, з якими вони можуть свобідно розмовляти й яких вони повинні уважати за своїх. Вони сплять по 20 в одній кімнаті, на постелі з білою, чистою білизною й теплим, вовняним покривалом. Вони дотримуються звичайного порядкування й споживають ті самі обіди, що й пересічний анґлієць, а йдуть спати о годині 9-ій вечера. Вони можуть довільно розмовляти й ходити по цілому маєтку. Ті, що працюють в полі, або поза домом, не мають при собі сторожі, а самі ходять на працю й повертають додому. День праці є вісім годин, а після праці тюремники можуть читати книжки в бібліотеці, де є 15,000 книжок, є часописи, білярдовий стіл. Вони також можуть грати в відбивання, в крикет, теніс, садок й т. п., або йти до басейну, або працюють в садку, або на полі. Курити дозволяється за гроші вязнів, які дає їм що-тижня управа за їх працю в місті чи на полі. Вязні мають також свою власну знамениту орхестру.

Коли вязень кінчає назначений час життя в вязниці, його відвозять на стацію й трактують як звичайного анґлійського громадянина, запрошують не забувати про вязницю й навідатися колись, коли буде мати вільний час від праці. Розуміється, ще трудно сказати яке значіння принесе ця інституція в історії анґлійського судівництва, але вже тепер видно, що Торгвортс Корт буде місцем направи, а не леговищем для дальших переступств й кримінальних вчинків.

Таке відношення до анґлійських вязниць й таке зрозуміння для людської природи росло в Анґлії сотками літ й має воно своє джерело в демократичному поняттю держави й правдивої оцінки демократичної свободи, якою Анґлія так дорожить і яку так високо цінить.

Щоби це нам більше зрозуміти й оцінити вартість всіх анґлійських суспільних інституцій, нам треба вернутися аж так далеко, як 1215 рік, коли то анґлійські маґнати здобули від короля Велику Карту Вольностей й зробили її підставою всіх громадських свобід британської держави. Від того часу влада й правління переходить в руки народу, представників нищої палати, а король стає тільки символом, завершуючим чинником анґлійської держави й британської імперії.

Від XIII-го століття в Анґлії зростає сила в народі, в громадах, в Церкві, в незалежних приватних й суспільних товариствах, й як така, цілковито залежить від народу. Церква з огляду на це має величезний вплив на правління й характер британських інституцій й товариств, бо вона керує публичною опінією й має великий вплив на хід державної політики в відношенню до британських доміній й заграничної політики відносно Европи й взагалі цілого світа.

В Анґлії уряд править, а король є символом цієї влади, а за ними всі інституції, Церкви й громадські установи правляться й керуються в той сам спосіб. Наприклад, в установах це комітети, що працюють й виконують владу, а президент або голова є тільки зовнішнім їх символом. В Церкві — громади й церковні комісії, або капітули управляють церковними маєтками, а єпископ або священик, хоч завше є головою тих комісій або громад, ніколи не бере на себе обовязку ними керувати. Адміністративним чинником в кожному місті, де є катедра, — декан катедри є головою парафії, й без його відома єпископ нічого не може зробити в своїй дієцезії, бо всі головніші справи вирішує капітула, на чолі якої стоїть декан, що має право вирішального голосу. Єпископ в цій капітулі ніякого голосу не має. Це часом доходить до того, що єпископ не може відправляти в своїй катедрі, хіба що отримає на це дозвіл декана своєї катедри.

Але це не значить, що король або єпископ зовсім влади не має. Ні, вони мають дуже велику владу й великий вплив на хід справ. Але їх вплив й влада виражається в тій підтримці, яку дає їм нарід, щоб його як слід всюди репрезентувати. Коли король або єпископ розминеться з бажаннями, або ідеями свого народу, він вже не править й не репрезентує свого народу, а стає диваком, якого його власний нарід перестає поважати. Тому король й єпископ в Анґлії мусить завше рахуватися з публичною опінією й ніколи поза еї рямки не виходити.

Сьогодні в Анґлії править Робітнича Партія, вибрана народом на пять літ, отже мається правління в цій країні одної партії, урядової з існуючою державною опозицією, яку називається Королівською опозицією; воно поділяється на дві палати, вищу й нищу, є не тільки трибуною дискусії й виміною думок, але найвищим реґулятором цілого державного життя, коректурою для влади й британського уряду.

Анґлійський король хоч і влади не має, є великим чинником впливовим, який входить на арену життя тоді, коли заходить на це потреба. Взагалі анґлійська корона є символом конституційної монархії й звязуючим звеном цілої британської імперії. Анґлієць так привязаний до свого короля й до монархічного способу правління, що іншого способу правління він собі не уявляє. Переконує його в тому ще той факт, що британська інституція монархістичного уряду витримала пробу часу й затрималася до останніх часів, коли такі потуги, як република в Франції стратила свою вагу й перейшла вже до історії. Отже коли такий уряд перетривав так довго й не заламався, то тимсамим, анґлієць думає, лад мусить бути дуже добрий; й кожному чужинцеві трудно дебатувати на цю тему з анґлійцем, бо факти історичні, й те, що Анґлія від 1066 року ніколи не була під ворогом й не стратила своєї незалежности, стоять горою за анґлійцем й твердять, що в цьому він має повну рацію.

Великою підпорою анґлійського парляментаризму й виразником анґлійського демократизму є Анґліканьська Церква. Анґлійці признаються отверто, що "бракує їм релігійного інстинкту" й що вони не мають зацікавлення містичною стороною релігійного життя й не люблять дискусувати на теми абстракційні й філософічного характеру. За те Анґліканська Церква цілу свою увагу звернула на практичну сторону християнства й в цьому відношенню робить кольосальну працю в державі. Майже всі харитативні (допомогові, добродійні) орґанізації, виховавчі інституції, рухи молоді, шкільні практичні працівні, приюти, шпиталі й т. п. находяться всеціло в руках Церкви або церковних орґанізацій. Церкви також утримують заграничні місії й поширюють таким чином анґлійські впливи в цілому світі. Можна сказати цілком сміло, що анґлійський крамар й анґлійський священик збудували теперішню британську імперію.

Анґлієць дивиться сьогодні на релігію, як на певний кодекс права морального, який має навчити анґлійців, як треба жити, а це: любов до ближнього, поміч іншим, опанування особистих почувань й недостатків. Це є в поняттю анґлійця кодекс теперішної релігії, засади доброго й морального життя, які нам дають певне задоволення й інших роблять щасливими. Пракитчне християнство, яке, підкреслюється на кожному кроці навіть в таких річах, як прихильне відношення до кожного, поміч в кожній потребі, добре виховання й ввічливість, — все це дорога, якою анґліканська релігія поширює свої впливи на вірних. Тому, кожний хто ділає інакше, або показує своє інше наставлення,

не може мати місця в Анґліканській Церкві.

Кожний, хто блище зазнайомиться з Анґліканською Церквою, може бути певний, що харитативна (допомогова) праця релігійних товариств анґліканського середовища є осередком церковного життя Анґліканської Церкви. Місійні товариства й місійні зібрання для того існують, щоби зібрати належну суму грошей для заграничних місій. При університетах в Оксфорді й Кембриджу існують місійні товариства, які провадять школи й заряджують церквами й місійними духовними осередками в Африці й Індії. Студенти, сини визначних й багатих батьків, лордів й єпископів, беруть активну участь в цій праці й нераз кілька днів посвячують на те, щоби прислужитися загалові. Таксамо нераз посвячують час на зорґанізовання якихсь принять, забав або розривок для старих, хорих й калік, або безплатних танців й чаїв для умислово хорих, які знаходяться в тому місці, де студенти живуть. Майже що тижня студент є зобовязаний дати пів корони, себто коло 50—60 центів на добродійні цілі, які провадить Церква або якесь релігійне товариство. Що триместру (що три місяці) кожна Колеґія мусить виставити якусь пєсу або одно-актівку-жарт для місцевого притулку або шпиталю, й то зовсім безплатно, й зорґанізувати для них танці, приняття, або чай. Таксамо, й це переважно в теольоґічних колеґіях, студенти-теольоґи є обовязані відвідати хорих в притулках, які лежать, й потішити їх своєю розмовою.

Щотижня жінки кожної анґліканської парафії мають так званий день шиття, коли роблять светри, панчохи й всякі вовняні предмети, які пізніше висилають безплатно для бідних, до притулків, до так званої Морської Унії Потребуючих, а підчас війни до Осередків Опіки над Жовніром, або просто приготовляють все те до місцевого базару, й прихід з нього передають на потреби місцевої церкви або доброчинних орґанізацій. Дні шиття в кожній парафії є в той самий час товариським зібранням, бо звичайно день такий кінчиться чайним приняттям, на якого запрошується місцевого священика й подальших гостей.

Зацікавлення людиною, як такою, з практичного боку християнства виходить нераз поза рамці місцевого парафіяльного життя й церкви й громади, — релігійні товариства провадять нераз ширшу працю на території Анґлії, або в цілій імперії. Так наприклад в Анґлії є релігійне товариство, основане на тих самих засадах, що римо-католицький орден Францішканів, з тією тільки ріжницею, що анґліканці дійсно провадять таку працю без глибшого дебатовання, або контемляції про значіння, чи містичний зміст такого ордену. Це правдива біда наших континентальних монастирів і релігійних товариств, що дуже багато в них теорії, а менше добрих діл на практиці, коли в анґлійців це є зовсім противно. От взяти наприклад вище згадане товариство Анґліканських Францішканців в Цернес Абей на Півдні Анґлії. Товариство посилає двох або трох монахів на дороги Анґлії, щоб вони вишукували на вулицях й під мостами загублених для громадянства молодих людей й повернули їх знову до нормалнього й корисного життя для громади й держави. Нераз ви бачите на дорогах Анґлії монаха в довгій брунатній одежі, без шапки, легко одягненого, в сандалах. Оце власне Францішканець, що шукає загублених овець. Деякі думають, що він дивак, а деякі затримують авто й хотять його підвезти, а він всім відмовляє й йде далі. Часом ви вже бачите, як він машерує з якимсь молодим хлопцем, або страшним обірваним дідом, чоловіком хорим, або незовсім й нормальним, якого в Анґлії називають "трампом". Таких лю-

дей Францішканці збірають з вулиць й утримують їх в Цернес Абей, або Говардін на Півночі. Один раз я мав нагоду бути присутнім в Говардін на концерті, який виставили оці люде й підлітки, яких привели з вулиць францішканські монахи, й я ще памятаю й подивляю їх прекрасний концерт, знамениту пєсу й першорядний хор, що ці люде, колись опущені, викидьки анґлійського суспільства, зуміли виставити. Є ще в Анґлії один єпископ, якого називають "гич-гайк-бишоп", бо він ніколи не їздить за гроші, або своїм власним автом, а ходить піхотою, хоч розуміється, що по дорозі його підвозять, бо його всі знають; й навіть до Лондону, на засідання Вищої Палати Лордів його завозять. Згідно з заявами його приятелів, він ще ніколи не спізнився на зібрання Лордів в Британському Парляменті.

Те саме францішканське релігійне товариство утримує в Лондоні т. зв. Тойлбот Гавз, де дає нагоду молоді й людям, які не мають власного родинного дому, відпочити, переспати й зїсти безплатні обіди й забавитися в веселому гуртку. Підчас війни цей дім утримували Францішканці для жовнірів, анґлійських й інших, а з закінченням війни перенесли такий дім до Гамбурґу, де й ще він існує й дає притулок скитальцям всіх народностей, що в наслідок війни й переслідування опинились тепер на Заході, без родинного дому й засобів життя. Вони мають також інший дім в східній частині Лондону, спеціяльно для людей чорної раси утримуваний, й цей дім є дійсно човном спасіння серед страшних обставин, які існують між чорними неґрами, переважно тими, що працюють при виладовуванню в портових гуртівнях й кораблях. Не одного чоловіка, не одну чорну родину вони спасли від пянства, розбишацтва й злиднів, направили на праву дорогу й зробили з них взірцевих людей, що нераз можна й для білих ставити за приклад й вказівку до наслідування.

За ними пішли інші церковні товариства й орґанізації й колись опущений й занеханий схід Лондону, відомий всім під страшним словом "Лондон сламс", покрився тепер ниткою гарних взірцевих клюбів, спортових піль, засипався бібліотеками й читальнями, церквами й каплицями.

В вихованню молоді анґліканське духовенство бере дуже велику й активну участь. Не говорячи вже про те, що майже всі визначні школи або університетські колеґії розпочали своє життя як релігійна фундація, сьогоднішне навчання в початкових й середніх, публичних школах й приватних таксамо як в університетах знаходяться в руках духовенства. Треба не забувати, що початкове навчання взагалі провадиться Церквою й відбувається в парафіяльних церковних школах, де вчать місцеві священики й наняті учителі під наглядом місцевого парафіяльного комітету.

Велике значіння в життю Анґліканської Церкви відограють так звані недільні школи для молоді, які відбуваються **в кожній парафії що-неділі.** Обовязком **кожного священика** є, а в катедральних місцях й єпископа, піклуватися такими школами й давати провід підростаючій молоді. Дуже часто заряд недільних шкіл співпрацює зі світськими товариствами або клюбами. Майже завше пластунські орґанізації йдуть рука в руку й мають спільні зібрання, конференції або наради разом з учасниками недільних шкіл. Недільні школи закінчуються звичайно вечірніми богослуженнями, на які приходять старші особи, й молодь нераз зостається ще на вечірні служби, щоби разом з родичами вернутися домів.

Вечером в неділю відбуваються так звані Біблійні Години для старших, підчас яких священики

пояснюють св. Біблію вірним й прикладають її до теперішніх часів та провадять загальну дискусію, підчас якої порушують найбільш живі й пекучі теми дня. Такі Бі-

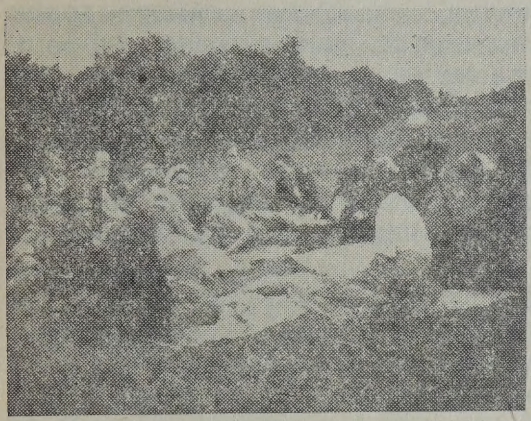

Анґліканський єпископ з Сейнт Албанс, недалеко Лондону, провадить дискусію на тему: "Християнська віра й наше століття".

блійні години нераз замінюються в дискусійні вечорі, які є дуже популярні й на які вчащають всі ті, що цікавляться новими проблемами й положенням сьогоднішнього світа.

Дискусійна конференція на богословські теми в селі Гейнс, недалеко Брадфорд в середущій Анґлії.

Літом подібні конференції або дискусії уладжуються десь в відповідному місці коло озера або в горах, де разом відпочивають й вчаться. На такі конференції запрошують видних гостей, релігійних провідників або письменників, політиків або єпископів, й вони дають відчити на ріжні біжучі теми, які пізніше дискусується й вислід цих дискусій заміщується до протоколів, а пізніше друкується в місцевій пресі. Підчас війни такі конференції заряджувалися недалеко фармерів, в гарно розложених місцях Анґлії, в хліборобській частині десь в Баркшайр, Сарий або в Кенті, щоб разом сповнити дві річі в один й той самий час: Навчитися релігії, не відставати від найновіших подій й проблєм, а в той самий час причинитися до загального блага й достарчити країні так потрібного підчас війни хліба й робучих рук.

Підчас війни навіть анґлійські діти цілими школами по кілька днів в тижні, разом зі своїми учителями ходили на поля й там збірали червоні ягоди, звані "роз гіпс", і відставляли їх до фабрик, де продукувався солод, відомий з того, що має в собі велику процентовість вітаміну Ц, так потрібного в шпиталях й хорим вдома. Для цієї праці, таксамо як для легшої праці в полі було заанґажовано дітей й ця праця вважалася в той самий час й наукою для них, практичним приготовленням до життя.

Анґліканська Церква залежить від держави, однак в життю цієї Церкви є щось, чого не мають інші церкви на цілому світі, а це те, що Церква ця керує публичною опінією цілої держави. Анґліканська церква не накидає людям якихсь доґм, або канонів та взагалі про канони не говорить, але вона дивиться, чи духовенство, особливо єпископи й королі, а також весь британський нарід нарід дотримуються тих моральних й етичних засад, які проповідує нам Христос й Його Святе Письмо, або тих звичаїв, які нарід вважає за свої. Не дай Боже, король або єпископ зробить якесь викрочення в цьому напрямку, тоді нема для нього ніякого зрозуміння, ніякого довіря й змилування. Яскравим прикладом

цього й дуже траґічним в державному й церковному значінню була абдикація короля Едварда VIII, проти якого церква відверто виступила й змусила державні чинники до його абдикації, бо вважала, що його намір оженитися з розвідкою, противиться звичаям цієї країни як такої.

Опінія публична в цій країні є як би якоюсь інституцією, досить незрозумілою й неокресленою. Але її впливи й ділання є чимсь загально принятим, хоч й неможливо сказати, де знаходиться її осередок, її урядники і її провідники. Вона ділає тоді, коли заходить потреба й ніякий уряд, ніяка інституція в цій країні не може їй протиставитися або її легковажити. Публична опінія є як би тихою змовою всіх **здороводумаючих, практичних, провідних й відповідальних чинників анґлійського громадянства,** що час від часу забирає голос й виступає в обороні певних прав під впливом моральних засад й звичаїв даного суспільства. Ця публична опінія виражається в парляменті, в пресі, в ріжних товариствах й клюбах, й під впливом ріжних анґлійських самоправних інституцій і самоурядів, на якій ціле анґлійське й суспільне та церковне життя є побудоване.

Уряд не має впливу на цю публичну опінію, а сам зате є цілковито залежним від неї. Навіть підчас війни уряд не міг й навіть не пробував нарушити анґлійських свобідних, самоправних інституцій, а провадив свою працю рука в руку з самоурядом й запрошував його в ріжних галузях прийти з поміччю в обороні країни, в чому самоправні інституції ніколи не відмовляли.

Держава й самоуряди існують одне коло другого, а війна тільки скріпила й поглибила оцю співпрацю. Велика Британія й надалі зотримує свій самоуряд, не дивлячись на те, що до уряду прийшли соціялісти, які завше старалися підпорядкувати одиницю впливові держави. В Анґлії вони не могли цього зробити, а затримали структуру самоурядів й з нею надалі співпрацюють. Бо анґлійська демократія, то вільне споконвічне життя незалежних самоурядових інституцій, вироблених віками, традицією й практикою цілих тисячеліть. В тих самоурядах спочиває сила анґлійської демократії, в ній вироблюється суспільний інстинкт, який так виразно характеризує анґлійського громадянина.

В цих самоурядах, знаменито розвинених й багатих практикою — криється запорука гармонійного життя ніж державою й її підданим, й ґарантія, що Анґлія ніколи не позволить державі запанувати над одиницею, бо та одиниця під впливом живої, сумлінної, твердої й активної публичної опінії виступить відверто й певно в обороні своїх підставових свобід, як що держава побажає їх знищити або обмежити.

Що торкається товариського життя й витворення анґлійського типу горожанина й джентльмена — то Анґлія не має собі рівної країни на цілому світі. Це одинока країна на континенті, в якій в суспільному й в товариському відношенню найлегше є жити й насолоджуватися життям. В цій країні кожний зоставляє вас в спокою. Ви можете робити так як хочете, ніхто не любить нікому на ноги наступати, ні непокоїти ваших нервів, але того самого сподіються й від вас і ви також не повинні нікого не покоїти або перешкоджувати комусь насолоджуватися своїм життям.

Це наставлення до життя серед анґлійців випливає з їхнього звичаю бути завше ввічливим. Ця ввічливість є одною з найбільш захоплюючих рис анґлійського характеру й випливає вона скоріше з їхнього довіря до всіх й терпеливости, ніж з ґалянтерії, характеристичної в поляків й французів, часом не зовсім щирої. Ввічливість анґлійця походить з його довіря

до чоловіка як такого, а тому його відношення до всіх є прихильне. В той час як француз або поляк розсердиться й почне кричати — анґлієць спокійно вислухає кожного й покаже своє зрозуміння для кожної справи. Анґлієць може вислухати навіть не-анґлійця, який зовсім не вміє говорити по анґлійськи, а так перекидає кількома словами. Француз на це не мав би терпіння. Таке відношення до інших випливає у анґлійця з поняття, що світ складається з людей добрих, й що зло виникає скоріше з людської несвідомости й дурноти, ніж існує в світі як щось реальне. В таких справах анґлійці нераз удають, що не бачать зла й не хотять бачити річей злих й блудних або нещасливих.

Анґлійці не хотять навіть признати того, що в них є бідні, що в них є незадоволені й що в них є багато річей, які варто змінити. Так само в відношенню до інщих, анґлійці не хотять допустити, що в Росії, наприклад, є так зле, таксамо як анґлійці не хотіли признати, що в Німеччині існували концентраційні табори й доконувалися всякі звірства. А це тому, що анґлієць вважає, що надмірна свідомість всіх тих річей псує людині життя, а нам життя є дане для того, щоб ним насолоджуватися, отже нащо собі затроювати життя якимись німецькими або російськими концентраційними таборами, як що вони є то й так "ті, що це роблять, то не анґлійці". Кожного чужинця на території Анґлії це може дуже непокоїти, але таке відношення анґлійця походить з його бажання вбачати в себе й у інших тільки добрі й ясні риси. "О! Гав найс" — є найбільш популярним окликом в цій понурій країні, хоч в дійсності не все воно є так "найс". Таке почуття виринає з анґлійського почуття довіря, а кому віриться, того, розуміється, треба поважати й шанувати. Тому анґлійці не люблять жадного "крутійства, брехунства й видумування" й не дай Боже хтось згрішить в їх очах в цьому напрямку, тоді не буде вже він мати того довіря від них до кінця свого життя, й це відноситься до анґлійців й чужинців в тій самій мірі.

Анґлійський ввічливий зворот "дякую" чується найчастіше в цій країні зі всіх континентальних країн Европи. Й то всюди на стації, в місті, в приватних домах, в школі, університеті, а навіть в війську. Анґлійці вважають, й то вовсім слушно, що ввічливість полегшує життя, так як усмішка, яка нічого не коштує й дає кожній людині щастя, задоволення, добре самопочуття й людську приязнь. Коли вам дійсно хтось зробить щось злого, то не треба в цій країні про це говорити, найліпше усміхнутися й збути мовчанкою, або виразом "невер майнд", або "детс олл райт". Неварто також затроювати собі життя дрібними прикрими справами й не треба нагромаджувати в собі жалів й неприхильного відношення до інших. Ліпше про це забути.

Така сама ввічливість анґлійців завважується в відписуванню листів до приятелів, й з Різдвяними поздоровленнями, які анґлійці посилають своїм знайомим й родичам й нераз отворяють цілу канцелярію на два тижні, щоб всім на час такі поздоровлення посилати. Бо невідписування на листи уважається в Анґлії за дуже велику провину, некультурність й невихованність, чого нераз чужинці не можуть собі зрозуміти. Той хто перебуває в Анґлії, повинен завше про це памятати. Дуже легко собі зіпсути відношення невідписуванням на листи. Лист в Анґлії мусить бути відписаний протягом найблищих 24 годин, бо анґлієць вважає, що коли листа не відпишеться відразу, то чим більше ми будемо відтягати, тим трудніше буде нам його відповісти.

Вроджена таким чином анґлійська ввічливість витворила остаточно тип анґлійського джентель-

мена, якого ми ніде не знаходимо на континенті Европи. Так як колись в Середньовіччу був тип лицаря вояка, так тепер ми знаходимо в Анґлії тип обєктивного, скромного й завше ввічливого й справедливого анґлійського джентельмена. Тип цей в XVIII й XIX віці став типом загальнолюдським й універсальним, на якому взоруються й інші народи. Але щоб бути признаним джентельменом в Анґлії, треба перше за все мати кілька рис, без яких це поняття є незрозумілим й це в першу чергу, незалежність, дуже часто матеріяльна, а друга — то окреслення людини чесної, правдомовної, що дотримує своїх зобовязань, одним словом людини, якій можна повірити. Бути фінансово незалежним й чоловіком довіря — оце дві річі, які є потрібні для кожного джентельмена. Позичати гроші, або говорити про гроші, або про свої грошеві труднощі — належить до дуже злого й негарного тону. Мати свою банкову книжочку й кілька фунтів в ній, є як би вже певною леґітимацією на джентельмена, бо грошевий оборот в Анґлії доконується за посередництвом банків, й всі рахунки, хіба, що дуже вже малі, платяться банковими чеками, й пересічний анґлієць не любить носити з собою грошей, а витягування з кишені пяти-фунтівок, або ношення дрібних грошей в портмонетках належить до так негарних річей в очах анґлійця, що кожний чужинець повинен цього вистерігатись. Це може видаватися багатьом смішним, але на жаль воно так є й ново-прибулі повинні, коли не хотять зіпсувати собі приємних відношень з анґлійцями й відріжнятися чимсь, що вас від анґлійців буде відпихати, мати це на увазі.

Однак що є найголовніше для повного типу джентельмена — то повна рівновага волі й всяких можливостей, почуття й думки, душі й тіла людського. На континенті ви нераз спіткаєтеся з типом або дуже інтеліґентної людини, або малорозвиненої й невченої, й одна й друга не буде відповідати типові анґлійського джентельмена. Надмірна інтеліґентність в поняттю анґлійця є небезпечна. Кожний такий чоловік є незрівноважений, бо в нього розум переважає над всіма іншими сторонами людської душі, а тому є непевний й змінний. Ліпше, кажуть анґлійці, мати собі звичайного, пересічного чоловіка, який би співпрацював з усіма й разом з ними привчався до праці й поступу в громаді. Анґлійці не люблять показувати та хвалитися чимсь, не говорять також про свої титули або минулі досягнення й дуже зле чуються, коли їх хтось в присутності хвалить. Зате вони люблять пересічних людей, солідних людей, працьовитих людей, щирих людей, що з вірою й з запалом беруться до праці, а не до показування своїх талантів, або "вибриків". Треба дбати про гармонію тіла, душі, думки й активних вчинків, а не виробляти чогось, що свідчить про умислове напруження, або "вибрик" своєї волі. Всякий вчинок в поняттю анґлійця задля своєї волі є дурним, треба робити щось для загального добра, а не для задоволення своєї, нераз нічим неоправданої, волі. В Анґлії ми маємо більшість людей, які є в щоденному життю справні, в думанню дуже повільні, але точні, які не задумують багато, але зате, все те, що беруть на себе, виповнюють як слід.

Ідеалом отже чоловіка в поняттю анґлійця є така людина, яка заховує в собі рівновагу й гармонію всіх своїх проявів духового життя. Це така людина, яка є в кожному свому вчинкові зрівноважена, чи то в своїх осудах, чи в критиці інших, чи в словах, чи в ділі. Коли додамо до цього ще те, що анґлійський джентельмен повинен бути правдомовний, ретельний, справедливий, чистий в думках й назовні — то ми будемо мати образ людини, який видала

наша цивілізація й яким ми повинні бути горді.

На закінчення оцих кілька характеристичних рис анґлійських інституцій й їхнього характеру варто зазначити, що я пишу це не для того, щоб похвалити анґлійців й не дати признання континентальним народам, які також багато прислужилися до вироблення такого типу в Анґлії, а для того, щоб підкреслити, що цей тип, який ми бачимо в Анґлії — мусить бути ідеалом для всіх культурних й цивілізованих народів. Й не треба думати, що то тільки анґлійці витворили такий тип, а нам його мати неможливо. Ми мали такий ідеал в часах грецьких, в часах римських. Сьогодні збігом обставин й завдяки великій матеріяльній й державній потузі, якою Анґлія була ще перед війною, (коли сьогодні нею вже перестає бути), таким типом є тип анґлійського джентельмена й тип анґлійських державних інституцій й громадських установ. З них отже ми мусимо брати приклад, а та держава, або той нарід, який хоче заняти місце анґлійців в колі народів, — мусить взоруватися на цих типах й далі удосконалювати їх для свого власного поступу, для загального добра всіх й цілого людства.

Винипеґ, 1-го жовтня, 1949 р.

НЕСМІЛИВІСТЬ В ДІТЕЙ

Несміливість в дітей може походити з ріжних причин. Деякі з тих причин можуть бути цілком нормальні і самі щезають з розвоєм дитини. Інші можуть бути глибоко зарисовані в самій натурі та особистості дитини, які слід розглянути і помогти дитині збутися їх.

Один рід несмілости виникає з цілком природних причин і є частиною нормального розвою дитини. Кожна мала дитина на руках матері відвертається від чужих незнайомих осіб, то тим тільки об являє, що розпізнає своє окруження і воліє прихилитися до матері, яку знає, ніж до незнайомих осіб. Така несміливість цілком нормальна.

Обяв несмілости в старшої дитини потребує уваги. Бувають діти делікатної натури, на яких строгість дисципліни і тілесна кара злевпливають. Такі діти вічно залякані. Несправедлива кара биттям, погрозами, шарпанням дитиною, за щось таке, що дитина вчинила незнаючи, що в тім зло, лишає на дитині некорисний вплив. Страх і непевність себе зарисовуються глибоко в натурі. Деякі діти вміють відсварюватися, інші делікатнішої вдачі непевні себе і воліють відсунутися на бік від небажаних ситуацій. З того в них виробляється страх і несміливість. Карати дітей тільки за провини. Сама кара мусить відповідати натурі дитини. На деяких дітей вистарчить грізно подивитися. Це для них вистарчаюча кара. Занадто велика строгість може прибити делікатну вдачу дитини.

Безнастанні погрози також баламутять, захитують дитину і вбивають в ній довіря до себе. А вже головно такі погрози, в яких криється застрашування, є крайно шкідливі. Хто страхає дітей всячиною, то певно буде мати боязливих перестрашених дітей. Дитині треба дати ясний розказ без сварливого тону, без погроз.

Дитина зживається з своїм домом і домашним окруженням. Це становить для дитини повний світ. В тім світі дитина бажає відчути захист і запевнення в батьківській любові. Якщо в її душі вакрадається сумнів, що вона небажана, що батьки її сварять і вона тільки приносить клопіт, або що її місце в любові батьків взяла інша новонароджена дитина, то це також може захитати єї довіря до себе і викли-

кати несміливість. Дуже часто таке почування може бути цілком безпідставне. До такої дитини треба підійти з теплотою і запевненням, що вона потрібна в домі, що без неї не може бути повного щастя родини. Це поможе піднести її власну гідність і віру в себе та роздобувати відвагу і сміліcть.

Буває, що батьки забагато вимагають від дитини, ставлять її зависокий рівень, якому дитина не може дорівняти. Деколи хвалять дитину за її великі здібности і спішать бачити скорі наслідки. Дитина не може сповнити тих сподівань і огірчується. Деколи ставлять дитині приміри до наслідування якоїсь старшої дитини і безнастанно наказують бути такою а такою. Дитина може відчути свою некомпетентність зрівнятися з бажаними примірами і відсувається в свій замкнений світ.

Змінливість і неоднакове відношення батьків також баламутить дитину. Коли одної хвилі підкуповується дитину якимись приманами, щоби їла бажану страву, або йшла спати без спротиву, а за хвилю свариться її, або іншим разом за те саме бється куди попало, то така змінливість баламутить дитину. Немає певности, як поступати.

Несміла дитина потребує якнайбільше товариства дітей свого віку. В родині між самими дорослими дитина не може себе так виявити, як в гурті своїх однолітців. Товариство інших дітей, це найкращий спосіб для викорінення несміливости і головна основа відваги та віри в себе. Це тимбільше важне, коли в родині тільки одна дитина, або коли між дітьми в родині великий відступ в роках. Якщо дитина несміло приступає до сусідських дітей, треба навіть зробити старання запрошувати дітей до себе. Часом дитина боїться приступити до дітей і стоїть собі з боку та приглядається їм. Таку несміливість найкраще побороти тим, щоби дитині приєднати на початку одну товаришку чи товариша. Зчасом виробиться відвага приступити до гурта через знайомство одної дитини. Несмілу дитину належиться похвалити за її зусилля сходитися з іншими дітьми, а ніколи не підганяти і не сварити.

Часом перед гостями звертається увагу на дитину і явно говориться, яка то вона несміла та боязлива. Це ще гірше дитину прибиває і дає її думку, що вона таки вже до нічого нездала. Далеко краще не звертати ніякої уваги на саму особу дитини, але на щось, що дитина має, приміром забавки, суконочка і подібне. Увага на якийсь предмет, що належить до дитини, спонукає дитину до мови.

Назагал діти обявляють несміливість з цілком природних причин, на які нема потреби звертати уваги. Тільки тоді, коли дитина по кількох роках від колиски дальше задержує несміливість і боязкість між своїми і чужими, потрібно застановитися і допомогти дитині побороти ту несміливість.

Савеля Стечишин.

ВИНАХІДНИК ҐІЛЬОТИНИ.

Ґільотина, це прилад до відтинання голов і того приладу почали вживати в Франції підчас великої революції, що почалася там 1789 року і тревала два роки. Два мільйони людей тоді згинуло.

Винахідником ґільотини був лікар, що звався Ґільотин, чоловік дуже гідний і добрий. Він бачив, якою жорстокою була кара на шибеници, отже 1789 р. висловив думку, що краще було би втинати голови. Він розумів, що так буде менше муки для нещасних людей. І його думку приняли та зробили машину до втинання голов.

Ґільотин був тоді членом уряду, та коли побачив, які кроваві і жорстокі форми прибирає революція, він відсунувся від уряду і занимався лише своєю професією.

Від його імени і ту машину назвали ґільотиною.

40-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ

1910 – 1950

Рік 1950-ий, це 40-вий рік існування першого українського часопису в Канаді, видаваного самими українськими силами, незалежно від чужої контролі чи чужих впливів.

Однакож 40-ліття Українського Голосу, — це рівночасно 40-ліття тої української культурної праці, якої поява Українського Голосу була першим єї кроком, першим єї виявом. Від заснування "Української Видавничої Спілки" і появи Українського Голосу та праця починається, а коли раз почалася, то вже не зупинялася ані на хвилину, — вона постійно росла, набирала сили, розгалужувалася до тих розмірів, які нині бачимо.

Можна сказати, що Український Голос був тим першим зерном, дальше був корінем і пнем, з якого виростали щораз нові паростки, нові галузи, що творять нині велике дерево українського культурного життя в Канаді. Але щоби це зрозуміти, треба вернутися до тих часів, коли вся та праця почалася.

Український Голос появився 1910 року, отже коло 20 літ після того, як прибули до Канади найперші українські іміґранти. А коли до появи Українського Голосу були тут часописи видавані по українськи, то їх видавали або чужі люде, або гурток українських інтернаціоналістів (соціялістів). І так:

"Канадійського Фармера" почала видавати в листопаді 1903 р. анґлійська ліберальна партія. В 1905 р. консервативна анґлійська партія почала видавати "Слово". В 1907 р. українські соціялісти з домішкою москалів видавали "Червоний Прапор", а коли він заник, то виходить "Робочий Народ", предтеча комуністичних "Українських Робітничих Вістей". "Червоний Прапор" і "Робочий Народ" йшли по інтернаціональній лінії, а "Робочий Народ" був навіть явно протиукраїнським, отже загалові був він чужим.

Це були початки тутешного українського життя і письменніші читали, що попало, щоби хоч щобудь читати. Ширший же загал переживав перші злидні, як на дорібку, і читанням мало інтересувався. Дехто читав американську "Свободу", що тоді була дійсно інтересною.

Перше українське зорґанізоване життя почало в Канаді виявлятися орґанізованням церковних громад. Де в околиці зібралося більше число українських родин, там невдовзі будувалася церква і це вже була перша громадська орґанізація. А хоч священиків було мало, зявлялися вони переїздом, але в церквах відправляли дяки свою частину Богослужень, а нарід надіявся, що колись будуть і священики. Церкви зявлялися і по містах, де українці поселювалися.

Ті церковні громади були першою основою зорґанізованого українського життя, і такою осно-

вою вони є дотепер. По фармах нема сіл, але є церковні громади і дотепер в них і кругом них всяка інша культурна праця провадиться. Подібно і в містах. Донині Церква є осередком українського культурного життя. І цілком певне, що так воно буде і дальше, — бо серед тутешних відносин не може інакше бути. Нинішні культурні організації вяжуться тут з церквами, з церковними громадами, з церковним загалом; коли ж зявляються організації поза церквами, то вони стоять завсіди подальше від зорганізованого загалу.

Потреба свого народного часопису почала відчуватися багато скорше між свідомішими українцями, головно ж як вже був гурт українських учителів, яких покищо сам уряд приготовляв для початкових анґлійських шкіл. І якраз ті учителі разом з свідомішими неучителями дали початок до видавання Українського Голосу.

"Українська Видавнича Спілка" заснувалася в 1909 р. в Винипеґу, а 16-го березня, 1910 року появилося перше число Українського Голосу". Та багато треба би оповідати, які великі труднощі приходилося переживати Видавництву, і тим,

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

THE UKRAINIAN VOICE.

ПРОСЬВІТНО - ЕКОНОМІЧНА, ПОЛІТИЧНА, ПОСТУПОВА ЧАСОПИСЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В КАНАДІ

РІК I. ВИННІПЕГ, МАН. Середа 16 Марця 1910. Winnipeg, Man. Wednesday, March 16-th 1910. Число I.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Випускаючи перше число Укр. Голосу не від річи буде сказати пару слів до тих, кому оно попаде в руки.

Не гаразди, не достатки вигнали нас з нашої рідної країни, а голод і холод загнали нас в сю далеку заморську країну. — Знаємо ми добре наші старокраїні гаразди і не одному з нас поплинуть рясні сльози, згадавши нашу рідню та знайомих, котрим і доси судилось остати ся під гнетом нагнинених нам опікунів. Знаємо однак, що оставні наші брати відчули вже сей гнет, пізнають, хто їх приятель, а хто ворог і з найбільшою завзятостию беруть ся обороняти своїх прав. Они збирають всі свої сили, всю енерґію, щоб спільно стати проти навали всякого роду спокійники. Та кроме

Кольж придумаємо, що ми сповняємо ті самі обовязки, і так само підносимо та збогачуємо сю країну як і инші народи, то і нам належать ся такі самі права як і їм. Ми не повинні бути посьміховиском, які напкатаки других народів, а поширні жити як народ, як рівні з рівними!—

Великою силою впеміґрували ми за море і тепер инші тутешні народи почали ють звертати щораз більшу увагу на нас, і хотяй з погордою дивлять ся, однак бачучи так велике число кождий мав би охоту мати нас своєю прищіпкою. Та ми повинні шанувати людську гідність і не бути рабами инших народів, а по казати себе, що й ми народ, що й нам належать ся такі самі права як їм. Та щоб ми могли обстоювати за собою, ми мусимо знати як се робити, ми мусимо вчитись, вчитись і ще вчитись. Встид і сором бу

мати сю зброю, треба як найскорше слати поміч так моральну як і матеріяльну.

Пекуча потреба просьвіти приневолила нас почати видавати УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС, тому звертаємо ся до сьвідоміших, що так само відчувають потребу самостійної, поступової часописи з отсими щирими словами: Товариші! будучність наша від нас самих залежить! Не час нам спати! Допоможіть, щоб УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС міг знайтись в кожній хатині, де живе Українська душа, бо это місія просьвіти і добро народу

Отсим повідомляє ся, що Укр. Видав. Спілка уповажнила тов. Т. Д. Ферлея до збирання предплати, оголо-

се їх сим. Не могучи перевести сего, обоз старі пові знались.

ГІРСЬКІ КАТАСТРОФИ.

—В горах, здовж лінії колізиях C. P. R. і G. T. R. снігу зачинають великими масами обривати ся і засипати поїзди, або робітників. В одному місци поїзд стояв около тижня, та скоро рушив, новий обрив снігу засипав его зовсім і струтив в провалля. Тут згинуло може 100 осіб. В другім місци 12-ів поїзд з робітниками і вмов був засипаний снїговим обривом. Около 50 людий, найбільше Хінців і Японців знаходять ся під снігом.

„ПАН ПІПЕХТІР НЕ ЗНА О ХТО МИЗ"

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

виходить що тижня в середу

В Канаді і Спол. Державах річно $2.00

До Европи $2.50

Гроші висилати через експресовий або почтовий Money Order, а також Postal Note.

Адреса:

Ukrainskyj Holos

BOX 3626

WINNIPEG,

MANITOBA.

Адреса Редакциї і адміністрациї

292 SELKIRK AVENUE

ЦИГАНИ ОШУКАЛИСЬ.

—З Відня доносять, що до одного місточка приїхали Цигани. Розложив хлоп з жінкою сенями на ярмарок. В одній місці на жерутї баба випала з сани і зарвала в сіг головою так, що не могла виляти. Хлоп їхе далі і все шось

Перше число Українського Голосу, горішна половина першої сторони.

що з ним були найблизше звязані, цілі початкові роки. Досить згадати, що всего капіталу зібрано на початок 600 долярів, коли більше досвідчені люде не радили з тисячею долярів видавання часопису починати.

Ті, що розуміли конечність мати свій часопис, самі не були багаті, також на першім дорібку, а число українського загалу було також менше, бо це були часи недавних і нових іміґрантів. Навіть ті, що прибули трошки давніше, були на першім дорібку, отже економічні справи мусіли в них бути на першім місци.

А заважувало і те, що загальна свідомість загалу стояла низько і треба було ту свідомість доперва розбуджувати і підносити. Замало було віри в свої сили, віри в те, що ми можемо власними силами щось зробити, і що почате діло може встоятись. Це ж була тут перша проба такої праці.

І коли б не тверда постанова одиниць, що жертвували себе самих, і що лише могли, для великої справи, то почате діло скоро було би закінчилося. Але такі одиниці були, — і в Винипеґу, і поза Винипеґом, і між тими, що працювали при видаванню Українського Голосу. Пожертвованням тих людей Український Голос пережив найтяжче і тому нині його маємо.

Першим управителем Українського Голосу був Т. Д. Ферлей, а його місце заняв в 1913 р. П. Войценко, що був управителем аж до 1948 р. Першим редактором був В. Кудрик.

Першою справою, яку Український Голос поставив перед собою, було — освідомити українців в Канаді, що вони українці. До того часу всі вони звали себе лише "русинами", а при тім також "австріяками", "ґаліціянами", "буковинцями", "католиками" та ще як. Додати б, що тодішні українські іміґранти прибували сюди лише з Галичини і Буковини. З інших сторін України були хіба одиниці, всі майже соціялісти, що з галичанами і буковинцями майже не вязалися. Мабуть лише два брати Сліпченки, Андрій і Гаврило, що походили з Київщини, від самого початку стояли з Українським Голосом.

Український Голос оцю першу задачу вповні виконав. Минуло кілька перших літ й українці назатал звали себе вже лише "українцями". Хоч що правда, греко-католицький орґан, що появився при кінци 1912 р., назвав себе ще таки "Канадийським Русином", однакож і він пізніше мусів піддатися напорові українізації і назвав себе "Канадийським Українцем".

І так зведення всіх українців в Канаді під одно спільне імя вязало вже той загал тісніше в одну цілість, ставило його на спільний ґрунт перед спільними цілями, і тоді вже була легчою дальша українська культурна праця.

Маючи свій орґан, українці мали вже можність обмінюватись своїми думками, обмірковувати свої справи і приготовляти пляни для дальшої роботи.

Дальшою справою, яку висувало саме українське життя, була справа церковна, що всіх і всюди клопотала. І хоч Український Голос не ставив церковної справи на перше місце в своїй програмі, то всеж єї не легковажив. Церковне

життя не було, як цілість, зорґанізоване, на український церковний ґрунт налізали чужі українцям люде, що раді були взяти українців в свої руки, а загал це бачив і розумів, отже ставив він свої церковні клопоти на сторінки Українського Голосу. А навіть дехто з греко-кат. духовних містив статті в Українськім Голосі, не подаючи свого імени. Зрозуміло, що і до церковної справи мусів тепер Український Голос заняти відповідне становище, як важної народної справи. Не будь Українського Голосу, то чужий наступ був би зайшов далеко на український церковний ґрунт.

Дальшою справою, що стояла перед українським загалом, була освітна справа, треба було подбати про виховання потрібних провідних сил для дальшої культурної праці між українцями. І тій справі Український Голос присвятив багато уваги і дав для неї багато місця, чого вислідом було повстання "Русько-Української Бурси" в Едмонтоні та "Бурси Коцка" в Винипеґу.

В дальшім розвою цеї праці повстає "Інститут ім. Петра Могили" в Саскатуні (1916), та "Інститут ім. М. Грушевського в Едмонтоні (1918), які існують донині, і зпід виховання яких вийшло багато учителів, та багато тих, що нині занимають професійні та інші становища.

В ході всеї тої праці Український Голос був весь час орґаном тієї праці і тих, що працею клопоталися; був трибуною, з якої проголошувано, що робиться, як робиться і що дальше треба робити.

Дальше тим же ходом повстають нові орґанізації, — Союз Українців Самостійників (СУС), Союз Українських Народних Домів (СУНД), Союз Українок Канади (СУК), Союз Української Молоді Канади (СУМК), — і для всіх них "Український Голос" є їхнім орґаном. Це вже показує, що напрямом, який започатковано Українським Голосом, пійшли дальші згадані орґанізації, і що вони дальше, як галузі української праці, з ним і між собою вяжуться.

Коли ж пізніше зявлялися нові окремі орґанізації з своїми новими орґанами, то вони були лише наслідуванням, чи подвоюванням того, що до їх часу робилося, і жадна з них не має за собою такої довгої і широкої історії, як має вся культурна народна праця, яка вяже себе з Українським Голосом вже 40 літ.

Окремою важною справою, що зродилася в межах впливу Українського Голосу, було заснування Української Православної Церкви в Канаді, яка зібрала на український церковний ґрунт православних українців, що були під проводом Російської Місії, і тих греко-католиків, що не годилися з політикою Католицької Церкви, отже були би порозходилися і безслідно порозгублювалися.

Слід ще пригадати, що Український Голос був головним орґаном тієї праці, що матеріяльно і морально піддержувала українську справу в Европі до 1-ої війни і в часі війни, оскільки це було можливе, тай після еї закінчення дотепер. Його напрям на протязі 40 літ не змінявся, його праця ніколи не переривалася; він ніколи не звужував себе до тісних партійних

рамців, але завсіди стояв на широкім загально-українськім ґрунті, — і на тім якраз спочиває його значіння як орґану тієї безперервної громадсько-культурної української праці, яка впродовж 40 літ провадилася.

"Культурна праця" не є нині вповні зрозумілою головно для тих, що недавно прибули з Европи. Вони звичайно на перше місце ставлять працю "політичну", та життя і їм покаже, що в основі всякої народної праці культурна праця є першою. А вже головно поза історичною українською територією.

Яке значіння мав Український Голос" в розвою загального українського життя в Канаді, можна

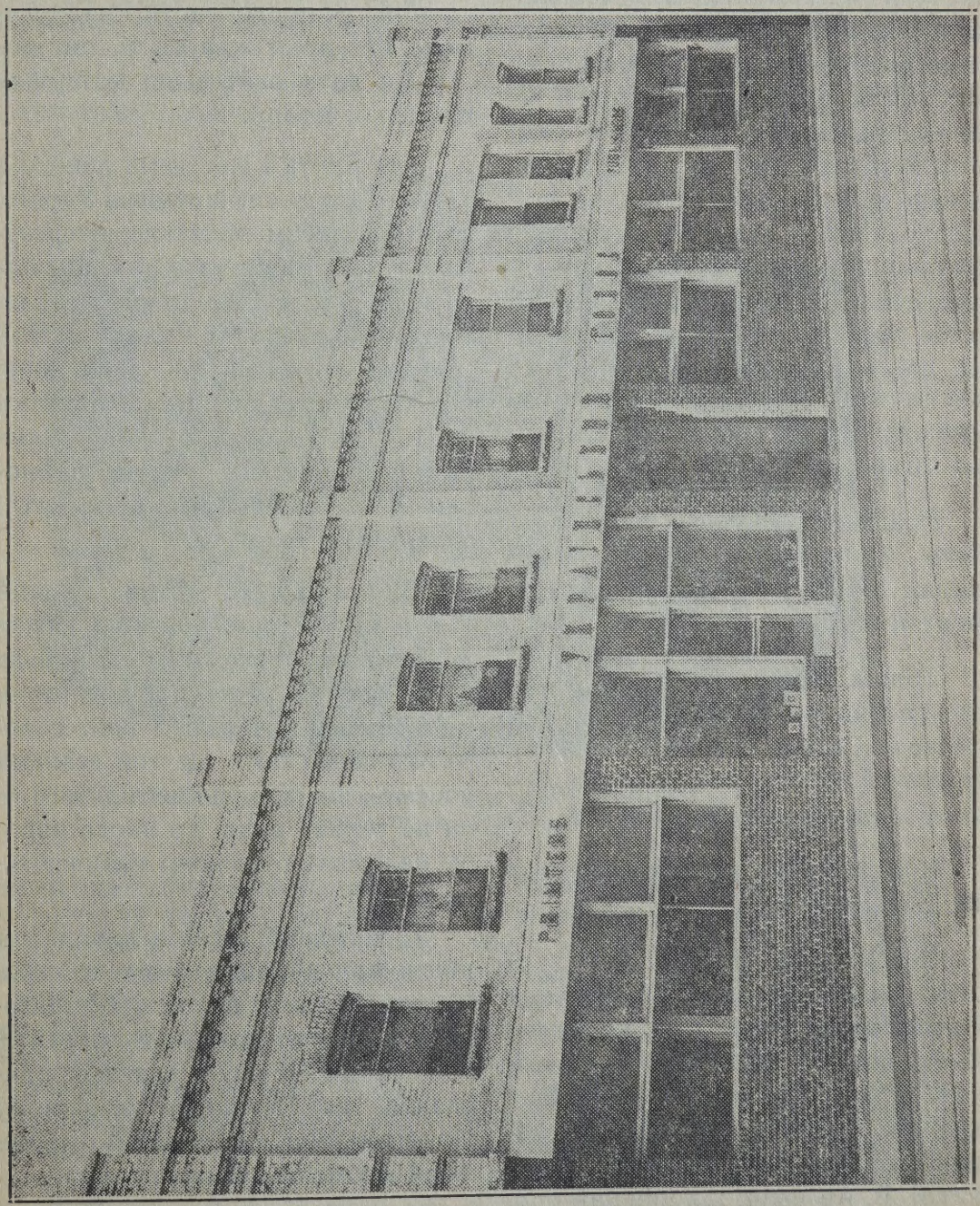

Власний будинок Українського Голосу після перебудови.

багато довідатись з "Ювілейної Книги 25-ліття Інституту Петра Могили в Саскатуні", виданої 1945 року. А загальну його працю і значіння покажуть його річники.

В перших, і не лише найперших літах свого життя переживав Український Голос найбільші матеріяльні недостачі. До тих недостач причинилася також війна. Аж в останніх часах відносини настільки на краще змінилися, що в 1946 році Український Голос купив будинок, в якім довгий час містився, на власність. Хто з дальших бачив цей будинок поверховно, не міг ним захоплятися, однакож важне те, що в тім будинку провадилася та праця, про яку говориться. Але ту працю бачили і розуміли вповні ті, що близько тої праці стояли і нею щиро інтересувалися.

Працю коло перебудови набутого будинку почато при кінці липня 1948 року і до кінця того ж року її закінчено.

Тоді ж перемінено назву "Українська Видавнича Спілка" на "Видавнича Спілка Тризуб". Однакож напрям і якість Українського Голосу зостається незмінною.

Від 1948 року управителем став Ів. Паламарчук.

Редактором Українського Голосу, що найдовше Український Голос редаґував, був Мирослав Стечишин, бо від 1921 р. до осени 1947 року. Тепер редактором є Іван Сирник. Головою Дирекції Видавничої спілки був довгі літа адвокат Я. В. Арсенич, теперішний суддя, а нині є адвокат і посол Іван Соломон.

Так в загальному представляється Історія Українського Голосу від його появи 1910 року дотепер. Подрібні факти та імена людей, що з Українським Голосом були тісніше звязані, могла би дати "Історія Українського Голосу", яку Видавництво повинно би при нагоді його 40-ліття приготовити і надрукувати. Ще доки живуть ті, що могли би дати найбільше матеріялу для такої Історії.

Літа йдуть і вже нема декого з тих, що від самих початків Українським Голосом зблизька інтересувалися; нема багато з тих, що його від першої його появи читали. Але є Український Голос, як той великий громадський працівник, що з тижня в тиждень впродовж 40 літ загощував до українських хат, до українських родин і приносив їм те, що давало свідомість і силу українському життю.

Це був такий робітник і такий гість, що заходив кожного тижня до давніше прибулих; що витав прибуваючих; що говорив з ними, з їх синами-дочками, і нині говорить з їх внуками. Це той великий учитель, що відкрив несвідомим очи на те, хто вони, до якого народу належать і як вони називаються.

Український загал в Канаді повинен при 40-літнім ювілею Українського Голосу все те собі пригадати й окремо дати йому окремий Ювілейний Привіт і належне признання, як Великому 40-літному Працівникови на широкій українській громадській ниві.

В. К.

САДІВНИЦТВО В СТЕПОВИХ ПРОВІНЦІЯХ

(Причинок до розвою садівинцтва в Західній Канаді).

Загальний розвій садівництва в західній Канаді почався з виплеканням витревалих і шляхотних райок на головних домініяльних експериментальних садах та з основанням домініяльного експериментального саду і шкілки в Морден, Ман., де від трох десяток літ постійно розповсюднюється овочеві витревалі дерева і кущі.

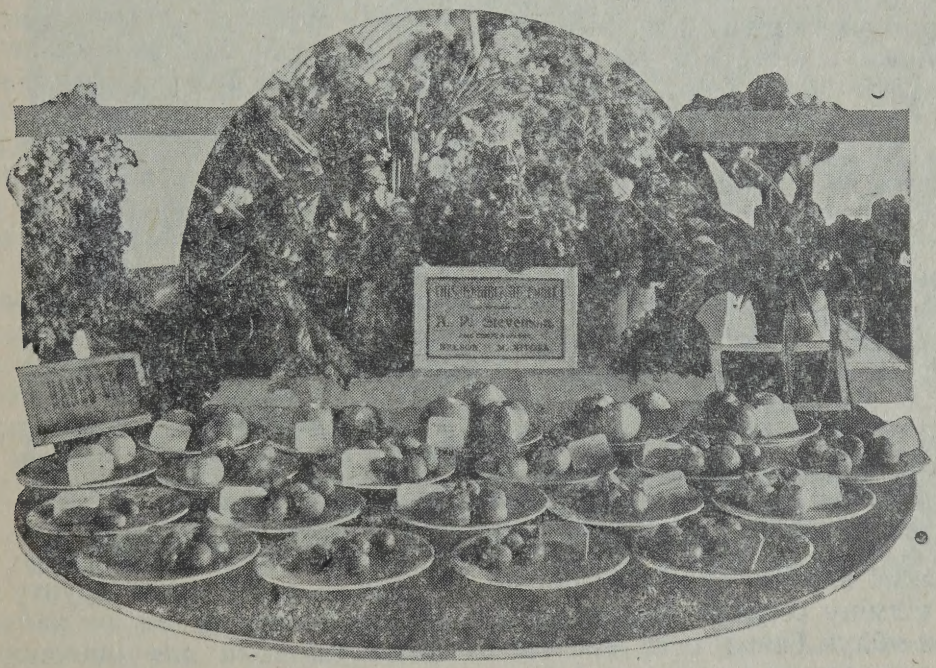

Яблука Манітоби на виставі у Винипеґу.
(Кліша Відділу Публікацій Депт. Рільництва Манітоби)

Коли вже був зроблений добрий початок садівництва, воно й мене зацікавило і мій колишній ентузіязм до садівництва відродився. Від 1930 року я взявся до плекання овочевих дерев і кущів.

Пригадую собі, що був я дуже зацікавився черешневими сливками, як чимсь новим і які є лише тому черешневі, що мають схрещене споріднення з пісковою кущевою черешнею, що росте дико по лісах і понад озера та геть далеко на північ над Годсон-Бейським заливом, головно там, де є вищий піщаний ґрунт. Інакше, то черешнева сливка була б в цілости сливка і своїми подовгастими кістками ніяк не нагадує черешні. В більшости росте кущем і своїм листоростом нагадує більше вербове чим сливкове листя.

Дотепер вже виплекано десятки ріжних відмін черешневих сливок і майже кожного року появляються нові відміни. Вже з устійнених відмін черешневих сливок, в існуючих садах, через природне схрещене споріднення пилком, в саді вироджуються нові й навіть кращі відміни. Ця піскова черешня взагалі найцікавіший і найціннішиий кущ щодо споріднювання з певними відмінами сливок. Є чере-

шневі сливки з мякушем овочу від ясно до темно-бурачкової краски, або як у звичайних сливок. Так самеж піскова черешня нащеплена на сливці приймається і противно сливка на пісковій черешні. Головно черешневі сливки прищеплювані на сливковій підщепі є назагал витреваліші. Це неначе в противенстві до дикої лісової вишні (пин чері), яка в ніякий спосіб не дається ушляхотнити. Навіть на підщепі для інших вишень не надається і ніяка інша відміна вишень на тутешній дикій вишні не прийметься. Хто ушляхотнив би цю нашу дику вишню, то певно здобув би собі невмирущу славу.

Пробував я ріжних способів виплекування десерових яблук, але то взагалі треба було "мати щастя", коли котра яблінка зародила. Зародить перший раз, може й другий раз, опісля нидіє й всихає. По них остало в мене лише розчаровання. Щодо успішного плекання десерових яблук, остався ще лише один ратунок, а то — як радить п. Боровський, розгалуженням по земли, тобто кордонами. Отже є ще таки іскра надії. Або чекаймо, поки не виплекається цілотревалий і дійсно десеровий сорт великих яблук, але чекати прийдеться ще задовго.

Маємо вправді одну ціло витревалу відміну середної величини осінних яблук Геєра ч. 12, але вони не є десеровими і надаються більше для кухонних потреб. Переховуються дуже короткий час, отже не є ще вони повним осягом.

Щож до яблінок-райок, то маємо їх витревалих і якостевого малого овочу багато до вибору. Між ними є велика кількість ціло витревалих, що родять якостеві яблучка. Деякі між ними щодо смаку яблучок рівнаються з десеровими великими яблуками. Якби був лише більший попит на райкові яблука, то західна Канада могла б їх вже тепер достарчувати у великих кількостях. Та клопіт є в тім, що такого попиту нема і його треба хіба виробити.

Розміщення саду.

Найголовнішими основами, які треба засвоїти, щодо успішного плекання саду в степових провінціях є в першу чергу підібрання положення під сад, а саме:

Над берегами рік, озер, ставків, удолів, ярів від півдня, коли їх береги не є стрімкі і мають захист води, або берегів від півночи; на узбічах горбів, в захисті лісів, в захисті гір, горбів, в захисті будинків, дошкових високих плотів від півдня і півночі; в захисті смуг вітрозахистних дерев і густих кущів, в засадженім густо захисті лісових дерев, щоб виростали враз з плянтацією саду; в захисті навіть хатів з заслоною дерев від півдня, під стінами будинків з півдня, в середині густих прилісків при тосподарствах; і врешті в тих городах полос, де немає ранних весняних і осінних приморозків.

Для засадження саду завжди підбирати вище положений, а не нище положений ґрунт. На нище положені ґрунта швидше опадають ранні весняні і осінні приморозки чим на вище положені ґрунта.

Почва ґрунту.

Якість самої почви ґрунту і підґрунтя є також чи не найважнішими умовами для овочевих дерев. Овочеві дерева потребують відповідної поживи як у верхній почві так і в підпочві. Там де є підпочва мякої жовтої глини або жовто-пісковинної глини, то вона є відповідна для овочевих дерев. Твердша підпочва і глевка або туга і не просякаюча, для овочевих дерев не є відповідною. Під овочеві дерева таку землю треба глибоко зрушити або виорати, викопувати для дерев широкі ями і підчас садження на спід дати верхню землю а на верх спідню. Тай взагалі підчас садження овочевих дерев треба на всяких землях робити це

саме. Памятаю ще з старого краю, як там наші селяни запопадливо засаджували овочеві дерева. Одного року викопували глибокі ями, наповняли їх кількалітним перегнилим обірником, втискали і так залишували до слідуючої весни чи осени, і доперва тоді в тих ямах засаджували овочеві дерева. Не думаю, що тут хтось щось подібного робить, отже й не можемо сподіватися тут бодай приблизного висліду з садів супроти того, що мають на Україні.

діляє тепло в ночи, яке невтралізує ранні весняні і осінні приморозки, а в зимі служить неначе ізоляцією. Для приміру наведемо, що коли між овочевими деревами заросте трава, то сильніший приморозок підчас квітнення убиває ввесь квіт і навіть завязки овочів і противно, коли земля спушена, вона в день нагрівається, а в ночи видає тепло, то квіт змерзає лише частинно, а овочеві завязки зовсім видержують і про це мої власні досвіди мене переконали. Цей спосіб

Яблука Велті з околиці Морден, Ман.
(Кліша Відділу Публікацій Депт. Рільництва Манітоби)

Сад постійно треба культивувати.

Нехай кожний, що засаджує в степових провінціях овочеві дерева, усвідомить собі, що поміж овочевими деревами треба необхідно управляти час від часу ціле літо землю, не лише тоді, як дерева молоді і не родять, але й тоді, як вони виростають і родять, старіються і менше родять. Спушена земля культіватором або сапанням має для овочевих дерев спасенні прикмети; літом придержує в земли для корінців вогкість, ранної весни та осени, нагріта в день сонцем, ви-

є найпрактичніший і найлекший тоді, як димлення, скроплювання водою, ставлення води попід дерева або накривання квіту, вимагає багато праці і мороки, тай не завжди такі середники охороняють квіт від приморозків.

Я кожний середник пробував, але признаюся вам, що лише один раз. Це просто неначе зайва діточа забавка і ніяк неможливо такі середники від приморозків на більшу скалю в садівництві примінити, хіба лише на дуже малу скалю.

Найновіші досвіди показали,

що управу землі в садах цілу осінь треба заперестати, бо такою управою ушкоджується забагато дрібних і важних корінців і це для овочевих дерев шкідливо.

Дозрілість віток овочевих дерев і поземе розгалуження (кордони).

Виросли за ціле літо вітки на овочевих деревах повинні закінчити свій ріст навіть в серпні і з кінцем вересня. Щоби прискорити дозрівання, то в серпні управу саду треба заперестати аж до зими.

В зимі клітини недозрілого дерева ніколи не змерзають. Надмірна присутність соків в недозрілого овочевого дерева перетворюється від тріскучого морозу в лід, який розторощує клітини і ціле дерево або й частинно починає з весною всихати. Що робити аби прим. яблінки десерових яблук краще дозрівали, то я такий безрадний як всі інші садівники. Те, що радять учені садівництва, робиться, але яблінки всеодно недозрівають, або дозрівають хіба аж тоді, як зробляться старші. Таким яблінкам мабуть помогло б дозріти лише довше літо, якого в степових провінціях немає. Отже одиноким практично-успішним, що остало, то саме це, що розгалуження середно-витревалих дійсних яблінок треба штучно приноровлювати обтинанням, щоби розгалужувалися кордонами в два боки, або навіть в чотири боки в зхрещуваннях рядів (кожне дерево в ряді є точкою зхрещення рядів).

Поземі кордони, замість корони-розгалуження на стовбурі, можуть бути ширші і коротші або довші і вузші. Уявляю собі, що широкі і довгі кордони в два боки можуть бути найдогідніші, але й можуть бути несогірше догідними в чотири боки або й кругові, такі, як дерево розгалужується природно. Коби лише можна поміж такі кордони переходити і коби родили, то вже можна б їх стерпіти в саді які б не були. Поземі розгалуження зимою закривав би сніг і це охороняло б їх від зимового ушкодження.

Управа землі в саді і сапа-шморгачка.

Землю під кордонами можна зрушувати (сапати) та нищити бурян сапою-шморгачкою, яку може зробити коваль або й хто має найпотрібніші ковальські знаряди, то може зробити сам.

Сапу-шморгачку робиться на зразок голяндської сапи-шморгачки ("Дач гов").

Перед робленням такої сапи-шморгачки зробіть ось такий "плян":

Возьміть картку листового паперу, витніть її чотирикутно (квадратно) 7×7, або й 6×6 (менша), оберніть картку одним кутом до своїх грудей, отже противний кут паперу буде передним кутом сталевої плити сапи-шморгачки. Відітніть кут паперу що обернений до грудей, півтора цаля нище тих кутів, що з право і лівого боку в рівній лінії, і вже маєте вигляд сапи-шморгачки трьох кутів; передний заострений кут йде і тне підчас попихання держаком (вперед і назад) все, що перед ним; побічні кутові вістря тнуть по боках, а заострені кінці з правого і лівого боку закінчують підтинання. Коли заострити задній трикутник, то ця трикутна сапа-шморгачка тне й тоді, як цю сапу посувається до себе, що іще більше улекшує орудування нею.

Посередині трикутника принютовується для держака прутик, грубини більше чверть цаля, який вбивається у виверчену дірку з одного боку держака. Перед нютованням кінець прутика треба сплескати, вигнути в каблучку до позиції держання держака в руках.

Ця саме сапа-шморгачка є дуже придатна не лише для саду, але й городу. За пару годин можна нею вишпоргати доволі великий город. Що вже в саді, то нема нічого догіднішого чим ця сапа-

шморгачка. Нею можна досягнути до пня попід найнище розгалуження овочевих дерев і кущів та навіть попід поземі кордони і знищити бурян та порушити землю.

Ушкодження ярким сонцем і приморозками.

З огляду на панування в степових провінціях яркого сонця ранної весни, то головно дерева меншої витревалости терплять з причини "попарення" сонцем. Це попарення то в дійсности пробудження соків від нагріття кори лучами сонця з півдня і замерзнення тих соків знова в ночи. Вистарчить такого ділання один раз, залежно від морозу, щоби з весною кора від півдня була неначе попарена. Коли ранної весни таке "попарення" повторяється багато разів, то дерево заболіє або й зовсім всихає.

Деколи навіть витревала райка дізнає "попарення", коли має темно-червону або темно-брунатну кору. Не робить ріжниці чи дерево старе, молоде або лише річна прищепа, то коли є менше витревала, підпадає такому діланню.

Отже що робити, аби дерева охороняти? Радять заслоняти стовбур дерева від півдня дошкою а розгалуження снопами, обвивши білим папером або чим іншим, або перед таким деревом від півдня посадити лісове дерево густого розгалуження, що мабуть є найпрактичніше, але не найпевніше.

Здається мені, що таки наш старокраєвий український спосіб забілювання стовбурів і навіть грубе розгалуження овочевих дерев вапняним білилом є таки для охорони овочевих дерев від ранно-весняних лучів сонця найпевніше. Біла краска відбиває лучі сонця і тому вони не можуть кору так нагрівати як непобілену і оживляти соки. Вапно рівночасно убиває всякі зародки недуг на корі і зародки шкідників. Коли до вапняного білила додати дрібосенького пісочку, то це буде недосмаку й для зайців-шкідників, що тнуть молод-

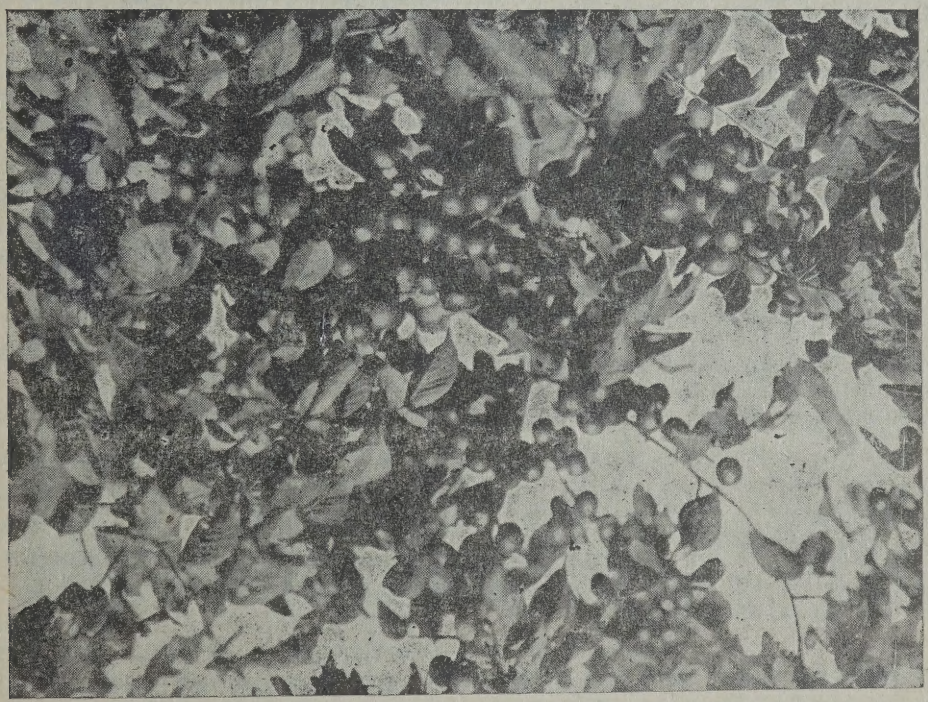

Сливки в саді Рільничої Школи Манітоби.
(Кліша Відділу Публікацій Депт. Рільництва Манітоби)

ник і гризуть на молодих деревах кору.

Певна річ, що коли від півдня є заслона тіни інших дерев, то охорона крім побілення вапном є ще певніша. Така охорона є дуже важним чинником в плеканню овочевих дерев. Весняне ярке сонце і весняні морози є шкідливіші для овочевих дерев чим люті морози в зимі.

Хмарні дні ранної весни є спасенні.

Хмарні дні ранної весни і продовж цілої весни є найкращою природною заслоною на пробудження соків не зовсім витревалих дерев і для садівників степових провінцій є потішаючим явищем, але така весна рідко коли трапляється. В часі плекання 20 літ овочевих дерев, памятаю лише одну таку весну і того року був найбільший урожай овочів в Манітобі.

Якби не ярке сонце й острі приморозки ранної весни, то явища попарення сонцем не було б. Сонце ж нагріває овочеві дерева з весно і в теплішім підсонню, але там нема нічних приморозків, дерева не замерзають і сонце не являється шкідливим.

Яблінки, що родять великі десерові яблука найчастіше дізнають попарення, бо їх кора і слій дерева під корою є більше сочисті.

У Винипеґу прим. не було літом 1949 року зовсім уливних або кілька-дневних дощів. Помимо того шляхотні яблінки в осени були ще недозріли. Була дозріла лише Геєр ч. 12 і навіть листя було на ній пожовкле або й обпадало, значиться ранніше чим на багатьох райках. Та все ж цеї весни 7 червня змерз на них від острого приморозку квіт, то це пошкодило галузям а на деяких багато повсихало. З тої самої причини всохли також найвитреваліші сливки МекРоберт, а ушкоджені були Радісон, Пембіна і навіть Есинибоїн. Як на диво, на сливках Ґренвил великого овочу, що й не є ціло витревалими, хоч на них змерз квіт, то вони не заболіли і гарно росли, — може тому що молоді.

Відміна великих як кулаки сливок, що є одною з найшляхотніших і найбуйнішого росту, нащеплені високо на дичці з північного боку галузь, зовсім майже всохли. Дерево цеї сливки так гарно розгалужується в боки, що розгалуження при земли (кущем) можна пригинати на зиму до землі. Вона і сливка Пембіна варті того, щоби їх охороняти.

На райках Долґо змерз також 7 червня квіт і одна всохла, інші ще поборюють ушкодження. З черешневих сливок росте Опета, Дюра, Конвой, Езептан, Мордіна. Одна зо сливок, Текомсе, що зірвані її овочі найдовше переховуються, частинно всохла, але відроджується. Це невеличкі тверді червоні сливки, але клопіт з ними в тім, що дуже тяжко квіт їх запліднюється і тому бувають звичайно не рясні.

Садити лише випробовані відміни овочевих родів.

Я зовсім погоджуюся з тим, що у господарськім відділі Українського Голосу вже нераз була порада, щоби для домашного вжитку не садити забагато овочевих родів і відмін. Вистарчить два дерева райок, таких як Рескю і Анарос або Ґарнет і Осман, дві відміни яблінок десерових великих яблук, прим. як Гералсон і Менан, але їх там, де є вчасні весняні морози, треба пускати кордонами по земли (крім Геєр 12), або Геєр 12 і Стіфенсон. З черешневих сливок Опета і Езептан або Мордіна і Дюра. Для запилювання повищих родів треба ще й по дичці: яблінкову, сливкову і "сенд чері" та недалеко коло них посадити. Райки садити крайними від півдня, за ними десерові яблінки і сливки та черешневі і сливки.

Коли будеться їх так плекати як попередно вичислено, то буде з них для домашного вжитку користь.

Чи не забагато овочевих відмін окремих овочевих родів.

Тут ще згадаю, що в експериментальних дом. садах в Морден росте 70 відмін яблінок, 44 відмін яблінок-райок, 17 відмін груш, 79 відмін слив, 8 відмін піскових черешень, 12 відмін квасних черешень і 17 відмін априкотів.

Запитаєте, чи не забагато їх? Безперечно, що забагато і новикови садівництва тяжко потрапити, котрі відміни якогось роду овочевих дерев садити тимбільше, що багато відмін окремого роду до себе подібні.

Коли одначе зважити, що садівництво степових провінцій є радше в стадії вирощування нових кращих і витреваліших вірмін ріжних родів овочевих дерев, чим мало б бути їх устійнення, то кожна дотеперішна ушляхотнена відміна є цінною для схрещуваного споріднення з іншими, і такі ще краще поліпшені відміни з доміяльних експериментальних садів в Морден проголошується кожного року.

Це немов би означало: Ми вам, мовляв, виплекали багато відмін ріжних родів овочевих дерев і нові проголошуємо кожного року; котра відміна буде гідна і витревала, то ви її збережете, будете розмножувати і вона устійниться, може й від покоління до покоління, — котраж не буде такою, то піде в забуття і слід по ній пропаде, так як вже пішло в забуття багато відмін.

Черешневі сливки Компес.
(Кліша Відділу Публікацій Депт. Рільництва Манітоби)

З цего можна також розуміти, що навіть менше більше загально засаджувані відомі відміни родів овочевих дерев, що здобули собі якусь стійкість, то це в розумінню того слова все ж неначе пробна стійкість, бо людина в поході поступу завжди стремить до більших і кращих осягів і дуже часто завважується, що нема тому кінця. І те непобориме бажання пре людину до здобутків. Та дуже часто коли

щось є неможливе до осягнення, то й годі здобути . . .

Палюча вялість.

Палюча вялість (фаєр блайт) є дуже заразливою вірусовою недугою овочевих дерев, головно груш і яблунь, як прим. Трансендент і з нею споріднені.

Ця недуга не появляється тут кожного року, але що кілька літ (кажуть, що сім літ) і більше, залежно від сприятливої погоди. Коли літом перепадають часті дощі і є випари зо землі, то мабуть зародки вялости з випарами уносяться у воздух і заражують якесь невідпорне овочеве дерево в саді, за тим переносять заразу мухи або й бджоли.

Якогось певного ліку проти цеї недуги нема; як би й був, то ледво чи виплатилося б невідпорне дерево лічити. Часом таке дерево є заражене під корою при самій земли. Коли вже появиться недуга в саді ,то за нею треба постійно слідити .

Зараження віток або й молодих галузок дуже легко завважити. Коли побачите вітку з висохлим брунатним, неначе пришквареним листям, то це палюча вялість. На вітках невідпорного дерева то щей показується брунатна теч, яка часом протікає в ріжних місцях з галузей цілим штовбуром, коли ціле дерево є заражене.

На більше відпорних деревах проти зарази, палючу вялість можна здержати негайним відтинанням галузок з вітками одну стопу нище зараженого місця і заражену галузку докладно треба спалити, а ніж чи пилку відзаразити (дезинфікувати), щоб після відтинання в іншім місці здорової галузки не заразити. Невідпорне дерево найкраще зрубати або й як треба, то викорчувати і спалити.

Невідпорну, прим., яблуню пізнати по тім, що відтинанням заражених галузок недугу годі здержати, бо завжди заражуються нові вітки і галузки. Здається, що заражене листя висихає й підчас дощу, отже це дуже погана заразлива недуга.

Закінчу хіба тим, що в поході поступу й ми "садівники" степових провінцій зо свого замилування до садівництва є "щасливі" мрійники й душевні ентузіясти. Шукаємо й "дошукуємося" до успіхів, пробуємо добачувати будучність садівництва степових провінцій та ясного, якогось певного проблеску не бачимо. Але ми далі йдемо. Може наші потомки добачуть . . . Я певний того, що наші "зболілі" та вишмагувані сади скрайностями клімату вже не пропадуть, бо вони пядь за пядею здобувають своє громадянство.

Не кажу торговельні сади, але садки для домашного вжитку повинні процвітати, бо вони побіч квітів і города милують нас своєю красою, своїм чудовим квітом на весні й овочами в осени й зимі. Тому засаджуйте більше овочевих дерев і кущів. Нехай вони хоч і в скрайностях клімату ростуть для нашої розради і красуються.

Врешті треба підчеркнути й те, що плекання овочевих дерев у відповідно-умірковании кліматі не є трудне, зате в кліматі скрайностей степових провінцій плекання овочів, головно десерових яблук, являється доволі трудним, отже може тому для дослідів цікавим.

А. Н.

ЯК УРЯДИТИ І ОЗЕЛЕНИТИ ФАРМУ, ЩОБ ЦЕ БУЛО І КОРИСНО І ПРИЄМНО

Всі знають, що часом і найменший куток якого будь і малого обійстя можна так гарно урядити, щоб все було на свому місці і разом з деревами чи кущами давало ще й гарний вигляд. Рівнож всі знаємо, що часом і велике обійстя, але розположення господарських будов і уряджень, подвіря, доріг тощо — немає не то гарного вигляду а навпаки — наводить сум. Все залежить від того, чи зробив собі господар ще перед забудованням фарми якийсь плян, чи придивився де на гарно забудовані і уряджені інші фарми — чи робив це, такби мовити, насліпо, прихапцем. А буває часто так, що спочатку господар не має часу на це все, набудує, наставить, насадить, а потім, як вже все готове — давай переглядати, переносити а то й бурити, бо не там поставив де треба. Отже такий господар, виходить, спочатку будує, а потім робить плян, а це все додає і праці і коштів.

Тут хочемо подати пару приятельських зауваг, щодо зладження того пляну ріжних будов і обєктів на фармі, щоб дати можливість новим фармерам з пляном фарму зачинати, а старшим свою поволи до того пляну пристосувати, як що вона зле уряджена.

Звичайно, тут треба зазначити, що плянів уряджень фарми є багато, це залежить від вподоби, від положення ґрунту, від ріжних інших обставин. Найкраще було б подати таких кілька плянів на малюнках, але обмежимось лише до опису одного більш-менш поширеного пляну.

Хата фармера — це той святий куток, де господар з родиною відпочиватиме по своїх тяжких трудах, де в святкові дні матиме якусь розвагу, де прийматиме своїх друзів, гостей, де діти його матимуть радість просидіти тут свої літні вакації. Цей куток має бути найкраще, найздоровше уряджений, а тому і троха від інших будов і уряджень відділений хоч не великим простором, хоч виразною межою.

Положення хати найкраще давати лицем (фронтом) до сонця. Хата має мати пару виходів — фронтовий (подібний може бути і з боку) і задній (господарський). Довкола хати, як правило широкий пас хідника все чисто удержуваного.

Перед фронтом за хідником має йти на цілу ширину травник густої, низької трави. На травнику кілька кльомб на цвіти. Тут же на травнику добре є посадити рідко але в порядку кілька окрасових кущів чи малих деревець, що гарно цвітуть. З них добрими є дикі окрасові яблуні, сливи, черешні чи інші окрасові кущі як жасмин, боз, калина, козолист, дикий міґдал, рожі, тощо. Травник, все низько кошений, навіть без цвітів, надає більше краси як найкращі цвіти на скопаному перед хатою ґрунті. Звичайно, що тут же по травнику йдуть не широкі доріжки, висипані піском, а по середині, як що травник більший — може бути кругла чи чотирокутна площинка з столиком чи лавками, або з стриженим кленом по середині чи з бесідкою, оброслою вюнкими цвітами. Це вже дальші додатки. Ще краще було б, коли б цей травник з цвітами був огороджений низеньким, розбірним парканчиком, мальованим на біло. На зиму цей парканець переховується в забудові. Живопліт, навіть низький — не дає цеї краси що парканець. Оце так мав би виглядати плян фронту коло хати.

Правий (чи лівий) бік хати — треба відступити на город яриновий для кухні. Цей город може йти з правого (чи лівого) боку травника і хати та далі поруч подвіря ззаду хати, або просто від правого боку хати і травника в поле. В

першому випадку краще, але тоді травник відгороджується від городу низьким живоплотом чи рядом бозів чи яких інших окрасових кущів, а від подвіря ззаду — парканом. За ними є доріжка.

Лівий (чи правий) бік хати — тут дати садок овочевий. Він може йти так як і город однак між садом і травником і подвірям ззаду має йти дорога в поле. Місце на сад краще підібрати на південь від хати або на південний захід, зрештою, як що ґрунт при хаті є нездалий на сад, тоді з садом треба вийти там, де це ліпше буде для дерев, однак краще сад вміщати не далеко від обійстя хати, щоб оберігати його від заяців та шкідників.

Задня сторона хати — мусить мати вигляд на всі господарські будинки. Перед цею частиною хати замість травника має йти подвіря — вишутроване, вбите, чисте. Далі за подвірям з одного боку йдуть стайні, хліви, курники, а близько хати керниця — на межі городу чи саду. Перед кожною з цих забудов добре зробити загороду для проходу звірят, а для курей — сітку. На літо для курей добре мати переносні буди, щоб уміщати курей по саду і городі тощо. З другого боку подвіря можуть бути: шпихлір, возівня, шопа на господарську машинерію, комора. За цими будовами далі від хати будови на зерно, стебник на бджоли, льох на мокру пашу, чи сайлос.

Виходок мав би бути переносний. В літі він стояв би дальше від хати, а в зимі десь ближче коло стаєн. Треба вважати, щоб криниця не була десь близько стаєн або щоб від стаєн до криниці не йшов спад. В такому випадку криницю будується на вищому як стайні місці.

Охорона обійстя від вітрів. Все це обійстя разом з хатою, будовами, садом і городом треба захистити від вітрів, а значить від снігу, морозів, спеки тощо. Обійстя треба обсадити лісовими деревами. Принаймі з півночі і з заходу, бо звідти дують найчастіше злі вітри. Цих т. зв. вітрозахисних смуг має бути дві. Одна зараз же за садом, городом і подвірям з забудівлями, а друга яких 40—50 фітів за нею. Кожна з цих дальших смуг має по 5—6 рядів дерев. Перша зовнішня (дальша) смуга висаджується так: зі сторони вітрів йде перший ряд густих корчів караґани, чи бозу, чи верби. Ці кущі садять густо в 3—4 ряди. За цим першим рядом даємо пропуск яких 8—10 фітів, тут можемо на літо сіяти городину або соняшники, кукурудзу, щоб залишити їх на зиму для кращого спину снігу. По цім йде другий ряд дерев — трохи вищих, а саме: Верба інша, чи клен кущовий, чи осика; дерево від дерева на 3—4 фіти. По цім йде третій ряд з ясенів (еш), четвертий з берестів (елм), а пятий з смерек-сосен. Ціла ця заслона з дерев виглядає, як би її поперек перерізав — наче прямокутний трикутник, що найдовшим боком звернений до вітру.

Друга захисна смуга висаджується так само, з тою може ріжницею, що не дається пасма 8—10 фітів між низьким першим рядом а другим з дерев, а присувається їх близче до себе.

За цими смугами треба доглядати, дерева і кущі відповідно притинати. В гущі цих дерев можна ще насадити диких сливок, дикого винограду, та інших лісових кущів.

Де взяти дерев на захистні смуги. Дерева і кущі можна виплекати самому з насіння. З початку на добре управленій грядці в рядочках а як підростуть, висадити їх на зазначені смуги, але на добре і глибоко приправлений ґрунт. В інший спосіб можна цих дерев накопати в лісі в осени або на весні; засаджувати можна поступово що весни і осени, починаючи від хати-саду. Найкраще є замовити собі належну кількість дерев і кущів в державній лісовій шкілці в Індіян Гед. Адреса: Dominion Forrest Nursery Station, Indian Head,

Sask., або в Sutherland, Sask. Ці деревця треба замовити наперед, та вказати площу, яку мається засадити і який ґрунт. Коли б хто хотів сам плекати деревця з насіння, то його легко назбирати на деревах — все це насіння приховати через зиму в вогкавому піску, а рано на весні висіяти в рядочки на грядку; можна сіяти і в осени просто на грядки. Сухе ж насіння висіяне на весні — не зійде. З береста (елму) насіння треба збирати в червні як достигне, а з караґани — тоді як воно почне жовкнути. Вербу, осику можна розвести з галузок-черенків, настромлявши їх скісно в землю. В цей спосіб ми не дорогим коштом та невеликим трудом можемо самі для себе і своїх нащадків не тільки зробити користь і вигоду, але цим рівночасно збільшимо вартість своєї фарми.

М. Боровський.

МАНДРІВНИЙ ОВОЧЕВИЙ САД В СИБІРІ

Було це в 1913 році, в місті Новоніколаєвск (тепер Новосибірськ) коло Томська, майже в центрі Сибіру. Прибувши до цього міста на працю, віднайшов я згодом свого земляка інженіра-будівельника Петра Прокоповича, який вже пару літ тут мешкав і працював по фаху.

Одного разу земляк попросив мене до себе. Треба зазначити, що хоч він був будівельником, але як українець дуже кохався в природі, любив квіти, город, сад. Заходячи в неділю до нього, ще на подвірі був я зачарований масою квітів, що росли довкола. Оглядаючи кльомби, я мимохіть зупинився над корчем розкішних японських рожевих анемонів, що подруге цвіли в осени. Мій земляк, очевидно, побачивши це через вікно, вийшов мені назустріч. Привитавшися і взявши мене попід руку, повів мене за парканець, обіцяючи показати щось більше цікаве.

Як ми лише відчинили фіртку в паркані, перед нами як на Україні, виріс овочевий садок. Що правда, показався він таким мініятурним, низким і дивним, але був гарний, а головно — правдивий. Дерева були вкриті великими, гарними овочами. Були тут яблука, грушки, сливи, вишні і черешні. Між деревцями гарний низький зелений травник, висипані піском стежечки, лавочки. Кожне деревце було наче обрамоване низеньким парканчиком, що видавалось був наче підперезаний залізним обручем.

У нас такі обрамовання робили з цегли, каміння білого, а часом і з пляшок. Але пощо той обруч — роздумував я, однак мій земляк розбив мої припущення. Він підвів мене близше до невеличкого дерева, вхопив його за стовбур, і витягнув з землі цілого цебрика.

— А, тепер розумію! Як це ви, Петре Степановичу, дійшли до такої мудрости? Бачу, що "хахол", де його не загнали б, де не запроторили б, так він скрізь починає розводити Україну, як той Шевченко на засланню в оренбурґських пустелях почав сад з верби розводити.

— От бачите, я зробив спробу і вже маю 40 дерев карлового (маленького ростом) саду. Дерева, що правда, малі і не наші, але овочі — прошу подивитися. Тут в цілому місті в найкращій крамниці таких не достанете. Там все якесь недозріле, кисле, привяле. Навіть кавуни, що їх привозять з Ташкенту (найбільше місто Узбекістану) ще зеленими, в дорозі трохи порожевіють, не солодкі. А я, бачите, їм наші дозрілі, гарні українські овочі.

І ми, нарвавши добру миску

прекрасних яблук і декілька груш, пішли до хати їх смакувати.

Тут Петро Степанович почав викладати історію свого саду. Приїхавши в глухий Сибір на працю по будівлі домів ще в 1906 році, він за деякий час так засумував за рідним краєм, за садками, квітами й овочами, яких тут не було, що рішив завести власний сад. Довго не думаючи, він вислав листа до відомого тоді на цілу Україну і Росію садівника і шкілкаря — Семиренка*), — з просьбою порадити йому, як заложити сад в Новоніколаєвську, де він має гарний шмат землі, хату, тощо, але за садом пропадає і не має його де взяти. Семиренко йому відповів: "Порада для вас одна. Там, певно недалеко маєте ліс, а в лісах росте там дика сибірська яблуня. Раджу вам, накопати тих яблінок, насадити коло хати і будете мати сад і овочі на комфітури, галярети, компоти, тощо." А далі, наче на жарт, додав: "Коли ж вас таки дуже кортить завести в себе наші овочі, то щепіть цю сибірку нашими зразами. Посадіть їх в цебриках з діравим дном, а на зиму . . . хіба заносіть до хати . . . Зрази вишлю вам з наших шкілок, тих, що надаються на карли в Сибіру . . ."

Прочитавши цього листа, оповідає Петро Степанович, я задумався і в уяві вже розводив сад, робив вже цебрики з вухами, щоб легше переносити дерева, будував для саду на зиму приміщення і т. д.

І уява швидко стала дійсністю. Наробив цебриків, прибудував до своєї хати ще одну простірну кімнату з подвійними стінами і подвійними вікнами, насадив у цебрики дичок, як порадив Семиренко, і післав листа по зрази. Далі, пощепив ці дички ще в кімнаті, а як потепліло — виніс свої цебри в город, закопав і тішився як дитина, що щепи ростуть.

На зиму, як добре позимніло, заніс їх до хати, що огрівалася через двері його мешкання. Деревця скинули листя в хаті і гарно перезимували. На весні знову в город.

За три-чотири роки такої господарки 10 яблінок вперше зацвіли і зародили. Люди йшли до Петра Степановича як на прощу дивитися на те чудо.

Ранні сорти овочів дозрівали на дворі, а деякі, як ренета Семиренка, достигали вже в хаті. Це так заохотило Петра Степановича до дальших експеріментів, що він зараз же виписав собі від Семиренка карлових дичок на вишні й черешні, сливи і груші, та зрази до них.

Пізніше Петро Степанович добудував з другого кінця своєї хати ще одну кімнату. Доступ до цих зимових садів був з двору (в літі) і з його хати (в зимі). Що осени Петро Степанович свій мандрівний сад заносив до хати, а що весни виносив його в город. Вишні й черешні, як оповідає, цвітуть часто в хаті; він лише в день вікна відчиняє. На зиму дерева укладає в кімнатах тісно-густо, а на весні в городі вкладає в ями рідко. За свої труди має на цілий рік овочів, а в літі відпочиває в саді, наче в себе дома на Україні. Мріє завести в будуччині ще виноград.

Не знаю, що сталося з тим цікавим садом, бо після того вибухла війна. Я виїхав на фронт, а пізніше революція зовсім перервала мої звязки з Прокоповичем.

М. Боровський.

*) Лев Платонович Семиренко разом з дружиною, як українські патріоти, т. зв. народовольці, були царським урядом вислані на Сибір, де пробули 8 років; повернулись на Україну в 1887 році і тоді заложили свій розсадник овочевих дерев, що був і тепер є найкращим в СССР.

Саме тоді, як власники овець в південній Австралії мали клопіт з недостачою води для двох мільйонів овець, ґеольоґи відкрили підземний (50 до 100 стіп в глиб) резервуар води, вмістимости півосьма більйона ґальонів води, а розміром 19 квадратних миль.

БЕРЕЖІМО РЕШТКИ НАШИХ КАНАДІЙСЬКИХ ЛІСІВ

Не багато літ пройшло з того часу, коли особливо в Західна Канада (Манітоба, Саскачеван, Алберта) була вкрита більшими чи меншими лісами. Батьки наших старших людей, перші піоніри в цих провінціях ці ліси застали і дітям та внукам своїм оповідали. Сьогодня більша частина цих провінцій, а особливо їх південна часть, майже оголена від лісів, висушена ба й пересушена обернулася в справжній степ.

Не в одній провінції західної Канади вітер стає небезпечною загрозою для наших фармерів, він просто здирає-зносить верхні верстви виробленого, поживного, культурного ґрунту і несе його в безвісти десь в мочарі, озера, в рови та в ті шматки лісів і чагарників, що ще якимось чудом де-неде при фармах остали.

Кажемо чудом, бо знаємо, що ці оази, дарунки природи люди рікрічно винищують і то часто безпляново, безцільно, не по господарськи, самі незнаючи до чого все це приведе може й в недалекій будуччині.

І тому ми сьогодня вже нераз чуємо алярмуючі голоси преси: там і там в цім році панує сильна посуха — пшениця цілком пропала. А там, знова: сухі сильні вітри як і торік здерли верхній управний ґрунт, оголили молоде посіяне збіжжа яке пропало, — фармері в розпачі — безрадні. А далі іншим часом читаємо: в цьому році статистичні обчислення кажуть, що з такої то провінції степу покинули поселенці фармерування і перенеслися до Брітиш Коломбії чи де інде — стілько то людей, а з такої то стілько-то людей і т. д. Чи це не зловіща ознака, чи це не наслідки нашої нерозумної господарки з лісами? — Так, нерозважним поступованням ми порушуємо рівновагу природи, а вона цього не терпить і мститься. Найбільше, звичайно, терпить той, що живе серед природи, хто хліб з неї їсть. Отже, ніхто інший, а в першу чергу він — фармер, мусить добре ту природу знати і її закони шанувати.

Найбільшу шкоду по винищуванню лісових залишків роблять т. зв. фармерські бизнесмени, які не люблять фармерувати, у яких бракує душі і любови до господарки та які, як кажуть, "не вросли в землю". Вони часто міняють фарми, просто торгують ними, роблять звичайний бизнес, а ліс як безконтрольну частину фарми, просто вирубують, для швидкої наживи, як маловажний чомусь чинник при продажі фарми.

На жаль в демократичній країні вільному (але розважному) воля. Відповідних законів про охорону хоч цих решток лісу не має, бо більшість з них є приватною власністю. Однак до охорони цих лісових оаз прийти рано чи пізно мусить — хоч буде вже пізно і треба буде з відновленням лісу в степах починати з початків*).

В европейських країнах давно вже значіння лісу для людей, господарки і клімату та й держави — оцінили, тому там вже давно бють на алярм про збереження лісів, про нові заліснення. Ліси там охоронені відповідними законами, ведеться широка акція по заліснепню всіх неужитків, потворені ріжні товариства любителів і приятелів лісу, які всіма способами працюють на те, щоб існуючі ліси зберігти та нові вирощувати. На Великій Україні, де в час першої світової війни і революції, та в перші роки безплянової-грабіжницької господарки большевиків — знищено ліси, гьогодні взялись за розум і ведуть широку примусову акцію по відновленню лісів на Україні, бо помічено, що країна обертається в степ з усіма його

*) Довідуємося з преси, що уряд вже зацікавився цією справою і про неї говорить.

шкідливими для народу і краю проявами.

Найгірша біда в тім, що ліс вирубати дуже легко але насадити і виростити новий — дуже тяжко. Це розуміє кожна держава і лісом господарить строго пляново.

Яка ж рада на грядущу загрозу від винищування лісів в західній Канаді? Перше всього ми мусимо апелювати до уряду, щоб він до пляну своєї праці включив і справу постепенного заліснювання степів, обсаджування доріг деревами, неужитків, цвинтарищ, державних і приватних шкіл, церков, грищ, та інших обєктів. До приватних лісів і господарки в них уряд на разі не має права, отже питання про охорону цих існуючих ще нетикальностей права остає відкритим. Апелювати до т. зв. фармерських бизнесменів — шкода слів. Остається один вихід — апелювати в першу чергу до свідомости і розуму наших господарів — більших чи менших наших фармерів і взагалі до населення, щоб безпляново — без потреби не винищували дерева хоч би це були і чагарники з ріжних кущів. Хай кожний власник лісу чи приліску або чагарнику добре обрахує, які шкоди принесе в будуччині для наших дітей той одноразовий зарібок з продажі вирубаного дерева, за яким потім діти змушені будуть шукати. Свідомий фармер-господар, як я чув, постановив собі таке: на місце кожного зрубаного дерева — він садить 4—5 нових. Це найрозумніша постанова, яку лише можна придумати. Нашим бажанням було б, щоб цьому доброму примірови фармера наслідували всі інші. Таку постанову, яка входить вже в звичай, мають у нас в старім краю господарі, що до розведення садів, парків, аллей навіть по селах. Там ця постанова поширена ще в той спосіб, що як вродилась у господаря дитина, то і батько і дід на память садять по кілька овочевих дерев. Виходить донька замуж — садять грушу, жениться син — садять горіха, справляють іменини когось в родині — на честь його садять то чи інше овочеве дерево. Приходить свято Шевченка — громада в селі гуртом обсаджує якусь вулицю чи площу чи церкву липами, прийде свято Франка — другу вулицю чи школу обсаджують яворами і т. д. Душа радується за такий розумний і корисний звичай наших свідомих людей. І не треба сумніватися, що за кілька чи й кільканадцять літ край наш буде потопати в садах; села, дороги, площі і неужитки вкриються зеленню дерев — а це принесе їм і красу і здоровля, і лагідний клімат, і багацтво для народу і краю.

Не відставаймо від гарної традиції наших земляків, йдім їхніми розумними господарськими слідами і тут в новій нашій країні — Канаді. Самі це робім, вчім цього наших дітей та і других — чужих сусідів до цього заохочуймо і намовляймо; тоді історія Канади напевно запише наше імя як ініціяторів і піонірів по заліснення краю, в усуненню тих стихійних нещасть, які несе нам нерозумне витереблювання решток наших лісів та чагарників.

М. Боровський.

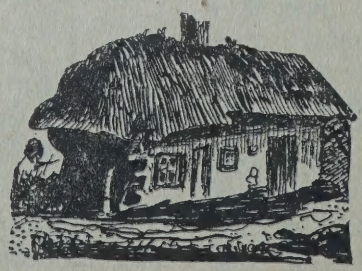

СЛОВЯНСЬКЕ ПИСЬМО — КИРИЛИЦЯ

Письмо, яке мають нині українці, це "словянське письмо", що відріжняється від "латинського" і грецького. Словянського письма вживають нині українці, москалі, білоруси (православні), серби і болгари. Розуміється, що кожний з тих словянських народів дещо трошки змінив, або деякі букви занехав, коли показалися йому непотрібними.

Українці мали якесь письмо ще перед заведенням християнства і словянського письма, і є взірці того давного письма, але прочитати його не вдалося.

Творцем словянського письма був св. Кирило (брат Методія) коло 855 року, а всіх букв було коло 40, чи і понад 40.

В церковних книжках, що дотепер ще вживаються, є коло 45 букв, хоч в українськім читанню є менше звуків. Опісля українці деякі букви вилишали, або додавали дещо (ґ, ô, î — етимольогія), а вкінци встановили нинішну "фонетичну" азбуку, в якій нема непотрібних буквів, але кожна буква має один незмінний звук. Це лад "фонетичний" (звуковий), в якім як говориться, так пишеться. Це найлекший спосіб читання і писання, який може бути.

Серби і болгари мають подібну "фонетичну" азбуку, але мають по кілька букв, яких не мають українці в своїм письмі; також білоруси мають "у" зі знаком на горі побіч звичайного "у". І кілька буквів (самозвуків) другі словяни трошки інакше вимовляють.

Все ж письмо згаданих словян є "словянським" письмом, — це "кирилиця" упрощена до теперішних потреб.

Назва "азбука" пійшла від того, що давно кожна словянська буква мала окрему довшу назву, і так прим. а, б, в звалися: аз, буки, віди. Від "аз-буки" пійшла назва "азбука", що означає всі букви разом, яких в письмі вживається.

Є ще інша азбука, що зветься "глаголиця", цілком неподібна ані до кирилиці, ані до латинки, і нею також були писані словянські церковні книжки в Хорватії та Дальматії, і ще нині потрошки її вживають. Але букви глаголиці дуже покручені і тяжче їх писати, тому глаголиця не могла поширитися.

ЛІСОВІ ПОЖЕЖІ — ЦЕ ВЕЛИКЕ ЛИХО.

Пожежі лісів спричиняють природним багацтвам Канади великанські шкоди. В девяти літах від 1940 до 1948 пожежі знищили торговельного дерева на 20 мільйонів долярів, а лісового молоднику на 9 мільйонів долярів. Всього лісового простору було вигоріло в тих роках 17.5 мільйонів акрів.

Найбільше шкоди з лісових пожеж було в 1941 році, і вони спричинили на 11 мільйонів шкоди. Від 1944 до 1948 року було з причини лісових пожеж понад чотири мільйони долярів шкоди кожного року. Та поза ті лиха з пожеж лісів є ще необчислимі, бо є з причини знищених лісів великі безпосередні шкоди.

ЩО САМИЙ МОРОЗ.

Ходить мужик по коршмонці,
Руки потирає:
— Ех, мороз же то, мороз!
З серцем промовляє.

А жидок: кахи! кахи!
Кашляє в макітру,
Та говорить: — Що мороз!
Якби то ще вітру.

Мужик носом покрутив:
Почекай же враже!
— Чи не кашель, каже, в вас?
— Таже кашель, — каже.

— Е, що самий кашель варт,
Кашель ще легонький,
Та якбито, каже, вам
Та до кашлю кольки!

Руданський.

Невинна дівчина

В давнину суди були не такі, як тепер, і кари були нераз дуже жорстокі. З тих часів маємо таку історію.

В Парижі, в Франції, коло 1766 року, служила дівчина в однім домі, якого властитель почав до неї залицятися. Коли вона була проти залицянь, він постановив на ній пімститися. Отже поклав в єї сховок кілька своїх річей і дав поліції знати, що його окрадено. При перешукуванню знайдено підкинені їй річи і почався суд.

Тоді судді брали справу надто поверховно. Дівчина стояла на тому, що вона невинна, але їй не вірили і засудили на повішення.

Вішав її син ката, що лише почав приучуватися до вішання, отже вішав дуже незручно, дуже невміло.

Тіло повішеної дівчини забрав лікар, щоби робити лікарські досліди, та коли за час хотів тіло різати, почув, що тіло тепле. Подумавши, що дівчина не є мертва, почав її приводити до життя, а рівночасно післав за священиком.

Доперва тоді, коли священик вже був, дівчина отворила очи. Побачивши священика, вона думала, що вона знаходиться на другім світі перед Богом, і почала кликати:

— Отче Небесний, Вічний Судіє! Ти знаєш, що я невинна, бо Ти все знаєш, отже помилуй мене! То злії люде мене невинно вбили . . .

Треба було довго її вговорювати, щоби переконати, що вона не вмерла, але жиє. Аджеж вона добре памятала, що її вішали, то як вона може тепер жити?

Коли прийшла до сили, то ночею пійшла з Парижа, щоби ніхто не довідався, що вона жиє. Вона опинилася в дальшому від міста селі і там проживала. А хоч лікар знав цілу історію, і в своїх записках все описав, то публично справи не виявляв, бо знав, що злочинець має сильних приятелів і ті його оборонять. Доперва пізніше, коли злочинець умер, справа стала відомою.

Такі тоді були часи і люде!

БРЕХНЮ БРЕХНЕЮ ЛАТАВ.

Їхало зі Стейтів до Канади двох приятелів, й один з них, Петро, каже другому, Павлови:

— В тебе така натура, що ти ніколи не скажеш так, як щось є, але завсіди мусиш або додати, або вменшити, або перекрутити. А то не добре. Ти таки уважай трохи . . .

— То ніби виходить, що я брешу . . .

— Брешеш, чи не брешеш, але так воно є.

— Ну, щож я зроблю, коли в мене така натура. Я часом і сам не думаю, як я брешу. Та коли б таке десь вийшло, то ти наступи мені на ногу, а я зараз все направлю.

Зайшли вони до когось в Канаді, розговорились і починає Петро оповідати про всякі дива, які є в Стейтах. А між іншим каже:

— Там є такі фармері, що будують стайні на тисячу стіп (фітів) високі.

Тут Петро так наступив Павлови на ногу, що той малощо не крикнув. Та як відотхнув, то подумав, що задалеко зайшов, отже треба ті стайні трохи зменшити, і каже в поспіху:

— Але хоч вони такі високі, то памятайте, що вони широкі тільки на два ярди.

Так брехун брехнею латав. А що подумали ті, що слухали, можна здогадатися.

ОГНЕТРЕВАЛА, ТЕПЛА, ВИГІДНА І НЕКОШТОВНА ХАТА

Чи ви пригадуєте собі як перші українські поселенці будували на своїх гомстедах свої хати з глини? Навіть тоді в лісних околицях, деякі українці воліли будувати свої хати з глини, бо то виходило якось лекше чим звозити та двигати тяжкі деревна . . . Тай не було тоді в багатьох грошей на закупно тяглової худоби, щоби деревна звозити, але була в них тоді сила і якась незбагнути витревалість переносити тодішне тяжке в поті чола життя. Коли й будували рублені хати з деревен, то їх все ж обліплювали грубо глиною, гарно вигладжували та побілювали. В лісних, напів лісних і в степових просторах такі побілені хати неначе усміхалися і були виразним започаткованням прийдешного розвою тих безлюдних але мальовничих просторів давнішої західної Канади.

Хата, комора, курник чи навіть малий хлів-стайня з глиняних стін та вишки, мають такі визначні прикмети, яких будівлі з деревляного матеріялу (ломбру) не мають і не можуть мати.

Найголовніше, що хата з глиняних стін і стелі є огнетревалою. Були случаї, що криша на хаті згорить, а внутро хати було майже ненарушене. І не лише хати з глини, але й рублені, коли їх стіни і вишка (піддах) обліплені грубо глиною, є також огнетревалі. Крім огнетревалости в хатах з глини, літом в найбільшу спеку холодно, а в зимі тепло і сухо. Навіть хата з цементового бетону не мала б таких прикмет.

Та мабуть перші глиняні хати на українських "гомстедах" західної Канади вже минулися. Коли ще які є, то лише як рідкі зразки колишніх хат. Коли в недавних роках хтось побудував хату з глини, або може ще побудує, то вже в більш модерний спосіб; як що з модернізованням глиняної хати малося б на увазі повну огнетревалість хати, то це було б добрим способом будовання, коли ж ні, то на тій точці хибним.

Стіни хати з глини мож будувати в ріжний спосіб і про це не будемо говорити, бо наші роджені в Старім Краю громадяни Канади про ті всі способи не забули. Належалося б лише підчеркнути, що мабуть нема ніякого іншого таншого від глини матеріялу, щоби можна його так просто, практично, швидко і в такі ріжні способи, до будовання примінювати.

Найбільшою хибою глини є те, що вона знадвору розмокає, але це тепер можна "скоректувати". Відомо, що болотнисті дороги затревалюється тепер супроти розмокання хльоро-солею, отже чи не можна б того робити з тинком глини для викічення знадвору? Замість теру, яким зливають такі дороги, такий тинк на стінах можна помазати найперш вареним олієм, що дається до фарби й опісля помалювати білою чи якою іншою фарбою.

Щоби тинк не "тріскав", то до глини додати дрібненького піску. Певна річ, що такий тинк треба робити і вигладжувати прирядами до плястровання. Коли б такий спосіб надвірного тинку можна практично примінити, то нічого кращого на розмокання глини не можна б придумати і ми очевидно з того, що попали на таку думку, були б лише дуже раді. Можна б знайти й інші способи (як "стоко" на дротяній решітці і т. п.), затревалювання глиняних стін від дощу, але вони коштовні і тому їх проминаємо.

Дуже цікаві дві статті з ілюстраціями про будову хат з глини подав в ч. 42, з дня 19 жовтня, 1949, найбільш розповсюджений (400 тисяч передплатників) англійський фармерський часопис Family Herald and Weekly Star, що виходить в Монтреалі. В одній статті майже на пів сторінки говориться про бу-

дування хати з глини на український спосіб так, як це бачив автор підчас будовання. В статті підчеркається, що як на теперішні високі ціни будівельного матеріялу, хату з глини можна збудувати малим коштом і дальше, що така хата є дуже вигідна; літом в ній холодно, а в зимі тепло і що вона майже огнетревала. Чогось похвальнішого щодо українських хат з глини не можна собі бажати.

Колись не те було. В початках ставлення таких хат, деякі старі громадяни, яких українці тут вже застали, висловлювалися про українські хати — коли не зневажливо, то й непохвально, — що то мовляв примітивний спосіб будовання, нехарний, непрактичний і т. п. Та очевидно — "кінець діло хвалить" і, хоч "пізно чим ніколи", українські глиняні хати дочекалися похвальних згадок. Вкінці вони таки здобули тут своє громадянство і їх поручає такий поважний часопис, як Family Herald and Weekly Star на канадійських фармах будувати і користати з їх солідних прикмет.

А. Н.

Нові овочеві відміни

Виплекування нових овочевих відмін є складним питанням до розвязки. Лише малий відсоток схрещень буває обіцюючим.

Сполуки схрещень виявляються на сіянцях лише після спроб. Тай треба на те неозначеного часу, бо на виплекання яблук бере звичайно кілька літ, нім такі сіянці зародять; але прискорити родючість сіянців можна щепленням на родючих дичках і старих шляхотних райок або й старих шляхотних яблінках. Родючість прискорюється також в теплярнях (ґрінгавзах).

Такі прищепи з добору сіянців нового перехресного споріднення зародять швидше чим молоді сіянці перехресних споріднень. Це також є получене з ускладненням, бо з поміж сотень і навіть тисячів сіянців треба вибирати для нащеплення найшляхотніші.

Шляхотність знова пізнається по листю, розгалуженню, буйности росту і витревалости. Такі прикметити також не завжди кажуть правди, аж поки не провіриться їх овочів.

САМІ ТОВАРИШІ.

Хоч большевики розумніші люде від небольшевиків, але і большевик може здуріти. І було таке, що один большевик здурів. Тоді скликає він людей і починає промову:

— В Росії зроблено те, чого ще на світі не було, — там всіх зрівнано, там всі собі **товариші.** Самому наймудрішому батькови нашому Сталінови навіть найдурніший "їдець" каже: "товаришу". Чекістів всіх звуть лише товаришами! Суддів кличуть суджені товаришами! Розстрілюють, кого треба розстрілити, також товариші! Голодом виморювали українських куркулів — товариші! Не позволяють вам переписуватися з вашими рідними — товариші! Не позволяють чоловікови заговорити на дорозі до другого чоловіка — товариші! Вимагають, щоби діти робили на родичів доноси — товариші! Відобрали від людей все, що люде мали — товариші!... Отже бачите, нема панів і рабів, — там є лише самі товариші. Такого в світі ще ніколи не було.

Такі нісенітниці плів одурілий большевик! А розумний большевик ніколи вам такого не скаже.

КІЛЬКА ПРИГАДОК

Матеріяльне і моральне майно.

Чоловікови треба матеріяльного майна, — треба "хліба і до хліба", треба хати, поля, ліса, воза, худоби, потрібної праці, чи ремесла, треба одежі, палива — треба грошей. Все те є матеріяльним майном, грошевим майном. Воно потрібне для вдержання нашого тілесного здоровля і життя.

Але чоловік складається з тіла і душі, отже треба подвійного майна, — майна для тіла (матеріяльного) і майна для душі, — майна культурного, майна морального, майна релігійного.

Мені доводилося колись бачити книжку про ковальство, підручник для ковальського ремесла, і там зараз на вступі говорилося меншебільше таке:

"Ковальство, це ремесло, яким можна заробляти на прожиток, на хліб, можна ним придбати грошей, стати заможним. Але ремесло є лише ремеслом. Коваль повинен памятати, що він є також чоловіком, отже повинен він дбати, щоби бути не тілько визначним ковалем, але і визначним чоловіком.

"Коли ти коваль, то не замикай цілого себе в кузни, як арештанта. Кузня має бути для праці в означенім часі, — вона не сміє забирати всего твого часу, всіх твоїх думок і почувань. В кузни ще не міститься вся людська вартість, всі людські обовязки.

"Памятай, що ти не тілько коваль, але і громадянин. В будний день працюй в кузни, а в неділю йди до церкви й інтересуйся церковними справами. Ти повинен бути діяльним членом громадських орґанізацій, розуміти їх, піддержувати їх працю, ними клопотатися. Це також твої орґанізації.

"Не будь таким, як бувають ковалі, що люде в неділю йдуть до церкви, а коваль в кузни лад робить, замітає. Каже, що часу нема йти до церкви. Люде поза своїми матеріяльними справами клопочуться всякими громадськими справами, а коваль каже, що в нього на таке нема часу. Люде в вільнім часі читають, а коваль каже, що в нього нема часу на читання...

"Ти не будь таким! Будь ковалем, але будь і гідним чоловіком, і гідним християнином, і гідним громадянином. Коли таким не будеш, то ти маловартний чоловік..."

Така лекція ковалям була на вступі книжки, — дуже розумна лекція! Все сказане в ній зводиться до того, що: "Будеш гідним чоловіком, то будеш гідним ковалем."

Тут би додати, що кожне заняття, кожне ремесло, кожний фах є такою кузнею, — чи фармерство, чи кравецтво, чи купецтво. Чоловік може в кожнім заняттю так залізти по вуха в своє заняття, що поза ним світа Божого не буде бачити.

Знаю один випадок: в неділю зраня телефонує чоловік до лікаря, 25 миль, чи що далекого, щоби приїхав, бо жінка слаба. І лікар питає:

— Чи жінка дуже слаба і треба зараз приїхати, чи не дуже і можна мені приїхати аж пополудни?

— Коли ти дуже занятий, — каже чоловік, — то приїдь пополудни. Слабість не є поважною. — На те лікар:

— Я цілком не занятий, але нині неділя, то я хочу бути в церкві. А вже як вийду з церкви, то зараз приїду. А в церкві за твою жінку помолюся...

Це був не тілько ремісник-лікар, але також культурний чоловік, примірний громадянин. Він, — як говориться, — давав людям людське, а Богу давав Боже.

Ось що повинен памятати — і фармер, і ремісник, і фаховець, і робітник. Тоді він буде не тілько вартним ремісником, але вартним чоловіком і громадянином.

Домашна бібліотека.

В культурнім домі є завсіди домашна бібліотека. В такім домі є

відповідна шафа на книжки, є також часописи.

Такий дім час від часу докуповує нових книжок, шанує і зберігає їх.

Люде, що не мають бібліотеки, читають мало, коли взагалі що читають, коли ж хочуть читати, то лише позичені книжки. Самі не хочуть на купно книжок дати грошей. Хоч не жалують грошей на забаву, на несподіванку, на чийсь ювілей ітп. Не жалують грошей на курення, хоч прокурять річно і кількадесять долярів. Не жалують купити деколи напитку.

Словом, — дбають про матеріяльне, про тілесне, а не дбають про душевне, про моральне, про культурне. І тому вони можуть матеріяльно стояти добре, можуть бути заможними, можуть мати вигоди і хвилеве вдоволення, але з боку розумового, з боку культурного вони стоять позаді. Про таких чується нераз вислів, що: "Великим автомобілем малий чоловік їде."

Бібліотека, то майно культурне. Це розум. Це ширший світогляд, широке знання. Бібліотека, це хліб для душі. Це те, що робить чоловіка мудрішим, кращим, гіднішим, вартнішим.

І тому на бібліотеку ніхто не повинен жалувати грошей, бо гроші видані на бібліотеку, це набуття культурного майна. Ті гроші не пропащі, — їх лише заміняно за іншу вартість.

Де є бібліотека, де люде вдома багато читають, там і бесіди бувають мудріші, і там діти тих бесід слухають і вчаться також думати. Там і діти читають і самі вчаться.

Відомий мені примір, де батько кожного вечера читав всім вдома Історію України і толкував менше зрозуміле. Інший батько читав дітям поважні статті з Українського Голосу з відповідними поясненнями. І дочка його, дівчина, оповідала: "Коли щось дуже мудре, то я опісля ще раз сама його перечитую."

Відомі приміри, де мати читає дітям книжки і толкує та пояснює. — Це вказує, яке значіння має домашна бібліотека і домашне читання.

І лише так дім може стати дійсним культурним домом.

Своє читання.

Все своє повинно стояти в українців на першому місци, отже і своє письмо, і своя книжка, і своя ґазета ,і своє знання, і свій розум. Хто ж своє знає і поважає, той і чуже буде якслід знати і поважати. Казав же ґубернатор Твідсмюр: "Коли будеш добрим українцем, то будеш добрим канадійцем."

Дітей треба вчити по своєму читати змалку, десь від пяти років, а то можна і скорше. І заставляти до читання, щоби навчилися скоро і легко читати і щоби перечитували свої книжки і ґазети. Не питати дітей, чи вони хочуть по українськи вчитися, але сказати: Вам треба, отже мусите вчитися. І книжок для дітей купувати.

Треба також дбати, щоби і сусіди і знакомі своїх дітей по свому вчили, — отже треба їм пригадувати, треба спонукувати кажучи: "Робіть, як я роблю! Ми всі повинні дітей свого вчити." І чужих дітей заохочуйте, щоби свого вчилися, своє добре знали, читали, поважали, по своєму між собою говорили, по своєму писали. Хто дбає про своїх дітей, — добре робить, а хто дбає ще і про чужих, — лучше робить.

Лише таким ладом можна виховати дітей на розумних і поважних людей.

Почуття низшости і рівности.

В дуже несвідомих людей буває завсіди "почуття низшости". Чоловікови здається, що він гірший від чужих людей, що його мова гірша, що його звичаї гірші... Такий рад своє закривати, свого відпекуватися, своє міняти за чуже, чужі латки до свого прилатувати, чужих в усім наслідувати, а своє забувати.

Це є ознака дуже малої культурности. Такими людьми чужі по-

слуговуються, але їх не поважають, бо нема защо поважати.

А українець з ширшою культурною свідомістю знає, що чуже не краще від нашого. Воно краще для чужих, а для нас наше краще. Він знає, що чужі люде не лучші від нього, — і що неодно наше може бути навіть вартніше від чужого само собою.

В такого є почуття рівности з другими. Я такий, як всі, моє таке вартне, гідне і вартне для мене, як чуже для чужих, — каже він. Він своє поважає, своїм жиє, своє обороняє, коли треба. Такого і чужі мусять поважати. Вони думають: "Коли він знає ціну свому, коли своє поважає, то він і вартість нашого розуміє!"

Отже треба плекати в себе почуття рівности з другими, і це буде ознака дійсної культурности.

Свої імена.

Буває, що люде дають своїм дітям чужі імена, як ніби кращі, що знов є ознакою несвідомости. Українські родичі, український дім, а в нім діти з іменами анґлійців, французів, або імена з Голивуд, з "фони пейперів". Пощо такого? Це ознака почуття низшости.

Імена треба давати свої — Іван, Петро, Микита, Гарасим, Параска, Настуня, Оля . . ., але виховувати так, щоби той Гарасим, чи Параска були такими гідними людьми, що і чужі будуть перед ними шапки скидати.

Свої звичаї.

Оскілько лише можна, треба свої звичаї вповні затримувати, головно ж святочні, — різдвянні, йорданські, великодні. Не занедбувати їх, не чіпляти до них чужих латок, не казати, що без того обійдеться. Наші звичаї, це великі культурні цінности. Відомо, як анґлійський учитель говорив про різдвяні наші звичаї: "Шануйте їх, люде, бо це велика культурна вартість. Коли їх стратите, то лишиться в життю порожнеча, якої нічим гідним не заповните."

Також не закликати на великі свята, як Різдво, Йордан, Великдень, чужих людей. Це релігійні свята і релігійні звичаї, а їх чужі не розуміють і поза очи можуть їх висмівати, а разом і тих, що ті звичаї мають. Це має бути ваша релігійно-приватна власність. Жид ні турок вас, і взагалі нікого чужого на свої свята не кличе.

Я канадієць.

Часто буває, що коли звернете комусь з молодих увагу, що він не поводиться, як українець повинен поводитися, то він вам: "Я канадієць!" "Ай ем Кенедієн." І думає, що вже себе виправдав. А наділі він себе осудив.

Бо в тім, що хтось "канадієць", ще не криються великі розуми, ані чесноти. "Канадієць", це політична приналежність, громадянство. Але кілько злочинців, розбишаків, злодіїв є "канадійцями", отже яка кому користь чи слава з їх канадійства? Вони ж є лихом і соромом Канаді. Чи поважали би в суді злочинця, який заявляв би гордо, що "Ай ем Кенедієн?" Лише гідний чоловік є вартним канадійцем, а дрантя є всюди дрантям.

Отже не те важне в щоденнім життю, чи хтось є канадійцем, а те, чи він є гідним чоловіком, — характерним, совісним, примірним, гідним довіря.

Нездорове явище.

Каже великий французький письменник, Віктор Гіґо (1802—1885), що коли чоловік переходить з одного життєвого щабля на інший, то він губиться, тратить на все здорову міру, тратить здоровий розсудок і рівновагу. Це буває, коли бідак скоро багатіє; коли чоловік входить в окруження, яке він уважає висшим, панським; коли вибесь на становище, якого не сподівався ітп. Тоді, — каже Гіґо, — **чоловік лишає своє найлучше, найрозумніше, найгідніше, а від**

чужих, між які входить, бере найгірше.

І зрозуміло чому. Він нового для нього світа не розуміє і уявляє собі, що там все найкраще, наймудріше, найгідніше, — що там кожна справа варта багато золота.

Отже наслідує він наосліп тих чужих з усім, де треба і де цілком не треба; він своє лишає, свого цурається і в усім до чужих достроюється, він до чужих привязується, тулить себе, де лише може, прилатує до себе чужі латки, сунеться всюди в їх товариство, дітей своїх чужими іменами називає, запобігає чужої ласки, низько чужим кланяється, рад закрити своє імя, свою народність ітд. ітд.

Багато є тих, що при стрічі з чужим світом, з чужими людьми, з чужою культурою так дивачіють. А коли їм здається, що всі чужі то пани, при яких також і вони панства набираються, — то чужі розумні люде бачать, що це нерозумні люде і поза очи з них сміються.

Найздоровший, найкращий, найповажніший ґрунт в життю, то власний ґрунт, власна культура, власне імя, власна історія, власне все те, на чім можна написати: "То моє!" А хто гідно на своїм ґрунті стоїть, той і чуже розуміє; хто шанує своє, той пошанує і чуже; хто гідний на своїм, той всюди буде гідний і чужі мають довіря і пошану до такого чоловіка.

Це треба нам памятати, а тоді ми будемо розумними і поважним людьми, а тимсамим поважними громадянами того краю, в якім живемо.

Таке нездорове явище, яке зауважив Гіґо в Франції, всюди на світі повторюєсь. Коли ж будемо знати цю слабу сторону людської вдачі, то будемо обережні і не зійдемо на манівці.

Це були би пригадки, які треба завсіди мати на увазі. Хто буде робити, як в тих пригадках сказано, той культурно буде стояти високо; його дім буде свідомим культурним домом; його діти будуть розумні і поважні; він між своїми буде в повазі і чужі будуть його поважати і з ним числитися.

К. П.

КІЛЬКА ПОРАД

Плями з вишень на полотні. — Заплямлене місце мочиться в молоці і лишається так на цілу ніч.

Нагнітки. — До нагніток є нині в аптиках лікарства, але може бути добрим і такий спосіб: намочити мякушку хліба оцтом і привязати на ніч до нагнітки, обложити мокрим платком. Рано нагніток дається зішкрабувати. Коли б треба, то повторити ще раз.

Змягчення обуви. — Найкращою оливою до змягчення обуви (черевиків, чобіт) є "рициновий олій" (кестор ойл). Тоді і вода мало чіпляється.

Оливою замащені руки — можна вмивати найперше водою з піском, або землею. Земля чи пісок забере оливу, а тоді можна водою і милом.

Заржавілі шруби — треба добре розігріти, а тоді розкрутяться. Можна налити на них нафти і запалити (в безпечнім місци), або приложити розпечене силью залізо і так розпечи. Окремі свірні з шрубами розпікати в печі.

При коленню дров на паливо — тяжко колоти, де є сук (ґудз), бо від сука дерево не хоче відколюватися. Отже треба розколоти сук, вдаривши в саму його середину. Так сук легко колеться.

Що він робив би.

— Що ти робив би, коли б в лісі побачив перед собою медведя?

— Е, то дурниця! Важніше, що він тоді робив би . . .

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНА КАТЕДРА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ У ВИНИПЕҐУ

Думка про будову Катедри у Винипеґу зродилася в душах і серцях самих вірних, зібраних при Православній Громаді у Винипеґу. Цей великий замір одобрив Девятий Собор УГПЦ в Канаді, що відбувся 28—30 липня, 1946 р., в Саскатуні, Саск., такою постановою: "Девятий Собор вислухавши просьбу новозорґанізованої Громади Пресвятої Тройці у Винипеґу, щоби її признати Катедральною Громадою Української Греко-Православної Церкви в Канаді, уважає, що узглядненння просьби згаданої громади є на місці та що вона може стати катедральною громадою, між іншим на таких услівях:

а) Церковний будинок, що буде побудований, і майно, яке громада буде мати в посіданню, має бути власністю У. Г. П. Церкви в Канаді...

в) Будова Катедральної Цер-

кви має бути в тіснім порозумінню з Консисторією У. Г. П. Церкви в Канаді, і громада має понести половину коштів будови церкви."

Повища ухвала вже стала дійсністю.

Площу на будову Катедри куплено на імя Української Греко-Православної Церкви в Канаді, і вона знаходиться в найкращому місці в Північному Винипеґу, при головній вулиці Мейн стріт. Площа займає поверхню: довжина 250 фітів, ширина 200 фітів, що разом дає понад 5000 квадратових фітів, або понад один акер землі. Катедра буде знаходитися дуже близько Консисторії УГПЦ в Канаді, Колеґії св. Андрея та Дівочого Інституту.

Дня 11 вересня 1949 р. Впреосв. Архиєпископ Мстислав, в асисті о. Прот. С. В. Савчука і о. І. Дмитрова та при співучасти 800 мирян із Винипеґу й околиці, після спільного Богослуження посвятив площу під будову Катедри.

Рисунок пляну Катедри виготовляли славні українські архітекти, Олекса Повстенко і Юрій Корбин. Цей проєкт-рисунок розробили в подробицях винипеґські архітекти і пристосували до місцевих кліматичних умов. В загальному, зверхний вигляд Катедри буде відображати архітектурне будівництво церков на Україні нашого славного Гетьмана Мазепи.

Дня 26 вересня 1949 р. урочисто розпочато будову Катедри. Вже викопано спід на "бейсмент", довгий 90 фітів, широкий 74 ф., та глибокий 10 ф., і є в Бога надія, що ще цеї осени 10 ф. бейсменту до висоти поверхні землі буде закінчених, а других 10 ф. бейсменту передбачується, якщо позволить погода, зробити в зимі.

Розмір будинку Катедри такий: висота 150 ф., довжина 105 ф., а ширина 74 фіти. В Катедрі буде місця на 1000 людей, а в салі під Катедрою на 800 людей. Ціла будова Катедри спочиватиме на 180 залізо-цементових слупах, вкопаних до 52 фіти в землю, аж до скали.

Православні Українці міста Винипеґу й околиці вже зложили поважну суму грошей. Доказом цього є купно площі, що разом із іншим устаткуванням коштує 12,500 долярів, а за решту пожертв ведеться будова. Видатки з дня-на-день побільшуються. Надходять вже пожертви від православних українців Канади, але вони, покищо невистарчаючі.

Церква, це велика моральна сила Українського Народу, це його найбільша Культурна Сила. Український Нарід завсіди це розумів, і тому вже рівночасно з будовою Української Держави після 1917 р. почалася на Україні віднова Української Православної Церкви. І тут в Канаді перша громадсько-орґанізаційна українська праця починалася від будови Церков й тимсамим орґанізовання українських громад, а з тим поширення всякої іншої української культурної праці. Так справджуються слова Христа, що коли Церква збудована на сильній і щирій вірі людей, то пекольна сила єї не переможе. Бо тоді Церквою буде живий віруючий народ, разом з усією дальшою його культурною працею і з цілим його життям.

І тому то пожертви батьків на будову Катедри лишать їхнім дітям величавий і незнищимий памятник, лишать живий доказ батьківської віри, щирости й ідейности.

Катедральний Храм, це справа всего православного Українського Народу!

По інформації звертатись і слати жертви на адресу:

Holy Trinity Ukrainian Greek-Orthodox Cathedral
259 Church Ave., Winnipeg, Man.

Злапали — втік.

Син: Тату, ми злапали лиса, що закрадався до наших курей.

Батько: А де ж той лис?

Син: Еге, втік!

ВАЖНІШЕ З УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Коли ріжні народи переходили з Азії до Европи, то Українці вже жили на Українській Земли. З того виходить, що Український Нарід жив на Україні від непамятних часів.

Княжі часи.

800. Початки Київської Держави.
900—914. Князь Олег.
946—946. Князь Ігор.
946—960. Княгиня Ольга, бабка Володимира Великого.
960—972. Святослав, син Ігоря, а батько Володимира Великого.
979—1015. Володимир Великий.
981. Володимир лучить Галичину з Київською державою.
988. Хрещення України.
1015. Смерть Володимира Великого.
1017. Збудовано Софійський Собор в Києві.
1019—1054. Ярослав Мудрий.
1111. Побіда Володимира Мономаха над Половцями.
1169. Москалі нищать Київ.
1185. Похід Ігоря на половців, описаний в поемі "Слово о полку Ігоревім."
1199—1205. Роман, син Мстислава, князем волинським.
1205—1264. Данило, син Романа, князем галицько-володимирським.
1223. Перший похід татар на Україну.
1240. Другий прихід татар. — Кінець Київської Держави.
1240. Батий знищив Київ.
1253. Коронація Данила.
1264—1300. Лев, син Данила, галицьким князем.
1340. Юрій II. (Болеслав Тройденович) послідним галицьким князем. Галицько-Володимирська Держава кінчиться.

Україна під Литвою і Польщею.

1340. Перший похід поляків на Галичину.
1352. Молдавія забирає Буковину.
1357. Перше прилучення Галичини до Польщі.
1500. Початки Козаччини.
1537. Перша українська друкарня у Львові.
1580. Початки Острожської Академії.
1582. Надруковано в Острозі першу словянську Біблію.
1585. Львівське Брацтво купило друкарню Федоровича.
1586. Львівське Брацтво стає Ставропигією. Початки середної школи у Львові.
1589. Турки і татари облягають Львів (27 серпня).
1591. Перше повстання козаків проти Польщі.
1596. Берестейська церковна унія.
1608. Помер князь Константин Острожський.
1614—1622. Петро Конашевич-Сагайдачний гетьманом.
1615. Перша друкарня в Київі.
1632. Заснування Київської Академії митр. Петром Могилою.

Козацькі часи.

1647. Помер митр. Петро Могила.
1648. Богдан Хмельницький стає гетьманом.
1648. Облога Львова Хмельницьким.
1649. Вїзд Хмельницького до Київа.
1654. Переяславський договір (угода Хмельницького з Москвою).
1657. Помер Богдан Хмельницький і Виговський став гетьманом.
1665—1676. Петро Дорошенко гетьманом цілої України.
1687. Іван Мазепа вибраний гетьманом.
1687. Москва взяла Українську Церкву в свої руки.
1709. Битва Мазепи з москалями під Полтавою (8 липня). — Мазепа помер 3 жовтня, 1709.
1709. Москалі руйнують Стару (Чортомлицьку) Січ.
1709—1722. Іван Скоропадський гетьманом.

1722. Москалі заводять Малоросійську Колеґію на Україні, як свою тут на Україні.
1722—1724. Павло Полуботок наказним гетьманом.
1724. Смерть Полуботка в Петропавловській тюрмі.
1750—1764. Гетьманування останнього гетьмана, Кирила Розумовського.
1764. Москва касує Гетьманщину.
1768. Гайдамацьке повстання (яке описує Шевченко в поемі "Гайдамаки").
1796. Народився Іван Котляревський.
1772. Поділ Польщі. Москва бере Волинь і Поділля. Австрія бере Східну Галичину.
1775. Москалі руйнують Січ.
1775. Прилучення Буковини до Австрії.
1783. Цариця Катерина II заводить на Україні крепацтво (панщину).

Відродження України.

1798. Виходить "Енеїда" Котляревського.
1803. Помер в московській тюрмі останній кошовий Запорожжа Іван Кальнишевський.
1811. Народився Маркіян Шашкевич.
1814. Народився Тарас Шевченко.
1818. Перша українська граматика — Павловського.
1838. Виходить "Русалка Дністрова", перша українська книжка в Галичині.
1838. Помер Іван Котляревський.
1840. Появляється "Кобзар" Шевченка.
1843. Помер Маркіян Шашкевич.
1846. Засновується Кирило-Методіївське Брацтво.
1848. Скасовання панщини в Галичині.
1861. Скасовання крепацтва в Росії.
1861. Смерть Шевченка.
1863. Заборона українського слова в Росії (Валуєв).
1868. Засновано т-во "Просвіти" у Львові.
1874. Засновано друкарню Наук. Т-ва Шевченка у Львові.
1875. Помер Олександер Афанасіїв-Чужбинський, що написав пісню "Ще не вмерла Україна".
1876. Заборона українського письменства в Росії (Юзефович).
1882. Починає виходити журнал "Київськая Старина".
1891. Засновується "Українська Радикальна Партія" в Галичині заходом Драгоманова.

20-те століття.

1905. Перша революція в Росії і на Україні. Перший український часопис на Україні "Хлібороб".
1906. Перший український щоденник в Київі "Громадська Думка". — Перші українські посли в Думі (в російськім парляменті).
1907. Друга Дума і створення Української Громади" послів.
1907. Померла Марко Вовчок, визначна українська письменниця.
1908. Січинський вбив Потоцького у Львові.
1916. Помер Іван Франко.
1917. Друга революція в Росії. — Утворення Української Центральна Рада в Київі. — І-ий Універсал Центральної Ради про автономію України (23 квітня).
1917. 2-ий Універсал Центральної Ради. — 3-ий Універсал. — проголошення України републикою (22 листопада).

Самостійна Українська Держава.

1918. Вибрано перший уряд України (Народний Секретаріят).— 4-ий Універсал (9 січня) — проголошення самостійної України. — Павло Скоропадський став гетьманом 28 квітня). — Повалення Скоропадського (15 листопада) й утворення Директорії.
1919. Проголошення в Київі зєднання Соборної України (22 січня). — Мирова конференція в Парижу признає Закар-

патську Україну Чехословаччині.

1923. Рада амбасадорів дає Галичину Польщі.

1926. Шварцбарт вбиває Петлюру в Парижі (25 травня).

1930. Польські погроми в Галичині.

1938. Поляки знищили на Холмщині понад 100 українських православних церков.

1938. Твориться Закарпатська Українська Держава (Карпатська Україна). — 10 листопада, 1938, проголошено з Хусту Маніфестом самостійність Закарапатської Української Держави.

1939. Почалася друга велика війна, а при єї закінченню 1945 р. большевицька Росія забрала всі західні українські землі.

КОРОТКІ УВАГИ РОДИЧАМ

1. Не давайте дитині всего, чого вона хоче і за чим плаче. Покажіть її, що не все можна, чого вона забажає.

2. Заведіть карність (дисципліну) супроти дитини від колиски.

3. Не дозволяйте, щоби дитина верещала, копала ногами, била кулаками, качалася. Так виробляється щораз більша впертість. Отже коли дитина робить до того початок, зупиніть, покарайте, а вона пізніше не буде собі на таке позволяти.

4. Не дозволяйте, щоби докучала, щіпала, драпала.

5. Коли дитина в дійснім клопоті, відноситься до неї щиро, дбало, зі співчуттям. Тоді дитина побачить, що де треба, то вона має в вас щирих заступників і помічників.

6. Не розжалоблюйте дитини непотрібно, коли вона трошки вдариться, чи впаде. Скажіть їй: "то ніщо, воно перестане боліти, загоїться."

7. Не карайте наосліп. Перше розвідайтесь як і що. Дитину несправедливість з вашої сторони більше вражує, ніж заслужена кара.

8. Не підкуплюйте дитини. Не кажіть: "Зроби це і те, то я тобі щось дам." Так дитина за все схоче платні і не послухає, коли платні не буде. Вона повинна виповняти ваші прикази з обовязку.

9. Коли щось дитині обіцяєте, виповніть. Тоді дитина буде мати до вас довіря.

10. Не кричіть на дітей, але приказуйте спокійно, коротко, ясно і рішучо. Діти до крику привикнуть і не будуть боятися, тай самі будуть кричати.

11. Толкуйте дітям розумно, що добре і чому воно добре, що зле і чому зле, що можна, а чого не можна і чому не можна, що потрібне, а що ні. Додавайте до того приміри, а діти це приймуть, як велику науку. З дітьми треба і "розумувати", хоч і на міру діточого розуму.

12. Вечорами, чи при часі читайте старшим дітям щобудь своє інтересне, байки, оповідання, пояснюючи, що треба. Це розвиває діточий розум і заставляє до поважного думання.

13. Вчіть дітей співати свої пісні. Вони тим дуже захопляться, а пісня ублагороднює людську натуру.

14. Будьте строгі і рішучі супроти дітей, коли того треба, але щирі і ласкаві, коли діти гарно поводяться. Тут вони зрозуміють, як треба поводитися.

15. Приучуйте, як мають заховуватися при столі, при чужих людях, в чужій хаті, на вулици. Вони приймуть вашу науку.

16. Не вживайте супроти дітей таких висловів, яких ви не хотіли би чути від дітей. Не кленіть, не називайте. Розумне і рішуче слово

має найбільше сили.

17. Не говоріть при дітях про приватні справи, про які сусіди не мають знати, бо діти можуть все рознести. Вони ж не розуміють ваги ваших справ.

18. Не виявляйте більше прихильности до одної дитини, а менше до другої. Ви повинні бути для всіх дітей однакові.

19. Не вимагайте від дітей такого поведення, якого в вас самих нема. Вчіть дітей своїм приміром: "Ми так робимо, отже і ви так робіть."

20. Провадьте свій дім і своє життя так, щоби діти відчували, що це їх дім; що тут для них є найбільше щирости, дбалости і захисту. Так, щоби і в старшому віці згадували: "Дім наш був гарний."

21. Не розпещуйте дитини, бо тим її попсуєте. Руководіться найперше здоровим розумом, а не самими почуваннями. Дитину треба тримати в руках. Попуск веде до роспуску, а роспуск веде на манівці.

22. Забороніть дитині брати в руки все, що вона захоче, — чи вдома, чи в чужій хаті. Коли чого хоче, нехай вас запитає, нехай дозволиться.

23. Поясніть дитині те, що вона питає, а це вже буде для неї наукою.

24. Оповідайте дітям гарні приміри, про добрих дітей, про добрих людей, а діти будуть старатися їх наслідувати.

25. Не згадуйте ніколи того злого, що дитина вчора зробила. Досить того, що є нині.

26. Не перехвалюйте дитини, а то вона стане зарозумілою. Памятайте, що ваші діти такі, як всі діти.

27. Не пускайте дітей, щоби волочилися куди хочуть, з ким хочуть і доки хочуть. Там вони навчаться багато поганого.

28. Виховуйте дітей релігійно, вчіть молитов, побожних пісень. Старша дитина повинна мати свій Молитовник. Посилайте дітей до церкви, до Недільної Школи.

29. Посилайте до своєї Рідної Школи, коли є близько, а позатим вчіть дітей свого письма вдома, коли їм є бодай 5 років. Заставляйте до свого читання. Купуйте для них українські книжки час від часу, щоби мали свою власну Українську Бібліотеку.

30. Коли ж ідуть до Української чи Публичної анґлійської школи, то пильно наказуйте, щоби гарно поводилися і слухали учителів, а коли ж почуєте, що учитель вашу дитину покарав, то не нарікайте на учителя, бо ваша дитина могла спонукати його до того. Його кара може бути великим добром для вашої дитини.

Це ті уваги, що родичі повинні мати їх перед очима. Коли ж до них додадуть і своїх уваг, то виховають своїх дітей на гарних дітей і поважних людей.

Виховательна.

УКРАЇНЦІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

Тут кілька згадок про те, як поляки нищили українські школи, а заводили свої польські.

Вже при кінци 1923 року на Холмщині і Підляшу не було ані одної української школи, а на Волині лишилася їх лише десята частина.

В Галичині було в 1911—1912 р. звичайних українських народних шкіл 2,612, а вже під Польщею 1920—1921 року було їх лише 1920, отже 682 менше.

Польських народних шкіл було в 1911—1912 р. 1,538, а вже 1920 — 1921 р. під Польщею було їх 1872, себто 335 більше. А до того ще було приватних польських шкіл 474.

А перед тим, як Польща мала згинути, українські школи були тілько на показ.

Ще 1923 р. поляки голосили, що впродовж 3 до 5 літ буде на українських землях 10,000 польських шкіл, а тоді за короткий час всі українці спольщаться.

І ТАК ДАЛІ, І ТАК ДАЛІ

(Низше поданий вірш був поміщений в давнім календари "Чорнохліба", але що люде його і нині згадують, то ми подаємо його і в теперішнім календари. Когось він заінтересує, комусь придасться, а може кого і на добру дорогу наведе.)

Була собі . . . Ну, не знаю,
Як назвати її маю, —
Ні Марія, ані Ганя,
Знать Катруся, чи Параня . . .
Була собі . . . Най там буде! . . .
Якось звали її люде.

Личко мала таке саме,
Яке було в її мами,
Коли була в свого тата,
Й яке мають всі дівчата.
Такі личка на всім світі
Мають всюди малі діти,
Й кожна дівка відданиця,
І тому це не дивниця.
Гарная була на вроду,
Й українка була зроду,
Та про теє мало знала,
Не питала, не думала.
Старші люде, коли хочуть,
Най собі тим ум морочуть,
А вона . . . Пощо їй того?
Можна обійтись без нього!

Виховання мала дбале,
Хоч погане і нездале . . .
Батько й мати лиш пестили,
То вмивали, то мастили,
Порох з неї обдували,
Годували, напували,
Біле личко ще білили,
А хвалили тай хвалили . . .

Лиш про розум — то не дуже,
Своє знати — їм байдуже,
Щоб думати — нащо того?
Обовязки — донічого!
Та зле було не так дуже,
Бо дівчині не байдуже
Була власна єї врода,
А там дальше всяка мода,
Клинці, шнури, пудри, пухи,
Новомодні капелюхи.

Та ще мушу вам сказати,
Що навчилася читати,
І читала не по трошки,
А від дошки і до дошки . . .
Геть до пізна не йшла спати,
Щоби більше прочитати.

А читала катальоґи:
Про новенькі гарні "боґи",
Самоходи і перкалі,
І так далі, і так далі . . .

Годі всього оповісти, —
В чім ходити, і що їсти,
Всього там . . . путя ні міри . .
І кафтаники, й ковніри,
Ріжні ґудзики, вильоти,
І причепи й перемоти . . .
Спідниці, — одні широкі,
Там вузенькі, там безбокі,
Там з хвостами, там із клиня
Що поважна господиня
Дармо би не хтіла брати,
Ба, гонила би із хати.
А там пудри ще інакші,
Гребінці там твердші, мякші,
Черевики і перкалі,
І так далі, і так далі . . .

Це була єї лектура,
Вся єї література!

Але й світом клопоталась
І найперше все питалась:
А що в світі де чувати?
Чи де танців не видати.
Чи не грають де музики?
В неї ж модні черевики!

І розумна була дуже:
Рідна мова їй байдуже!
Все чужою говорила,
Своє ж рідне . . . рила, рила . . .
А лінива ані трішки:
До "ґуд-тайму" все йде пішки,
Хоч це трохи й невигода,
Та не мала самохода.

Й туристику мала втямці:
Раз як вийшла з дому вранці,
То "ґич-гайкінґом" без впину
Вандрувала не то днину,
Але тиждень, ще й з додатком...

То йшла пішки, то випадком
Як удалось — підїздила,
То болотом в слоту брила,
Щоби дальше . . . хоч безцільно,
Та туристам усе вільно . . .
Все для вуличного тону,
І для примхи, і для "фону".

Усім була дуже мила,
Бо й імя собі змінила,
Стала зватись по такому,
Що я ворогови свому
Прозвиска б не дав такого,
Й сам не хтів би від нікого.

Як весну всі люблять птахи,
Так вона любила лахи.
І діточії дурниці, —
Все носила рукавиці,
Перенявши панську моду,
Щоб піднести свою вроду.

Може хто думати схоче,
Що її боліли очи,
Голови біль може мала, —
Ні, про те вона й не знала!
В неї з слабостей ні пари,
А носила окуляри.

І сказали б всі вам хором,
Що для дівчат була взором, —
Всі на неї покликались,
Коли родичей чіплялись,
Щоб справляти сеє-теє, —
Чи розумне, чи дурнеє.

Розказав я вам цю казку
Не за гроші, не за ласку, —
Оповів я всю ту штуку
Усім людям на науку.

Всім дівчатам в першій мірі,
Коли слухать будуть щирі,
Раджу точно так робити:
Всім, що рідне, скрізь гордити,
І читати катальоґи —
І про шовки, і про боґи,
Капелюхи і перкалі,
І так далі, і так далі . . .

Дальше ще річ попроваджу
І всім родичам пораджу
З щирої душі і волі:
Коли хочуть щастя-долі:
Вчіть дітей на тую ж моду,
Щоб цурались свого роду,
Щоб розумно не думали,
В нічім міри щоб не знали,
Щоб ощадними не були,
Вас на старість щоб забули.

Обовязків не тре вчити, —
Пощо мозок морочити?
Досить того, що хороші,
А як були б у них гроші,
То не требаб і науки, —
Щастя саме влізе в руки,
Влізуть боґи і перкалі,
І так далі, і так далі . . .

Сорока.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВІРША.

Пудри — порошки до набілювання лиця. По анґлійськи кажуть "павдер".

Пухи — всякі підкладки в одежі, щоби було грубше, більше видне.

Боґи — легкі візки до кінних поїздок.

Самоходи — автомобілі.

Перкалі — ріжні бавовняні матерії, полотна.

Вильоти — виклади, причепи в одежі.

"Ґуд-тайм" — забава, витріщки.

Туристика — подорожовання.

Гич-гайкінґ — подорож пішки, звичайно без важної цілі, з тим обрахунком, що десь хтось трохи підвезе.

Для фону — для жарту, для дурненького сміху.

Лєктура — все, що читаємо.

ГНУЧКЕ ЛИТЕ ЗАЛІЗО.

Дотепер лите залізо було крихке. Його не можна було гнути, ні розтягати, ні кувати. Тепер же знайдено спосіб, як робити, щоби лите залізо було гнучке. До розтопленого заліза додають маґнезії і воно набирає нової якости. Його можна вже гнути, кувати, розтягати на дріт. Воно вже трохи подібне до стали, бо кілька разів сильніше від звичайного литого заліза.

ПОСЛІДНА ВОЛЯ — ТЕСТАМЕНТ

Послідну Волю можна написати в такій мові, яку чоловік вміє, але головне, щоби написати ясно і зрозуміло.

Треба завсіди ясно поставити, хто пише, де він мешкає, котрого дня пише, кому він щось передає і записує і де мешкає той, кому записує.

Загальна форма Послідної волі може бути така:

1. Я, Іван Тарасович, що мешкаю в Ґардентоні, Ман., пишу отсю Послідну Волю (чи Тестамент) і заявляю:

Перше: Щоби всі мої довги, видатки на похорон і всякі другі конечні видатки виплатив з мого майна той, кого я назначу виконавцем (executrix) моєї Послідної Волі. Це має він зробити по моїй смерти в відповіднім до того часі.

Друге: Свому синови Іванови Тарасовичеви призначую Тисячу Долярів.

Трете: Другому синови, Йосифови Тарасевичеви призначую (фарму треба зазначити єї положення).

Четверте: Моїй дочці Катерині Тарасовичевій (або: замужній Пастернак), призначую другу фарму (знов згадати положення).

Пяте: Моїй жінці Насти Тарасовичевій призначую все інше моє майно, в якій формі воно лише буде.

Шесте: Коли б моя жінка вмерла скорше, ніж я, то все майно, яке я для неї призначив, має пійти моїм дітям по рівній части. (Або: Половина з того майна має пійти моїм згаданим дітям по рівній части, а другу половину призначую таким інституціям: 1. На Церкву... (подати місце і назву Церкви), 2. На шпиталь... (знов зазначити де), 3. Колеґії св. Андрея в Винипеґу...)

Семе: Виконавцем моєї Послідної Волі назначую мою жінку, Настю Тарасовичеву, і даю їй повне право виконувати мою Послідну Волю так, як я сам це робив би.

Коли б вона скорше вмерла, або ми обоє, я і вона, померли разом в якім випадку, виконавцем моєї Послідної волі назначую мого брата, Михайла Тарасовича, з Вайти, Ман., з тими повними правами, які я признав моїй висше згаданій жінці. Коли б же виконавець моєї Послідної Волі не дбав про точне виконання моєї Послідної Волі, тоді моїм майном має розпорядити Трост Компанія.

Осьме: Давнійшу мою Послідну Волю (коли б така була) я отсею Послідною Волею уневажнюю.

На доказ правдомовности моєї Послідної Волі я підписую тут своє імя, дня..., Тисяча Девятьсот Пятьдесятого Року:

Іван Тарасович.

Свідки:

Іван Пилипів,
Семен Козій.
Григорій Савка.

Ми свідки підписали свої імена дня..., Тисяч Девятьсот Пятьдесятого Року в домі згаданого Івана Тарасовича, в Ґардентон, Ман., (чи в іншім місци).

Іван Пилипів, з Ґардентон, Ман.
Семен Козій, з Ґардентон, Ман.
Григорій Савка, з Вайти, Ман.

Це взір того, як можна писати, хоч Послідна Воля може бути і коротша. Ходить про те, щоби все було ясно означене і щоби ясно було подане, хто має бути виконавцем Послідної Волі.

Розуміється, що Послідна Воля і без свідків має силу, коли буде доведене, що це дійсно письмо того, хто Послідну Волю написав.

Коли ж хтось (як прим. слабий) Послідну Волю диктує і другий її пише, то свідків треба, при чім треба зазначити, що той, хто диктував, мав здорову свідомість і його словам можна вірити.

Хто на подібний лад буде свою Послідну Волю писати, то вона буде добра. Хоч і простіше написана, коли в ній все ясно означене і нема про єї правдивість сумніву, принимається за добру. Та наведений взірець може кожному придатися.

Г. Д.

ПОБУДЖУЮЧІ І ПРИСИПЛЯЮЧІ ОТРУЇ

До отруй, що побуджують, або вспокоюють чи присипляють (стимулянти і наркотики) належать такі, як — чай, кава, коко, чоколяда, вино. Це легкі отруї. А до сильних належить опіюм, кокаїна, тютюн, алькоголічні напитки.

Вони мають таку прикмету, що чоловік чує від них вдоволення, може не чути болю, але щораз більше до них привикає. Коли ж взяти з них сильніші, то чоловікови годі опісля без них обійтися, хоч би і як хотів. Коли ж чоловік довго їх вживає, то нищиться його воля, слабне його розум і він стає тілесно і духово калікою. Тут спинимося на куренню тютюну.

В однім фунті тютюну є тілько отруї, яку звуть нікотиною, що нею можна отроїти 300 людей, коли б всю її відповідно зужити. Від пари з нікотини гинуть птахи. Розпущеною нікотиною скроплюють рослини, щоби повбивати комах, які рослини нищать. Коли б взяти всю нікотину з одної циґаретки і впустити до крови, то чоловік умер би.

Нікотина ослаблює серце, шкодить кормовим орґанам, шкодить крові, горлови, легеням, отже цілому тілови.

А власне тепер курення тютюну стає загальним. І нетілько проти того ніхто не виступає, але ще всюди є до того заохота. Нині велика часть жінок явно курить. Нині діти курять.

Це точно нагадує вживання опіюму в Азії, де цілі народи через те вживання заниділи.

До курення люде непотрібно беруться, а потім так привикають, що годі вже без того обійтися. І так нищать здоровля, нищать гроші на непотрібне і задимлюють воздух для других. А кілько пожарів спричинюють курці, а з тим кілько буває і смертей.

Притім курення дуже часто викликає потребу вживати алькоголю. Так одно лихо з другим вяжеться.

А прецінь світ поза Америкою обходився без тютюну, поки з Америки не рознесли його по цілому широкому світі. Нині світ мільйони і більйони грошей видає річно на саме курення.

Над тим треба поважно застановитися і пояснювати це молодим, щоби остерегти їх перед куренням. Нехай не пробують, нехай не починають, а життя їх буде щасливіше. А вже окремо жіноцтво повинно вважати курення страшним. Вони ж мають берегти на світі того, що гарне, що гідне, що чисте; вони мають дітей виховувати.

Жінка.

ТАКІ ЧАСИ КОЛИСЬ БУЛИ!

Гай, гай . . . Нинішні по нинішному думають . . . Ми не так робили би, як наші батьки та діди . . . Ми би цеє, ми би теє . . . Ми не їхали би волами, а купили б автомобіль і їдемо . . .

Тільки ж . . . Тоді на світі ще автомобілів не було, то як ти його купиш? А декому й вола не було за що купити . . .

Та треба пригадати молодим ось що:

За тих давних часів на залізничім поїзді були три клясі, — перша, друга і трета.

Першою їхали ті, що не жалували дорозше заплатити. Там лавки були мягкі.

Другою клясою їхали ті, що заплатили трошки менше. Тут лавки були мягкі, але старі і латані, повитирані, помняті.

Третою клясою їхали ті, що заплатили ще менше. вони сиділи на твердих лавках, доки не навкучилося.

Тай поїзди були не такі, як тепер. Коли хочби трошки догори, то вже тяжко йому виїхати.

Отже тоді було таке:

Їдете ви таким поїздом, а тут дорога трошечка йде вгору. А може паляч забув підкинути палива, то нема досить пари, отже поїзд ледви сунеться, стає. Знаєте, що тоді було?

Тоді пасажири першої кляси сидять і через вікна заглядають, що буде.

Пасажири другої кляси злізають і йдуть побіч поїзду, щоби легче було.

А пасажири третої кляси йдуть ззаду і поїзд пхають.

Ось як тоді було! Що не кажіть, а воно таки було інтересно з боку подивитися на таку процесію.

Отже не кажіть, що ви робили би тоді так, як тепер. Це лише балачка, а життя має такі свої карби, що коли зачепить вас, то не легко відчепитися. Тоді і вам прийшлось би поїзд пхати.

Такі часи колись були!

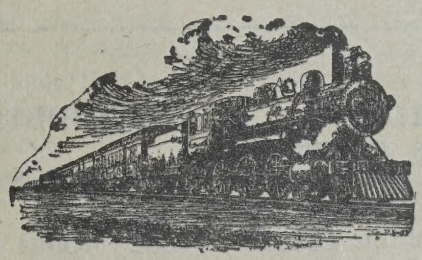

ТИ ВІДІЙШОВ! . . .

Ти відійшов — і моє серце
Повилось сумом за тобою . . .
Я памятаю все той день
Коли прощався ти зі мною.
Так місяці минають скоро,
За тебе гадку все я маю,
І щоб стрінути ще тебе
З цілого серця я бажаю.

Але часом боюся я —
Тобі вернутись і не сниться,
Хоч і надію маю я,
Що моє бажання сповниться.
Що я стріну тебе ще раз
І ми ще й випємо собі!
Й ти віддасиш мені двайцятку
Котру позичив я тобі.

1943. **С. Кудрик.**

РАДАР ДЛЯ ЛІКАРІВ.

Радар це спосіб вишукувати серед ночи, або серед мраки пр. літак високо в воздусі, якого іншим способом вишукати не можна. Так в минулій війні вишукували ворожі літаки. Основою того способу є відповідно пускані електричні филі, а їх не спиняє ані темнота, ані мрака. Вони вдаряють в літак, відбиваються і на відповіднім приладі показують тую річ, від якої відбилися.

Тепер радару будуть вживати лікарі, щоби вишукувати в людськім тілі жовчеве каміння, кулі, відломки заліза, куски скла та ще що. Радар їх покаже.

Важніші винаходи і відкриття.

1450 року. Ґутенберґ винайшов друкарську штуку.

1643. Винайдено барометер до міряння погоди.

1752. Громозвід.

1765. Зроблено паровий мотор.

1807. Паровий корабель.

1827. Сірники.

1829. Залізнича льокомотива.

1831. Динамо-машина до витворювання електрики.

1831. Телеґраф.

1846. Машина до шиття.

1866. Динаміт.

1868. Машинку до друковання — тайпрайтер.

1876. Телефон.

1877. Мікрофон.

1877. Фоноґраф (пізніший ґрамофон).

1879. Електрична лямпа.

1884. Фонтанове перо.

1885. Лінотип (по анґ. лайнотайп), машина до виливання рядків зі словами для друковання.

1900. Підводні судна (субмарини).

1903. Літак.

1907. Початки радія.

1945. Атомічна бомба.

1628. Відкрито обіг крови.

1665. Пізнано закон притягання.

1774. Відкрито оксиґен, ґаз, що є частиною воздуха і конечний до віддихання, до палення.

1823. Знайдено спосіб перемінити воздух в плин.

1876. Вироблено теорію про мікроби.

1880. Знайдено мікроби тифу.

1882. Знайдено мікроби скаженини.

1822. Знайдено бакциля сухіт.

1883. Знайдено бакцилі дифтерії.

1895. Винайдено проміні Рентґена (екс-рей).

З повищого бочимо, як найбільше важних винаходів і відкрить пороблено недавними часами.

ЧОМУ ПТАХИ ВІДЛІТАЮТЬ.

Покищо не вдалося пояснити, чому птахи відлітають і знов вертаються. Причиною того не є сама пожива. Бо з півночи вони летять на полудне, де цілком поживи не бракує, отже могли би там зоставати.

І подорозі багато їх гине, коли прим. захопить їх буря, або і мрака.

З Канади деякі птахи летять аж до Бразилії, а потім назад вертаються. І завсіди тими самими дорогами, кожна ґрупа в свої сторони.

В Анґлії є качки, що ніде не відлітають. Але коли перевезти їх на континент, до Европи, то звідтам вони відлітають, як і качки тамошні.

І дивно, що по такій далекій подорожі вони віднаходять свої озера і свої гнізда.

ВИКИНЬТЕ ЙОГО З МОГО ДОМУ.

Коли визначний анґлійський письменник, Едмунд Спенсер (1552—1599) скінчив свою поему "Русалка Королева", то заніс до Савтгемптонського ґрафа, який дуже одушевлявся поезією і щедро винагороджував поетів.

Ґраф взявся зараз до читання поеми. За хвилю каже він слузі:

— Дай тому поетови 20 фунтів стерлінґів.

Коли дальше прочитав, знов каже:

— Дай йому ще 20 фунтів.

За час каже знов:

— Дай йому ще 20 фунтів.

Якже прочитав ще дальше, то крикнув:

— Викинь того поета з мого дому, бо він мене цілком знищить своєю поемою. Він всі мої гроші забере.

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД 1949-ГО РОКУ

Українці по всьому світі.

Про життя українців в московсько-большевицькій неволи нічого нового сказати. Та сама неволя, що була і передтим.

Щож до українців скитальців, то багато їх повиїздило з західної Европи до ріжних країв — до Канади, Злучених Держав, Полудневої Америки та ще інших країв. Хто знає, чи є нині на світі країна, де не було би українців.

Є вони в Новій Зеляндії. Перша українська громада з 90 осіб прибула туди 27 червня, 1949 р.

Є в Австралії, і туди почали вони приїзджати ще 1948 року. Поорґанізовані в громади, видають часопис "Вільна Думка". Є там вже священики православні і гр. католицькі, є православний епископ.

Громадка українців, втікачів з Китаю, є на Филипинах, та вони думають забратися до інших країв.

Є нині українці в Франції, в Бельґії, в Голяндії, в Параґваю.

Й одно потішаюче можна сказати, що всюди вони засновують свої громади, в яких провадять культурну українську працю. Окремо ж щиро всюди дбають про заснування в себе Церкви.

Деякі з українських науковців і професіоналістів в Канаді вже знайшли собі працю по свому фаху, та певно, що знаходять і в других країнах. До Канади прибуло значне число українських священиків.

Що ж до ширшого світа, то Китай в більшій мірі опанували вже большевики. Це значить, що російська сила знов дуже зросла. Росія буде тепер паном Китаю. До того довела байдужність "демократичних" держав.

Повстала несподівано жидівська держава — Ізраїль, наслідком чого коло мільйона арабів опинилося на скитальщині.

В Греції цілий час була боротьба з комуністами, і доперва перед кінцем 1949 року вона трохи спинилася.

Правитель Югославії, Тіто, нібито не признає над собою власти Росії, однакож задержує в Югославії той самий большевицький лад, який Росія має. Через те його політика видається загадочною.

В Чехословаччині уряд поклав натиск на опанування Церкви і примусив римо-католицьке духовенство та епископів до заяви, що будуть співпрацювати з урядом. Большевики перевели великі арештовання.

В Мадярщині багато арештовано і покарано багато визначніших осіб, і так большевики взяли Мадярщину тісно в руки.

Держави західної Европи дочекалися того, що Америка, як найсильніша, згодилася помогти їм озброїтися, щоби могли наступови Росії опиратися.

Росія проголосила, що виробляє атомічні бомби. Хоч того можна було давно сподіватися, бо віддавна вже були вісти, що з Америки передавано Росії вісти про способи виробу атомічних бомб.

Матеріяльне положення Анґлії було і є дальше назавидне, до чого причинялися також страйки.

По весіллю всяке буває.

Оден: По тім весіллю я щось чотири дні чувся нездоровим.

Другий: Е!... Я знав такого, що по весіллю мусіли його до доктора завезти, щоби позшивав голову. А знав одного, що по весіллю пійшов навіть землю їсти. Весілля непевна справа і ти наперед не вгадаєш, що там може вийти.

Потішив.

— Сусідо, — каже оден, — коли б я вмер, то ви читайте на моїм похороні Апостола. В вас такий гарний голос, тай ми жиємо як рідні брати.

Другий сусід: — Тим вже не журіться. Я для вас все зроблю, коби тілько Господь дав мені того дочекати.

ПОДРІБНІ ПОДІЇ З КАНАДИ І ПОЗА КАНАДОЮ

1948.

Листопад.

12—13. Відбувся в Шікаґо Світовий Конґрес Українського Жіноцтва, де були делеґатки з Европи і Канади.

Грудень.

24. Прибув до Америки старий визначний український вчений д-р Іван Раковський.

27. Мадярський большевицький уряд арештував кардинала Міндсентія.

28. Студент замордував премієра Єгипту, Магмуда Некраші Пашу.

1949

Січень.

7. Зрезиґнував Джордж Маршал, державний секретар Америки і його місце заняв Дін Ґудергем Ечесон.

20. Зрезиґнував правитель Китаю Чіянґ Кай Шек.

29. Велика Британія визнала Ізраїль.

Лютий.

Адвоката Михайла Стечишина, з початком лютого назначено судією на округ Винярд, в Саскачевані.

10. Канадійський парлямент одобрив злуку Нюфавндлендії з Канадою, як десятої провінції Канади.

16. Прибула до Винипеґу пані Ірена Павликовська, делеґатка з Европи на Світовий Конґрес Українського Жіонцтва, й відвідала деякі сторони Канади.

Березень.

1. Помер проф. Іван Раковський, в Стейтах.

4. Вячеслав Молотов усунений з міністра закордонних справ і його місце заняв Андр. Вишинський.

Квітень.

15. Комітет Українців Канади (КУК) переслав урядови Стейтів меморіял в справі таборів невільничої праці в Росії.

30. Розвязано парлямент в Оттаві.

Травень.

12. Закінчилася російська бльокада Берліна, що тревала 327 днів.

18. Помер в Винипеґу Йосиф Богонос, визначний громадянин, бувший учитель, опісля довголітний член Консисторії Української Греко-Православної Церкви.

Червень.

1. Від 1 червня, адвокат Степан Друль назначений судовим прокуратором на судовий округ Бетлфорд, в Саскачевані.

5—7. Святковання 75-ої річниці заснування Винипеґу, столиці Манітоби.

27. В Канаді вибори до домініяльного парляменту, де вибрано з округа Веґревил, Алта., послом адвоката Івана Дікура. Передше був послом з того округа Антін Глинка. — Ліберали вибрали 192 посли, консервати 42. Другі багато менше. Премієр Луї Сен Лоран.

Липень.

1-2-3. Загальний зїзд Союзу Українців Самостійників (СУС) в Торонті. І. Р. Соломон наново вибраний головою СУС.

2. Помер диктатор Болгарії Г. Дмітров.

21. Американський сенат потвердив Північно-Атлянтійський Договір, силою якого Америка має помагати збройно державам західної Европи.

Серпень.

1. Британці й американці перестали довозити поживу до Берліну літаками.

5. Землетрус в Еквадорі, полуднева Америка, знищив в місті Амбато дві третині домів, згинуло 500 людей, а 3000 було ранених.

Вересень.

11. В Винипеґу посвячено площу під будову Української Православної катедри. Будова почалася.

11. Помер в Форест Гилс, Н. Й., визначний український композитор Михайло О. Гайворонський.

17. На озері в Торонті, Онт., згорів корабель Нороник, де згинуло коло 200 людей.

Жовтень.

2. Ернест Бевин, британський міністер закордонних справ приїхав до Канади на відвідини і наради.

7. Є вісти з Праги, що в Чехословаччині ведеться велика чистка і заарештовано 10,000 людей. В самій Празі 3,000.

16. Бійка в Робіт. Домі, в Винипеґу, Ман., між комуністами і недавно прибувшими, де говорив повернулий з Росії П. Кравчук.

28. Премієром Манітоби вибраний Д. Л. Кембел (ліберал), на місце уступившого Стюарта Ґарсона.

Листопад.

4. В Персії поранено в божници бувшого премієра Абдула Гусаїна Афіра. Атентатчик дав 4 стріли. Того ж дня виконано замах на президента Еквадору, Ґальо Піязу, та він не вдався.

10. відбулися вибори до манітобського сойму і коаліційний уряд під проводом премієра Кембела повернув до влади. З українських кандидатів вийшли в Емерсон: І. А. Соломон (вибраний через аклямацію); Фишер: Н. В. Бачинський; Етелберт: Михайло Н. Григорчук; Ст. Клементс: Никола Стрик; Спрінґфілд: Василь Луцко; Винипеґ Норт: Іван Гаврилюк. Всі, крім Гаврилюка, належать до ліберально-проґресивної партії. Гаврилюк вийшов з партії сі-сі-еф. В північнім Винипеґу вибрано також комуніста Василя Кардаша.

І таке буває

Як женились, то казали,
Що на те вони вязались,
Щоби разом дружно жити,
Господарство заводити,
Помагати собі в згоді,
Ну, — завести рай, тай годі!

Але потім . . . хто вгадає,
Від чого воно буває?
Жінка в поле, а він в ліс,
В неї ангел, в нього біс,
В неї сойка, в нього шпак,
В него ячмінь, в неї мак;
В неї пізно, в него рано,
Йому гарно, їй погано,
Він радіє, вона плаче,
Він сумує, вона скаче;
Ставить шопу, в неї куча,
Він мириться, в неї буча;
Тут ось біле! Ой ні, чорне!
Те ліниве! Ні, моторне!
Її пильно, йому час . . .
І так дні йдуть разураз.
В неї крупи, в него гречка,
Щоби вийшла суперечка.

Гай-Гай.

Нехай вже буде все старе.

— Тату, я хочу десь поїхати, — каже син.

— Та їдь, — говорить батько, — але бери того старого коня.

— Чому ж не молодого? Старий поволи йде.

— То ніщо! Молодого треба шанувати, а старий нехай тягне, бо йому вже вік не довгий. Отже йди на поле і приведи старого та їдь.

— Ні, ви тату йдіть . . .

— Чому ж я?

— Ви казали, що молодого треба шанувати, отже і я молодий. А ви старі, вам вік вже недовгий, то ви йдіть.

Учитель: Кілько вас сидить в лавці?

Школяр: Нас є чотири.

Учитель: А як поскидаєте черевики, то кілько черевиків буде?

Школяр: Буде шість.

Учитель: Як шість?

Школяр: Буде шість, бо я босий.

ВСЯЧИНА

НАЙВИСШІ БУДИНКИ НА СВІТІ.

Найвищі будинки на світі знаходяться в Америці. І так в Ню Йорку є:

Емпаєр Стейт будинок — має 102 поверхи), а високий 1,250 стіп.

Крайслер будинок — 77 поверхів, висота 1,046 стіп.

60 Вал Тавер — 66 поверхів, висота 950.

Банк Магатану — 90 поверхів, висота 927.

Рокефелер Сентр — 70 поверхів, висота 850.

Вулворт — 60 поверхів, висота 795.

Метрополитан Лайф — 50 поверхів, висота 700.

Но. 400 Фифт Аве. — 60 поверхів, висота 697.

Сити Бенк — 54 поверхів, висота 686.

Крім того є в Ню Йорку ще яких 10 будинків, з яких Муніципальний має 24 поверхи, а 580 стіп високий. Дальше в Клівленд є Термінал Тавер — 52 поверхи, висота 708.

В Шікаґо Борд оф Трейд має 44 поверхи, висота 612.

В Парижу в Франції Вежа Айфля 895 стіп висока.

ТРЕБА ПАРИ В ВОЗДУСІ.

Коли воздух занадто сухий і не має в собі водяної пари, тоді людям тяжко дихати. І тому люде ставлять в містах зимою на радіятори в кімнатах воду, щоби з неї була пара до віддихання.

Також по фармах, де є звичайні огрівачі по кімнатах, треба ставити на них начиння з водою, щоби була в воздусі пара. Це потрібне головно в ночи, коли люде сплять, отже двери цілий час зачинені і свіжий воздух, що має в собі водяну пару, не може до кімнати в потрібній мірі доходити.

Розуміється, що в часі дня, коли люде часто входять і виходять, воздух і без того є добрий.

РОДИННІ ЗВЯЗКИ МУРАВЛІВ.

Натураліст Губер оповідає таке:

Я взяв з ліса велике муравляче гніздо, а що воно було завелике, то я вдома розділив його на двоє, — одну часть примістив в улію для роблення дослідів над способами їх життя, а другу часть зоставив під каштаном (під деревом), де вони зробили собі дім.

По чотирох місяцях дослідів я виніс улій до саду і поставив 10 чи більше кроків від каштана, та почав тут слідити за муравлями.

Невдовзі муравлі зпід каштана знайшли винесених муравлів, і видно було, як ними тішилися. Вони їх лизали, чи цілували, бігали коло них, а потім провадили їх до себе. Так за час всіх до свого гнізда попереводили.

Це показує, яка довготревала память є в муравлів, та які сильні родинні звязки. А звісно, що цілком чужі собі муравлі ворогують між собою, а то і провадять завзяті війни.

ВЕЛИКИЙ ТУНЕЛЬ.

З Італії до Швайцарії, через Альпейські гори переходить Симплонський тунель, довгий 12 миль і половину. Тим тунелем переходить залізниця, і це найдовший тунель на світі, яким залізниця переходить. Його скінчили 1905 року, а вся його будова коштувала 21 мільйон долярів.

СКОРІСТЬ ПУЛЬСУ.

Скорість пульсу, це скорість удару серця. В здорових людей серце бється так:

В новонародженої дитини — 103 до 140 разів.

В першім році життя — 115 до 130.

В другім році — 95 до 110.

В третім році — 85 до 95.

В 7 до 14 року — 80—90.

В дорослого — 70 до 75.

В старого — 60 до 75.

ВЕЛИКІ КАНАЛИ.

Суезький Канал між Азією й Африкою, коло 100 миль довгий, 200 стіп широкий, а 43 стопі глибокий. Його будова тягнулася 10 літ і коштувала 148 мільйонів і 500 тисяч долярів. Плян на канал зробив французький інжинір Лєсепс і перевів будову. Через нього переїздиться з Середземного Моря до Моря Індійського за яких 24 годині, коли передтим треба було обїздити цілу Африку. Канал скоротив ту дорогу на яких 7,600 миль. Туди річно переїздить понад 5000 кораблів. Канал скінчили будувати 1869 року.

Панамський Канал зроблений в тому найвузшому місци, де Північна Америка лучиться з Полудневою. Він довгий понад 50 миль, а ширина буває ріжна, від 300 до 1000 стіп. Глибина від 41 до 85 стіп. Через нього переїздить річно понад 5,000 кораблів. Він був отворений для вжитку 1914 року. Отже тепер кораблі можуть за короткий час переїздити з Атлянтійського океану до Тихого і навпаки.

ВЕҐЕТАРІЯНЦІ.

Веґетаріянцями називаємо людей, які їдять лише рослинну поживу, але не їдять мяса. І веґетаріянці твердять, що чоловік не сотворений до мясної поживи, але до рослинної, — на те вказують його зуби, його травлячі орґани і ціла його будова.

І з тим можна вповні годитися. Рослинна пожива має все, що потрібне для здоровля і життя. Народи в Азії, що живляться головно рижом, здорові, розумні і сильні, коли мають рижу, кілько треба.

Найгіршим мясом уважається свиняче мясо. Коли жидам вже давно було заборонено їсти мясо, то головно тому, що тоді вже люде знали, що свиняче мясо не належить до доброї поживи. Що свиня їсть, то таке єї мясо. Так кажуть веґетаріянці.

Король Джеймс не їв ніколи свинячого мяса і не вживав тютюну, що тоді почав поширюватися. Він казав:

— Коли б я справляв чортови обід, то наготував би йому багато свинячого мяса і велику люльку повну тютюну.

ДОВГОВІЧНІСТЬ І ПОЖИВА.

Наведемо коротко кілька примірів довговічности:

Анґлієць Ришард Лойд жив 143 роки. До смерти не мав сивого волосся і мав всі зуби. Їв головно хліб, сир, масло, а пив воду, молоко і маслянку.

Людвик Волман жив 119 літ. До смерти мав всі зуби і ніодного сивого волоска. Найважніша його пожива була бараболі і молоко. Горівки не пив ніколи. Але коли намовили його випити горівки і він впився, то другого дня помер.

Марія Прію в Франції жила 158 літ, а через 100 літ брала пенсію. В старших літах їла хліб і козяче молоко.

Вчені дослідники кажуть, що довговічність має три причині: 1. Дідичність. Є родини, де всі довго живуть, отже і їх потомки жиють довго. 2. Проста пожива. 3. Праця. Коли чоловік перестане працювати, то його сила скоро занепадає.

СТАТУЯ СВОБОДИ.

В Ню Йорку стоїть Статуя Свободи, як знак тої свободи, що має Америка. Це фіґура жінки, що держить в руці піднесений високо смолоскип.

Ту статую подарував французький уряд Америці в столітну річницю американської незалежности. Це робота різбара Фредерика Бартольдого. Статуя підноситься 310 стіп високо, в середині порожна, з металю, стіни коло 3 цалі й одну трету цаля грубі, а важить 225 тон. В середині є сходи майже до самого верха.

ВАРТІСТЬ СВОГО ВЛАСНОГО.

Каже наша приповідка: "Лучша своя хата, ніж чужа палата."

Гори коло Шіразу, в Персії виглядають дуже голі і дикі, однакож для пастухів, що пасуть на низинах, ті гори здаються дуже гарними, — бо ж це їхні гори! І коли раз британський амбасадор оглядав ті гори, то хтось з пастухів запитав:

— Чи ваш край може чимсь подібним похвалитися?

Коли перський амбасадор, Мірза Абуль Гассан, був в Анґлії, то хтось з анґлійців почав в бесіді порівнувати Анґлію з Персією. На те сказав Гассан:

— Це правда, що ми не маємо таких гарних домів, не маємо в домах таких гарних зеркал, як ви, не маємо таких повозів, ні таких багацтв; але в нас є кращі овочі і ми видимо сонце кожного дня від ранку до вечера. Мури його не заступають. А ще є одно важне в Персії, а то, — **що все, що ми маємо, то наше!**

ПЧОЛИ МАЮТЬ РІЖНІ ОЧИ.

Коли давніше хотів хто знати, як далеко пчоли летять за медом, то скроплював їх якимсь забарвленим плином, а тоді слідив, як далеко вони летять. По красці він пізнав їх.

Тепер виявилося, що пчоли мають очи неоднакової барви, отже відповідним добором вдалося вигодувати пчоли з очима білими, червоними і синими, отже по очах можна їх пізнавати.

Можливо, що по очах пізнає пчола пчолу, що вона з чужого улія.

МІРИ.

Корт дров має 8 стіп довжини, 4 глибини і 4 ширини.

Канадійська миля має 5,280 стіп (фітів), а ярдів 1,760.

Акер має 43,560 квадратових стіп.

640 квадратових акрів, одна секція.

Коли б їхати 60 миль на годину, то довкола землі треба би їхати коло 17 днів. — Від землі до місяця треба би їхати 166 днів. — Від землі до сонця 177 літ. — До найблизшої звізди 40 мільйонів літ.

ЗЕМЛЯ, ЯК ПОЖИВА.

Земля є пожвою не тільки для рослин, але може бути деколи і для живих сотворінь. Знаємо, що нераз діти люблять їсти землю, і роблять вони це мабуть тому, що там знаходять для себе поживу. Малі поросята люблять землю їсти, а причина до того така: в свинячім молоці нема заліза, а воно для здоровля потрібне, а що залізо є в землі, то вони їдять землю, щоби дістати заліза. В Скандинавії є рід землі, яку люде мішають до муки і печуть так хліб.

Theroni Co. Ltd.
ПЕРША УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА
МУЗИЧНИХ СТРУН
для всіх інструментів.
Якість і ціни безконкуренційні.
Жадайте наших цінників.
Адреса:
THERONI MUSICAL STRINGS MFG. CO. LTD.
462 *Sherbrook St.* *Winnipeg, Man.*

ЗМІСТ

Стор.
Святочні і церковні справи та календаріюм ..... 3—31
Пригадки на Новий Рік (вірш) 33
Добрі душі 35
По чім можна пізнати правду 42
Як синови роги виросли 43
Ходжу — блуджу (вірш) 45
Наш і ваш чоловік 46
Про чоловіка, що вмів думати .. 47
Як циган вчив собаку говорити 49
Не знаю (вірш) 50
Доказав, що він варіят 50
Як Шевченко вертався з заслання 51
Звичаї при столі 57
Я ж тобі казав 58
Домашнє життя президента Линколна 59
Брат з сестрою (вірш) 62
Чого може недоставати плодам землі 64
З оповідання кума Павла 65
Що це таке телєпатія? 67
Як обороняв себе невільник .. 68
Київ — мати руських городів .. 69
Ціна книжок вдавнині 70
Західні столиці українських князів 71
Дещо про діточий параліж 75
Молодий розум 77
І для звірів треба бути справедливим 78
Перед виступом Мазепи 79
Македонський Филип і жінка .. 82
Невияснені явища 82
Так, як розумів Федькович 83
Відвага братися за велике 84
Архієпископ і селянин 85
Арабські жалі 85
Характер анґлійських установ й головні риси державного, громадського, церковного й товариського життя 87
Несміливість в дітей 101

Стор.
Винахідник ґільотини 102
40-ліття Українського Голосу 103
Садівництво в степових провінціях 109
Як урядити і озеленити фарму, щоб це було і корисно і приємно 117
Мандрівний овочевий сад в Сибірі 119
Бережімо рештки наших канадійських лісів 121
Словянське письмо — кирилиця 123
Лісові пожежі — це велике лихо 123
Що самий мороз (вірш) 123
Невинна дівчина 124
Огнетревала, тепла, вигідна і некоштовна хата. 125
Нові овочеві відміни 126
Самі товариші 126
Кілька пригадок 127
Кілька порад 130
Українська Греко-Православна Катедра Пресвятої Тройці у Винипеґу 131
Важніше з української історії 133
Короткі уваги родичам 135
Українці під Польщею 136
І так далі, і так далі (вірш) .. 137
Послідна воля — тестамент .. 139
Побуджуючі і присипляючі отруї 140
Такі часи колись були 141
Ти відійшов!... (вірш) 141
Радар для лікарів 141
Важніші винаходи і відкриття 142
Чому птахи відлітають 142
Викиньте його з мого дому .. 142
Загальний огляд 1949-го року 143
Подрібні події з Канади і поза Канадою 144
І таке буває (вірш) 145
Всячина 146

КОЛЄҐІЯ СВ. АНДРЕЯ В ВИНИПЕҐУ

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНА КОЛЄҐІЯ В КАНАДІ

дає слідуючі курси:

X клясу,
XI клясу (Матрикуляція),
XII клясу (Перший рік Університету) й
Теольоґічні Курси, що дають абсолюторіум і степень Бачельор оф Дивинити (B.D.).

Приміщення для хлопців в будинку Колеґії, для дівчат в Дівочім Інституті.
За інформаціями й аплікаціями звертайтесь до:

THE REGISTRAR,
ST. ANDREW'S COLLEGE IN WINNIPEG,
259 *Church Avenue* *Winnipeg, Man.*

УКРАЇНСЬКІ ЛІТНІ КУРСИ ПРИ КОЛЄҐІЇ СВ. АНДРЕЯ В ВИНИПЕҐУ

Літом що-року проголошуються в Колеґії св. Андрея в Винипеґу Літні Курси Української мови, літератури, історії, культури, драми, історії церкви й ведення Недільних Шкіл, провідництва в громадському життю, співи, танки, музика, народне мистецтво й вишивки.

Оплата за курс, харч й помешкання дуже приступні.
За аплікаціями зголошуйтеся до:

ST. ANDREW'S COLLEGE IN WINNIPEG,
259 *Church Avenue* *Winnipeg, Man.*

ОДИНОКА РІЗНЯ В АЛБЕРТІ

під управою і контролею українців.

Купуємо худобу і безроги та платимо найвищу торговельну ціну.

Виробляємо ковбаси, шинки і "бейкони" та вудимо їх.
Виробляємо "болони" і сальцесони та всякі інші мясні вироби.

Замовлення висилаємо точно і швидко.

Пишіть або телефонуйте до:

CAPITAL PACKERS LTD.

12907 — 57 ST. **EDMONTON, ALTA.**

Телефони: 72255 і 71331.

ПЕРЕНЕСЕННЯ БУДУЧНОСТИ В СЬОГОДНІШНЕ ОСВІТЛЕННЯ

Як міжнародна компанія, Ґрейт-Вест Лайф зобовязалася заусобляти модерною асекурацією для модерних потреб.

Напротязі періоду пятьдесять-вісім літ Компанія зросла і розвинулася до розмірів що зробилася дійсно міжнародною, створила визначний рекорд обслуги в цілій Канаді і Зєдинених Державах.

Компанія глядить наперед з вірою, що перевищить принагідности обслуг публики прийдешних років.

GREAT-WEST LIFE
ASSURANCE COMPANY
HEAD OFFICE — WINNIPEG

ПОБАЖАННЯ

від

THE T. EATON Co LIMITED
WINNIPEG CANADA

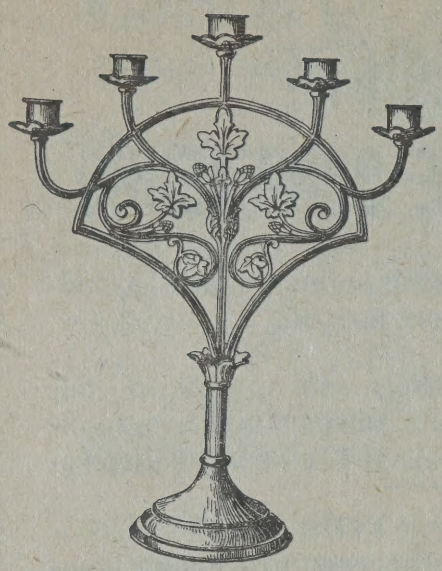

ГУРТОВИЙ СКЛАД ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ

МАЄМО ВСЕ НА СКЛАДІ ПОВНИЙ ВИБІР ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ ПО ПРИСТУПНИХ ЦІНАХ

Церковне світло, ліхтарі, хрести, павуки, кивоти, офірники, вугля, кадило, чаші, всеночники, слюбні корони, Патерниці, ризи, фани, плащениці. Направляємо і позолочуємо чаші, дарохранительниці та інші металеві церковні річи.

Мальовання Церковних Образів виконує наш артист-маляр, котрий має довгі літа досвіду. Ціни і блищі услівя на бажання.

О. ЛЕВИЦЬКИЙ, управ.

William Gross & Company

322 MAIN STREET WINNIPEG, MAN.

УКРАЇНСЬКА ФІРМА РЕАЛЬНОСТЕЙ В БРІТИШ КОЛОМБІЇ

Продаємо фарми від 2 акри до 200 акрів, хати, бизнеси, бизнесові будинки. Добру сполуку маємо у Венкувер з ріжними бизнесами. Продаємо асекурацію від вогню і автомобілів.

За швидку і чесну обслугу ручить властитель

Іван Крипякевич.

VALLEY REALTY

521 *Yale West*,
Phone 4506.

CHILLIWACK, B. C.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ В ТОРОНТО

ROGERS DAIRY Ltd.

Телефон: JU. 7193.

459 *Rogers Road*,

TORONTO.

Для Прегарно Зворушливого Весілля...

Обслуга Весілля

Від хвилі як молода поступить до цего атрактивного, відмінного стору, вона є осередком уважности. І чи вона плянує церемонію в церкві або дома... наша Обслуга Весілля догляне, щоб всьо пішло якнайкраще. Всі тонкости візьме на свої плечі спеціяльно вишколений персонал... замовить запрошення і проголошення, добере виправу, пояснить справи етикети.

Обслуга Весілля третя підлога.

Hudson's Bay Company

INCORPORATED 2ND MAY 1670

ПЛЯНУЙТЕ ДЛЯ ЕЛЄКТРИКИ

Коли будуєте або перебудовуєте, плянуйте для користання електричною обслугою на яку можна числити в низькім-кошті, вашого власного публичного підприємства, СИТІ ГАЙДРО.

Викликати 848-124.

CITY HYDRO

Є ВАШЕ — УЖИВАЙТЕ ЙОГО!

RED RIVER MOTOR COACH LINES, LTD.

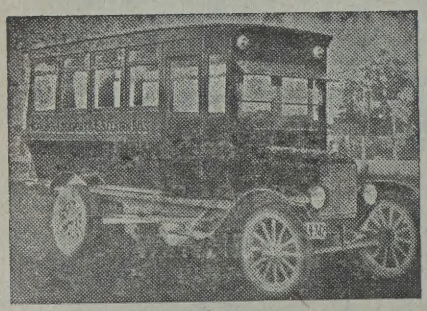

1924 **26 ЛІТ ТРАНСПОРТОВОЇ** ОБСЛУГИ між Винипеґом та околицями.

Сіть доріг до слідуючих місцевостей: Narol, Lockport, East Walkleyburg, Libau, Tyndall, Beausejour, Lac du Bonnet, Great Falls and Pine Falls.

Флота модерних автобусів під керуванням здібних драйверів, що уважно орудують і швидко доставляють Ваш експрес.

Автобуси на прогульки — завезуть Вас куди хочете.

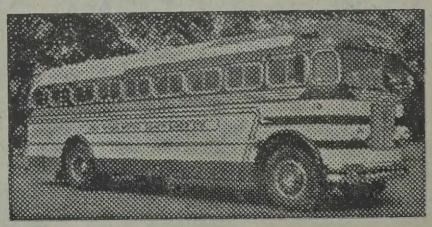

1950

ЩАДІТЬ ГРОШІ — ПОДОРОЖУЙТЕ "БАСОМ".

Телефонуйте: 24 106. **Петро Гуменюк,** президент.

Головна Автобусова Стація:

336 WILLIAM AVE. WINNIPEG, MAN.

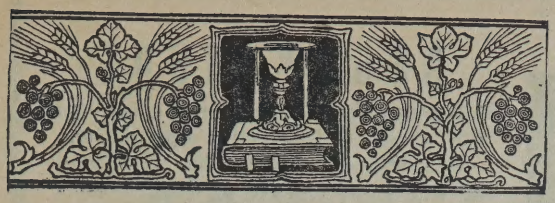

РЕЧІ ЦЕРКОВНІ

Для наших церков і нашого обряду дістанете в найстаршій і найбільшій українській фірмі

„ПРОВИДІННЯ"

Пишіть по інформації і ціни до

PROVIDENCE CHURCH GOODS Company

710 Main Street, Winnipeg, Man.

Nugget Hotel

711 MAIN STREET
WINNIPEG.

На головній вулиці — пів блока від Сіпіярської стації.

Тел. 91 085

Властителі:

ІВАН МАРІЯН
і
ВАСИЛЬ ФРЕДРИК.

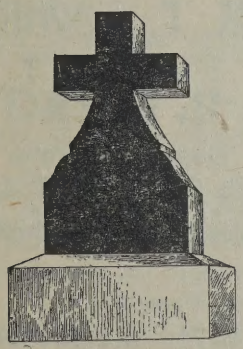

J. O. BRUNET

МАРМУРОВІ і ҐРАНІТНІ ПАМЯТНИКИ РІЖНОГО РОДА.

30 літ вдовілля для українських людей.

Шапа:
Corner Bertrand & Youville
St. Boniface, Man.

Телефон 201 864
Тел. резиденції ч. 202 448

Central Meat & Grocery

79 MAIN STREET
FLIN FLON, MAN.

РУЧИМО
ЗА УСЛУГУ І ВДОВОЛЕННЯ

В. Й. ПЕРЕПЕЛЮК і Сини
Власники.

WINNIPEG, MAN.

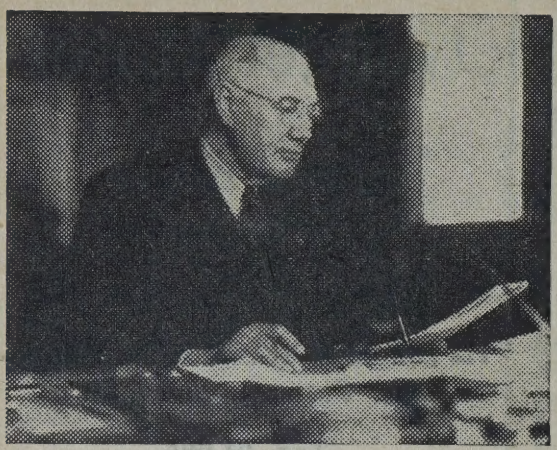

W. H. CARTER,
President and General Manager
Winnipeg Electric Company

ПОБАЖАННЯ!

Засилаємо Теплі, Особисті Побажання для своїх Українських Приятелів.

Винипеґська Електрична Компанія виросла разом з містом Винипеґом і спричинилася до зросту його багатьох визначних здобутків.

Винипеґська Електрична Компанія впровадила в 1906 р. до Винипеґу перший раз свою гайдро-електричну силу в низьких оплатах і тепер має дві найбільші електровні в Степових Провінціях, що достарчають потугу всьої разом спроможности на 393,000 коней сили.

Винипеґська Електрична Компанія продукує також Ґаз для індустріяльного і домашного вжитку і так самеж добре відомий Кокс Виннеко.

Винипеґська Електрична Компанія урохомлює найбільш модерними публичними колесоїздами, що існують — тролей кочами. Візьміть і поїдьте на однім з цих плавно везучих електробусах.

WINNIPEG ELECTRIC COMPANY

Dr. H. YONKER

ЛІКАР, ХІРУРҐ І АКУШЕР

Телефон 51 470

397 BURROWS AVE.,
WINNIPEG

ДР. М. Г. БОЙКОВИЧ

ДЕНТИСТ

Dr. M. H. BOYKOWICH

Dental Surgeon
403 CANADA Bldg.
Saskatoon, Sask.

Вечерами на замовлення.
Телефони:
Офісу 4774 Мешкання 91669

In-We-Go Auto Court

6541 *E. Hastings St.*.
VANCOUVER, B. C.
Phone GL 1727L

Першорядні приміщення і нового стилю — з місцем на "трейлерс" або "цельту" в гарнім садку, кухня, пральня, купіль і всяка інша вигода.

РЕЗЕРВУЙТЕ НАПЕРЕД!

Андрій Шевчук, власник.

КОЖНА УКРАЇНСЬКА РОДИНА В КАНАДІ

повинна передплачувати релігійний часопис

ВІСТНИК

ВІСТНИК стоїть на сторожі Української Церкви і Віри. — Виходить два рази на місяць.

Річна передплата в Канаді $1.50.

Адреса:

THE HERALD
Box 3626, Sta.B.
Winnipeg, Man.

7-7174
2-2375 телефони канцелярії.

В. МОМОТЮК

Адвокат, Повновласник і Нотар.

William Momotiuk, B.A.

308-10 Lister Block
42 *James St. North*

HAMILTON, ONTARIO.

Residence:
193 *Delaware Ave.*
Telephone 5-1509.

Коли приїзджаєте до Винипеґу, то ліпшого місця на відпочинок не знайдете як в

YALE HOTEL

860 *Main St.*
WINNIPEG.
Телефон 54 124.

LOCKPORT INN

LOCKPORT, MAN.
Телефон 804 - R 15.

М. Ґловацький,
власник.

STYLE FUR SHOP

284 *Selkirk Ave.,*
WINNIPEG, MAN.

УКРАЇНСЬКЕ КУШНІРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

під управою відомого
експерта-кушніра
Ю. ЛЮЛЬЧАКА.

Робимо всякого рода нові жіночі футра (Fur Coats).

Також переробляємо і направляємо.

За всяку роботу ґарантуємо.

MAKAR'S GROCERY & BUTCHER

710 *Manitoba Ave., Winnipeg.*

ҐРОСЕРНЯ І МЯСАРНЯ
За услугу та вдоволення ручимо.
Телефон 57 796.

Михаїл Макар, власник.

Dr. W. GRENKOW

ДР. В. ҐРЕНЬКОВ

ДЕНТИСТ

Веде свою канцелярію під числом
484 Stradbrooke Ave.
Winnipeg, Man.
Телефон офісу 44 127

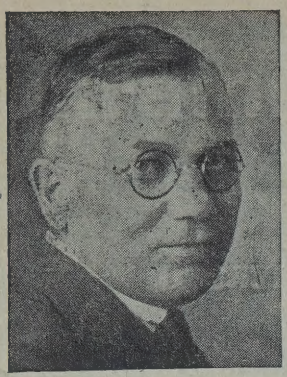

Г. В. СЛІПЧЕНКО

При цій нагоді, що відходжу у відпочинок, я хочу своїм багатьом власникам поліс і приятелям сказати — бувайте здорові і дякую Вам. Який не був би успіх, що я осягнув на протязі тридцять-шість літ своєї діяльности з North American Life, треба завдячувати солідности і довірю, що ви мали до мене.

North American Life є добре розбудована проґресивна Канадійська Компанія. Ваша асекурація на життя і пенсійних програм в майбутнім, так як і в пройдешнім, провадитиметься на основі здорових і справедливих засад.

NORTH AMERICAN LIFE

ASSURANCE COMPANY

ESTABLISHED 1891 · SOLID AS THE CONTINENT · A MUTUAL COMPANY

КОЛИ БУДЕТЕ В ВИНИПЕГУ
зайдіть до

NEW CORONA CAFE

674 Main Street, Winnipeg.
(близько сіпіярської стації)

Першорядні страви. — Обслуга скора й чесна. — Гарне і приємне окруження.

Телефон 25 040

AUCTION SALE

ІВАН ВАХНЯК

випродує меблі і всілякі другі домашні річи кожної суботи, початок в другій годині. Наколи маєте щось спродати, або купити, так зараз зателефонуйте до нас —
Офіс 80 723 — Резиденція 24 169.

МИ ПЕРЕВОЗИМО РІЧИ.

Перепроваджуємо "продажу з молотка" у вашій хаті чи деби не було.

J. WACHNIAK & SONS
AUCTION SALES ROOM
281 *Logan Ave., Winnipeg, Man.*

ВЕСТЕРН КООПЕРАТИВА

Лимитед

269 JAMES AVE.

Telephone 22 995

Winnipeg, Man.

Фабрика виробу ріжного рода робочих рукавиць.

YOU CAN ALWAYS DO BETTER AT Wolch's DEPT. STORE

881-3 Main St. — Ph. 57 308
Winnipeg

THE RED & WHITE STORES

Red & White є великою орґанізацією независимого увласнення і провадження харчевих сторів. Ці стори злучили свою силу щоб достарчати вам найкращі харчі під марками Red & White в низьких цінах кожного дня. Купуйте і защаджуйте кожного дня способом Red & White.

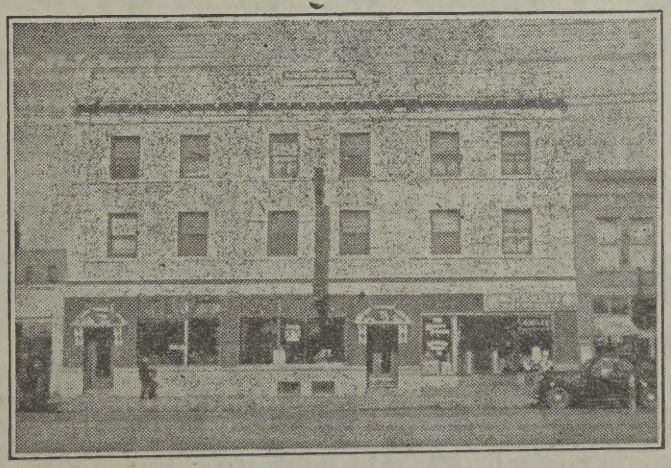

NORTHERN HOTEL

"ДЕ ПРИЯТЕЛІ СТРІЧАЮТЬСЯ".

826 MAIN STREET — WINNIPEG, MAN.

Телефон 55 900 **J. D. Diamond, Властитель**

Est. 1938 1950

Ukrainian Broadcasting SERVICE

ОБСЛУГА УКРАЇНСЬКИХ РАДІО-ПЕРЕДАЧ

АСЕКУРАЦІЯ НА ЖИТТЯ ВІД ВОГНЮ

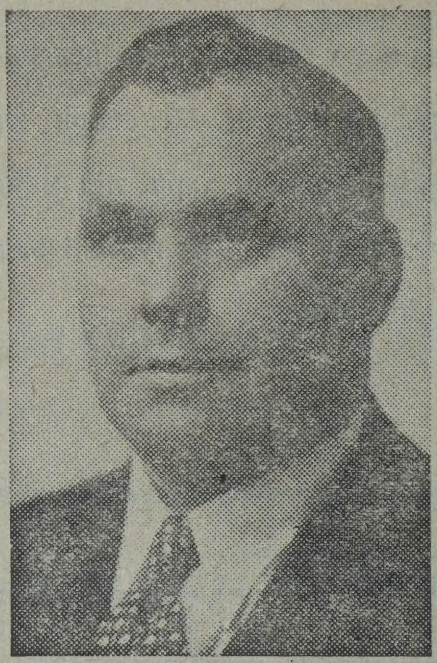

НА АВТА ВІД ПРИПАДКІВ І НА СЛУЧАЙ НЕДУГ

СТЕПАН ҐАЛАН

Директор Обслуг Українського Радіо-передач, Посередник Реальностей і Загальної Асекурації.

Продаємо овочеві фарми, мішані господарства і бизнеси в Гемилтон, Ґримсбі, Вотерфорд і Наяґра Фолс та дістрикті. Зайдіть до нашого офісу і ми поможемо вам у виборі такої власности, яку вподобаєте посісти.

Бизнесовці — Оголошуйте себе через нашу українську програму і збільшіть свою продаж.

За дальшими інформаціями в справі реальностей і радієвих оголошень вдавайтесь:

STEPHEN GALAN

OFFICE: 683 *Barton St., East* RES.: 1391 *Barton St., E.*

HAMILTON, ONTARIO.

Ph.: 5-4159 Res.: 5-4225

Піоніри...

Ди Нешонал Ґрейн Компані . . . піоніри студійовання контролі буряну хемікаліями, є горді зо своєї участи в піднесенню канадійського неограниченого рільничого багатства.

Через посильне студійовання і експерименти, розвій нової солюції і прилади мрачного сриціовання зробило можливим. Нешонал Ґрейн є доставці хемікалій на широкі розміри для контролі буряну на канадійських фармах з вислідом багатших і дорідливих зборів.

National Grain

Піоніри Контролі Бурянів Хемікаліями

CALGARY EDMONTON WINNIPEG REGINA SASKATOON

The Western Life Assurance Co'y

З 37 ЛІТНІМ ДОСВІДОМ
СТОЇТЬ В РЯДІ МІЖ ПРОВІДНИКАМИ
ФІНАНСОВИХ УСТІЙНЕНЬ.

Вміла управа в парі з консервативними інвестиціями дає цій Компанії змогу задержувати премії, що звертають на себе увагу.

H. TYZUK
District Supervisor

M. A. KOLODNISKI
Special Representative

502 Paris Bldg., Winnipeg, Man.

Provincial Manager, **JOHN M. KNELMAN, C.L.U.**

B37162

De Fehr's Standard

QUALITY LINES

Your Best Buy

Anytime for —

★ RIGHT QUALITY
★ RIGHT PRICES
★ RIGHT SERVICE

Come in and see for yourself or write us for full particulars today.

"GILSON" Electric and Engine Washing Machines.

"GILSON" Domestic and Commercial Refrigerators and Freezers.

"GILSON" Furnaces, Fans, Oil Burners, Stokers, Chick Brooders, etc.

"DOMO" and "STANDARD" Cream Separators.

"FORDS" Milking Machines and Hammer Mills.

"STANDARD" Grain Crushers, Grain Elevators, Blowers and Augers.

"BUEHLER" All Steel Farm Wagons and Trailers.

"Garden Tractors and Tools" 1½ h.p. and 3 h.p. sizes.

Ranges, Rangettes, Coal and Wood, and Oil Heaters.

Cement Mixers, Wheel Barrows, Pumps, Meat Choppers, Binder Twine, etc.

Immediate Delivery on most Lines

See our Local Dealer or get full particulars from:

STANDARD IMPORTING & SALES CO.
(C. A. De Fehr & Sons)
78 Princess Street WINNIPEG, MAN.
9851 Jasper Avenue EDMONTON, ALTA.

Запрошуємо своїх українських приятелів що приїзджають до Винипеґу або Едмонтону, зайти й оглянути добір наших виробів найліпшої якости в цінах, що вдоволять вас або пишіть до нас за катальоґом з точними описами.